REGIONALNA IZBA OBRACHUNKOWA
W RZESZOWIE

BUDŻET SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

zeszyt 11

RZESZÓW 2003

Redakcja:
dr hab. Adam CZUDEC (dział ekonomiczny)
mgr Lucyna KUŚNIERZ (sekretarz redakcji)
mgr Waldemar WITALEC (dział prawny)
dr Zbigniew K. WÓJCIK (redaktor naczelny)

Opracowanie i korekta:
Danuta OLSZEWSKA

Skład komputerowy:
Dorota PIETRASZEK

ISSN 1640-6214

Wydawca: Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie

Skład: Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie
Rzeszów, ul. Mickiewicza 10

Druk: Poligrafia Wyższego Seminarium Duchownego w Rzeszowie

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY

Zbigniew K. W ó j c i k — Regionalne izby obrachunkowe – funkcje i zadania 5

Mirosław P a c z o c h a — Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) związane z opracowaniem i uchwaleniem uchwały budżetowej . 23

Teresa W o t a — Obowiązki wójta, burmistrza, prezydenta miasta wynikające z ustawy *o rachunkowości* 43

Anna T r a ł k a — Obowiązki wójta, burmistrza, prezydenta miasta w zakresie udzielania zamówień publicznych 47

Wiesław K u ś n i e r z — Zapłata podatku po nowelizacji *Ordynacji podatkowej* 59

ANALIZY I OPINIE

Adam C z u d e c — Finanse jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu – kierunki zmian w latach 2000–2002 89

INFORMACJE PRAWNE I EKONOMICZNE

Lucyna K u ś n i e r z — Rodzaje, formy, terminy i zasady sporządzania przez jednostki samorządu terytorialnego sprawozdań składanych do regionalnych izb obrachunkowych 161

WYJAŚNIENIA MINISTERSTWA FINANSÓW

W sprawie uzyskiwania przez organy podatkowe gmin, danych dotyczących podmiotów i przedmiotów opodatkowania podatkiem od środków transportowych z baz danych Wydziałów Komunikacji usytuowanych w starostwach 171
W sprawie odsetek od środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 172
W sprawie stanowiska wspólnego Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwa Finansów w sprawie zapewnienia aktualności operatów ewidencji gruntów i budynków oraz dostosowania ich do stanu prawnego wynikającego z rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 roku *w sprawie ewidencji gruntów i budynków*, w związku z wejściem z dniem 1 stycznia 2003 roku przepisów ustaw: z dnia 30 października 2002 roku *o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw*, z dnia 10 października 2002 roku *o zmianie ustawy o podatku rolnym* oraz z dnia 30 października 2002 roku *o podatku leśnym* 173
W sprawie obowiązku podawania do publicznej wiadomości kwot dokonanych umorzeń zaległości podatkowych 177
W sprawie obowiązku zapłaty opłaty skarbowej od zezwoleń wydawanych na podstawie ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* 178

SKŁAD OSOBOWY RIO W RZESZOWIE 179

ADRESY 181

ZBIGNIEW K. WÓJCIK

Regionalne izby obrachunkowe – funkcje i zadania

Podejmując w dniu 8 marca 1990 roku ustawę *o samorządzie terytorialnym*[1], ustawodawca zawarł w niej zapisy świadczące o przyjęciu koncepcji odrębnego organu nadzoru nad działalnością komunalną samorządu terytorialnego w zakresie spraw budżetowych (art. 86) oraz organu kontroli gospodarki finansowej (art. 62). Oznaczało to w konsekwencji rozbudowę systemu organów państwowych III Rzeczypospolitej w zakresie nadzoru i kontroli o nową instytucję – regionalne izby obrachunkowe. Ustawę *o regionalnych izbach obrachunkowych* sejm uchwalił 7 października 1992 roku. Zakreślając uprawnienia izb obrachunkowych, ustawa upoważniała je do „*kontroli gospodarki finansowej gmin, związków międzygminnych, innych komunalnych osób prawnych i sejmików samorządowych*" (art. 1 ust. 1), przy czym izby sprawować miały także „*nadzór nad działalnością komunalną w zakresie spraw budżetowych*" (art. 1 ust. 2).

Uchwalenie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 2 kwietnia 1997 roku[2] przyniosło wzmocnienie pozycji ustrojowej samorządu terytorialnego. Sprawy samorządu Konstytucja normuje w ramach problematyki władzy wykonawczej; rozdział VII „Samorząd terytorialny" poprzedzony jest przez rozdział mający za przedmiot Radę Ministrów oraz administrację rządową. Z kolei przeprowadzenie w 1998 roku reformy samorządu terytorialnego zamknęło etap budowania systemu administracji publicznej III Rzeczypospolitej.[3]

Samorząd terytorialny – będąc instytucją prawa publicznego – stanowi zdecentralizowaną administrację państwową, wykonywaną przez samodzielne organa administracji lokalnej. Jednostki samorządu mają osobowość prawną, a ich samodzielność podlega ochronie sądowej. Jednakże zakres samodzielności organów tych jednostek rozpatrywać należy z uwzględnieniem normy zawartej w art. 7 Konstytucji, nakazującej organom władzy publicznej prowadzenie działalności „*na podstawie i w granicach prawa*." Tak więc regulacje prawne

[1] Dz. U. z 1990 r. Nr 16, poz. 95. Zob.: J. Regulski, *Samorząd III Rzeczypospolitej. Koncepcje i realizacja*, Warszawa 2000, *passim*.

[2] Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483.

[3] Zob.: W. Śniecikowski, *Nowa jakość w administracji publicznej. Szkic do dyskusji*, cz. I, „Samorząd Terytorialny", nr 11/1999, s. 9–26; cz. II, „Samorząd Terytorialny", nr 12/1999, s. 3–21; W. Witalec, *Zasady gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego w świetle ustawodawstwa reformującego administrację publiczną*, „Finanse Komunalne", nr 1/1999, s. 24–44.

zabezpieczając samodzielność samorządu, jednocześnie zakreślają wyraźnie jej granice. W tej sytuacji szczególnego znaczenia nabiera instytucja nadzoru nad samorządem terytorialnym.[4]

Rozpatrując kwestię nadzoru nad działalnością samorządu terytorialnego, sięgnąć należy do zapisu Konstytucji, gdzie w art. 171 ust. 1 zawarte zostało postanowienie: „*działalność samorządu terytorialnego podlega nadzorowi z punktu widzenia legalności*", zaś w ust 2: „*organami nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego są Prezes Rady Ministrów i wojewodowie, a w zakresie spraw finansowych – regionalne izby obrachunkowe.*" Zapis dotyczący organów nadzoru powtórzony został w ustawach ustrojowych (w rozdziałach dotyczących nadzoru) regulujących zasady funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego. I tak w ustawie *o samorządzie gminnym* uczyniono to w art. 86,[5] ustawie *o samorządzie powiatowym* w art. 76,[6] zaś w ustawie o *samorządzie województwa* w art. 78.[7]

Z brzmienia art. 171 ust. 2 Konstytucji wynika, że jej autorzy wyraźnie oddzielili nadzór nad samorządem terytorialnym sprawowany przez administrację rządową (Prezesa Rady Ministrów, wojewodę) od nadzoru wykonywanego przez izby obrachunkowe.[8] Toteż w świetle tego przepisu Konstytucji, ustawa *o regionalnych izbach obrachunkowych*, regulując zadania organu nadzoru (a także kontroli gospodarki finansowej) nad działalnością samorządu terytorialnego w zakresie spraw finansowych, ma charakter *lex specialis*, a izby obrachunkowe są wyspecjalizowanymi organami nadzoru i kontroli nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w zakresie spraw finansowych.[9]

Wielokrotnie w ciągu minionej dekady nowelizowana, ustawa *o regionalnych izbach obrachunkowych*[10] stanowi obecnie podstawę funkcjonowania szesnastu izb obrachunkowych oraz Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych. Warto zaznaczyć, że dotychczasowe nowelizacje dotyczyły głów-

[4] W literaturze przedmiotu nadzór traktowany jest jako działalność aktywna, wyposażona w możliwości władczego wkraczania w działalność organu nadzorowanego w celu jej korygowania. Włączając instytucję nadzoru w system kontroli administracyjnej, uznaje się, że nadzór sprawowany jest wobec jednostek o dużym stopniu samodzielności, zaś sama działalność nadzorcza ma na celu głównie zabezpieczenie przestrzegania prawa, jest wykonywana *ex post* i połączona jest z możliwością uchylenia kontrolowanych aktów w sytuacjach prawem określonych. Zob.: B. Dolnicki, *Nadzór nad samorządem terytorialnym*, Katowice 1993, s. 142 i n.; J. Boć, *Prawo administracyjne*, Wrocław 1993, s. 140–145.

[5] Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.

[6] Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.

[7] Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.

[8] Zob.: Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 28 IV 1999 r. K 3/99. M. P. z 1999 r. Nr 16, poz. 227.

[9] R. P. Krawczyk, *Regionalne izby obrachunkowe – stan obecny i perspektywy*, „Finanse Komunalne", nr 1/1998, s. 5–17; tenże, *Nowelizacja ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych a reforma administracji państwa*, „Finanse Komunalne", nr 1/1999, s. 7–17; J. Maćkowiak, S. Sierański, *Uregulowania dotyczące regionalnych izb obrachunkowych w świetle reform ustrojowych państwa*, „Kontrola Państwowa", nr 1/2000, s. 45–66; A. Sylwestrzak, *Regionalne izby obrachunkowe*, [w:] *Administracja publiczna u progu XXI wieku*, Przemyśl 2000, s. 601–633; B. Cybulski, *Zadania i zasady działania regionalnych izb obrachunkowych*, [w:] *Samorządowy poradnik budżetowy na 2002 r.*, pod red. W. Miemiec i B. Cybulskiego, Warszawa 2002, s. 194–207; *Regionalne Izby Obrachunkowe w Polsce w latach 1993-2003*, praca zbiorowa pod red. B. Cybulskiego i S. Srockiego, Wrocław 2003.

[10] J. t.: Dz. U. z 2001 r. Nr 55, poz. 577 z późn. zm.

nie zadań izb, służąc precyzyjnemu określeniu zakresu przedmiotowego nadzoru i kontroli, bądź wynikały z konieczności dostosowania regulacji ustawy *o rio* do zmian ustroju samorządu terytorialnego, jego zadań, czy zmian ustawodawstwa dotyczącego finansów publicznych (prawa budżetowego).

Określając zadania izb obrachunkowych, ustawa *o rio* ustanawia jednocześnie organy izb, jak również zakreśla zakres przedmiotowy i podmiotowy ich działania oraz kryteria nadzoru i kontroli. Nie precyzując wszystkich zagadnień związanych z funkcjonowaniem izb, ustawodawca pozostawił dwie bardziej szczegółowe kwestie do uregulowania w drodze rozporządzeń Prezesa Rady Ministrów. I tak:

- art. 2 ust. 4 ustawy *o rio* zawiera delegację celem określenia siedzib, właściwości terytorialnej i trybu postępowania izb; po zasięgnięciu opinii sejmików województw – w dniu 14 stycznia 2000 roku premier wydał rozporządzenie *w sprawie siedzib i zasięgu terytorialnego regionalnych izb obrachunkowych oraz szczegółowej organizacji izb, liczby członków kolegium i trybu postępowania*;[11]
- art. 26 ust. 6 ustawy *o rio* zawiera delegację upoważniającą premiera do określenia zasad wynagradzania pracowników izb oraz wymaganych kwalifikacji w zakresie wykształcenia i praktyki zawodowej, zasad ustalania ryczałtu, diet i zwrotu kosztów podróży nieetatowych członków kolegiów izb; 9 grudnia 1992 roku ukazało się rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów *w sprawie zasad wynagradzania pracowników regionalnych izb obrachunkowych*,[12] a także rozporządzenie *w sprawie zasad ustalania ryczałtu, diet i zwrotu kosztów podróży nieetatowych członków kolegium regionalnych izb obrachunkowych*;[13] do pracowników regionalnych izb obrachunkowych stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 roku *o pracownikach urzędów państwowych*.[14]

I. Organy izb

Zgodnie z art. 14 ustawy z 7 października 1992 roku organami regionalnej izby obrachunkowej są: kolegium izby oraz komisja orzekająca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych.

Kolegium każdej regionalnej izby obrachunkowej składa się z przewodniczącego, którym jest prezes izby, oraz członków kolegium w liczbie wynikającej z rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 14 stycznia 2000 roku *w sprawie siedzib*... . Wobec członków kolegium stawiane są ściśle określone wymagania dotyczące tak kwalifikacji zawodowych (rodzaj wykształcenia, staż pracy), jak i odpowiednich kwalifikacji etycznych. Tak więc funkcję członka kolegium sprawować może jedynie osoba, która spełnia wymogi ustawowe i została powołana przez Prezesa Rady Ministrów spośród kandydatów przedstawionych przez kolegium izby. Przy czym połowę składu kolegium stanowią członkowie powołani spośród kandydatów przedstawionych przez kolegium izby po uprzednim zgłoszeniu ich przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego.

[11] Dz. U. z 2000 r. Nr 3, poz. 34. Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1 I 1999 r. (*sic!*), zaś moc prawną utraciło odnośne rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z 9 XII 1992 r.

[12] Dz. U. z 1992 r. Nr 94, poz. 464 z późn. zm.

[13] Dz. U. z 1992 r. Nr 94, poz. 465.

[14] Dz. U. z 1996 r. Nr 86, poz. 953 z późn. zm.

W przypadku odwołania członka kolegium prezes izby ogłasza konkurs w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Zgłoszone kandydatury opiniuje kolegium izby, a prezes izby przekazuje podjętą uchwałę Prezesowi Rady Ministrów. Członkostwo w kolegium może mieć charakter etatowy lub pozaetatowy. Dotychczasowa praktyka wykazuje, że zdecydowaną większość w kolegiach izb stanowią członkowie etatowi. Podkreślenia wymaga fakt, że członkowie kolegium w zakresie realizacji zadań nadzorczych i funkcji kontrolnych są niezawiśli i podlegają jedynie ustawom.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy o *rio* zakres kompetencji kolegium obejmuje dwa zagadnienia dotyczące nadzoru:

- ustalanie budżetów jednostek samorządu terytorialnego w przypadku, kiedy rada nie uchwali budżetu do 31 marca danego roku budżetowego (art. 123 ust. 3 ustawy z dnia 26 listopada 1998 roku *o finansach publicznych*[15]);
- orzekanie o nieważności uchwał i zarządzeń, o których mowa w art. 11 ust. 1 ustawy *o rio*.

Ponadto do kompetencji kolegium należą sprawy dotyczące zadań kontrolnych oraz informacyjno-szkoleniowych izb obrachunkowych, a także zagadnienia związane z funkcjonowaniem samych izb:

- rozpatrywanie odwołań od opinii składów orzekających w sprawach określonych w art. 20 ust. 2 ustawy *o rio* (dotyczących m.in. projektu budżetu jednostek samorządu terytorialnego, informacji o wykonaniu budżetu za pierwsze półrocze oraz za cały rok);
- przyjmowanie sprawozdań z działalności kontrolnej i informacyjno-szkoleniowej izby;
- uchwalanie wniosków do projektu budżetu izby oraz ramowego planu pracy;
- przyjmowanie sprawozdań z wykonania budżetu oraz rocznego ramowego planu pracy izby, w tym planu kontroli;
- rozpatrywanie zastrzeżeń do wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych;
- podejmowanie uchwał w innych sprawach, określonych w odrębnych przepisach.

Kolegium izby odbywa posiedzenia w razie potrzeby, nie rzadziej jednak niż raz w kwartale. Postanowienia i opinie kolegium podejmuje w formie uchwał, które zapadają bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej 1/2 liczby członków kolegium izby. Uchwały kolegium podpisuje przewodniczący kolegium (prezes izby) lub jego zastępca. W posiedzeniu kolegium izby ma prawo uczestniczyć przedstawiciel jednostki samorządu terytorialnego, której uchwały (zarządzenia) dotyczy postępowanie nadzorcze.

Drugim organem izby jest „komisja orzekająca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych”,[16] będąca organem orzekającym pierwszej instancji. Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy *o rio* w skład komisji orzekającej w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych wchodzą: przewodniczący, jego zastępcy i od trzech do dziewięciu członków. Przewodniczącym komisji orzekającej jest z mocy ustawy zastępca prezesa izby, natomiast zastępców przewodniczącego i członków komisji powołuje prezes izby. Członkowie komisji są w zakresie orzekania niezawiśli i podlegają tylko ustawom.

---

[15] J.t.: Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.

[16] Dyscyplinie finansów publicznych poświęcony został numer specjalny „Finansów Publicznych”, nr 1/2003 ekstra, *passim*.

Komisje orzekające w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych i rzecznicy dyscypliny finansów publicznych (występujący w postępowaniu jako oskarżyciel) działają na podstawie odrębnych przepisów – głównie dział V pt. „odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych" ustawy *o finansach publicznych*.[17] Na mocy art. 170 ustawy *o finansach publicznych*, w związku z art. 3 § 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 *przepisy wprowadzające kodeks postępowania w sprawach o wykroczeniach*,[18] do postępowania przed komisjami orzekającymi mają zastosowanie określone w art. 170 ustawy *o finansach publicznych* przepisy ustawy z dnia 20 maja 1971 roku *kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia*.[19] Ponadto na podstawie art. 142 ustawy *o finansach publicznych* przepisy ustawy z dnia 20 maja 1971 roku *kodeks wykroczeń*,[20] w zakresie objętym tym artykułem. W dniu 27 kwietnia 1999 roku Rada Ministrów wydała rozporządzenie *w sprawie właściwości i trybu powoływania rzeczników dyscypliny finansów publicznych, organów orzekających oraz szczegółowych zasad postępowania w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych*.[21]

Komisja orzekająca w sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych regionalnych izb obrachunkowych jest organem pierwszej instancji właściwym w sprawach dotyczących realizacji budżetów jednostek samorządu terytorialnego (art. 160 ust. 3 pkt 3 ustawy *o finansach publicznych*), a jej kadencja trwa cztery lata. Zapis § 5 wspomnianego rozporządzenia Rady Ministrów z 27 kwietnia 1999 roku uszczegóławia zakres właściwości rzeczowej komisji, stanowiąc, że jest ona właściwa w zakresie:

- realizacji budżetu gminy, budżetu powiatu, budżetu województwa,[22] ich związków oraz innych jednostek organizacyjnych lub osób prawnych tych podmiotów;
- pobierania dochodów i dysponowania środkami finansowymi funduszu celowego jednostki samorządu terytorialnego;
- wykorzystania środków finansowych (dotacji) otrzymanych z budżetu jednostki samorządu terytorialnego lub funduszu celowego jednostki samorządu terytorialnego;
- działania jednostek objętych nadzorem regionalnych izb obrachunkowych.

Na wniosek Głównego Rzecznika dyscypliny finansów publicznych (stosownie do postanowień §12 ust. 1 tego rozporządzenia Rady Ministrów z 27 kwietnia 1999 roku), prezesi izb zgłosili kandydatów na zastępców rzecznika dyscypliny finansów publicznych, których ów Rzecznik powołał – przeważnie po dwóch zastępców w każdej izbie. Dn. 4 sierpnia 1999 roku Minister Finansów wydał rozporządzenie *w sprawie działania komisji orzekających i rzeczników dyscypliny finansów publicz-*

---

[17] Zob.: A. Trałka, *Obowiązki kierownika jednostki sektora finansów publicznych w postępowaniu o naruszenie dyscypliny finansów publicznych*, „Budżet Samorządu Terytorialnego", z. 9, Rzeszów 2000, s. 5–21; W. Witalec, *Prawa i obowiązki stron postępowania o naruszenie dyscypliny finansów publicznych*, „Finanse Komunalne", nr 4/2000, s. 37–44.

[18] Dz. U. z 2001 r. Nr 106, poz. 1149.

[19] Dz. U. z 1971 r. Nr 12, poz. 116 z późn. zm.

[20] Dz. U. z 1971 r. Nr 12, poz. 114 z późn. zm.

[21] Dz. U. z 1999 r. Nr 42, poz. 421 z późn. zm.

[22] W sprawach o naruszenie dyscypliny finansów publicznych przez marszałka województwa, członka zarządu województwa i głównego księgowego budżetu województwa właściwa jest resortowa komisja orzekająca przy ministrze właściwym do spraw administracji publicznej.

nych,[23] nakładając na izby obrachunkowe obowiązek zapewnienia obsługi organizacyjno-prawnej i biurowej komisji orzekającej i zastępców rzecznika, a także obowiązek pokrywania wydatków związanych z ich funkcjonowaniem.

II. Kompetencje izb

W art. 1 ust. 1 ustawy *o rio* zapisano: „*regionalne izby obrachunkowe (...) są państwowymi organami nadzoru i kontroli gospodarki finansowej*", co jednoznacznie określa status prawny tej instytucji. Podmiotami objętymi nadzorem i kontrolą izb obrachunkowych są jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty określone w ustawie o *regionalnych izbach obrachunkowych*.[24] Uprawnienia izb, wynikające z art. 1 ustawy *o rio*, podzielić można na cztery kategorie (funkcje):

1. sprawowanie nadzoru nad działalnością w zakresie spraw finansowych – podmiotów podlegających ich kompetencji (art. 1 ust. 2 i art. 11 ustawy *o rio*);
2. dokonywanie kontroli gospodarki finansowej i zamówień publicznych – podmiotów podlegających ich kompetencji (art. 1 ust. 2 ustawy *o rio*);
3. prowadzenie działalności opiniodawczej w sprawach określonych ustawami (art. 1 ust. 3 ustawy *o rio*);
4. prowadzenie działalności informacyjnej i szkoleniowej w zakresie objętym nadzorem i kontrolą (art. 1 ust. 4 ustawy *o rio*).

1. Funkcja nadzorcza

Zasada ustawowego określenia zakresu i rodzaju czynności nadzorczych ma dla prawidłowego funkcjonowania nadzoru nad samorządem terytorialnym znaczenie fundamentalne.[25] Z zasady demokratycznego państwa prawnego wynika, że kompetencja – zarówno przedmiotowa, jak i podmiotowa – izb obrachunkowych nie może być domniemana, jaki i nie może powstać na zasadzie analogii. Na gruncie obecnych uregulowań prawnych ingerencja nadzorcza może być realizowana jedynie przy zachowaniu trzech warunków:

- przez ustawowo określony organ, w ściśle określonym zakresie i wobec określonych podmiotów;
- na podstawie ściśle określonej procedury;
- w formach i przy wykorzystaniu środków nadzoru przewidzianych prawem.

Rozpatrując istotę nadzoru sprawowanego przez izby obrachunkowe, ważne jest rozstrzygnięcie dwóch kwestii:

- jaki jest zakres podmiotowy oraz przedmiotowy owego nadzoru,
- według jakich kryteriów izby mogą ten nadzór sprawować.

Zagadnienia kompetencji izb w tym zakresie regulują ustawy ustrojowe będące podstawą działania jednostek samorządu terytorialnego oraz ustawa *o regionalnych izbach obrachunkowych*.

---

[23] Dz. U. z 1999 r. Nr 69, poz. 765.

[24] Zob.: „1.2. Zakres podmiotowy nadzoru".

[25] Zob.: M. Miemiec, *Podstawy prawne postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały organu gminy*, „Finanse Komunalne", nr 3/2001, s. 5–15.

1.1. Zakres podmiotowy nadzoru i właściwość miejscowa izb

Kwestię zakresu podmiotowego nadzoru, a więc odpowiedź na pytanie jakie podmioty podlegają nadzorowi izb obrachunkowych, zda się regulować art. 1 ust. 2 ustawy *o rio*, który brzmi: „*izby sprawują nadzór nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w zakresie spraw finansowych oraz dokonują kontroli gospodarki finansowej i zamówień publicznych:*
1) jednostek samorządu terytorialnego,
2) związków międzygminnych,
3) stowarzyszeń gmin oraz stowarzyszeń gmin i powiatów,
4) związków powiatów,
5) stowarzyszeń powiatów,
6) samorządowych jednostek organizacyjnych, w tym samorządowych osób prawnych,
7) innych podmiotów, w zakresie wykorzystywania przez nie dotacji przyznawanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego."

Konstrukcja gramatyczna ust. 2 sprawia jednak, iż nasuwa się poważna wątpliwość, czy katalog podmiotów wymienionych w pkt. 1–7 dotyczy tak kompetencji nadzorczych jak i kontrolnych izb; czy też w zakresie nadzoru kompetencja odnosi się wyłącznie do jednostek samorządu terytorialnego i związków międzygminnych, zaś ów katalog przypisany został jedynie funkcji kontrolnej. Wątpliwość tę rozstrzygnąć można na podstawie art. 1 ust. 2 w powiązaniu z art. 11 ust. 1 ustawy *o rio*, który brzmi: „*izba bada uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego*". Ponieważ art. 1 znajduje się w rozdziale 1. ustawy „przepisy ogólne", zaś art. 11 w rozdziale 2 „zadania regionalnych izb obrachunkowych", zatem treść art. 11 ma charakter *lex specialis*, zawężając kompetencje nadzorcze izb jedynie do badania uchwał i zarządzeń organów gmin, powiatów czy województw. Przyjmując taką wykładnię, należy stwierdzić, że zakresy podmiotowe nadzoru i kontroli izb nie pokrywają się, a zakres wymieniony taksatywnie w art. 1 ust. 2, pkt 1–7 odnosi się wyłącznie do funkcji kontrolnej.

Z kolei terytorialny zasięg działania poszczególnych izb obrachunkowych określony został konkretnie w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z 14 stycznia 2000 roku *w sprawie siedzib*... . Zgodnie z tym rozporządzeniem, właściwość miejscowa każdej izby obejmuje obszar jednego województwa.

1.2. Zakres przedmiotowy nadzoru

Trudności ustawodawcy z precyzyjnym określeniem zakresu przedmiotowego nadzoru sprawowanego przez izby były m.in. powodem czterokrotnej nowelizacji ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*.[26] Aktualnie art. 11 ust. 1 ustawy *o rio* zawiera katalog zagadnień będących przedmiotem badania przez

[26] Zob.: K. Sawicka, *Przedmiot nadzoru nad działalnością jednostek samorządu terytorialnego w świetle nowelizacji ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych*, „Finanse Komunalne", nr 2/2000, s. 9 i n.

izby obrachunkowe. I tak, izby badają uchwały i zarządzenia podejmowane przez organy jednostek samorządu terytorialnego w sprawach:
- procedury uchwalania budżetu i jego zmian;
- budżetu i jego zmian;
- zaciągania zobowiązań wpływających na wysokość długu publicznego jednostek samorządu terytorialnego oraz udzielania pożyczek;
- zasad i zakresu przyznawania dotacji;
- podatków i opłat lokalnych;
- absolutorium dla zarządu powiatu, zarządu województwa, wójta (burmistrza, prezydenta miasta).

Przyjmując takie rozwiązanie, ustawodawca uregulował dwie kwestie dotyczące przedmiotu nadzoru izb. Po pierwsze, na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy *o rio*, nadzorem izb objęte są uchwały i zarządzenia „*organów jednostek samorządu terytorialnego*"; zarówno akty normatywne organów stanowiących (uchwały rad i sejmików), jak i wykonawczych (uchwały zarządów i zarządzenia wójtów). Po drugie, na podstawie art. 1 ust. 2 i art. 11 ust. 1, nadzorem izb „*w zakresie spraw finansowych*" objęty jest katalog zamknięty sześciu grup zagadnień.

Jak wskazuje praktyka stosowania prawa, rodzą się różnorakie problemy interpretacyjne.[27] Należy do nich m.in. problem precyzyjnego określenia przedmiotu nadzoru izb w zakresie badania uchwał rady gminy w sprawach podatków i opłat lokalnych. Istota problemu tkwi w tym, iż w tekstach normatywnych pojęcie „opłata" używane jest dla określenia wielu świadczeń pieniężnych o zróżnicowanym charakterze ekonomiczno-prawnym. Toteż nie wydaje się uzasadnione twierdzenie, iż nadzorem izb powinny być objęte uchwały organów jednostek samorządu dotyczące wszystkich opłat (np. opłaty za usługi komunalne). Zatem prawidłowy jest pogląd, że właściwość izb obrachunkowych w zakresie podatków lokalnych i opłat ograniczona być powinna do uchwał rad gmin podejmowanych na podstawie ustawy z 12 stycznia 1991 roku *o podatkach i opłatach lokalnych*.[28]

Podstawowym obowiązkiem wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, wynikającym z ustaw ustrojowych dotyczących jednostek samorządu terytorialnego, jest przedłożenie właściwemu organowi nadzorczemu uchwały lub zarządzenia organu gminy – w ciągu 7 dni od dnia ich podjęcia.

1.3. Kryteria nadzoru

Zasadniczą cechą nadzoru jest kryterium (miernik służący za podstawę oceny), według jakiego badanie nadzorcze może być prowadzone. Również i w tym zakresie należy odwołać się do Konstytucji i ustaw ustrojowych, a w nich do rozdziałów traktujących o nadzorze. Konstytucja w art. 171 ust. 1 stanowi, że „*działalność samorządu terytorialnego podlega nadzorowi z punktu widzenia*

[27] Zob.: *Stanowisko Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych w sprawie rodzajów uchwał jednostek samorządu terytorialnego, dla których właściwym organem nadzoru są kolegia regionalnych izb obrachunkowych*, „Finanse Komunalne", nr 3/2000, s. 79–80.

[28] Dz. U. z 2001 r. Nr 9, poz. 84 z późn. zm. Zob.: L. Etel, S. Presnarowicz, *Podatki i opłaty samorządowe. Systematyczny komentarz, odpowiedzi na pytania i wyjaśnienia, wybrana literatura*, Warszawa 1999, *passim*.

legalności." Z kolei w art. 85 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym* zapisano: „*nadzór nad działalnością gminną sprawowany jest na podstawie kryterium zgodności z prawem*", podobny zapis znajduje się w art. 77 ustawy *o samorządzie powiatowym*, jaki i w art. 79 ustawy o *samorządzie województwa*.

W świetle przytoczonych przepisów jedynym kryterium, według którego izby obrachunkowe badać mogą uchwały organów stanowiących oraz uchwały (zarządzenia) organów wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego, jest zgodność tych uchwał (zarządzeń) z prawem (legalność). Konkludując, zgodnie z art. 87 ustawy *o samorządzie gminnym* organy nadzoru „*mogą wkraczać w działalność gminną tylko w przypadkach określonych ustawami*." Przy czym, na podstawie art. 88 tej ustawy, „*organy nadzoru mają prawo żądania informacji i danych, dotyczących organizacji i funkcjonowania gminy, niezbędnych do wykonywania przysługujących im uprawnień nadzorczych.*" Analogiczne zapisy znajdują się w ustawie *o samorządzie powiatowym* (art. 77a) i *o samorządzie województwa* (art. 80).

1.4. Procedura badania uchwał w trybie nadzoru. Rozstrzygnięcia nadzorcze

Działalność nadzorcza ma na celu głównie zapewnienie przestrzegania prawa, jest wykonywana *ex post* oraz połączona z możliwością podjęcia przez izbę obrachunkową prawem określonych działań. Formą represyjną nadzoru, jaką dysponują izby obrachunkowe, jest możliwość orzeczenia o nieważności w części lub całości badanych uchwał i zarządzeń.[29]

Kwestie dotyczące procedury związanej z badaniem uchwał (zarządzeń) organów gminy reguluje art. 91 ust. 1 oraz art. 92 ustawy *o samorządzie gminnym*. W art. 91 ust. 1 zapisano: „*uchwała lub zarządzenie organu gminy sprzeczna z prawem jest nieważna. O nieważności uchwały, zarządzenia w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od daty doręczenia uchwały lub zarządzenia*." Należy podkreślić, że jest to termin zawity, nie podlegający przywróceniu. W tymże artykule czytamy w punkcie 2 i 3:

„*2. Organ nadzoru, wszczynając postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności uchwały lub zarządzenia albo w toku tego postępowania, może wstrzymać ich wykonanie. (...)*

3. Rozstrzygnięcie nadzorcze powinno zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne oraz pouczenie o dopuszczalności wniesienia skargi do sądu administracyjnego."

Analogiczne zapisy zawierają ustawy *o samorządzie powiatowym* i *o samorządzie województwa*.

Ustawa *o rio* zawiera szczególne regulacje w zakresie procedury badania uchwał w trybie nadzoru w zakresie objętym właściwością izby. Art. 12. ustawy *o rio*, stanowi:

„*1. Izba, prowadząc postępowanie nadzorcze w sprawie uznania uchwały budżetowej organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego za nie-*

[29] Zob.: W. Witalec, *Wybrane problemy związane ze sprawowaniem nadzoru przez regionalne izby obrachunkowe nad działalnością rad gmin*, „Finanse Komunalne", nr 4/1998, s. 13–19.

ważną w całości lub w części, wskazuje nieprawidłowości oraz sposób i termin ich usunięcia.

2. Jeżeli organ właściwy w wyznaczonym terminie nie usunie nieprawidłowości, o których mowa w ust. 1, kolegium izby orzeka o nieważności uchwał w całości lub w części.

3. W przypadku stwierdzenia nieważności uchwały budżetowej w całości lub w części budżet lub jego część dotknięte nieważnością ustala kolegium izby."

A zatem w przypadku badania uchwały organu stanowiącego (rady gminy, rady powiatu, sejmiku województwa) dotyczącej budżetu, kolegium izby stwierdzając nieprawidłowość mającą charakter istotnego naruszenia prawa, wskazuje tę nieprawidłowość w sentencji swej uchwały, następnie wskazuje sposób jej poprawienia, określając jednocześnie termin, w którym czynność ta powinna być dokonana. Następnie uchwała kolegium, zawierająca wszystkie te elementy, kierowana jest niezwłocznie do jednostki samorządu terytorialnego, której uchwała organu była badana.

Podkreślić należy, że nadzór wykonywany przez izby obrachunkowe w trybie art. 12 ustawy *o rio* ma charakter dwuetapowy i określany jest niekiedy mianem „nadzoru łagodnego". W pierwszym etapie kolegium, prowadząc postępowanie nadzorcze w sprawie uznania uchwały za nieważną, wskazuje nieprawidłowości i sposób ich usunięcia. Jeśli dany organ zastosuje się do treści wskazania i poprawi nieprawidłowość we własnym zakresie, to sprawa staje się bezprzedmiotowa. Dopiero w przypadku niezastosowania się rady (sejmiku) do takiego wskazania w wyznaczonym terminie, a przed upływem 30 dni liczonych od daty wpłynięcia danej uchwały do izby, kolegium izby ma prawo wydania rozstrzygnięcia nadzorczego, stwierdzając nieważność tej uchwały w części lub całości i w zakresie tej nieważności ustala budżet. Co istotne, to zgodnie art. 92 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym* „*stwierdzenie przez organ nadzoru nieważności uchwały lub zarządzenia organu gminy wstrzymuje ich wykonanie z mocy prawa w zakresie objętym stwierdzeniem nieważności, z dniem doręczenia rozstrzygnięcia nadzorczego*". Analogiczne zapisy zawierają ustawy *o samorządzie powiatowym* i *o samorządzie województwa*.

W przypadku innych niż budżetowe uchwał organów stanowiących oraz uchwał (zarządzeń) organów wykonawczych w sprawach budżetowych, podjętych z istotnym naruszeniem prawa, kolegium izby wszczyna postępowanie nadzorcze z urzędu (na podstawie art. 91 ust. 5 ustawy *o samorządzie gminnym* w związku z art. 61 ust. 1 *kodeksu postępowania administracyjnego*). W świetle postanowień *kpa* wszczęcie postępowania nie wymaga pisemnego uzasadnienia tego stanowiska. Odpowiednie regulacje zawarte są w art. 79 ust. 5 ustawy *o samorządzie powiatowym* oraz w art. 82 ust. 5 ustawy *o samorządzie województwa*.

Zarówno w przypadku czynności nadzorczych wobec uchwał budżetowych organu stanowiącego, jak i uchwał (zarządzeń) organów jednostek samorządu terytorialnego w pozostałym zakresie podjętych z istotnym naruszeniem prawa, obowiązkiem izby jest powiadomienie danej jednostki samorządu o terminie posiedzenia kolegium, na którym podejmowane będzie rozstrzygnięcie nadzorcze, co wiąże się z prawem uczestnictwa przedstawiciela danej jednostki samorządu terytorialnego w posiedzeniu kolegium izby.

Na zbadanie uchwał organów jednostek samorządu terytorialnego izby obrachunkowe mają 30 dni. W praktyce izby spotykają się czasem z zarzutem, że

wyznaczane są zbyt krótkie terminy do poprawienia wadliwej uchwały. Ponadto kierowane są do izb prośby o wydłużenie zakreślonego terminu. W obydwu przypadkach jest to niemożliwe, gdyż nie pozwalają na to przepisy regulujące sprawę nadzoru. Po upływie 30-dniowego terminu, organ nadzoru nie może we własnym zakresie stwierdzić nieważności uchwały organu gminy. W takim przypadku izba może zaskarżyć uchwałę do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Ustawa *o rio* rozróżnia drugą kategorię naruszeń prawa: nieistotne naruszenie prawa. Zgodnie z art. 11 ust. 3 ustawy *o rio*: „*w przypadku nieistotnego naruszenia prawa w uchwale lub zarządzeniu izba nie stwierdza nieważności uchwały lub zarządzenia, lecz ogranicza się do wskazania, iż wydano je z naruszeniem prawa*." Przykładem nieistotnego naruszenia prawa jest błędne zastosowanie klasyfikacji budżetowej. W takim przypadku kolegium izby wskazuje nieprawidłowość, jednakże przedmiotowa uchwała jest ważna, a nieprawidłowość powinna być usunięta przez jednostkę samorządu terytorialnego we własnym zakresie.

Na uchwałę kolegium izby zawierającą rozstrzygnięcie nadzorcze służy prawo wniesienia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego w terminie 30 dni od dnia jej doręczenia.[30]

2. Funkcja kontrolna

Izby jako organy kontroli dokonują kontroli gospodarki finansowej i zamówień publicznych (art. 1 ustawy o *rio*). Zakres podmiotowy kontroli obejmuje:

- jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty, województwa samorządowe);
- związki międzygminne;
- stowarzyszenia gmin oraz stowarzyszenia gmin i powiatów (np. Związek Miast Polskich);
- związki powiatów;
- stowarzyszenia powiatów (np. Związek Powiatów Polskich);
- samorządowe jednostki organizacyjne mające osobowość prawną (np. instytucje kultury, samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej);
- inne podmioty, w zakresie wykorzystywania przez nie dotacji przyznawanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Jest to katalog podmiotów zamknięty.

Ustawowym obowiązkiem izb jest przeprowadzenie kompleksowej kontroli gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego co najmniej raz na cztery lata.

Dwojakie natomiast są kryteria kontroli, co uzależnione zostało przez ustawodawcę od zakresu przedmiotowego kontroli. Zgodnie bowiem z art. 5 ust. 1 ustawy *o rio* „*izby kontrolują gospodarkę finansową, w tym realizację zobowiązań podatkowych oraz zamówienia publiczne podmiotów, o których mowa w art. 1 ust. 2, na podstawie kryterium zgodności z prawem i zgodności dokumentacji ze stanem faktycznym*." Z kolei w przypadku kontroli gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego w zakresie wykonywanych przez nie zadań

[30] Zob.: P. Górecki, *Uprawnienie samorządu terytorialnego do złożenia skargi na rozstrzygnięcie nadzorcze*, „Finanse Komunalne", nr 2/2001, s. 16–20.

administracji rządowej prócz powyższych kryteriów kontrola „*dokonywana jest także z uwzględnieniem kryterium celowości, rzetelności i gospodarności*."

Kontrolę podmiotów, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 6 i 7, izby mogą przeprowadzać również na wniosek jednostek samorządu terytorialnego i ich związków oraz agencji lub funduszy celowych w przypadku przekazania środków publicznych na rzecz jednostki samorządu terytorialnego.

W związku z wykonywaną kontrolą inspektorzy do spraw kontroli gospodarki finansowej mają prawo:

- żądania niezbędnych informacji dotyczących działalności kontrolowanych jednostek, w szczególności ich gospodarki finansowej z zakresu realizacji budżetu oraz gospodarki finansowej;
- wstępu na teren i do pomieszczeń jednostek kontrolowanych;
- wglądu w dokumentację związaną z dysponowaniem środkami pieniężnymi, łącznie z kontrolą stanu kasy;
- wglądu w dokumentację związaną z gospodarką środkami rzeczowymi;
- wglądu w dokumentację związaną z gospodarką finansową kontrolowanej jednostki;
- zabezpieczania dokumentów i innych dowodów;
- wglądu w indywidualną dokumentację podatkową podmiotów ponoszących ciężary publiczne na rzecz jednostek samorządu terytorialnego;[31]
- dostępu do danych osobowych dotyczących kwalifikacji i uposażenia pracowników samorządowych.

Tryb przeprowadzania kontroli uregulowany został w załącznik nr 2 do rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z 14 stycznia 2000 roku *w sprawie siedzib*(...). Z przeprowadzonej kontroli sporządza się protokół, który podpisują: inspektor do spraw kontroli gospodarki finansowej, kierownik kontrolowanej jednostki i skarbnik (główny księgowy) lub ich zastępcy. Na podstawie wyników kontroli izba kieruje do kontrolowanej jednostki wystąpienie pokontrolne, wskazując źródła i przyczyny nieprawidłowości, ich rozmiary, osoby odpowiedzialne oraz wnioski zmierzające do ich usunięcia i usprawnienia badanej działalności. Kontrolowana jednostka jest obowiązana w terminie 30 dni od dnia doręczenia wystąpienia zawiadomić izbę o wykonaniu wniosków lub o przyczynach ich niewykonania. Wobec wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżenia do kolegium izby. Zastrzeżenie te składa właściwy organ jednostki kontrolowanej, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, za pośrednictwem prezesa izby. Jednakże podstawą zgłoszenia zastrzeżenia może być tylko zarzut naruszenia prawa poprzez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie. Rozpatrywanie zastrzeżenia wobec wniosków zawartych w wystąpieniu pokontrolnym należy do kompetencji kolegium. Co istotne, art. 27 ustawy *o rio* stanowi, że: „*kto uchyla się od kontroli, w szczególności przez nieprzedłożenie potrzebnych dla kontroli dokumentów, albo niezgodnie z prawdą informuje o wykonaniu wniosków pokontrolnych, podlega karze grzywny*."

[31] Realizując zadania wynikające z ust. 1 pkt 7 ustawy *o rio*, inspektorzy do spraw kontroli gospodarki finansowej związani są tajemnicą skarbową, o której mowa w art. 293 ustawy z 29 VIII 1997 r. – *ordynacja podatkowa*. Dz. U. z 1997 r. Nr 137, poz. 926 z późn. zm.

3. Funkcja opiniodawcza

W izbie działają składy orzekające złożone z trzech członków kolegium (art. 19 ustawy *o rio*), do których właściwości należy wydawanie opinii w sprawach określonych w art. 13 p. 1-8 ustawy o *rio* oraz w odrębnych ustawach.[32] To głównie składy orzekające prowadzą działalność opiniodawczą, wydając opinie:

- na wniosek pożyczkodawcy lub kredytodawcy o możliwości spłaty pożyczki lub kredytu;
- w sprawach możliwości sfinansowania deficytu budżetowego oraz prognozy kształtowania się długu publicznego, o których mowa w art. 115 ustawy *o finansach publicznych*;
- o przedkładanych projektach budżetów jednostek samorządu terytorialnego wraz z informacjami o stanie ich mienia i z objaśnieniami;
- o przedkładanych przez zarządy powiatów i województw oraz przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) informacjach o przebiegu wykonania budżetu za pierwsze półrocze;
- o przedkładanych przez zarządy powiatów i województw oraz przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) sprawozdaniach z wykonania budżetu wraz z odrębnymi sprawozdaniami z wykonania planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej, przekazanych ustawowo;
- o sprawozdaniach jednostek samorządu terytorialnego z wykonania planów finansowych zadań publicznych z zakresu administracji rządowej wykonywanych na podstawie porozumień z organami administracji rządowej;
- o sprawozdaniach z wykonania planów finansowych zadań publicznych wynikających z porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego;
- o wnioskach komisji rewizyjnych organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego w sprawie absolutorium.

4. Funkcja informacyjna i szkoleniowa

Zakres działalności informacyjnej i szkoleniowej izb obrachunkowych zawiera się w zakresie przedmiotowym i podmiotowym nadzoru oraz kontroli sprawowanym przez izby. Jednakże stopień zaangażowania poszczególnych izb w różne formy informacji i szkoleń jest zróżnicowany. Różne bowiem są potrzeby i wymagania jednostek samorządu terytorialnego. Toteż troską izb jest dostosowanie propozycji tematyki szkoleń do potrzeb występujących w danym regionie. Działalność informacyjna prowadzona jest głównie za pośrednictwem biuletynów informacyjnych (bądź opracowań monograficznych), które periodycznie wydawane są przez większość izb. To m.in. poprzez te wydawnictwa izby przekazują informacje o zmianach w przepisach prawnych mających wpływ na prowadzenie prawidłowej gospodarki finansowej jednostek samorządu, jak i sprawowane jest doradztwo w zakresie praktycznego stosowania przepisów w bieżącej gospodarce finansowej. Z kolei działalność szkoleniowa izb odbywa się głównie poprzez organizowane cyklicznie szkolenia, na których wykładow-

[32] Zob.: J. Storczyński, *Charakter prawny opinii składów orzekających regionalnych izb obrachunkowych*, „Finanse Komunalne", nr 3/2000, s. 11–15.

cami są pracownicy izb (przeważnie członkowie kolegium, radcowie prawni), względnie przedstawiciele nauki. Częstotliwość owych szkoleń jest dość zróżnicowana. Ich nasilenie następuje po każdych wyborach samorządowych, kiedy to odbywają się serie szkoleń z udziałem członków organów stanowiących i wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego. Inną przyczyną natężenia szkoleń są zmiany przepisów regulujących funkcjonowanie gospodarki finansowej samorządu terytorialnego. Specjalną formą instruktażu i szkolenia jest działalność inspektorów kontroli, którzy są zobowiązani, by w trakcie kontroli stwierdziwszy nieprawidłowości udzielali informacji o sposobie przywracania stanu zgodności z prawem.

Szczególnym sposobem sprawowania funkcji informacyjnej i szkoleniowej przez izby jest powołanie w 1994 roku ogólnopolskiego pisma „Finanse Komunalne", będącego dwumiesięcznikiem regionalnych izb obrachunkowych. Kolegium redakcyjne periodyku tworzy sześciu prezesów izb, a w skład rady naukowo-programowej wchodzą specjaliści w zakresie prawa i finansów publicznych oraz przedstawiciele ministerstwa finansów i Najwyższej Izby Kontroli. Na łamach „Finansów Komunalnych" publikowane są specjalistyczne artykuły, analizy, a także materiały dotyczące działalności nadzorczej, kontrolnej izb, instruktażu i doradztwa, ponadto w dziale „orzecznictwo" zamieszczane są wybrane wyroki NSA dotyczące zakresu działalności izb obrachunkowych. Od 1995 roku ukazuje się kwartalnik „Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych" (w kolegium redakcyjnym zasiadają przedstawiciele izb), które zamieszcza m.in. wiele rozstrzygnięć nadzorczych podejmowanych przez kolegia izb.

III. Struktura organizacyjna izb

Regionalne izby obrachunkowe są państwowymi jednostkami budżetowymi, przy czym ich działalność informacyjna i szkoleniowa może być finansowana ze środków uzyskiwanych z tej działalności i gromadzonych na odrębnym rachunku bankowym. Nadzór nad izbami, na podstawie kryterium zgodności z prawem, sprawuje minister właściwy do spraw administracji publicznej (art. 4 ustawy *o rio*). Toteż w razie powtarzającego się naruszania przez izbę prawa, Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej, może rozwiązać kolegium izby, określając jednocześnie termin – nie dłuższy niż trzy miesiące – dla powołania kolegium w nowym składzie; rozwiązanie kolegium jest równoznaczne z odwołaniem prezesa i zastępcy prezesa izby. W takiej sytuacji Prezes Rady Ministrów wyznacza (na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej) tymczasowego prezesa, który do czasu utworzenia kolegium w nowym składzie pełni funkcję tego organu.

Na czele izby stoi prezes powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów po zasięgnięciu opinii kolegium izby. Prezes reprezentuje izbę na zewnątrz, kieruje sprawami niezastrzeżonymi dla organów izby i jest przełożonym pracowników. Prezes określa w formie zarządzenia wewnętrzny regulamin organizacyjny izby. Ponadto zwołuje posiedzenia kolegium, a także wyznacza składy orzekające oraz zastępców przewodniczącego i członków komisji dyscypliny finansów publicznych. Prezesa zastępuje zastępca prezesa, który jest powoływany przez Prezesa Rady Ministrów spośród członków kolegium, na wniosek prezesa izby.

Należy zaznaczyć, że część pracowników izb obrachunkowych podlega ograniczeniom związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej. Zgodnie bowiem z art. 23 ust. 1 i 2 ustawy *o rio* ograniczenia te dotyczą pracowników izb zajmujących stanowiska prezesa, członka kolegium, naczelnika wydziału oraz inspektora do spraw kontroli; zagadnienie to regulują przepisy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne. Co więcej, wymienionych stanowisk nie można łączyć z członkostwem w organach jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych kolegiach odwoławczych.

Wewnętrzną strukturę izb obrachunkowych tworzą dwa wydziały: wydział kontroli gospodarki finansowej (WK) oraz wydział informacji, analiz i szkoleń (WIAS). Zadania o charakterze administracyjnym wypełnia biuro izby.

Wydział kontroli gospodarki finansowej przeprowadza następujące rodzaje kontroli:

- kompleksowe, obejmujące gospodarkę finansową jednostki samorządu terytorialnego;
- problemowe, obejmujące wybrane zagadnienia w jednej lub kilku jednostkach kontrolowanych;
- doraźne, podejmowane w razie potrzeby.

Działalność kontrolna izb obrachunkowych prowadzona jest na podstawie uchwalanego rokrocznie przez kolegium izby rocznego planu kontroli.

Wydział informacji, analiz i szkoleń (WIAS) wykonuje zadania ustawowe określone w:

- art. 1 ust. 4 ustawy *o rio*, czyli organizuje i prowadzi działalność informacyjną i szkoleniową;
- art. 9a ustawy *o rio*, czyli kontroluje pod względem rachunkowym i formalnym sprawozdania kwartalne z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz wnioski o przyznanie części rekompensującej subwencji ogólnej;
- art. 10 ustawy *o rio*, czyli analizuje dane dotyczące naliczania subwencji i rozliczeń dotacji celowych uzyskanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Ponadto WIAS wykonuje zadania wynikające z § 8 rozporządzenie z dnia 14 stycznia 2000 roku *w sprawie siedzib*..., jak:

- przygotowywanie ramowego planu pracy izby;
- opracowywanie sprawozdań z wykonania rocznego ramowego planu pracy izby;
- przygotowywanie projektów uchwał kolegium izby w sprawach, o których mowa w art. 18 ust. 1 pkt 6 ustawy *o rio*;
- przygotowywanie informacji:
  a) dla wojewody i ministra właściwego do spraw finansów publicznych o negatywnych opiniach składów orzekających dotyczących sprawozdań z wykonania za I półrocze i za rok budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz planów finansowych zadań z zakresu administracji rządowej zleconych gminom oraz zadań z zakresu administracji rządowej wykonywanej przez powiaty i województwa samorządowe;
  b) dla właściwych organów o stwierdzonych nieprawidłowościach w zakresie danych dotyczących naliczania subwencji i rozliczeń dotacji celowych na zadania własne i zlecone gminom oraz dotacji z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez powiaty i województwa samorządowe;
  c) dla ministra właściwego do spraw administracji publicznej o wykonaniu budżetu izby oraz ramowego planu pracy izby;

- doradztwo w zakresie praktycznego stosowania przepisów w bieżącej gospodarce finansowej;
- przekazywanie informacji o zmianach przepisów prawnych mających wpływ na prowadzenie prawidłowej gospodarki jednostek samorządu terytorialnego;
- upowszechnianie informacji wynikających ze sprawowania kontrolnej funkcji przez izbę.

WIAS stanowią centra analityczne i informacyjne izb, niezbędne do prawidłowego wykonywania zadań tak przez członków kolegium, jak i pracowników wydziałów kontroli gospodarki finansowej.

Obsługę administracyjną izby i jej organów zapewnia biuro izby, którego pracę organizuje i kieruje nim „kierownik biura". Prowadzone są w nich sprawy księgowe, kadrowe oraz zaopatrzenie izby i zespołów zamiejscowych.

Jest pewną specyfiką regionalnych izb obrachunkowych, że posiadają one także strukturę terenową, którą stanowią zespoły zamiejscowe. Owe zespoły funkcjonują we wszystkich miastach, które do 31 grudnia 1998 roku były siedzibami wojewodów, a także w Sandomierzu oraz Oświęcimiu.[33] Zespoły nie mają charakteru oddziałów czy delegatur, są jedynie miejscem pracy części członków kolegium, inspektorów kontroli, inspektorów ds. analiz oraz pracowników biura izby. Koordynowaniem zadań kontrolnych, szkoleniowych i doradczych w zespołach kieruje członek kolegium wyznaczony przez prezesa Izby.

IV. Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych

Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 roku *o zmianie ustawy o rio, o samorządzie terytorialnym oraz o finansowaniu gmin*,[34] która weszła w życie z dniem 10 października 1997 roku, wprowadziła do ustawy *o rio* art. 25a, dotyczący Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych. Zgodnie z jego treścią prezesi oraz po jednym reprezentancie wybranym przez kolegia izb tworzą Krajową Radę Regionalnych Izb Obrachunkowych. Do jej zadań należy:

- reprezentowanie izb wobec naczelnych i centralnych organów państwa;
- przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej wniosków dotyczących zmian w przepisach prawnych regulujących komunalną gospodarkę finansową;
- przedkładanie właściwemu dysponentowi części budżetowej wniosków do projektu budżetu państwa w części obejmującej izby;
- upowszechnianie dorobku i doświadczeń izb;
- uzgadnianie planów i programów szkoleń pracowników izb;
- koordynowanie planów i programów kontroli;
- przedkładanie corocznie Sejmowi i Senatowi w terminie do 30 czerwca sprawozdań z działalności izb i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego.

[33] Zob.: Załącznik nr 1, pt. „Regionalne izby obrachunkowe, ich siedziby, siedziby zespołów zamiejscowych, liczba członków kolegium oraz terytorialny zasięg działania" do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z 14 I 2000 r.

[34] Dz. U. z 1997 r. Nr 113, poz. 734.

Krajowa Rada RIO pracuje na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez Prezesa Rady Ministrów. Rada wybiera ze swojego składu na okres dwóch lat przewodniczącego i dwóch zastępców, przy czym Przewodniczący Rady kieruje jej pracami oraz reprezentuje Radę na zewnątrz. Rokrocznie KRRIO opracowuje „Sprawozdanie z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego", które w formie drukowanego dokumentu przedkładane jest Sejmowi i Senatowi w ustawowym terminie. Ponadto wybrane zagadnienia prezentowane są każdego roku na łamach „Finansów Komunalnych".

MIROSŁAW PACZOCHA

Zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta) związane z opracowaniem i uchwaleniem uchwały budżetowej

Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 roku *o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta*[1] wprowadziła szereg istotnych zmian w ustawie z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym*[2]. Najważniejszą z nich jest zastąpienie kolegialnego organu wykonawczego (zarządu gminy) przez organ jednoosobowy – wójta (burmistrza, prezydenta miasta[3]).

Przedmiotem niniejszych rozważań będzie próba określenia kompetencji wójta związanych z opracowaniem projektu uchwały budżetowej (wraz z towarzyszącymi mu materiałami) oraz uchwaleniem uchwały budżetowej.

Zagadnienia proceduralne, odnoszące się do podejmowania uchwały budżetowej gminy, regulują:

1. wskazana powyżej ustawa *o samorządzie gminnym*,
2. ustawa z dnia 26 listopada 1998 roku *o finansach publicznych*[4],
3. w pewnym zakresie – ustawa z dnia 7 października 1992 roku *o regionalnych izbach obrachunkowych*[5],
4. uchwały rad gmin, określające procedurę uchwalania budżetu, wydane na podstawie delegacji zawartej w art. 53 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym*.

Właściwe przepisy ustaw zostaną omówione w dalszej części opracowania. W tym miejscu wskazać należy, iż stosownie do treści art. 53 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym* procedurę uchwalania budżetu oraz rodzaje i szczegółowość materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi określa rada gminy. Ustalenia zawarte w uchwałach podjętych na podstawie tego przepisu są wiążące dla wójtów i muszą być brane pod uwagę w trakcie prac nad projektem uchwały budżetowej. Regulują kwestie, które nie zostały wyczerpująco ujęte w normy ustawowe. Określają np. obowiązki skarbnika w zakresie opracowania założeń do projektu uchwały budżetowej, podają terminarz prac nad tym projek-

[1] Dz. U. Nr 113, poz. 984.
[2] J.t.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.
[3] Dla uproszczenia w dalszej części opracowania mowa będzie o wójcie. Pod tym pojęciem rozumieć należy także burmistrza i prezydenta miasta.
[4] J.t.: Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.
[5] J.t.: Dz. U. z 2001 r. Nr 55, poz. 577 z późn. zm.

tem (oczywiście nie zmieniając terminów ustawowych), ustalają wymogi dla objaśnień do projektu uchwały budżetowej itp.

Przygotowanie projektu uchwały budżetowej

Kompetencja do przygotowania projektu uchwały budżetowej

Ustawa *o finansach publicznych* w art. 119 ustanawia dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego[6] **wyłączną kompetencję** do przygotowania projektu uchwały budżetowej. Rozstrzyga on, że przygotowanie projektu uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami, a także inicjatywa w sprawie zmian tej uchwały, należą do wyłącznej kompetencji zarządu jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 52 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym* stanowi, iż projekt budżetu przygotowuje wójt, nie wspominając o jego wyłącznej kompetencji. Pierwszeństwo należy dać ustawie *o finansach publicznych*, jako szczególnej w zakresie omawianych regulacji.

W ustawie ustrojowej mówi się o **projekcie budżetu**, a nie – jak w art. 119 ustawy *o finansach publicznych* – o projekcie uchwały budżetowej, mimo iż pojęcia te nie są tożsame.

Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki oraz przychodów i wydatków: zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i środków specjalnych, funduszy celowych jednostki samorządu terytorialnego (art. 109 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*). Jest uchwalany w formie **uchwały budżetowej** (art. 109 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*), która oprócz samego tak rozumianego budżetu obejmuje (lub może obejmować) szereg innych postanowień, o których mowa w szczególności w przepisie art. 124 ustawy *o finansach publicznych*. Pojęcie „uchwała budżetowa" jest szersze od terminu „budżet". Zamienne ich używanie nie jest uprawnione.

Przyjąć należy, iż wyłączną kompetencją (a zarazem obowiązkiem) wójta jest przygotowanie projektu uchwały budżetowej, a nie tylko projektu budżetu.

Skoro przygotowanie projektu uchwały budżetowej jest wyłącznym uprawnieniem wójta gminy oznacza to, że nikt inny, żaden organ czy podmiot, nie może opracować projektu uchwały budżetowej. Nie ma takiego uprawnienia ani skarbnik, ani np. komisja budżetowa rady gminy, czy wreszcie sama rada gminy.

Problematyka tzw. „wskazówek do projektu uchwały budżetowej"

Z zagadnieniem kompetencji do przygotowania projektu uchwały budżetowej wiąże się ściśle kwestia tzw. „wskazówek do projektu uchwały budżetowej", udzielanych wójtowi przez organ stanowiący.

[6] Zgodnie z treścią art. 2 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*, dodanego przez art. 83 pkt 1 ustawy *o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta*, ilekroć w ustawie *o finansach publicznych* mowa jest o zarządzie jednostki samorządu terytorialnego lub o przewodniczącym zarządu jednostki samorządu terytorialnego, należy przez to rozumieć również wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Cytując przepisy ustawy *o finansach publicznych* używał będę terminologii przyjętej w tej ustawie.

W praktyce spotkać można różnego rodzaju wskazówki, począwszy od ogólnych, nakazujących np. ujęcie w projekcie określonej inwestycji, poprzez takie, które zobowiązują do zabezpieczenia środków w ramach podjętych zobowiązań przekraczających rok budżetowy, bez wskazania kwoty, aż po bardzo szczegółowe, obligujące do zaplanowania w projekcie uchwały budżetowej konkretnego wydatku, w określonej wielkości.

Tego rodzaju wskazania są niedopuszczalne niezależnie od tego jak kategorycznie byłyby sformułowane.

Przede wszystkim pozostają w sprzeczności z omówionymi wcześniej przepisami stanowiącymi, że opracowanie projektu uchwały budżetowej jest wyłączną kompetencją wójta. Wyłączna kompetencja oznacza, że tylko ten organ jest uprawniony do opracowania projektu uchwały budżetowej, ale również, iż żaden inny organ nie może mu czegokolwiek w tej materii nakazywać. Inaczej nie jest to już wyłączna kompetencja. Niekiedy, nawet ze strony środowisk samorządowych, dają się słyszeć głosy, że rada gminy, jako organ „ważniejszy" od organu wykonawczego czy nawet w jakimś sensie nad nim „nadrzędny", może czynić to, co zastrzeżone jest do kompetencji organu wykonawczego; sugeruje się, że takie postanowienia mają wyższą rangę, gdyż podjęte zostały przez organ stanowiący. Takie argumenty nie zasługują na uwzględnienie. Podstawową zasadą jest działanie organów w granicach prawa, a więc w zakresie kompetencji, które ustanawiają dla nich przepisy ustaw, a omawiana dziedzina została zastrzeżona wyłącznie dla wójta.

Zobowiązanie wójta do ujęcia w projekcie uchwały budżetowej odpowiednich wydatków jest przy tym zazwyczaj niepotrzebne. Taki sam efekt można osiągnąć poprzez zastosowanie instytucji przewidzianych w przepisach prawa, np. przez uchwalenie wieloletnich programów inwestycyjnych i określenie w formie załącznika do uchwały budżetowej limitu wydatków na te programy, zgodnie z przepisami art. 110 ustawy *o finansach publicznych*. Rodzi to ten skutek, że w budżetach lat następnych muszą zostać uwzględnione wydatki określone w załączniku do uchwały budżetowej, ustalającej limity wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne, w uchwalonych dla poszczególnych lat kwotach. Zmiana kwot wydatków na realizację programu nastąpić może wyłącznie w drodze uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, zmieniającej zakres wykonywania programu lub wstrzymującej jego wykonanie (art. 110 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych*). A więc w tym przypadku wójt nie może dowolnie określać w projekcie uchwały budżetowej wydatków na dany program, jest bowiem związany uchwalonym limitem wydatków.

Już samo zaciągnięcie przez organ stanowiący długoterminowego kredytu czy pożyczki zobowiązuje wójta do ujęcia w projekcie uchwały budżetowej odpowiednich kwot tytułem spłat kredytów czy pożyczek. Nie ma potrzeby podejmowania jakichkolwiek uchwał nakazujących ujęcie w budżecie tych środków.

Konstrukcja projektu uchwały budżetowej

Przygotowany przez wójta projekt uchwały budżetowej powinien zawierać wszystkie elementy tej uchwały, a więc przede wszystkim te, o których mowa w przepisie art. 124 ustawy *o finansach publicznych*. W myśl ustępu 1. tego przepisu uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego określa:

1) prognozowane dochody jednostki samorządu terytorialnego według ważniejszych źródeł i działów klasyfikacji;
2) wydatki budżetu jednostki samorządu terytorialnego w podziale na działy i rozdziały klasyfikacji wydatków, z wyodrębnieniem:
   a) wydatków bieżących, w tym w szczególności:
      – wynagrodzeń i pochodnych od wynagrodzeń,
      – dotacji,
      – wydatków na obsługę długu jednostki samorządu terytorialnego,
      – wydatków z tytułu poręczeń i gwarancji udzielonych przez jednostkę samorządu terytorialnego,
   b) wydatków majątkowych;
3) źródła pokrycia deficytu lub przeznaczenie nadwyżki budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
4) wydatki związane z wieloletnimi programami inwestycyjnymi, z wyodrębnieniem wydatków na finansowanie poszczególnych programów;
5) plany przychodów i wydatków zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i środków specjalnych;
6) plany przychodów i wydatków funduszy celowych;
7) upoważnienia dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania długu oraz do spłat zobowiązań jednostki samorządu terytorialnego;
8) zakres i kwoty dotacji przedmiotowych;
9) dochody i wydatki związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych jednostce samorządu terytorialnego ustawami;
10) dotacje;
11) dochody i wydatki związane z realizacją zadań wspólnych realizowanych w drodze umów lub porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego, w budżecie jednostki samorządu terytorialnego, której powierzono realizację tych zadań.

Wymienione składniki uchwały budżetowej należy uznać za obligatoryjne, na co wskazuje użycie przez ustawodawcę zwrotu „uchwała budżetowa (...) określa", oznaczającego w języku prawnym obowiązek.

Nadto uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego może zawierać (art. 124 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*):

1) upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do zaciągania kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych na pokrycie występującego w ciągu roku budżetowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
2) upoważnienie dla zarządu jednostki samorządu terytorialnego do dokonywania zmian w budżecie, w zakresie określonym w art. 128 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*;
3) inne postanowienia dotyczące wykonywania budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Umieszczenie w uchwale budżetowej tych elementów pozostawione zostało uznaniu organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego. Wójt może w projekcie zamieścić stosowne postanowienia, rozumiane jako *sui generis* wniosek o ich uchwalenie.

Dodatkowe obligatoryjne elementy uchwały budżetowej gminy podaje ustawa *o finansach publicznych* w przepisie art. 124 ust. 3 stanowiąc, iż w uchwale budżetowej gminy określa się także dochody z tytułu wydawania ze-

zwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych i wydatki na realizację zadań określonych w programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Składniki fakultatywne uchwały budżetowej gminy wskazano w przepisie ust. 4 art. 124, w myśl którego uchwała budżetowa gminy może również określać wydatki jednostek pomocniczych gminy oraz uprawnienia jednostki pomocniczej do prowadzenia gospodarki finansowej w ramach budżetu gminy.

Konstrukcja uchwały budżetowej i przedstawienie jej składników były już przedmiotem opracowań zamieszczonych w „Budżecie Samorządu Terytorialnego”[7], nie ma więc potrzeby ponownego omawiania tych zagadnień. Szerzej zaprezentowane zostaną elementy, które w praktyce rodzą najwięcej wątpliwości.

Limity wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne i wydatki związane z wieloletnimi programami inwestycyjnymi

Limity wydatków na realizację wieloletnich programów inwestycyjnych nie stanowią obligatoryjnego składnika uchwały budżetowej. Mogą, choć nie muszą, znaleźć się w niej. Gmina samodzielnie decyduje, czy realizować inwestycje w ramach wieloletniego programu inwestycyjnego, czy też bez niego. Uchwalenie programu może ułatwić planowanie nakładów inwestycyjnych, a co za tym idzie realizację inwestycji, jak również wyeliminować niedopuszczalne wskazówki organu stanowiącego do projektu budżetu, polegające np. na zobowiązaniu wójta do zaplanowania w budżecie roku następnego określonej kwoty na daną inwestycję (konieczność planowania tej kwoty wynikać będzie wprost z ustalonego przez radę gminy limitu wydatków na wieloletni program inwestycyjny, określającego wydatki w poszczególnych latach). Będzie tak pod warunkiem, że decyzja o uchwaleniu programu zostanie gruntownie przemyślana, a sam program opracowany rzetelnie. W przeciwnym wypadku skutki uchwalenia programu mogą być odwrotne.

Wyznaczenie w formie załącznika do projektu uchwały budżetowej limitu wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne wypada poprzedzić podjęciem przez organ stanowiący uchwały w sprawie wieloletniego programu inwestycyjnego, w której w szczególności należy wskazać zadania realizowane w ramach programu, z wyspecyfikowaniem ich zakresu przedmiotowego. Wieloletni program inwestycyjny obejmować może jedno bądź więcej zadań. Nie ma przeszkód do uchwalenia kilku wieloletnich programów inwestycyjnych.

W myśl przepisu art. 110 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* uchwała budżetowa może określać, oprócz limitów wydatków na okres roku budżetowego, m.in. limity wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne, ujmowane w wykazie stanowiącym załącznik do uchwały budżetowej.

W załączniku tym organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego oddzielnie dla każdego programu określa (art. 110 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*):

[7] Por.: T. Wota, *Propozycje uchwał budżetowych gmin i powiatów*, „Budżet Samorządu Terytorialnego”, z. 8, Rzeszów 1999; M. Paczocha, *Zadania i kompetencje zarządu związane z opracowywaniem i uchwalaniem budżetu jednostki samorządu terytorialnego*, „Budżet Samorządu Terytorialnego”, z. 10, Rzeszów 2000.

1) nazwę programu, jego cel i zadania, które będą finansowane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
2) jednostkę organizacyjną realizującą program lub koordynującą wykonywanie programu;
3) okres realizacji programu i łączne nakłady finansowe;
4) wysokość wydatków w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach.

Ważne jest, by załącznik odpowiadał wymogom określonym w tych przepisach. Przede wszystkim należy określić nazwę programu i jego cel. Zdarza się, że zamiast nazwy programu podaje się tylko nazwy zdań objętych programem, co jest nieprawidłowe. Niezbędne jest także określenie zadań, które będą finansowane z budżetu jednostki samorządu terytorialnego w ramach danego programu. Jednostką organizacyjną realizującą lub koordynującą wykonywanie programu jest jednostka, która faktycznie realizuje program lub koordynuje czynności związane z jego wykonywaniem. Najczęściej jest nią urząd gminy (a nie – jak niekiedy błędnie się podaje – gmina). Okres realizacji programu wskazuje się podając lata, w których program będzie wykonywany (np. 2003–2010). Łączne nakłady finansowe obejmują nakłady, które planuje się ponieść w całym okresie realizacji programu. Jeśli program zawiera kilka zadań, stosowne jest podanie łącznych nakładów finansowych na każde z zadań.

Ostatnim z elementów wymienionych jako składnik załącznika określającego limity wydatków na wieloletnie pogramy inwestycyjne jest wysokość wydatków w roku budżetowym oraz w dwóch kolejnych latach. Okres, na jaki określa się limity wydatków, obejmować powinien rok budżetowy (tj. rok objęty uchwałą budżetową, do której załącznik stanowią limity wydatków na wieloletni program inwestycyjny) oraz dwa kolejne lata. Niewłaściwe jest ustalanie limitów wydatków na okres dłuższy. Czyniąc istotny wyjątek od zasady roczności budżetu, prawodawca określa horyzont czasowy wieloletniego planowania wydatków właśnie na trzy lata (rok budżetowy i dwa lata następne). Program o okresie realizacji krótszym niż trzy lata nie jest z kolei programem wieloletnim w rozumieniu cytowanych przepisów. Wymóg oznaczenia wydatków na rok budżetowy i dwa następne lata dotyczy programu, więc dopuszczalna jest sytuacja, gdy poszczególne zdania w programie wielozadaniowym będą realizowane w cyklu krótszym niż trzyletni (rok budżetowy i dwa kolejne lata), np. rocznym lub dwuletnim, byle tylko program wielozadaniowy jako całość obejmował co najmniej trzy lata. Jeśli program obejmuje tylko jedno zadanie, jego realizacja trwać musi co najmniej trzy lata (rok budżetowy i dwa kolejne lata). Powinno się zwrócić uwagę, by wydatki na program, ujęte w załączniku o wydatkach, dokładnie odpowiadały wydatkom zaplanowanym na rok budżetowy na ten program, umieszczony w załączniku określającym limity wydatków na wieloletni program inwestycyjny.

Kolejne uchwały budżetowe będą określały nakłady na uruchomiony program w wysokości umożliwiającej jego terminowe zakończenie (art. 110 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*).

Wypływa stąd wniosek, że w uchwałach budżetowych podejmowanych w kolejnych dwóch latach muszą być ujęte wydatki na realizację programu w kwotach przewidzianych na dany rok w załączniku ustanawiającym limity wydatków na wieloletni program inwestycyjny. Z przepisu art. 124 ust. 1 pkt 4 ustawy *o finansach publicznych* wynika, iż uchwała budżetowa jednostki samorządu terytorialnego określa wydatki związane z wieloletnimi programami inwestycyjnymi, z wyodrębnieniem wydatków na finansowanie poszczególnych pro-

gramów. Kolejne uchwały budżetowe powinny określać wydatki na finansowanie programów, przy czym wydatki te należy wyodrębnić dla każdego programu z osobna (w przypadku, gdy program obejmuje kilka zadań zasadne jest wyszczególnienie wydatków na poszczególne zadania). Wyodrębnienie nastąpić może bądź to poprzez uszczegółowienie załącznika o wydatkach i wskazanie wydatków na realizację programu (zadania), bądź przez ujęcie tych wydatków w osobnym załączniku (co czyni wydzielenie bardziej przejrzystym). W tym drugim przypadku jest ważne, by załącznik obejmował tylko wydatki na dany rok budżetowy.

Kwoty wydatków ujęte w budżetach dwóch kolejnych lat winny odpowiadać kwotom zaplanowanym na te lata w załączniku określającym limity wydatków na wieloletni program inwestycyjny. Planowanie wydatków sprowadzać się będzie do prostego przeniesienia kwot, przewidzianych w załączniku określającym limity wydatków na wieloletni program inwestycyjny na dany rok budżetowy, do uchwały budżetowej na ten rok, ze wskazaniem, że dane wydatki dotyczą konkretnego programu (zadania).

W myśl przepisu art. 110 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych* zmiana kwot wydatków na realizację programu nastąpić może jedynie w drodze uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, zmieniającej zakres wykonywania programu lub wstrzymującej jego wykonywanie (art. 110 ust. 4 ustawy *o finansach publicznych*). Aby można było w uchwałach budżetowych na kolejne lata zmienić kwoty wydatków na realizację programu, należy uprzednio dokonać zmian w uchwale dotyczącej wieloletniego programu inwestycyjnego poprzez zmienienie jego zakresu (zawężenie przy zmniejszeniu wydatków, a rozszerzenie przy ich zwiększeniu) ze wskazaniem, na czym ta zmiana polega. W przypadku wstrzymania wykonywania programu organ stanowiący powinien podjąć stosowną uchwałę; wtenczas wydatki na program nie muszą być planowane.

Chociaż ustawa nie wspomina o tym, jest możliwa zmiana kwot wydatków na wieloletni program inwestycyjny na skutek przeszacowania kosztów (np. w związku ze zmianą czynników cenotwórczych – cen energii, paliw itp.) oraz wybrania w toku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego oferty tańszej niż pierwotnie zakładano. Wówczas uchwała budżetowa wskaże odpowiedni tytuł zmiany wydatków na wieloletni program inwestycyjny.

Zakres i kwoty dotacji przedmiotowych

W projekcie uchwały budżetowej należy ująć zakres i kwoty dotacji przedmiotowych (art. 124 ust. 1 pkt 8 ustawy *o finansach publicznych*), jeśli dotacje tego rodzaju będą udzielane.

Zgodnie z przepisem art. 117 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* z budżetu jednostki samorządu terytorialnego mogą być udzielane dotacje przedmiotowe dla zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych, kalkulowane według stawek jednostkowych. Stawki dotacji przedmiotowych ustala organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego (ust. 3), zaś uchwała budżetowa określa kwoty i zakres tych dotacji (ust. 2).

Dotacje przedmiotowe są dopłatami do określonych rodzajów wyrobów i usług, kalkulowanych według stawek jednostkowych (art. 69 ust. 4 pkt 3 w zw. z art. 111

ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*). Tylko dotacje spełniające ten warunek mogą być uznane za dotacje przedmiotowe.

Pojęcie „zakres dotacji przedmiotowej" nie jest do końca jasne[8], wydaje się, iż w projekcie uchwały budżetowej powinno być wskazane, do jakiego rodzaju i ilości wyrobów czy usług będą te dopłaty. Określona w projekcie uchwały budżetowej kwota dotacji musi korespondować z uchwałą określającą stawki dotacji przedmiotowych.

Dotacje przedmiotowe winny być tak nazwane w projekcie uchwały budżetowej, aby uniknąć wątpliwości co do ich charakteru. Muszą także odpowiadać kryteriom takich dotacji (praktyka dowodzi, iż w projektach uchwał budżetowych próbuje się umieścić dotacje nie spełniające kryteriów dotacji przedmiotowej, przeznaczone *de facto* na pokrycie kosztów działalności zakładu budżetowego).

Przy opracowywaniu projektu uchwały budżetowej pamiętać trzeba, iż łącznie dotacje dla zakładu budżetowego nie mogą przekroczyć 50% jego wydatków; nie dotyczy to dotacji inwestycyjnych (art. 19 ust. 10 ustawy *o finansach publicznych*).

Szczególną uwagę należy zwrócić na dotacje będące dopłatami do różnicy cen wody i ścieków. Charakter tych dopłat nakazuje przyjąć, iż są one dotacjami przedmiotowymi. Z uwagi na szeroką definicję pojęcia „przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne", zawartą w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków*[9], dopłaty mogą być przekazywane nie tylko zakładom budżetowym, ale także innym podmiotom będącym przedsiębiorstwami wodociągowo-kanalizacyjnymi (w tym np. spółkom prawa handlowego). Jakkolwiek pojęcie „przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne" formalnie obejmuje swym zakresem również jednostki budżetowe, to z uwagi na charakter tych podmiotów[10] nie jest dopuszczalne zaplanowanie dla nich dotacji. W projekcie uchwały budżetowej należy wskazać, czy dopłata dotyczy wszystkich taryfowych grup odbiorców, czy też tylko wybranych (a jeśli wybranych, to których).

Dotacje

Obok zakresu i kwot dotacji przedmiotowych (art. 124 ust. 1 pkt 8 ustawy *o finansach publicznych*) ustawodawca poleca wyodrębnić w uchwale budżetowej także „dotacje" (art. 124 ust. 1 pkt 10 ustawy *o finansach publicznych*). Sądzić należy, iż chodzi tu także o inne dotacje niż dotacje przedmiotowe, a w szczególności dotacje podmiotowe i dotacje celowe dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych, udzielane w trybie art. 118 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*.

Dotacje podmiotowe, zgodnie z definicją zawartą w przepisie art. 69 ust. 4 pkt 2 ustawy *o finansach publicznych*, przeznaczone są na dofinansowanie działalności bieżącej ustawowo wskazanego podmiotu. Aby możliwe było udzielenie

[8] Na trudności z określeniem zakresu dotacji przedmiotowej wskazuje np. Z. Gilowska [w:] A. Agopszowicz, Z. Gilowska, *Ustawa o gminnym samorządzie terytorialnym. Komentarz*, C. H. Beck, 1999 r., s. 347.

[9] Dz. U. Nr 72, poz. 747 z późn. zm.

[10] Jednostki budżetowe, w myśl art. 18 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*, pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu.

dotacji podmiotowych, jest niezbędne wyraźne ustawowe upoważnienie do ich przyznawania. Dotacjami podmiotowymi będą przede wszystkim dotacje dla instytucji kultury, udzielane na podstawie ustaw szczególnych, oraz dotacje na zadania oświatowe dla szkół publicznych, publicznych przedszkoli i innych placówek publicznych prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, jak również dotacje dla żłobków.

Do dotacji przewidzianej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego na zadania oświatowe, z której koszty swej działalności pokrywają szkoły publiczne, przedszkola publiczne i placówki publiczne prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego (art. 79 ust. 1b ustawy z dnia 7 września 1991 roku *o systemie oświaty*[11]), nie stosuje się ograniczenia wynikającego z cytowanego wcześniej przepisu art. 19 ust. 10 ustawy *o finansach publicznych*, iż łącznie dotacje dla zakładu budżetowego nie mogą przekroczyć 50% jego wydatków. Oznacza to, że możliwe jest pełne finansowanie tych podmiotów również wtedy, gdy działają w formie zakładu budżetowego. Ograniczenia tego nie stosuje się również do żłobków prowadzonych w formie zakładów budżetowych (art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 roku *o zakładach opieki zdrowotnej*[12]), zgodnie z którym do żłobka prowadzonego w formie zakładu budżetowego nie stosuje się przepisu art. 19 ust. 10 ustawy *o finansach publicznych*.

Wśród dotacji wymienić wypada dotacje dla niepublicznych szkół i przedszkoli, udzielane w oparciu o przepisy ustawy *o systemie oświaty*. Zgodnie z przepisami art. 90 ust. 1 tej ustawy niepubliczne przedszkola, w tym specjalne, szkoły podstawowe i gimnazja, w tym z oddziałami integracyjnymi, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych i gimnazjów specjalnych oraz szkół podstawowych artystycznych, otrzymują dotacje z budżetu gminy.

Należy pamiętać o ustawowym określeniu minimalnej wysokość dotacji. Zdarza się, że w projekcie uchwały budżetowej planowane są dotacje w kwotach niższych niż wynika z ustawowego obowiązku. Dla szkół niepublicznych o uprawnieniach szkól publicznych, w których realizowany jest obowiązek szkolny lub obowiązek nauki, dotacje przysługują na każdego ucznia w wysokości nie niższej niż kwota przewidziana na jednego ucznia danego typu i rodzaju szkoły w części oświatowej subwencji ogólnej otrzymywanej przez jednostkę samorządu terytorialnego (art. 90 ust. 2a). Dla innych szkół niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dotacje przysługują na każdego ucznia w wysokości nie niższej niż 50% ustalonych w budżecie danej gminy wydatków bieżących ponoszonych w szkołach publicznych tego samego typu i rodzaju w przeliczeniu na jednego ucznia (art. 90 ust. 3). Dotacje dla niepublicznych przedszkoli należą się na każdego ucznia w wysokości nie niższej niż 75% ustalonych w budżecie danej gminy wydatków bieżących ponoszonych w przedszkolach publicznych w przeliczeniu na jednego ucznia; w przypadku braku na terenie gminy przedszkola publicznego podstawą do ustalenia wysokości dotacji są wydatki bieżące ponoszone przez najbliższą gminę na prowadzenie przedszkola publicznego (art. 90 ust. 2b). Przepisy określają dodatkowe warunki udzielenia dotacji.

Warto wspomnieć o ewentualnych **dotacjach dla zakładów opieki zdrowotnej**, udzielonych w oparciu o art. 55 ustawy *o zakładach opieki zdrowotnej*.

[11] J.t.: Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm.
[12] Dz. U. Nr 91, poz. 408 z późn. zm.

Zgodnie z zawartymi w nim przepisami samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej może otrzymywać dotacje budżetowe na:
1) realizację zadań w zakresie zapobiegania chorobom i urazom lub innych programów zdrowotnych oraz promocję zdrowia;
2) pokrycie kosztów kształcenia i podnoszenia kwalifikacji osób wykonujących zawody medyczne;
3) inwestycje, w tym zakup wysoko specjalistycznych aparatury i sprzętu medycznego;
4) cele określone w art. 67a;
5) cele szczególne, przyznawane na podstawie odrębnych przepisów (ust. 1).

Dotacje, wymienione w ust. 1, przyznaje organ, który utworzył samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej (ust. 2). Od tej ostatniej reguły są wskazane w ustawie wyjątki, nie odnoszące się do gmin. Dotacje można przekazywać tylko tym zakładom opieki zdrowotnej, dla których gmina jest organem założycielskim i na cele wymienione w omówionych przepisach.

To, w jaki sposób ująć w projekcie uchwały budżetowej **dotacje udzielane na podstawie art. 118 ustawy *o finansach publicznych***, zależy przede wszystkim od ustalonej procedury udzielania dotacji podmiotom nie zaliczonym do sektora finansów publicznych. Do określenia trybu postępowania o udzielenie dotacji uprawniony został organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego (art. 118 ust. 3 ustawy *o finansach publicznych*). Organy poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego przyjęły generalnie dwa sposoby postępowania w zakresie udzielania tego rodzaju dotacji. Pierwszy polega na tym, iż organ stanowiący wskazuje konkretne podmioty, którym – po przeprowadzeniu stosownych procedur – udzieli dotacji. Drugi ceduje wybór podmiotów i określenie konkretnych kwot dotacji dla poszczególnych podmiotów na organ wykonawczy, organowi stanowiącemu pozostawiając określenie ogólnej kwoty dotacji i wskazanie zadania, które ma być zlecone jednostce nie zaliczanej do sektora finansów publicznych. Zależnie od przyjętego trybu, wójt powinien w projekcie uchwały budżetowej wskazać bądź to konkretne podmioty, które uzyskają dotacje w określonych kwotach i na określone zadania, bądź li tylko kwoty dotacji na poszczególne zadania, które organ stanowiący zlecił do wykonania. Na podstawie art. 118 ustawy *o finansach publicznych* należy uznać za nieprawidłowe charakteryzowanie ich niekiedy jako dotacji na pokrycie kosztów działalności wskazanych podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych.

Dla czytelności konstrukcji uchwały budżetowej należy postulować wyodrębnienie poszczególnych rodzajów dotacji i takie ich opisanie, by nie było wątpliwości, o jaki rodzaj dotacji chodzi.

Łączna kwota poręczeń i gwarancji

Jednostki samorządu terytorialnego mogą, na zasadach określonych w ustawie o finansach publicznych, udzielać poręczeń i gwarancji. Łączna kwota poręczeń i gwarancji określana jest w uchwale budżetowej (art. 52 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*), której projekt powinien zawierać stosowne postanowienia w przypadku, gdy planuje się udzielenie poręczeń bądź gwarancji.

Zgodnie z cytowanym przepisem określa się łączną kwotę poręczeń i łączną kwotę gwarancji. Bez wyodrębnienia łącznych kwot poręczeń i gwarancji w uchwale budżetowej nie będzie możliwe udzielanie poręczeń i gwarancji.

Określenia łącznej kwoty poręczeń nie należy mylić z ustaleniem maksymalnej wysokości poręczeń udzielanych przez wójta w roku budżetowym, na podstawie przepisu art. 18 ust. 2 pkt 9 lit. i) ustawy *o samorządzie gminnym*. Łączna kwota poręczeń obejmuje nie tylko poręczenia udzielane przez wójta (jeśli zostanie do tego upoważniony przez organ stanowiący, poprzez ustalenie maksymalnej kwoty poręczeń udzielanych w roku budżetowym), ale również poręczenia, których udzielić może rada gminy.

Niepożądane elementy projektu uchwały budżetowej

Trzeba także wskazać, jakich postanowień projekt uchwały budżetowej obejmować nie może. Ogólnie rzecz ujmując, projekt uchwały budżetowej nie powinien zawierać takich elementów, które nie są składnikami uchwały budżetowej i które nie zostaną uchwalone oraz postanowień nienormatywnych, np. zestawienia wykonania budżetu za rok poprzedni dla porównania z planem na rok bieżący. Wykonanie budżetu za rok poprzedni nie jest czymś, co można uchwalić i co znajdzie się w uchwale budżetowej na rok następny, tak więc nie może być zamieszczone także w jej projekcie. Tego typu dane można usytuować w objaśnieniach do projektu uchwały budżetowej. Nie jest dopuszczalne umieszczenie w projekcie np. postanowień dotyczących obowiązku przedstawienia informacji o przebiegu wykonania budżetu, co powinno być przedmiotem odrębnej uchwały. Nie powinny też znajdować się w projekcie postanowienia nakładające obowiązek opracowania układu wykonawczego, ponieważ jest to uregulowane ustawowo i nie stanowi elementu uchwały budżetowej.

Wielość projektów uchwały budżetowej i projekty wariantowe

Przepisy ustawy *o finansach publicznych* oraz ustawy *ustrojowej* mówią o projekcie uchwały budżetowej lub o projekcie budżetu (zawsze w liczbie pojedynczej). Z tego już wysnuć można wniosek, że dopuszcza się opracowanie tylko jednego projektu.

Wójt nie ma uprawnień do przygotowania więcej niż jednego projektu uchwały budżetowej. Niedopuszczalna jest także sytuacja, gdy projekt jest co prawda formalnie jeden, lecz zawiera różne warianty poszczególnych składników uchwały budżetowej, bo w istocie jest to nic innego, jak kilka projektów uchwały budżetowej.

Opracowanie objaśnień do projektu uchwały budżetowej

Do wyłącznej kompetencji wójta należy przygotowanie objaśnień do projektu uchwały budżetowej (art. 119 ustawy *o finansach publicznych*).

Przepisy ustawy *o finansach publicznych* nie podają pożądanych elementów objaśnień. Podobnie ustawa *o samorządzie gminnym*, która w art. 52 ust. 2 tylko wspomina o objaśnieniach.

Warto, by zakres objaśnień do projektu uchwały budżetowej ustaliła rada gminy w uchwale wyznaczającej tryb prac nad projektem tej uchwały. Wynika to z art. 53 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym*, zgodnie z którym procedurę uchwalania budżetu oraz rodzaje i szczegółowość materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi określa rada gminy.

Objaśnienia stanowią opisową informację o projekcie uchwały budżetowej, wyjaśniającą założenia przyjęte przy jej konstruowaniu. Projekt uchwały budżetowej, a w szczególności projekt budżetu, może być dla wielu radnych nie w pełni zrozumiały, jak każde tabelaryczne zestawienie kwot w określonej przez prawo szczegółowości. Z tego względu niezwykle istotne są prawidłowe objaśnienia. Powinny być obszerne, wyczerpujące i stwarzać możliwość szczegółowej analizy projektu.

W doktrynie podnosi się, iż objaśnienia powinny „przedstawiać charakterystykę oraz strukturę prognozowanych dochodów i planowanych wydatków, a także definiować prowadzoną przez gminę politykę podatkową i politykę udzielania dotacji. Zwłaszcza konieczne wydaje się wykazywanie związków pomiędzy uprzednio podejmowanymi przez radę gminy uchwałami (w sprawach podatków i opłat, sprzedaży, zbycia i nabycia mienia, udzielania pożyczek i kredytów, zaciągania pożyczek i kredytów) a liczbami zawartymi w projekcie budżetu. Nota powinna również opisać wpływ przyjętego przez gminę programu gospodarczego (wieloletnich programów inwestycyjnych) na przedkładany projekt oraz wskazać wpływ projektowanego budżetu na poziom (stopień) realizacji tego programu”[13].

W objaśnieniach powinny być przedstawione podstawowe kwestie związane z projektem uchwały budżetowej. Nie stanowią one li tylko dokumentu, którego załączenie wypełnia obowiązek wzbogacenia projektu uchwały budżetowej o dodatkowy materiał zatytułowany „Objaśnienia”, ważne, by rzeczywiście objaśniały.

Opracowanie informacji o stanie mienia komunalnego

Przepis art. 120 ustawy *o finansach publicznych* nakazuje zarządowi jednostki samorządu terytorialnego opracować informację o stanie mienia komunalnego. Składniki informacji wymieniono w punktach 1-5 tego artykułu. Są to:

1) dane dotyczące przysługujących jednostce samorządu terytorialnego praw własności;
2) dane dotyczące innych niż własność praw majątkowych, w tym w szczególności o ograniczonych prawach rzeczowych[14], użytkowaniu wieczystym, wierzytelnościach, udziałach w spółkach, akcjach oraz o posiadaniu;
3) dane o zmianach w stanie mienia komunalnego, w zakresie określonym w pkt 1 i 2, od dnia złożenia poprzedniej informacji;
4) dane o dochodach uzyskanych z tytułu wykonywania prawa własności i innych praw majątkowych oraz z wykonywania posiadania;

[13] Z. Gilowska [w:] A. Agopszowicz, Z. Gilowska, *Ustawa o gminnym samorządzie terytorialnym. Komentarz*, s. 360.

[14] Zgodnie z art. 244 *Kodeksu cywilnego* ograniczonymi prawami rzeczowymi są: użytkowanie (używanie i pobieranie pożytków z rzeczy), służebność, zastaw, własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego, prawo do domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej oraz hipoteka.

5) inne dane i informacje o zdarzeniach mających wpływ na stan mienia komunalnego.

Informacje o stanie mienia komunalnego należą do najgorzej opracowanych materiałów towarzyszących projektowi uchwały budżetowej. Jest to często tabelka, w której wymieniono pewne składniki mienia (głównie nieruchomości: grunty i budynki, a niekiedy tylko grunty). Nie wskazuje się tytułu prawnego, co uniemożliwia ustalenie, które stanowią własność komunalną, a które odnoszą się do innych praw majątkowych. Brakuje informacji o wierzytelnościach, o udziałach w spółkach, o posiadanych akcjach (bądź wzmianki, że jednostka takowych nie posiada). Dane o zmianach w stanie mienia komunalnego są nierzadko enigmatyczne. Danych o uzyskanych dochodach nie podaje się, zamiast tego wpisując prognozy planowanych do uzyskania dochodów w roku budżetowym, którego dotyczy projekt.

Jak widać z treści art. 120 ustawy *o finansach publicznych* informacja o stanie mienia komunalnego musi być szczegółowa i pełna. Z. Gilowska uważa, że „w odniesieniu do mienia należącego do gminy jako osoby prawnej, informacja ta powinna być rezultatem systematycznie gromadzonych danych, które są przedstawiane wraz z projektem uchwały budżetowej i powinny wskazywać zależności pomiędzy gospodarką finansową gminy a stanem jej mienia. Wystarczająco precyzyjna byłaby następująca, przykładowa zawartość raportu informującego o stanie mienia gminy:

1) rejestr przysługujących gminie praw własności nieruchomości gruntowych wraz z ich szacunkową wartością rynkową oraz aktualnym wykorzystaniem tych nieruchomości, z podziałem na:
   a) nieruchomości gruntowe zajęte pod budynki i urządzenia związane z wykonywaniem przez gminę nieodpłatnych, obligatoryjnych usług na rzecz członków wspólnoty samorządowej, a w szczególności z wykonywaniem administracji publicznej; ze świadczeniem nieodpłatnych usług oświatowo-wychowawczych; z wykonywaniem funkcji właścicielskich wobec publicznych zakładów opieki zdrowotnej; z upowszechnianiem kultury oraz z udzielaniem świadczeń z zakresu pomocy społecznej;
   b) nieruchomości gruntowe zajęte pod budynki i urządzenia związane z wykonywaniem przez gminne jednostki organizacyjne (zakłady budżetowe) odpłatnych (częściowo lub całkowicie) usług na rzecz mieszkańców;
   c) nieruchomości gruntowe wydzierżawiane, wynajmowane, oddane w użytkowanie a także wcale nie zagospodarowane z opisem powodów ich nieprzydatności na zadania publiczne wykonywane przez organy samorządu terytorialnego;
2) rejestr przysługujących gminie praw własności pozostałych nieruchomości wraz z ich szacunkową wartością rynkową oraz obecnymi sposobami zagospodarowania, z podziałem na nieruchomości bezpośrednio wykorzystywane przy wykonywaniu przez gminę zadań publicznych (a następnie z podziałem jak wyżej – według przedmiotowego zakresu wykorzystania) oraz nieruchomości pozostałe (w tym wykorzystywane do świadczenia usług częściowo lub całkowicie odpłatnych);
3) rejestr przysługujących gminie pozostałych praw własności z opisem ich zastosowania w działalności samorządu terytorialnego;
4) rejestr przysługujących gminie pozostałych praw majątkowych z podziałem na kategorie i objaśnieniem zastosowania w gospodarce komunalnej;

5) zbiorcze zestawienie zmian w stanie i wartości poszczególnych kategorii mienia gminy (w tym szczegółową klasyfikacją nieruchomości, zwłaszcza gruntowych) wraz z opisem zmian w funkcjach spełnianych przez nieruchomości nowe lub zyskujące na wartości rynkowej;
6) zbiorcze zestawienie dochodów z mienia gminy, obejmujące zarówno dochody jak i przychody w rozumieniu art. 3 ustawy o finansach publicznych;
7) zbiorcze zestawienie wydatków i rozchodów z budżetu gminy na utrzymywanie mienia gminy w należytym stanie.

Powyżej sygnalizowany rejestr powinien być uzupełniony o następujące informacje:

a) rejestr komunalnych osób prawnych działających w danej gminie,
b) forma organizacyjna poszczególnych komunalnych osób prawnych,
c) formy i zakres kontroli przez organy gminy (jako wyłącznego właściciela lub właściciela większości udziałów lub akcji) działalności poszczególnych komunalnych osób prawnych,
d) wartość majątku poszczególnych komunalnych osób prawnych z podziałem na nieruchomości gruntowe i nieruchomości pozostałe,
e) wpływy środków publicznych pobierane przez poszczególne osoby prawne na podstawie uchwał organów gminy (np. opłaty za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków) lub pobierane na podstawie zakresu statutowych zadań danej komunalnej osoby prawnej (np. zarząd tzw. lokalami użytkowymi w komunalnych budynkach mieszkalnych) albo przekazywane z budżetu gminy w formie dotacji podmiotowych i przedmiotowych,
f) wykaz związków międzygminnych, do których należy dana gmina ze szczegółowym opisem i wyceną majątku wniesionego do poszczególnych związków przez daną gminę[15]".

Autorka jednocześnie zdaje sobie sprawę z tego, iż „przygotowanie kompletnych informacji o stanie mienia komunalnego jest zadaniem trudnym i po części obecnie niewykonalnym (np. z powodu braku technicznej i finansowej możliwości przeprowadzenia oraz systematycznej aktualizacji wyceny wartości poszczególnych składników mienia komunalnego)[16]". Nie oznacza to, iż wójt nie powinien dążyć do zamieszczenia w omawianej informacji jak największej liczby danych obrazujących stan mienia komunalnego.

Informacja o stanie mienia komunalnego nie może być oderwana od innych danych towarzyszących projektowi uchwały budżetowej i od samego projektu uchwały. Jest jednym z materiałów informacyjnych towarzyszących projektowi uchwały budżetowej i jest do niego załączana. Spójność informacji z projektem jest jak najbardziej pożądana. Niedopuszczalna jest sytuacja, gdy inne fakty podaje projekt uchwały budżetowej, a inne informacja o stanie mienia komunalnego. Zdarza się, że w projekcie uchwały budżetowej planuje się np. dochody z tytułu sprzedaży mienia komunalnego, którego nie wykazano w informacji o stanie tego mienia, albo ujęto w taki sposób, że nie wiadomo, czy mienie to stanowi własność danej jednostki samorządu terytorialnego. Bywa, że planuje się dochody z mienia, które w informacji nie jest wymienione, czy nakłady na mienie w niej nieuwidocznione. Często zakłada się udzielenie dotacji przedmiotowych zakładowi budżeto-

[15] Z. Gilowska [w:] A. Agopszowicz, Z. Gilowska, *Ustawa o gminnym samorządzie terytorialnym. Komentarz*, s. 357–359.
[16] Tamże, s. 359.

wemu, a z informacji nie wynika, by taki zakład funkcjonował na terenie jednostki. Treść informacji o stanie mienia komunalnego może mieć wpływ na ocenę projektu uchwały budżetowej, a następnie samej uchwały budżetowej.

Przedłożenie projektu uchwały budżetowej organowi stanowiącemu i regionalnej izbie obrachunkowej

Projekt uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami oraz informację o stanie mienia komunalnego zarząd jednostki samorządu terytorialnego przedstawia regionalnej izbie obrachunkowej – celem zaopiniowania oraz organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego najpóźniej do dnia 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy (art. 121 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*).

Przepis art. 52 ust. 2 ustawy *o samorządzie gminnym* wymienia wójta jako zobligowanego do przedstawienia projektu budżetu radzie gminy i przesłania go regionalnej izbie obrachunkowej.

Jakkolwiek ustawa ustrojowa mówi o projekcie budżetu, należy przyjąć, za ustawą *o finansach publicznych*, że chodzi nie tylko o projekt budżetu z objaśnieniami i informacją o stanie mienia komunalnego, ale o projekt uchwały budżetowej z wymienionymi materiałami.

Wójt wydaje zarządzenie o przedstawieniu projektu uchwały budżetowej wraz z objaśnieniami i informacją o stanie mienia komunalnego regionalnej izbie obrachunkowej i organowi stanowiącemu. Brak takiego zarządzenia może rodzić wątpliwość, czy projekt, o którym mowa, przedłożony został przez właściwy organ.

Projekt należy przedstawić regionalnej izbie obrachunkowej i organowi stanowiącemu najpóźniej do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy. Taki termin uznał prawodawca za optymalny dla podjęcia uchwały budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego. Charakter tego terminu nie jest do końca jasny, w doktrynie spotyka się poglądy przeciwników uznania go za instrukcyjny. Wydaje się jednak, że upływ terminu nie pozbawia wójta kompetencji do przedstawienia projektu obu podmiotom, jednakże może utrudnić, bądź wręcz uniemożliwić, przyjęcie uchwały budżetowej do końca roku poprzedzającego rok budżetowy, przy czym uchybienie przez wójta terminowi nie może być traktowane jako „szczególnie uzasadniony przypadek" pozwalający na podjęcie uchwały budżetowej po rozpoczęciu roku budżetowego, zgodnie z art. 122 ustawy *o finansach publicznych*.

Termin 15 listopada jest datą, do której projekt uchwały budżetowej i innych materiałów, powinien faktycznie wpłynąć do organu stanowiącego i regionalnej izby obrachunkowej. Nie jest to termin, do którego wójt wydaje zarządzenie o przedstawieniu i przesłaniu go tym organom.

Oceniając charakter omawianych działań, trzeba stwierdzić, że przedstawienie projektu uchwały budżetowej jest czynnością techniczną. Nie ma w związku z tym potrzeby przedstawiania projektu (w rozumieniu art. 121 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* – w terminie do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy) na sesji rady gminy. Wydaje się, że wystarczające jest przesłanie projektu uchwały budżetowej na ręce przewodniczącego rady gminy.

Przedstawienie projektu uchwały budżetowej wraz z wymaganymi dokumentami radzie gminy jest ostatnim etapem prac wójta nad projektem uchwały budżetowej.

Przekazanie podległym jednostkom informacji niezbędnych do opracowania projektów planów finansowych

Zgodnie z przepisem art. 125 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*, w terminie 7 dni od dnia przekazania projektu uchwały budżetowej organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego, zarząd jednostki samorządu terytorialnego przekazuje podległym jednostkom informacje niezbędne do opracowania projektów planów finansowych.

Wypełniając obowiązek wynikający z tego przepisu, wójt powinien przekazać odpowiednie dane podległym jednostkom.

Opiniowanie projektu uchwały budżetowej przez regionalną izbę obrachunkową

Projekt uchwały budżetowej, objaśnienia i informacja o stanie mienia komunalnego podlegają zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową. Pozostaje to w kompetencji trzyosobowych składów orzekających.

Opinię regionalnej izby obrachunkowej o projekcie uchwały budżetowej zarząd jednostki samorządu terytorialnego jest obowiązany przedstawić, przed uchwaleniem budżetu, organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego (art. 121 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych*). Jeśli opinia jest pozytywna, wystarcza jej przedstawienie w odpowiednim terminie. Inaczej w przypadku opinii negatywnej. Wydanie przez regionalną izbę obrachunkową negatywnej opinii o projekcie budżetu jednostki samorządu terytorialnego nie wstrzymuje procedury uchwalania budżetu, jednakże organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego obowiązany jest przed uchwaleniem budżetu przedstawić tę opinię organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego **wraz z odpowiedzią** na zawarte w niej zarzuty (art. 21 ust. 1 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych*).

Dodatkowymi obowiązkami wójta w przypadku wydania negatywnej opinii o projekcie uchwały budżetowej jest sporządzenie i przedstawienie odpowiedzi na zawarte w opinii zarzuty. Ustawa *o regionalnych izbach obrachunkowych* nie podaje terminu, do którego należy przedstawić odpowiedź na zarzuty zawarte w negatywnej opinii o projekcie uchwały budżetowej. Cytowany przepis należy łączyć z art. 121 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* i ustalonym tam terminem do przedstawienia opinii (negatywna opinia ma być przedstawiona łącznie z odpowiedzią na zarzuty), tak więc odpowiedź na zarzuty musi być przedłożona przed uchwaleniem budżetu.

Przepisy nie precyzują treści takiej odpowiedzi ani jej formy. Właściwa jest forma pisemna, której treść sprowadzać się może zasadniczo do podzielenia poglądów zawartych w opinii, bądź do podtrzymania własnych zapatrywań i polemiki z opinią. Odpowiedź musi szczegółowo odnosić się do wszystkich zarzutów podniesionych w opinii.

Zmiany w projekcie uchwały budżetowej

Faza prac nad uchwałą budżetową związana z przygotowaniem jej projektu przez wójta kończy się, jak wskazano wyżej, z chwilą przekazania przygotowanego projektu organowi stanowiącemu. Dalsze prace nad nim prowadzi organ stanowiący, w szczególności przez swoje komisje.

Organ stanowiący może wprowadzać w projekcie uchwały budżetowej rozmaite zmiany pod warunkiem, iż nie spowodują one zmniejszenia dochodów lub zwiększenia wydatków z jednoczesnym zwiększeniem deficytu budżetowego[17].

Wprowadzenie zmian powodujących zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednoczesne zwiększenie deficytu budżetowego nastąpić może wyłącznie wówczas, gdy wójt wyrazi na to zgodę. Zgodnie z art. 123 ust. 2 ustawy *o finansach publicznych* bez zgody zarządu jednostki samorządu terytorialnego organ stanowiący nie może wprowadzić w projekcie uchwały budżetowej jednostki samorządu terytorialnego zmian powodujących zmniejszenie dochodów lub zwiększenie wydatków i jednocześnie zwiększenie deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Nieco inaczej kwestię tę reguluje przepis art. 52 ust. 1a ustawy *o samorządzie gminnym*: bez zgody wójta gminy rada gminy nie może wprowadzić w projekcie budżetu gminy zmian powodujących zwiększenie wydatków nieznajdujących pokrycia w planowanych dochodach bez jednoczesnego ustanowienia źródeł tych dochodów. Wójt ma prawo, lecz nie obowiązek, zgodę taką wyrazić i jest ona warunkiem wprowadzenia omawianych zmian. Jeśli wójt nie zaakceptuje proponowanych zmian w projekcie uchwały budżetowej, ich dokonanie nie będzie możliwe.

Wyrażenie zgody na zmiany dochodów lub wydatków powodujące zwiększenie deficytu budżetowego powinno nastąpić w formie zarządzenia wójta, przed uchwaleniem uchwały budżetowej.

Dokonanie zmian w zakresie dochodów i (lub) wydatków, które nie powodują zwiększenia deficytu jednostki samorządu terytorialnego nie wymaga zgody wójta.

Innym zagadnieniem jest dopuszczalność wprowadzania zmian w przedstawionym już do uchwalenia projekcie uchwały budżetowej przez organ, który opracował projekt tej uchwały, czyli przez **wójta**.

Problem sprowadza się do dwóch kwestii:

1) dopuszczalności dokonywania przez wójta zmian w projekcie przedstawionym już organowi stanowiącemu,
2) skutków prawnych takich zmian.

Praktyka dowodzi, że często konieczne jest wprowadzanie do przedstawionego organowi stanowiącemu projektu uchwały budżetowej zmian, wynikających z różnych, zazwyczaj od organu wykonawczego niezależnych okoliczności, będących np. skutkiem powiązania budżetów gmin z budżetem państwa. Tak więc wójt, mimo formalnego zakończenia prac nad projektem uchwały budżetowej, w istocie nadal nad nim pracuje.

[17] Oczywistą jest rzeczą, iż rada gminy ograniczona jest również powszechnie obowiązującymi przepisami prawa (w tym np. koniecznością wykonywania zadań obowiązkowych, zleconych itp.), nie może więc przyjąć uchwały budżetowej całkowicie oderwanej od rzeczywistości. Ograniczenia wynikają też np. z podjętej wcześniej uchwały określającej limity wydatków na wieloletnie programy inwestycyjne, czy z konieczności zaplanowania rozchodów na spłaty pożyczek i kredytów.

Nie sposób odmówić wójtowi prawa do dokonywania zmian w projekcie uchwały budżetowej (obejmującej budżet).

Dopóki nie rozpocznie się rok budżetowy, którego projekt dotyczy, nie rodzi to problemów. Pojawiają się one wtenczas, gdy uchwała budżetowa nie zostanie uchwalona przed rozpoczęciem roku budżetowego, a projekt uchwały budżetowej został zmieniony, czy to w okresie od przedstawienia go organowi stanowiącemu do końca roku poprzedzającego rok budżetowy, czy też już w trakcie roku budżetowego, który obejmuje projekt.

W myśl art. 122 ustawy *o finansach publicznych* uchwałę budżetową organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego uchwala przed rozpoczęciem roku budżetowego, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach – nie później niż do dnia 31 marca roku budżetowego.

Zgodnie natomiast z art. 123 ust. 1 tej ustawy do czasu uchwalenia uchwały budżetowej, jednak nie później niż do dnia 31 marca roku budżetowego, podstawą gospodarki finansowej jest projekt uchwały budżetowej przedstawiony organowi stanowiącemu jednostki samorządu terytorialnego.

Trzeba w świetle tych przepisów odpowiedzieć na pytanie: czy zmiany w projekcie uchwały budżetowej, dokonane przez wójta po przedstawieniu projektu organowi stanowiącemu i przesłaniu go regionalnej izbie obrachunkowej, mogą stanowić podstawę gospodarki finansowej w przypadku nieuchwalenia uchwały budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego? Jeśli bowiem wójt decyduje się na formalne zmiany projektu, to często z tą właśnie intencją, by mogły one być podstawą gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego.

Odpowiedź na tak postawione pytanie jest negatywna: zmiany w projekcie uchwały budżetowej, dokonane przez wójta po przedstawieniu projektu organowi stanowiącemu i przesłaniu go regionalnej izbie obrachunkowej **nie mogą stanowić podstawy gospodarki finansowej** w przypadku nieuchwalenia uchwały budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego.

Przepis art. 123 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* wyraźnie mówi o projekcie uchwały budżetowej (nie wspomina o jego zmianach) i to projekcie przedstawionym organowi stanowiącemu. Nie traktuje zatem o żadnym innym projekcie, jak tylko o tym, który wójt ma obowiązek przedłożyć organowi stanowiącemu nie później niż do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy. Ten tylko, tak przedstawiony, projekt może stanowić podstawę gospodarki finansowej, a nie jego zmiany, czy nowy drugi lub kolejny projekt, uwzględniający postulowane przez wójta poprawki. Norm z art. 123 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych* nie wolno rozpatrywać w oderwaniu od pozostałych przepisów tej ustawy, a w szczególności od tych, które zawiera art. 121 ust. 1.

Zmiany projektu mogą mieć tylko taki walor, że sugerują organowi stanowiącemu uchwalenie uchwały budżetowej w treści odmiennej od pierwotnie przedstawionego projektu, uwzględniającej tzw. autopoprawki.

Dokonane w omawianym trybie zmiany projektu uchwały budżetowej nie podlegają zaopiniowaniu przez regionalną izbę obrachunkową, nie ma też obowiązku przesyłania ich izbie. Izba opiniuje projekt uchwały budżetowej przedstawiony w określonym przez przepisy terminie, a nie jego zmiany.

Fakt, że do czasu uchwalenia budżetu podstawę gospodarki finansowej stanowi projekt uchwały budżetowej przedstawiony organowi stanowiącemu, przemawia przeciwko dopuszczeniu możliwości opracowania kilku projektów tej uchwały czy projektów wariantowych. Nie wiadomo w takim przypadku, który

projekt (czy który wariant projektu) ma stanowić podstawę gospodarki finansowej w przypadku nieuchwalenia uchwały budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego.

Uchwalenie uchwały budżetowej

Uchwalanie budżetu gminy należy do wyłącznej właściwości rady gminy (art. 18 ust. 2 pkt 4 ustawy *o samorządzie gminnym*).

W myśl art. 123 ustawy *o finansach publicznych* uchwałę budżetową uchwala się przed rozpoczęciem roku budżetowego. Tylko w wyjątkowych, jak to określa ustawa – szczególnie uzasadnionych przypadkach – nie później niż do dnia 31 marca roku budżetowego.

Podobnie, aczkolwiek innymi słowami, ujmuje to ustawa ustrojowa w art. 52 ust. 3: budżet jest uchwalany do końca roku poprzedzającego rok budżetowy.

Ustawa *o finansach publicznych* nie precyzuje, ani też nie podaje choćby przykładowo, jakie szczególnie uzasadnione okoliczności powodują, że uchwalenie uchwały budżetowej może nastąpić w trakcie roku budżetowego, którego ta uchwała dotyczy. Na pewno pożądane jest dążenie do podjęcia uchwały budżetowej przed rozpoczęciem roku budżetowego.

Zgodnie z przepisem art. 14 ustawy *o samorządzie gminnym* uchwały rady gminy zapadają zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego składu rady, w głosowaniu jawnym, chyba że ustawa stanowi inaczej. Ponieważ przepisy dotyczące uchwalenia uchwały budżetowej nie zawierają odmiennych regulacji uchwalenie tej uchwały następuje zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowego (a nie faktycznego) składu rady.

Nieuchwalenie uchwały budżetowej

Ustawa *o finansach publicznych* wskazuje, że ostatecznym terminem uchwalenia uchwały budżetowej jest dzień 31 marca roku budżetowego.

Przewiduje jednak i taką sytuację, gdy w tym terminie uchwała budżetowa nie zostanie uchwalona. Zgodnie z treścią przepisu art. 123 ust. 3 zd. 1 w przypadku nieuchwalenia uchwały budżetowej w terminie, o którym mowa w ust. 1 regionalna izba obrachunkowa w terminie do dnia 30 kwietnia roku budżetowego ustala budżet jednostki samorządu terytorialnego w zakresie obowiązkowych zadań własnych oraz zadań zleconych.

Niemal taką samą regulację zawiera przepis art. 53 ust. 3 zd. 1 ustawy *o samorządzie gminnym*.

Przepis art. 11 ust. 2 ustawy *o regionalnych izbach obrachunkowych* mówi natomiast, iż w przypadku nieuchwalenia budżetu przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego do dnia 31 marca roku budżetowego, izba ustala budżet tej jednostki w terminie do końca kwietnia roku budżetowego w zakresie obowiązkowych zadań własnych oraz zadań z zakresu administracji rządowej, wykonywanych przez te jednostki na podstawie ustaw lub porozumień.

Do czasu ustalenia budżetu przez regionalną izbę obrachunkową podstawę gospodarki finansowej stanowi projekt uchwały budżetowej, przedstawiony organowi stanowiącemu (art. 123 ust. 3 zd. 2 ustawy *o finansach publicznych*, art.

53 ust. 3 zd. 2 ustawy *o samorządzie gminnym*). Chodzi oczywiście o projekt przedstawiony do dnia 15 listopada, a nie ewentualne jego zmiany dokonane w nim przez wójta w terminie późniejszym.

Publikacja uchwały budżetowej

Z zasady jawności finansów publicznych wynika obowiązek podawania uchwał budżetowych do publicznej wiadomości.

W myśl art. 61 ust. 2 ustawy *o samorządzie gminnym* wójt niezwłocznie ogłasza uchwałę budżetową i sprawozdanie z jej wykonania w trybie przewidzianym dla aktów prawa miejscowego. Wynika stąd, że ustawodawca nie uznaje uchwały budżetowej za akt prawa miejscowego, a jedynie nakazuje publikować ją w trybie przewidzianym dla tych aktów. A więc uchwała budżetowa gminy powinna zostać przesłana do opublikowania w wojewódzkim dzienniku urzędowym, na zasadach wskazanych w przepisach ustawy z dnia 20 lipca 2000 roku *o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych*[18]. Ogłoszenie uchwały budżetowej nie ma związku z jej wejściem w życie, tak jak ma to miejsce w przypadku aktów prawa miejscowego stanowionych przez właściwe organy jednostek samorządu terytorialnego, które co do zasady wchodzą w życie po upływie 14 dni od dnia ich ogłoszenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Uchwała budżetowa gminy wchodzi w życie bądź to z dniem 1 stycznia roku budżetowego, bądź z dniem podjęcia (jeśli została uchwalona w trakcie roku budżetowego). Podlega tylko podaniu do publicznej wiadomości tak, jak akty prawa miejscowego.

[18] Dz. U. Nr 62, poz. 718 z późn. zm.

TERESA WOTA

Obowiązki wójta, burmistrza, prezydenta miasta wynikające z ustawy *o rachunkowości*

Zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 29 września 1994 roku *o rachunkowości*[1] za całość spraw związanych z rachunkowością jednostki odpowiada kierownik jednostki.

W świetle ww. ustawy jest nim osoba lub organ jedno- lub wieloosobowy, który w myśl prawa bądź umowy, statutu lub z tytułu prawa własności – uprawniony jest do zarządzania jednostką, z wyłączeniem pełnomocników ustanowionych przez jednostkę. W przypadku spółki jawnej i spółki cywilnej za kierownika jednostki uważa się wspólników prowadzących sprawy spółki, w przypadku spółki partnerskiej – wspólników prowadzących sprawy spółki albo zarząd, a w odniesieniu do spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej – komplementariuszy prowadzących sprawy spółki. W przypadku osoby fizycznej, prowadzącej działalność gospodarczą, za kierownika jednostki uważa się tę osobę. Za kierownika jednostki uważa się również likwidatora i syndyka.

Zgodnie z art. 33 ust.1 i 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku *o samorządzie gminnym*[2] wójt wykonuje zadania przy pomocy urzędu, którego jest kierownikiem.

W związku z powyższym w myśl art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 29 września 1994 roku *o rachunkowości* ponosi on odpowiedzialność za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych tą ustawą, w tym z tytułu nadzoru również w przypadku, gdy określone obowiązki w zakresie rachunkowości, z wyłączeniem odpowiedzialności za przeprowadzenie inwentaryzacji w formie spisu z natury, zostaną powierzone innej osobie za jej zgodą. Przyjęcie odpowiedzialności przez inną osobę powinno być stwierdzone w formie pisemnej.

W praktyce przyjęto, że obowiązki w zakresie rachunkowości są powierzane pracownikom służb finansowo-księgowych, poprzez przeniesienie na nich obowiązków w zakresie rachunkowości w odpowiednio skonstruowanej umowie (zakresie czynności). Nie oznacza to jednak zwolnienia kierownika jednostki (wójta, burmistrza, prezydenta miasta) od odpowiedzialności za wykonywanie obowiązków w zakresie rachunkowości określonych ustawą.

Obowiązki określone ustawą *o rachunkowości*, za które ponosi odpowiedzialność wójt (burmistrz, prezydent miasta), reguluje art. 4 ust. 3 pkt 1, 2, 3, 4 i 6 tej ustawy. Należy do nich:

---

[1] J.t.: Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 z późn. zm.

[2] J.t.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.

– określanie w formie dokumentacji przyjętych zasad rachunkowości;
– prowadzenie na podstawie dowodów księgowych ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym;
– okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów;
– gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą.

Określanie w formie dokumentacji przyjętych zasad rachunkowości

Przez przyjęte zasady rachunkowości rozumie się wybrane i stosowane przez jednostkę, odpowiednie do jej działalności, rozwiązania dopuszczone przepisami ustawy, zapewniające wymaganą jakość sprawozdań finansowych.

Każda jednostka powinna posiadać dokumentację opisującą w języku polskim przyjęte przez nią zasady (politykę) rachunkowości.

Dokumentacja przyjętych zasad (polityki) rachunkowości obejmuje między innymi opis tych zasad w zakresie:
– stosowanego roku obrotowego i wchodzących w jego skład okresów sprawozdawczych;
– metod wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego w zakresie w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru;
– sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, w tym co najmniej: zakładowego planu kont, wykazu ksiąg rachunkowych, opisu systemu przetwarzania danych, organizacyjnych rozwiązań służących ochronie danych i ich zbiorów.

Kierownik jednostki (wójt, burmistrz, prezydent miasta) w oparciu o przepisy ustawy *o rachunkowości* i rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2001 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych* ustala w formie pisemnej i aktualizuje dokumentację przyjętych zasad rachunkowości.

Prowadzenie, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym systematycznym

Księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów i sald, które tworzą:
– dziennik,
– księgę główną,
– księgi pomocnicze,
– zestawienia: obrotów i sald kont księgi głównej oraz sald kont ksiąg pomocniczych,
– wykaz składników aktywów i pasywów.

Księgi rachunkowe prowadzi się w języku polskim i w walucie polskiej. Powinny być one prowadzone rzetelnie, bezbłędnie, sprawdzalnie, w sposób umożliwiający prawidłowe sporządzenie sprawozdań oraz zgodnie z zasadami określonymi w ustawie *o rachunkowości*, z uwzględnieniem szczególnych zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu, budżetów jednostek samorządu*

terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych i w dokumentacji określającej przyjęte zasady rachunkowości.

Księgi rachunkowe uznaje się za:

– rzetelne, jeżeli dokonane w nich zapisy odzwierciedlają stan rzeczywisty;
– prowadzone bezbłędnie, jeżeli wprowadzono do nich kompletnie i poprawnie wszystkie zakwalifikowane do zaksięgowania w danym miesiącu dowody księgowe, zapewniono ciągłość zapisów oraz bezbłędność działania stosowanych procedur obliczeniowych;
– sprawdzalne, jeżeli umożliwiają stwierdzenie poprawności dokonanych w nich zapisów, stanów oraz działania stosowanych procedur obliczeniowych;
– prowadzone na bieżąco, jeżeli pochodzące z nich informacje umożliwiają sporządzenie w terminie sprawozdań finansowych i innych obowiązujących jednostkę, w tym deklaracji podatkowych, zestawienia obrotów i sald kont księgi głównej są sporządzane przynajmniej za poszczególne okresy sprawozdawcze, nie rzadziej niż na koniec miesiąca, w terminie umożliwiającym sporządzenie sprawozdań, a za rok obrotowy nie później niż do 85 dnia po dniu bilansowym; ujęcie wpłat i wypłat gotówką, czekami i wekslami obcymi następuje w tym samym dniu , w którym zostały dokonane.

Okresowe ustalanie lub sprawdzanie drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów

Zgodnie z art. 26 ustawy *o rachunkowości* jednostki przeprowadzają na koniec każdego roku obrotowego inwentaryzację w drodze:

– spisu ich ilości z natury, wyceny tych ilości, porównania wartości z danymi ksiąg rachunkowych oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic – aktywów pieniężnych (poza środkami zgromadzonymi na rachunkach bankowych), papierów wartościowych, rzeczowych składników obrotowych, środków trwałych, maszyn i urządzeń wchodzących w skład środków trwałych w budowie;
– uzyskania od kontrahentów potwierdzeń prawidłowości wykazanego w księgach rachunkowych jednostki stanu tych aktywów /sald/ oraz wyjaśnienia i rozliczenia ewentualnych różnic – aktywów finansowych zgromadzonych na rachunkach bankowych lub przechowywanych przez inne jednostki, należności, w tym udzielonych pożyczek, oraz powierzonych kontrahentom własnych składników aktywów;
– porównania danych ksiąg rachunkowych z odpowiednimi dokumentami i weryfikacji realnej wartości tych składników – środków trwałych, do których dostęp jest znacznie utrudniony, gruntów, należności spornych i wątpliwych, należności i zobowiązań wobec osób nieprowadzących ksiąg rachunkowych, z tytułów publiczno-prawnych, a także pozostałych aktywów i pasywów, w tym takich, w przypadku których przeprowadzenie spisu z natury lub uzgodnienie nie było możliwe.

Terminy inwentaryzacji poszczególnych pozycji aktywów i pasywów uważa się za dotrzymane, jeżeli inwentaryzacja została przeprowadzona z zachowaniem terminów określonych w art. 26 ust. 3 ustawy *o rachunkowości*.

Wycena aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego

Aktywa i pasywa wycenia się nie rzadziej niż na dzień bilansowy. Wycena odbywa się zgodnie z zasadami ustalonymi w ustawie *o rachunkowości* z uwzględnieniem szczególnych zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2001 roku *w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych*.

Gromadzenie i przechowywanie dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ustawą

Dokumentację przyjętych zasad rachunkowości, księgi rachunkowe, dowody księgowe, dokumenty inwentaryzacyjne i sprawozdania finansowe, tzw. zbiory, należy przechowywać w należyty sposób i chronić przed niedozwolonymi zmianami, nieupoważnionym rozpowszechnianiem, uszkodzeniem lub zniszczeniem.

Zatwierdzone roczne sprawozdania finansowe podlegają przechowywaniu trwałemu, zaś pozostałe zbiory przechowuje się co najmniej:

– księgi rachunkowe – 5 lat;
– karty wynagrodzeń pracowników bądź ich odpowiedniki – przez okres wymaganego dostępu do tych informacji, wynikający z przepisów emerytalnych, rentowych oraz podatkowych, nie krócej jednak niż 5 lat;
– dowody księgowe dotyczące wieloletnich inwestycji rozpoczętych, pożyczek, kredytów oraz umów handlowych, roszczeń dochodzonych w postępowaniu cywilnym lub objętych postępowaniem karnym albo podatkowym – przez 5 lat od początku roku po roku obrotowym, w którym operacje, transakcje i postępowanie zostały ostatecznie zakończone, spłacone, rozliczone lub przedawnione;
– dokumentację przyjętego sposobu prowadzenia rachunkowości – przez okres nie krótszy od 5 lat od upływu jej ważności;
– dokumenty dotyczące rękojmi i reklamacji – 1 rok po terminie upływu rękojmi lub rozliczeniu reklamacji;
– dokumenty inwentaryzacyjne – 5 lat;
– pozostałe dowody księgowe i dokumenty – 5 lat.

Udostępnienie osobie trzeciej zbiorów lub ich części do wglądu na terenie jednostki wymaga zgody kierownika jednostki lub przez niego upoważnionej osoby. Udostępnianie ich poza siedzibą jednostki wymaga pisemnej zgody kierownika jednostki oraz pozostawienia w jednostce potwierdzonego spisu przejętych dokumentów.

Odpowiedzialność karna

Za nieprowadzenie przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) ksiąg rachunkowych, prowadzenie ich wbrew przepisom ustawy lub podawanie w nich nierzetelnych danych, obecnie obowiązująca ustawa przewiduje odpowiedzialność karną w postaci kary grzywny lub kary pozbawienia wolności do lat 2 albo obydwu tych kar łącznie.

ANNA TRAŁKA

Obowiązki wójta, burmistrza, prezydenta miasta w zakresie udzielania zamówień publicznych

Gminy, jako jednostki samorządu terytorialnego, są zobowiązane stosować procedury wynikające z ustawy *o zamówieniach publicznych*[1], zwanej dalej ustawą, udzielając zamówień publicznych na roboty budowlane, dostawy i usługi. Stosownie bowiem do postanowień art. 4 ust. 1 ustawy w związku z art. 5 pkt 1 ustawy *o finansach publicznych*[2] gminy są zamawiającymi w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy.

Prowadzenie postępowania związanego z udzielaniem zamówień publicznych leży w gestii organu wykonawczego, gdyż są to czynności dotyczące gospodarowania mieniem gminy i wykonywania budżetu gminy, a czynności te należą do wyłącznej kompetencji organu wykonawczego[3] (art. 30 ustawy *o samorządzie gminnym*)[4]. Organem wykonawczym w gminie, zgodnie z art. 26 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym* w brzmieniu nadanym ustawą *o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta*[5] jest, od dnia wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w związku z zakończeniem kadencji tych organów wybranych w dniu 11 października 1998 roku, (art. 102 ustawy *o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta*) wójt, burmistrz, prezydent miasta.

Z datą tą kompetencje zamawiającego, należące uprzednio w gminie do organu kolegialnego jakim był zarząd gminy, przejął wójt, burmistrz, prezydent miasta jako jednoosobowy organ wykonawczy.

Jedyny wyjątek to wybór banku do obsługi budżetu gminy (art. 134 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*). Funkcji zamawiającego nie pełni wówczas jednoosobowy organ wykonawczy, ale organ stanowiący tj. rada gminy.

Postępowanie o zamówienie publiczne to ciąg czynności o charakterze cywilnoprawnym, zmierzających do wyłonienia najkorzystniejszej oferty i w konsekwencji do zawarcia umowy w sprawie zamówienia publicznego. O charakterze cywilnoprawnym tych czynności przesądza w sposób jednoznaczny brzmienie

---

[1] Ustawa z dnia 10 czerwca 1994 r. (j.t.: Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 6642 z późn. zm.).

[2] Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. (j.t.: Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.).

[3] Informator Urzędu Zamówień Publicznych kwiecień 2002.

[4] Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.).

[5] Ustawa z dnia 20 czerwca 2002 r. (Dz. U. Nr 113, poz. 984).

art. 6a ustawy. „Do czynności podejmowanych w trakcie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego przez zamawiających, dostawców lub wykonawców stosuje się z zastrzeżeniami wyjątków określonych w ustawie i przepisach odrębnych przepisy kodeksu cywilnego".

W ciągu czynności wynikających z ustawy, które musi wykonać we właściwym czasie, formie, trybie wójt jako zamawiający osobiście, czy też poprzez komisję przetargową, można wyodrębnić takie, które wymagają podjęcia przez niego zarządzenia, wystąpienia z wnioskiem do Prezesa UZP, przesłania do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych ustawowych ogłoszeń, podejmowania rozstrzygnięć w związku z wniesionymi protestami aż do zawarcia umów w sprawach zamówień publicznych. Warto je przeanalizować.

1. Powoływanie i odwoływanie członków komisji konkursowej w przypadku udzielania zamówienia publicznego na twórcze prawa projektowe przekraczające równowartość kwoty 25 000 euro, o których mowa w art. 13a ust. 2 ustawy *o zamówieniach publicznych*

Z postanowień art. 13a ustawy wynika konieczność przeprowadzenia konkursu, gdy przedmiotem zamówienia publicznego są twórcze prace projektowe o wartości przekraczającej równowartość kwoty 25 000 euro, krok ten poprzedza wybór najkorzystniejszej oferty przez zamawiającego. Twórcze prace projektowe ustawodawca definiuje w tymże art. 13 ust. 2 ustawy uznając, że należy przez to rozumieć prace mające cechy utworu w rozumieniu ustawy *o prawie autorskim i prawach pokrewnych*[6]:
– architektoniczne prace projektowe,
– urbanistyczne prace projektowe,
– konstrukcyjno-budowlane prace projektowe.

Utworem natomiast, stosownie do postanowień art. 1 ust. 1 ustawy *o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Należy mieć na uwadze, że konkurs nie jest trybem udzielenia zamówienia publicznego. Konkurs polega bowiem na kwalifikowaniu twórczych prac projektowych nadesłanych przez wykonawców dokonanej na podstawie ich oceny.

Konkurs jest natomiast podstawą do zastosowania przez zamawiającego trybu negocjacji z zachowaniem konkurencji, gdy w wyniku konkursu zakwalifikowano do postępowania co najmniej dwóch wykonawców (art. 64 pkt 2 ustawy), bądź zamówienia z wolnej ręki, gdy został przeprowadzony konkurs i stosownie do jego postanowień zamówienie musi być udzielone wykonawcy, którego praca została oceniona jako najlepsza (art. 71 ust. 1 pkt 2 ustawy).

Oceny konkursu dokonuje komisja konkursowa, której członków powołuje i odwołuje zamawiający – wójt, burmistrz, prezydent miasta. Winien to uczynić w formie zarządzenia. Forma zarządzenia wydaje się najwłaściwsza, mimo braku wyraźnego przepisu w ustawie *o samorządzie gminnym*, w którym określono by formy działania wójta wypełniającego swoje kompetencje. Forma zarządzenia

[6] Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904).

jest właściwa dla działania wójta nie tylko w przypadkach wyraźnie wskazanych w ustawie, z zastrzeżeniem decyzji administracyjnych.

Powołując zarządzeniem komisję konkursową na podstawie art. 13a ust. 5 ustawy, należy mieć na względzie regulacje prawne zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów *w sprawie konkursu na twórcze prace projektowe*[7], a zwłaszcza rozdz. 3 rozporządzenia, wskazujący na skład osobowy komisji i wymagania kwalifikacyjne osób będących członkami komisji.

2. Występowanie z wnioskiem do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o wyrażenie zgody na zastosowanie innego trybu udzielenia zamówienia publicznego niż tryb przetargu nieograniczonego w przypadku zamówień publicznych, których wartość przekracza kwotę 200 000 euro (z wyłączeniem trybu zamówienia z wolnej ręki)

Zamknięty katalog trybów, w których możliwe jest dokonanie przez zamawiającego wyboru najkorzystniejszej oferty i udzielenie zamówienia publicznego, określa art. 13 ustawy stanowiąc, że zamówienia publicznego udziela się w trybie:

1) przetargu nieograniczonego,
2) przetargu ograniczonego,
3) przetargu dwustopniowego,
4) negocjacji z zachowaniem konkurencji,
5) zapytania o cenę,
6) zamówienia z wolnej ręki.

Zgodnie z art. 14 ust. 1 trybem podstawowym jest tryb przetargu nieograniczonego. Jest to jedyny tryb, którego zastosowanie nie wymaga jakiejkolwiek okoliczności czy zaistnienia ustawowych przesłanek. Jest to jedyny tryb, którego wybór nie wymaga uzasadnienia, ani też zatwierdzenia przez żaden organ, niezależnie od wartości zamówienia.

Udzielenie zamówienia publicznego w innym trybie niż przetarg nieograniczony możliwe jest wyłącznie w przypadkach określonych ustawowo tj. zaistnienia przesłanek ustawowych.

Konsekwencją ograniczenia stosowania innych trybów niż przetarg nieograniczony jest przepis art. 14 ust. 3 ustawy, nakładający na zamawiającego obowiązek wystąpienia z wnioskiem do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych, gdy wartość zamówienia publicznego przekracza kwotę 200 000 euro o zatwierdzenie zastosowania innego trybu (z wyłączeniem trybu zamówienia z wolnej ręki) niż przetarg nieograniczony.

Mimo użycia przez ustawodawcę określenia „zatwierdzenia" innego trybu niż przetarg nieograniczony zamawiający (wójt, burmistrz, prezydent miasta) winien zwrócić się do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych przed rozpoczęciem procedury o zamówienie publiczne. Wniosek taki musi być odpowiednio uzasadniony, należy wskazać na spełnienie przesłanek ustawowych umożliwiających zastosowanie danego trybu, innego niż przetarg nieograniczony. Prezes UZP „zatwierdza tryb" w drodze decyzji administracyjnej.

[7] Rozporządzenie z dnia 29 października 2002 r. (Dz. U. Nr 188, poz. 1576).

Należy mieć na względzie, iż brak uzyskania wymaganej decyzji administracyjnej skutkuje nieważną umową w sprawie zamówienia publicznego (art. 72 pkt 2 ustawy).

3. Występowanie z wnioskiem do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o wyrażenie zgody na zastosowanie trybu zamówienia z wolnej ręki w przypadku zamówień publicznych, których wartość przekracza równowartość kwoty 20 000 euro

Art. 71 ust. 1 ustawy określa przypadki, których zaistnienie pozwala zamawiającemu udzielić zamówienia publicznego w najbardziej uproszczonym trybie zamówienia z wolnej ręki. Większość przesłanek wymienionych w tym przepisie wiąże się z okolicznością, że zamówienie to może być wykonane przez jednego dostawcę/wykonawcę.

Jeżeli wartość zamówienia publicznego przekracza równowartość kwoty 20 000 euro, nie wystarcza do zastosowania tego trybu zaistnienie sytuacji wyczerpującej jedną z przesłanek przewidzianą w przywołanym przepisie art. 71 ust. 1 ustawy, lecz konieczne jest wystąpienie przez zamawiającego – wójta, burmistrza, prezydenta miasta z wnioskiem do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych o zatwierdzenie tego trybu (art. 71 ust. 1a ustawy).

Podobnie jak w przypadku zwrócenia się z wnioskiem o zatwierdzenie innych trybów niż przetarg nieograniczony, wniosek winien być uzasadniony, a zgoda wyrażona przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych ma formę decyzji administracyjnej.

4. Przekazywanie ogłoszeń wymaganych ustawą *o zamówieniach publicznych* do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych

Nałożenie przez ustawodawcę obowiązku publikowania w Biuletynie Zamówień Publicznych przez zamawiającego ogłoszeń o rozpoczęciu postępowania o zamówienie publiczne, o planowanych w roku budżetowym zamówieniach publicznych oraz o wyniku postępowania, jest przejawem gwarancji podstawowych zasad obowiązujących w tym postępowaniu, tj. zasady jawności systemu zamówień publicznych oraz zasady równego traktowania oferentów. Należy również zwrócić uwagę na regulację prawną wynikającą z art. 15 ustawy, która dzieli procedurę zamówień na pełną i uproszczoną w zależności od wartości zamówienia.

M.in. z treści tego artykułu wynika, że dopiero do zamówień publicznych, których wartość przekracza równowartość kwoty 30 000 euro, mają zastosowanie przepisy obligujące zamawiającego do publikowania ogłoszeń w Biuletynie Zamówień Publicznych.

Stosownie do postanowień art. 14a ustawy wszelkie ogłoszenia o zamówieniach publicznych przewidziane ustawą ogłasza się w Biuletynie Zamówień Publicznych, do wydawania którego uprawniony jest Prezes Urzędu Zamówień Publicznych. Ogłoszenia te publikowane są nie później niż w 10 dniu od daty doręczenia ogłoszenia.

Przekazane do publikacji ogłoszenia podlegają kontroli przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych. Kontrola ta nie odnosi się do merytorycznej strony ogłoszenia, lecz do strony formalnej, tj. czy ogłoszenie zostało przygotowane zgodnie z wymogami ustawowymi.

Zwrot przez Prezesa UZP ogłoszenia (w drodze decyzji administracyjnej) nie zamyka drogi zamawiającemu do podejmowania czynności w postępowaniu o zamówienie publiczne. Zamawiający, po poprawieniu wadliwego ogłoszenia, kieruje je ponownie do publikacji, a 10-dniowy termin rozpoczyna się od daty przedstawienia ogłoszenia w poprawionej wersji.

a) Ogłoszenie informacji o wstępnej kwalifikacji w postępowaniach przetargowych dotyczących zamówień o wartości przekraczających równowartość 30 000 euro

Zamawiający przed wszczęciem postępowania o zamówienie publiczne w każdym z trybów określonych w art. 13 ustawy, niezależnie od wartości zamówienia, może poprzedzić je wstępną kwalifikacją, zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy, która ma na celu zakwalifikowanie oferentów do dalszego postępowania.

Wstępna kwalifikacja może opierać się jedynie na ocenie spełnienia warunków podmiotowych odnoszących się do oferenta określonych w art. 22 ust. 2 ustawy.

Zakres informacji o wstępnej kwalifikacji określa art. 23 ust. 3 ustawy.

Ogłoszenie informacji o wstępnej kwalifikacji zamawiający (wójt, burmistrz, prezydent miasta) przekazuje do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych, jeżeli wartość zamówienia przekracza równowartość 30 000 euro – stosownie do postanowień art. 23 ust. 2 ustawy.

b) Ogłoszenie o przetargu nieograniczonym dotyczącym zamówień publicznych, których wartość przekracza równowartość kwoty 30 000 euro

Stosownie do postanowień art. 29 ust. 3 ustawy zamawiający (wójt, burmistrz, prezydent miasta) zobowiązany jest, w przypadku zamówień publicznych przekraczających równowartość kwoty 30 000 euro, zamieścić ogłoszenie o takim przetargu w Biuletynie Zamówień Publicznych, a nadto umieścić je w swojej siedzibie oraz na stronie internetowej od dnia publikacji ogłoszenia w Biuletynie Zamówień Publicznych do dnia składania ofert.

Treść ogłoszenia winna spełniać co najmniej wymogi określone art. 30 ustawy.

c) Ogłoszenie dotyczące zaproszenia do składania wniosków o dopuszczenie do udziału w przetargu ograniczonym, którego wartość przekracza równowartość kwoty 30 000 euro

Ogłoszenie takie winno zawierać co najmniej elementy wymienione w art. 52c. Należy zaznaczyć, że warunki, które mają spełnić dostawcy i wykonawcy, zamawiający może w ogłoszeniu odnieść wyłącznie do okoliczności określonych w art. 22 ust. 2 ustawy.

Jeżeli wartość zamówienia przekracza równowartość kwoty 30 000 euro, ogłoszenie to wójt, burmistrz, prezydent miasta jako zamawiający przekazuje do publikacji w BZP, stosownie do postanowień art. 52g w związku z art. 29 ustawy.

d) Ogłoszenie o przetargu dwustopniowym, jeżeli wartość zamówienia przekracza równowartość kwoty 30 000 euro

Postępowanie w trybie przetargu dwustopniowego rozpoczyna się od ogłoszenia o organizacji przetargu dwustopniowego. Winno ono zawierać co najmniej elementy wymienione w art. 56 ustawy, z tym że termin złożenia oferty wstępnej określony w ogłoszeniu nie może być krótszy niż 6 tygodni od daty publikacji ogłoszenia o organizacji przetargu dwustopniowego.

Jeżeli wartość zamówienia przekracza 30 000 euro, wójt, burmistrz, prezydent miasta jako zamawiający przekazuje stosownie do postanowień art. 55 w związku z art. 29 ustawy przedmiotowe ogłoszenie do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych.

e) Ogłoszenie o planowanych w roku budżetowym zamówieniach

Stosownie do postanowień art. 14c ustawy wójt, burmistrz, prezydent miasta niezwłocznie po uchwaleniu budżetu na dany rok budżetowy obowiązany jest przekazać do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenie o planowanych zamówieniach publicznych, objętych planem finansowym urzędu gminy (miasta), których wartość w przypadku zamówień na roboty budowlane przekracza równowartość kwoty 500 000 euro, a łączna wartość w każdej kategorii dostaw lub usług przekracza równowartość kwoty 500 000 euro.

Zatem odnośnie obowiązku ogłaszania o planowanych zamówieniach publicznych w Biuletynie Zamówień Publicznych kwotą progową jest kwota 500 000 euro, z tym że każde zamówienie na roboty budowlane, jeśli przekracza tę kwotę, podlega ogłoszeniu, natomiast odnośnie dostaw i usług decyduje nie wartość poszczególnych zamówień, lecz łączna wartość w danej kategorii w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 12 ustawy.

Wprowadzony przez ustawodawcę obowiązek publikowania ogłoszeń o planowanych zamówieniach ma na celu umożliwienie dostawcom/wykonawcom przygotowanie do ubiegania się o uzyskanie zamówień publicznych znacznej wartości.

f) Ogłoszenie o wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego

Niezależnie od trybu, w jakim zostało udzielone zamówienie publiczne, wójt, burmistrz, prezydent miasta jako zamawiający jest zobowiązany niezwłocznie po zawarciu umowy przekazać do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenie o wyniku postępowania, stosownie do postanowień art. 14d ustawy. Z ogólnej zasady zawartej w art. 15 ustawy wynika, że dotyczy to postępowań, których wartość zamówienia przekroczyła kwotę 30 000 euro. Dotyczy to zarów-

no postępowań, w których dokonano wyboru najkorzystniejszej oferty, jak i zamówień udzielanych w trybie z wolnej ręki.

Zakres informacji o wyniku postępowania winien zawierać dane określone w art. 14d ust. 1 i 2 ustawy.

Ogłoszenie o wyniku postępowania kończące się unieważnieniem postępowania (art. 14d ust. 3 ustawy) dotyczy tylko postępowań wcześniej ogłoszonych w Biuletynie Zamówień Publicznych, a więc trybów przetargowych (art. 14d ust. 3 ustawy). Treść ogłoszenia obejmuje informację o liczbie złożonych ofert, cenie oferty najtańszej i najdroższej oraz podstawie unieważnienia postępowania. Przepis ten nie wskazuje wprost terminu przesłania takiego ogłoszenia do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych.

Z uwagi na to, że czynność unieważnienia postępowania jest czynnością zamawiającego w toku postępowania o zamówienie publiczne – w stosunku do której mogą być wnoszone środki odwoławcze przewidziane ustawą, w tym protest – należy takie ogłoszenie przesłać do publikacji niezwłocznie po upływie terminu do wniesienia protestu na czynność zamawiającego, jaką jest unieważnienie postępowania lub po ostatecznym rozstrzygnięciu protestu.

Treść ogłoszeń, które wójt, burmistrz, prezydent miasta zobowiązany jest przesłać do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych, została określona ustawowo w przywołanych przepisach ustawy. Ponadto, wypełniając obowiązek wynikający z delegacji ustawowej określonej w art. 14a ust. 6 pkt 1, Minister Spraw Wewnętrznych rozporządzeniem *w sprawie wzorów ogłoszeń o zamówieniach publicznych publikowanych w Biuletynie Zamówień Publicznych oraz dodatkowych informacji zawartych w ogłoszeniach*[8] określił wzory, według których winny być opracowane ogłoszenia przesyłane do publikacji w Biuletynie Zamówień Publicznych.

Niedopełnienie obowiązku zamieszczenia w Biuletynie Zamówień Publicznych ogłoszenia o postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego zgodnie z art. 27b ust. 1 pkt 4 ustawy skutkuje unieważnieniem postępowania o zamówienie publiczne.

5. Powoływanie komisji przetargowej

Z regulacji zawartej w art. 20a ustawy wynika, że wójt, burmistrz, prezydent miasta jako zamawiający w przypadku udzielania zamówień publicznych, których wartość wyrażona w złotych przekracza równowartość kwoty 30 000 euro, niezależnie od trybu, w którym zamówienie jest udzielane, zobowiązany jest powołać komisję przetargową (poniżej tej kwoty powołanie komisji przetargowej jest fakultatywne).

Komisja przetargowa, zależnie od oceny zamawiającego, może być komisją stałą, której zadaniem będzie prowadzenie czynności w zakresie wszystkich postępowań o zamówienie publiczne w urzędzie gminy, bądź może być powoływana doraźnie do zorganizowania poszczególnych postępowań.

Liczba członków komisji przetargowej zależy od uznania wójta, burmistrza, prezydenta miasta, ale członkami komisji przetargowej mogą być wyłącznie pracownicy zamawiającego. Pracownikiem, według definicji zawartej w art. 2

[8] Rozporządzenie z dnia 24 czerwca 2002 r. (Dz. U. Nr 91, poz. 816).

kodeksu pracy, jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę.

Ust. 3 art. 20a określa kompetencje komisji przetargowej wskazując, iż należy do niej przygotowanie i przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, w szczególności czynności takie jak: dokonywanie oceny, czy dostawcy lub wykonawcy spełniają wymagane warunki, ocena ofert oraz propozycja wyboru najkorzystniejszej oferty.

Katalog czynności w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o zamówienie publiczne wymieniony w ww. art. jest katalogiem otwartym.

Zamawiający może przekazać komisji przetargowej inne czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania o zamówienie publiczne.

Wydane na podstawie delegacji ustawowej, wynikającej z art. 20a ust. 5 ustawy, rozporządzenie Rady Ministrów *w sprawie szczegółowych zasad powoływania członków komisji przetargowej oraz trybu jej pracy*[9] w § 6 i § 7 uszczegóławia kompetencje komisji przetargowej w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, pozostawia również otwarty katalog tych czynności w gestii zamawiającego.

Powołanie komisji przetargowej, tak stałej jak i doraźnej, winno nastąpić przez podjęcie stosownego zarządzenia przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta w oparciu o postanowienia art. 20a ust. 1 ustawy.

Wójt, burmistrz, prezydent miasta, po powołaniu komisji przetargowej, jest zobowiązany nadać jej regulamin pracy w drodze zarządzenia. Stosownie bowiem do § 1 ust. 2 ww. rozporządzenia Rady Ministrów kierownik jednostki nadaje regulamin pracy komisji przetargowej. Kierownikiem urzędu gminy jest wójt, burmistrz, prezydent miasta (art. 33 ust. 3 ustawy *o samorządzie gminnym*).

6. Dokonywanie wyboru najkorzystniejszej oferty poprzez zatwierdzenie propozycji komisji przetargowej

Z art. 20a ust. 3 ustawy oraz z rozporządzenia wydanego przez Radę Ministrów wynika, że kompetencją komisji przetargowej w zakresie przeprowadzania postępowania o udzielenie zamówienia publicznego jest przygotowanie propozycji wyboru najkorzystniejszej oferty.

Sam wybór najkorzystniejszej oferty, zgodnie z art. 20a ust. 2 ustawy, należy wyłącznie do kierownika jednostki – wójta, burmistrza, prezydenta miasta. Wójt, burmistrz, prezydent miasta stosownie do treści tego art. może upoważnić do tej czynności inną osobę.

Czynność wyboru najkorzystniejszej oferty polega na zatwierdzeniu propozycji komisji przetargowej.

Czy wójt, burmistrz, prezydent miasta, jako kierownik jednostki, decydując ostatecznie o wyborze najkorzystniejszej oferty, może odmówić jej zatwierdzenia, czy też propozycja komisji przetargowej jest dla wójta, burmistrza, prezydenta miasta wiążąca? Na tak postawione pytanie należy odpowiedzieć, że w przypadku naruszenia prawa, stosownie do uprawnień wynikających z § 10 przywołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów, wójt, burmistrz, prezydent miasta zobowiązany jest stwierdzić nieważność podjętej czynności i polecić ko-

[9] Rozporządzenie z dnia 4 czerwca 2002 r. (Dz. U. Nr 82, poz. 742).

misji przetargowej powtórzyć unieważnioną czynność podjętą z naruszeniem prawa. Należy zwrócić uwagę, że ani ustawa, ani rozporządzenie Rady Ministrów nie wskazuje formy, w jakiej winien nastąpić wybór najkorzystniejszej oferty przez kierownika jednostki.

Wydaje się, że formą tą może być zarządzenie lub inny akt wynikający z regulaminu organizacyjnego urzędu gminy.

7. Rozstrzyganie protestów wnoszonych przez uprawnione podmioty na czynności zamawiającego w toku prowadzonych postępowań o zamówienie publiczne powyżej wartości 30 000 euro

Dostawcy i wykonawcy, których interes prawny doznał uszczerbku w wyniku naruszenia przez zamawiającego określonych w ustawie zasad udzielania zamówień publicznych, są uprawnieni do wnoszenia środków odwoławczych i skargi stosownie do regulacji wynikającej z art. 79 ustawy. Do środków odwoławczych ustawa zalicza protest i odwołanie. Do rozpatrzenia umotywowanego, pisemnego protestu uprawniony jest wyłącznie zamawiający (art. 80 ustawy). Natomiast wniesienie odwołania powoduje wszczęcie postępowania przed Zespołem Arbitrów Urzędu Zamówień Publicznych, a wniesienie skargi – wszczęcie postępowania przed Sądem Okręgowym w Warszawie.

Wniesienie środków odwoławczych, w tym protestu, zostało w szczególności ograniczone ustawowo poprzez regulacje wynikające z art. 79 ust. 2 ustawy. Ustawodawca wyłączył z postępowania odwoławczego:
– wybór trybu postępowania w sprawie o udzielenie zamówienia publicznego,
– zastosowanie preferencji krajowych.
Ponadto postanowieniem art. 15 ust. 1 ustawy dopuszcza się wnoszenie protestów i odwołań wobec zamówień publicznych powyżej wartości 30 000 euro.

Oprócz dostawców i wykonawców uczestniczących w postępowaniu o zamówienie publiczne prawo do wnoszenia środków odwoławczych wobec czynności podjętych przez zamawiającego przysługuje również organizacjom pracodawców i przedsiębiorców zrzeszających dostawców lub wykonawców wpisanych na listę pracodawców prowadzoną przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych. Legitymacja tych podmiotów do wnoszenia środków odwoławczych, w tym protestów, jest legitymacją szczególną, ograniczoną terminem do wnoszenia środków odwoławczych – nie później niż 6 dni przed upływem terminu do składania ofert, co w konsekwencji ogranicza te podmioty do oprotestowywania czynności podejmowanych przez zamawiającego przed upływem terminu do składania ofert głównie w stosunku do zapisów Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia. Podmioty te natomiast nie muszą wykazywać uszczerbku w swoim interesie prawnym na skutek czynności zamawiającego.

W art. 79b zostały zdefiniowane organizacje pracodawców i przedsiębiorców. Przez organizacje pracodawców i przedsiębiorców zrzeszających dostawców lub wykonawców należy rozumieć organizacje, o których mowa w art. 13 ust. 5 ustawy *o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości*[10].

Z kolei zgodnie z art. 13 ust. 5 tej ustawy przez organizacje pracodawców i przedsiębiorców zrzeszających dostawców lub wykonawców należy rozumieć

[10] Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. (Dz. U. Nr 109, poz. 1158).

ogólnopolskie organizacje zrzeszającej organizacje przedsiębiorców i pracodawców działających na podstawie:
– ustawy *o rzemiośle*,[11]
– ustawy *o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców*,[12]
– ustawy *o izbach gospodarczych*,[13]
– ustawy *o organizacjach pracodawców*.[14]

Prawo do wnoszenia środków odwoławczych posiadają tylko te organizacje, które jako reprezentowane zostały wpisane na listę prowadzoną przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w drodze decyzji administracyjnej.

Lista organizacji podlega ogłoszeniu w Biuletynie Zamówień Publicznych. W Biuletynie Zamówień Publicznych[15] została opublikowana Lista organizacji pracodawców i przedsiębiorców zrzeszających dostawców lub wykonawców uprawnionych do składania środków odwoławczych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego.

Lista ta obejmuje obecnie 15 organizacji. Będzie ona systematycznie uzupełniania o kolejne organizacje, które w drodze decyzji administracyjnej zostaną na nią wpisane przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych.

Rozpatrując wnoszone protesty, wójt, burmistrz, prezydent miasta jako zamawiający winien mieć na uwadze nie tylko, czy zostały one wniesione przez uprawnione podmioty, ale również, czy został zachowany ustawowy termin określony w art. 82 ustawy do wniesienia protestu.

Termin ten jest terminem zawitym (żadna okoliczność nie powoduje jego przywrócenia) i wynosi 7 dni od dnia, w którym dostawca lub wykonawca powziął lub mógł powziąć wiadomość o okolicznościach stanowiących podstawę do jego wniesienia. Należy mieć na uwadze, że wniesienie protestu dopuszczalne jest tylko przed zawarciem umowy, chyba że umowa została zawarta z naruszeniem terminu określonego w art. 51 ust. 1 ustawy.

Jeżeli protest wpłynął po upływie 7-dniowego terminu określonego w ustawie, wójt, burmistrz, prezydent miasta powinien protest odrzucić, zgodnie z art. 82 ust. 3 ustawy, nie wnikając w jego merytoryczną zawartość.

O każdorazowym wniesieniu protestu, zgodnie z art. 83 ust. 1 ustawy, zamawiający (wójt, burmistrz, prezydent miasta) jest zobowiązany niezwłocznie zawiadomić wszystkich dostawców i wykonawców uczestniczących w danym postępowaniu.

Ustawa nie określa treści takiego zawiadomienia. Wystarczające jest poinformowanie o fakcie wniesienia protestu, jakiej czynności zamawiającego dotyczy i jak są sformułowane wobec niej zarzuty.

Uczestnikami postępowania protestacyjnego stają się dostawcy lub wykonawcy, którzy przystąpią przez pisemne oświadczenie do postępowania protestacyjnego. Nieprzystąpienie do postępowania protestacyjnego po stosownym zawiadomieniu rodzi skutek w postaci niemożności złożenia protestu samodzielnie powołując się na te same okoliczności. Istotne znaczenie dla rozpatrzenia

[11] Ustawa z 22 marca 1989 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 92 z późn. zm.).
[12] Ustawa z 30 maja 1989 r. (Dz. U. Nr 34, poz. 194 z późn. zm.).
[13] Ustawa z 30 maja 1989 r. (Dz. U. Nr 35, poz. 195 z późn. zm.).
[14] Ustawa z 23 maja 1991 r. (Dz. U. Nr 55, poz. 235 z późn. zm.).
[15] Biuletyn Urzędu Zamówień Publicznych z dnia 24 kwietnia 2002 r. Nr 66, poz. 22315.

protestów mają postanowienia art. 84 ustawy. Wskazują one na 7-dniowy termin do rozpatrzenia protestu przez zamawiającego od daty jego wniesienia. Podobnie jak termin do wniesienia protestu, tak i termin jego rozpatrzenia jest terminem zawitym, powodującym utratę prawa do rozstrzygnięcia protestu przez wójta, burmistrza, prezydenta.

Rozpatrzenie protestu przez zamawiającego (wójta, burmistrza, prezydenta miasta) stosownie do postanowień ust. 2 art. 84 ustawy następuje w formie rozstrzygnięcia protestu i obejmuje:
– decyzję zamawiającego odnośnie sposobu załatwienia protestu,
– uzasadnienia podjętej decyzji,
– pouczenia o sposobie i terminie wniesienia środka odwoławczego.

Rozpatrując protest wniesiony z zachowaniem terminu ustawowego wójt, burmistrz czy prezydent miasta może podjąć następujące rozstrzygnięcia:
– oddalić protest,
– uwzględnić protest w całości lub w części.

Uwzględniając protest jest zobowiązany jako zamawiający powtórzyć oprotestowaną czynność, informując o jej powtórzeniu niezwłocznie wszystkich dostawców i wykonawców.

Brak rozpatrzenia protestu przez zamawiającego w ustawowym terminie ustawodawca poczytuje za oddalenie protestu.

Konstrukcja przepisów o środkach odwoławczych przyjęta w ustawie powoduje, iż żaden protest nie może pozostać bez rozstrzygnięcia. Czynności związane z rozpatrzeniem protestu należą do wyłącznej kompetencji zamawiającego – wójta, burmistrza, prezydenta miasta.

Komisje przetargowe, które obligatoryjnie wykonują czynności w zakresie przygotowania i przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o wartości powyżej 30 000 euro, mogą bowiem wyłącznie przyjmować i analizować wnoszone protesty oraz przygotowywać projekt odpowiedzi na protest (§ 7 pkt 8 rozporządzenia Rady Ministrów *w sprawie szczegółowych zasad powoływania członków komisji przetargowej oraz trybu jej pracy*). Decyzja ostateczna w tym przedmiocie leży w gestii zamawiającego.

8. Zawieranie umów w sprawie zamówień publicznych

Celem sformalizowanych procedur, wynikających z ustawy, prowadzonych przez zamawiającego jest wybór najkorzystniejszej oferty, a w konsekwencji zawarcie umowy z oferentem, którego oferta została wybrana.

W świetle art. 51 ust. 1 ustawy zamawiający, po dokonaniu wyboru najkorzystniejszej oferty, jest zobowiązany do zawarcia umowy w terminie nie krótszym niż 7 dni od dnia ogłoszenia, o którym mowa w art. 50 ust. 2 ustawy, nie później jednak niż przed upływem terminu związania ofertą.

W ust. 2 art. 50 ustawy mowa jest o ogłoszeniu zawierającym informację o wyborze najkorzystniejszej oferty, które zamawiający jest zobowiązany niezwłocznie zamieścić w miejscu publicznie dostępnym w swojej siedzibie oraz wysłać do wszystkich uczestników postępowania.

Zamawiający może zatem zawrzeć umowę o zamówienie publiczne najwcześniej ósmego dnia od ogłoszenia.

W obecnym stanie prawnym oświadczenia woli w imieniu gminy w zakresie zarządzania mieniem gminy, zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy *o samorządzie gminnym*, składa wójt, burmistrz, prezydent miasta jednoosobowo albo działający na podstawie jego upoważnienia zastępca wójta samodzielnie, albo wraz z inną upoważnioną przez wójta osobą.

Należy mieć na uwadze, że umowy w sprawach zamówień publicznych jako czynności prawne, które powodują powstanie zobowiązań pieniężnych dla swojej skuteczności wymagają kontrasygnaty skarbnika gminy. W związku z tym skarbnik nie może być osobą upoważnioną do zawierania umów w sprawach zamówień publicznych.

Przepisy dotyczące umów o zamówienie publiczne zostały uregulowane w rozdz. 7 ustawy „Umowy w sprawach zamówień publicznych". Zawierają one odrębne uregulowania w porównaniu z przepisami kodeksu cywilnego i jako przepisy szczególne stosuje się je w pierwszej kolejności do umów w sprawach zamówień publicznych, przed przepisami kodeksu cywilnego (art. 72 ust. 1 ustawy).

Z przepisu art. 73 wynika zakaz zawierania umów na czas nieoznaczony. Generalnie umowy w sprawach zamówień publicznych mogą być zawierane na okres 3 lat. Umowy na czas określony, przekraczające okres 3 lat, wymagają uzyskania wcześniej zgody Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych wydanej w formie decyzji administracyjnej. Umowy w sprawach zamówień publicznych wymagają zachowania formy pisemnej pod rygorem nieważności (art. 74 ustawy).

Postulat staranności przy zawieraniu umów w sprawach zamówień publicznych stał się jeszcze bardziej istotny w związku z wejściem w życie w dniu 25 stycznia 2003 roku dodanego przepisu art. 74a ustawą *o zmianie ustawy o zamówieniach publicznych*[16], wprowadzającego powszechną jawność umów w sprawach zamówień publicznych.

[16] Ustawa z dnia 22 listopada 2002 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 2, poz. 16).

WIESŁAW KUŚNIERZ

Zapłata podatku po nowelizacji *Ordynacji podatkowej*

Wprowadzenie

Sejm 29 sierpnia 1997 roku uchwalił *Ordynację podatkową*,[1] która weszła w życie 1 stycznia 1998 roku. Od początku obowiązywania *Ordynacji* wysuwano postulaty jej nowelizacji.[2] W okresie 5 lat obowiązywania 17 razy była nowelizowana. Przyczyny nowelizacji były różne. Większość nowelizacji dotyczyła instrumentalnych zagadnień, związanych z uchwalaniem przez Parlament nowych ustaw regulujących różne dziedziny prawa.[3] Ostatnia nowelizacja wprowadzona ustawą z dnia 12 września 2002 roku *o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o zmianie innych ustaw*[4] zawierała istotne merytoryczne zmiany. Nowelizacja z dnia 12 września 2002 roku objęła około 250 przepisów *Ordynacji*. Jej celem było między innymi dostosowanie przepisów *Ordynacji* do kształtujących się linii orzecznictwa sądowego i stanowiska doktryny prawa finansowego[5] oraz wzmocnienie instrumentów ochrony praw i interesów uczestników postępowania podatkowego a także zrównania pozycji procesowej organu podatkowego i strony oraz zminimalizowanie możliwości popełniania nadużyć podatkowych. Ustawa z 12 września 2002 roku nie znalazła jeszcze jednoznacznej oceny w piśmiennictwie.[6]

---

[1] Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. *Ordynacja podatkowa*, która została opublikowana w Dzienniku Ustaw z 13 listopada 1997 r. Nr 137, poz. 926 – dalej będzie powoływana jako *Ordynacja podatkowa*.

[2] Zob.: J. Głuchowski, *Ordynacja podatkowa: oczekiwania, treść, ocena. Studia z zakresu Ordynacji podatkowej. Księga Pamiątkowa ku czci docenta Eligiusza Dragasa*, Toruń 1998, s. 53.

[3] Por. np.: zmiany dokonane ustawą z dnia 11 kwietnia 2001 r. *o zmianie ustawy o cudzoziemcach oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. Nr 42, poz. 475) czy też ustawą z dnia 6 lipca 2001 r. *o gromadzeniu, przetwarzaniu i przekazywaniu informacji kryminalnych* (Dz. U. Nr 110, poz. 1189 z późn. zm.).

[4] Dz. U. Nr 169, poz. 1387 – ustawa ta dalej będzie powoływana jako nowelizacja z 12 września 2002 r.

[5] Por.: E. Fojcik-Mastalska, R. Mastalski, *Podstawowe kierunki reformy ogólnego prawa podatkowego. Regulacje prawno-podatkowe i rozwiązania finansowe. Pro publico bono. Księga jubileuszowa profesora Jana Głuchowskiego*, Toruń 2002, s. 155 i n.

[6] Zob.: aprobująco – np. I. Ożóg, *Pakiet zmian podatkowych*, „Przegląd Podatkowy", nr 6/2002, s. 3–6; częściowo aprobująco np. R. Mastalski, *Nowelizacja ordynacji podatkowej*, „Przegląd Podatkowy", 2002/5, s. 3 i n.; tenże, *Zmiany na lepsze*, „Rzeczpospolita" z 30 października 2002 r., nr 254, s. 3; A. Tarka, *Rewolucja w prawach podatnika*, „Gazeta Prawna Ekspert Podatkowy" z 20–22 grudnia 2002 r., nr 246, s. 2; krytycznie np. R. Gwiazdowski, *Projekt nowelizacji ordynacji podatkowej – wybrane zagadnienia*, „Przegląd Podatkowy", nr 7/2002, s. 3 i n.; M. Kalinowski, *Wykładnia oświadczeń woli oraz ich pozorność w prawie podatkowym*, „Przegląd Podatkowy", nr 1/2003, s. 50.

Nowelizacja z 12 września 2002 roku objęła również przepisy dotyczące wygasania zobowiązań podatkowych. Zakres tych zmian jest szeroki. Dotyczy on zarówno samego katalogu sposobów wygasania zobowiązań podatkowych, jak również uregulowań odnoszących się do poszczególnych zdarzeń powodujących wygaśnięcie. Katalog zdarzeń powodujących wygaśnięcie zobowiązań podatkowych zamieszczony jest w przepisie art. 59 *Ordynacji podatkowej*. Katalog ten podzielony jest na przypadki dotyczące wygasania zobowiązań podatników oraz płatników i inkasentów.

Katalog dotyczący podatników obejmuje sposoby wygaśnięcia zobowiązania przez:
– zapłatę,
– potrącenie,
– zaliczenie nadpłaty lub zaliczenie zwrotu podatku,
– pobranie podatku przez płatnika lub inkasenta,
– zaniechanie poboru,
– przedawnienie,
– umorzenie zaległości,
– przeniesienie własności rzeczy lub praw majątkowych,
– przejęcie własności nieruchomości lub prawa majątkowego w postępowaniu egzekucyjnym.

Katalog dotyczący płatników i inkasentów obejmuje sposoby wygaśnięcia ich zobowiązań przez:
– dokonanie wpłaty,
– zaliczenie nadpłaty lub zaliczenie zwrotu podatku,
– umorzenie zaległości z urzędu,
– przejęcie własności nieruchomości lub przejęcie prawa majątkowego w postępowaniu egzekucyjnym,
– przedawnienie.[7]

W porównaniu do stanu sprzed 1 stycznia 2003 roku katalog zdarzeń powodujących wygaśnięcie dotyczących zobowiązań podatników rozszerzono o przejęcie własności nieruchomości lub prawa majątkowego w postępowaniu egzekucyjnym oraz o zaliczenie zwrotu podatku, natomiast katalog zdarzeń dotyczący płatników został poszerzony o umorzenie zaległości z urzędu oraz o przejęcie własności nieruchomości lub przejęcie prawa majątkowego w postępowaniu egzekucyjnym. Podkreślenia wymaga również fakt, że nowelizacja w tym zakresie wprowadziła jasną systematykę dotyczącą regulacji wygasania.

[7] Sposoby wygasania zobowiązań podatkowych uregulowane był również w aktach prawnych dotyczących zobowiązań podatkowych obowiązujących przed wejściem w życie obecnie obowiązującej *Ordynacji podatkowej* np. w *Ordynacji podatkowej* z 15 marca 1934 r. – art. 46 z tym, że wygasanie odnosiło się do obowiązku podatkowego, (por. szerzej: E. Stein, A. Thaler, *Ordynacja podatkowa z orzecznictwem*, Kraków 1934, s. 6); w dekrecie *o zobowiązaniach podatkowych* z 16 maja 1946 r. – art. 30; w dekrecie z 26 października 1950 r. *o zobowiązaniach podatkowych* – art. 28; w ustawie *o zobowiązaniach podatkowych* z 19 grudnia 1980 r. – art. 26. We wszystkich tych aktach zawsze występowały trzy podstawowe sposoby: zapłata podatku, przedawnienie, umorzenie zaległości. Żaden z wymienionych aktów nie regulował wygasania zobowiązań płatnika lub inkasenta w obecnym rozumieniu pojęcia płatnik i inkasent. (w *Ordynacji podatkowej* z 1934 r. pojęcie płatnik oznaczało w dzisiejszym znaczeniu podatnika).

Zostały usunięte wątpliwości i kontrowersje podnoszone w doktrynie prawa podatkowego odnoszące się do poszczególnych form wygasania zobowiązań.[8]

Omawiana nowelizacja wprowadziła również bardzo istotne zmiany w zakresie normatywnej regulacji zapłaty podatku. Przed nowelizacją przepis art. 59 par. 1 *Ordynacji* uznawał za zapłatę podatku: potrącenie, zaliczenie nadpłaty na poczet zaległości podatkowych lub bieżących zobowiązań podatkowych, zaniechanie poboru, a także umorzenie zaległości podatkowych. Takie ujęcie zapłaty podatku w doktrynie prawa podatkowego zostało poddane słusznej krytyce.[9] Trudno było utożsamiać np. umorzenie zaległości podatkowej, czy zaniechanie poboru, z zapłatą podatku, choćby z tego względu, że pojęcia te w żaden sposób nie odpowiadały znaczeniu słownikowemu wyrazu zapłata, które oznacza 'dać pieniądze jako należność, uiszczać należność za coś'.[10] Nowelizacją z 12 września 2002 roku ustawodawca usunął te oczywiste błędy legislacyjne. Gramatyczna wykładnia przepisu art. 59 par. 1 *Ordynacji* w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2003 roku nie pozostawia wątpliwości, co do zakresu pojęcia zapłaty podatku, które wiąże się obecnie z przekazaniem pieniędzy organowi podatkowemu. O. Łunarski wyraził jednak pogląd, że zapłata podatku, pomimo tak wyraźnego jej wyodrębnienia w przepisie art. 59 par. 1 *Ordynacji*, może być postrzegana w znaczeniu ścisłym, która wiąże się z przekazaniem pieniędzy organowi podatkowemu i w znaczeniu szerokim, która obejmuje dodatkowo potrącenie i zaliczenie nadpłaty i zwrotu podatku na poczet zaległości podatkowych lub bieżących zobowiązań podatkowych.[11]

Zapłata podatku jest podstawowym obowiązkiem osoby zobowiązanej z tytułu podatku. Pozostałe obowiązki podatnika są w zasadzie konsekwencją tego podstawowego obowiązku. Zapłata podatku to czynność techniczna i prawna dokonywana przez zobowiązanego z tytułu podatku. Techniczny aspekt tej czynności przejawia się w wykonaniu czynności przewidzianych przepisami prawa takich jak np. wpłata gotówki na rachunek organu podatkowego za pośrednictwem banku czy urzędu pocztowego, zlecenie dokonania przelewu z rachunku bankowego, naklejenie na dokumencie znaków opłaty skarbowej. Natomiast aspekt prawny przejawia się w tym, że czynność zapłaty wywołuje określone skutki prawne w sferze prawa podatkowego.

Pieniężna zapłata podatku jest dominującą formą wykonania zobowiązań podatkowych. Zasady systemu pieniężnego Rzeczypospolitej Polskiej regulują przede wszystkim cztery akty prawne:

– ustawa z dnia 7 lipca 1994 roku *o denominacji złotego*,[12]
– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o Narodowym Banku Polskim*,[13]

[8] Por.: O. Łunarski, *Zapłata podatku*, Gdańsk 2002, s. 42 oraz R. Mastalski, J. Zubrzycki, *Ordynacja podatkowa Komentarz*, Wrocław 1998, s. 61, J. Szczepaniak, *Ordynacja podatkowa – komentarz porównawczy*, Kraków 1999, s. 77.

[9] Por.: O. Łunarski, *Zapłata podatku...*, *op. cit.*, s. 43 i n. oraz R. Mastalski, J. Zubrzycki, *Ordynacja podatkowa – Komentarz*, Wrocław 1998, *op. cit*., s. 61.

[10] Por.: *Słownik języka polskiego, pod redakcją W. Doroszewskiego*, t. X, Warszawa 1997, s. 696 oraz *Słownik języka polskiego*, pod red. M. Szymczaka, t. III, Warszawa 1988, s. 944.

[11] Por.: O. Łunarski, *Prawa i obowiązki organów podatkowych w związku z zapłatą podatku*, [w:] *Systemy podatkowe w Polsce i na Ukrainie a struktura organizacyjna administracji podatkowych*, Rabe 2003, s. 77.

[12] Dz. U. Nr 84, poz. 386 z późn. zm.

[13] Dz. U. Nr 140, poz. 938 z późn. zm.

– ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku *Prawo Bankowe*,[14]
– ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku *Prawo dewizowe*[15].

Przepisem art. 1 ustawy *o denominacji* wprowadzono do obrotu nową polską jednostkę pieniężną pozostawiając dotychczasową nazwę złoty. Nowa jednostka pieniężna dzieli się na 100 groszy. Jednostka pieniężna nie może być utożsamiana ze znakami pieniężnymi, który to znak pieniężny z punktu widzenia prawa cywilnego jest rzeczą. W myśl przepisów art. 31 i 32 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o Narodowym Banku Polskim* prawnymi środkami płatniczymi na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są banknoty i monety opiewające na złote i grosze, które są emitowane wyłącznie przez Narodowy Bank Polski. Wzory i wartość nominalną banknotów oraz wzory, wartość nominalną, stop, próbę i wagę monet oraz wielkość emisji znaków pieniężnych, jak również terminy ich wprowadzenia do obiegu ustala Prezes NBP w drodze zarządzenia. Znaki te (tzw. pieniądz gotówkowy) ucieleśniają określone jednostki pieniężne i mają zdolność zwalniania z zobowiązań pieniężnych.

Oprócz pieniądza gotówkowego we współczesnych systemach pieniężnych występuje pieniądz bankowy (zwany również bezgotówkowym). Jest on realizowany w formie zapisów w księgach bankowych w formie papierowej lub coraz częściej za pomocą elektronicznych nośników informacji. Pieniądz ten jest oderwany od znaków pieniężnych. Powstaje poprzez wpłaty gotówkowe klientów na rachunki bankowe lub poprzez udzielenie kredytu przez bank swoim klientom.[16]

Jak uprzednio wskazano, zapłata podatku jest podstawowym obowiązkiem podatnika. Należy jednak rozważyć sytuację, gdy w zamian za podatnika zapłaty dokonuje osoba trzecia nie zobowiązana z tytułu podatku i czy taka zapłata skutecznie powoduje wygaśnięcie zobowiązania. Należy w tym wypadku rozważyć dwie sytuacje. Pierwsza to zapłata dokonywana przez osobę nie zobowiązaną, środkami powierzonymi jej przez podatnika i w jego imieniu. W tej sytuacji nie ma wątpliwości, że taka zapłata będzie skuteczna. Sytuacja druga to zapłata dokonywana przez osobę trzecią we własnym imieniu, lecz na rachunek zobowiązanego. Sytuacja ta rodzi wątpliwości, które trudno rozstrzygnąć na gruncie *Ordynacji*, gdyż przepisy art. 60 i 61 *Ordynacji*, regulujące zasady i tryb zapłaty podatkowej, jedynie w przypadku zapłaty bezgotówkowej wskazują na podatnika jako podmiot zobowiązany do zapłaty w tej formie. Takiego wskazania nie ma przy unormowaniach zapłaty gotówkowej, co może prowadzić do wniosku, że gotówką świadczenie może spełnić osoba inna niż podatnik. Wniosek taki nie będzie uprawniony, gdyż prowadziłoby to do nierównego traktowania zobowiązanych z tytułu podatku, a co za tym idzie do naruszenia konstytucyjnej zasady równości wobec prawa.[17] Odwołując się z kolei do orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, należy wskazać, że orzecznictwo to nie jest jednolite. NSA prezentował pogląd dopuszczający zapłatę podatku przez inny podmiot niż podatnik i uznawał taką czynność za wygaszenie zobowiązania w wyrokach

[14] Dz. U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.
[15] Dz. U. Nr 141, poz. 1178.
[16] Por. szerzej: G. Bieniek, H. Ciepła, S. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wisniewski, C. Żuławska, *Komentarz do kodeksu cywilnego – księga trzecia „Zobowiązania"*, t. 1, Warszawa 1999, s. 39–40, W. Czachorski, *Zobowiązania – zarys wykładu*, Warszawa 1986, s. 64 i n., Z. Federowicz, *Teorie pieniądza*, Warszawa 1992, s. 10 i n., W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safian, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1999, s. 81.
[17] Por.: przepis art. 32 ust. 1 *Konstytucji*.

z dnia 20 maja 1993 roku, sygn. akt S.A./Po 761/93[18] oraz z dnia 17 marca 1998 roku, sygn. akt S.A./Łd 1676/96.[19] W orzeczeniach tych NSA jednocześnie wskazał, że zobowiązanie osoby trzeciej do uiszczenia za inną osobę kwot odpowiadających ciążącym na niej podatkom może wynikać z umów cywilnoprawnych, co nie czyni go zobowiązaniem podatkowym, tylko cywilnoprawnym, a jego wykonania nie mogą skutecznie dochodzić organy podatkowe. Pogląd przeciwny zaprezentował Sąd w wyrokach z dnia 6 marca 1998 roku, sygn. akt I S.A./Lu 192/97[20] a także w wyroku z dnia 15 lutego 2001 roku sygn. akt III S.A. 2842/99,[21] w których jednoznacznie wskazuje, że w świetle prawa podatkowego podmiot występujący w charakterze podatnika nie może w drodze umowy z osobą trzecią zwolnić się z ciążących na nim obowiązków i tym samym przenieść je na osobę trzecią. Oznacza to, że nie jest dopuszczalne przejęcie długu podatkowego, gdyż jest to sprzeczne z istotą stosunku prawnopodatkowego. Również w doktrynie prawa podatkowego nie ma jednoznacznego stanowiska w tej kwestii. Przeważa stanowisko wykluczające możliwość zapłaty podatku przez osobę inną niż podatnik,[22] przy czym argumentacja jest identyczna jak w orzeczeniach w przytoczonych orzeczeniach Sądu. Ciekawą argumentację za dopuszczeniem zapłaty przez osobę trzecią przedstawia O. Łunarski.[23] Trafnie wskazuje, że w sytuacji małoletniego, na którym ciąży obowiązek podatkowy (np. w podatku od nieruchomości), a który nie posiada własnych dochodów, gdy rodzice lub opiekunowie dokonują zapłaty podatku, przyjęcie poglądu, że taka zapłata nie powoduje wygaśnięcia zobowiązania, prowadziłoby do sprzeczności interesów obu stron stosunku prawnopodatkowego i prowadziłoby do wniosku, że zapłatę należałoby potraktować jako darowiznę.

Nie opowiadając się jednoznacznie za którymkolwiek z poglądów, (chociaż słuszniejszy wydaje się pogląd dopuszczający zapłatę przez osobę trzecią) uważam, że do *Ordynacji*, przy jednej z najbliższych nowelizacji, powinny być wprowadzone przepisy normujące możliwość zapłaty podatku przez osobę trzecią. Regulacja ta powinna określać skutki prawne takiej zapłaty dla podatnika i dla osoby trzeciej. Powinna być to regulacja pełna, nie odsyłająca do przepisów prawa cywilnego, gdyż specyfika stosunku prawnopodatkowego w tym wypadku wyklucza takie odesłanie.

Podatnik, który dokonuje zapłaty zobowiązania podatkowego, nie otrzyma od organu podatkowego żadnego aktu administracyjnego, gdyż przyjęcie od podatnika zapłaty zobowiązania podatkowego nie wymaga od organu podatkowego żadnego działania, poza zaewidencjonowaniem wpłaty w rachunkowości podatkowej organu. Stwierdzenie to nie dotyczy sytuacji, gdy wpłata dokonywana jest na poczet zaległości podatkowej. W wypadku wpłaty na poczet zaległości podatkowej organ podatkowy ma obowiązek wydania na podstawie art. 64 par. 4

[18] Pub. „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego" 1995/4, poz. 71.
[19] Pub. Lex. 32766.
[20] Pub. „Przegląd Orzecznictwa Podatkowego" 1999/4, poz. 114.
[21] Pub. „Przegląd Podatkowy" 2001/6, s. 61.
[22] Przeciw dopuszczeniu możliwości zapłaty przez osobę trzecią: A. Nita, *Stosunek prawnopodatkowy Obowiązek i zobowiązanie podatkowe*, Kraków 1999, s. 96; B. Brzeziński, M. Kalinowski, M. Masterniak, A. Olesińska, *Ordynacja podatkowa – komentarz*, Toruń 2002, s. 225; B. Dauter, *Efektywne sposoby wygasania zobowiązań podatkowych*, Doradztwo Podatkowe Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych 2002/5, s.41.
[23] O. Łunarski, *Zapłata...*, *op. cit.*, s. 121–123.

Ordynacji[24] postanowienia w sprawie zaliczenia wpłaty na poczet zaległości i odsetek za zwłokę. W postanowieniu tym organ podatkowy musi wskazać kwotę, jaką z dokonanej wpłaty zaliczy na zaległość, a jaką kwotę zaliczy na odsetki, stosując przepis art. 55 par. 2 *Ordynacji* nakazujący proporcjonalny podział wpłaconej kwoty w takim stosunku, w jakim w dniu wpłaty pozostaje kwota zaległości podatkowej do kwoty odsetek za zwłokę.[25] Na postanowienie to służy zażalenie.

Przepis art. 62 par. 1 *Ordynacji* reguluje sytuację, kiedy podatnik jest dłużnikiem w kilku stosunkach zobowiązaniowych i dokonuje wpłaty na poczet tych zobowiązań, a wpłata nie wystarcza na pokrycie wszystkich zobowiązań. Przepis ten usankcjonował zasadę, jaka obowiązywała już pod rządami ustawy *o zobowiązaniach podatkowych*, że prawem podatnika jest wskazanie, na poczet którego zobowiązania dokonuje wpłaty. Jeśli podatnik nie wskaże, na poczet którego zobowiązania dokonuje wpłaty, organ podatkowy zalicza dokonaną wpłatę na poczet pokrycia podatku lub zaległości podatkowej, począwszy od zobowiązania o najwcześniejszym terminie płatności, co w przypadku bieżących zobowiązań podatkowych oznacza najbliższy termin płatności, zaś w przypadku zaległości podatkowych najstarszy termin płatności.[26]

Zasada wskazywania przez podatnika zobowiązania, które chce zapłacić, została ograniczona w jednym przypadku. Dotyczy to sytuacji, gdy na podatniku ciążą zobowiązania z tytułu zaliczek na podatek. W takim przypadku podatnik jest pozbawiony wyboru, na poczet której zaliczki należy wpłatę zaliczyć, gdyż zgodnie z przepisem art. 62 par. 2 *Ordynacji* organ podatkowy wpłatę zawsze musi zaliczyć na poczet zaliczki o najwcześniejszym terminie płatności. Do końca 2002 roku prawa wyboru był pozbawiony również podatnik, któremu rozłożono podatek lub zaległość na raty. Obowiązywała zasada zaliczania wpłaty na ratę o najwcześniejszym terminie płatności. W nowelizacji *Ordynacji* z 12 września 2002 roku wprowadzono zasadę, że w przypadku dokonywania wpłat na poczet rat podatku lub rat, na jakie rozłożono podatek lub zaległość podatkową, podatnik ma prawo określenia, na poczet której raty dokonuje zapłaty, a dopiero gdy tego nie dokona, organ zaliczy wpłatę na poczet raty o najwcześniejszym terminie płatności.

Pieniężna zapłata zgodnie z *Ordynacją* może występować w następujących formach:

– podstawowej, która dzieli się na zapłatę gotówkową i zapłatę bezgotówkową;

[24] Przed nowelizacją z 12 września regulował tę kwestie przepis art. 273 *Ordynacji*, który był umieszczony w Dziale V *Ordynacji* dotyczącym czynności sprawdzających.

[25] Por. szerzej: W. Kuśnierz, *Ordynacja podatkowa – instytucje wybrane*, „Prawo Gospodarcze" 1998/2, s. 58–59.

[26] Np. gdy podatnik ma do zapłaty dwa zobowiązania (zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych za marzec 2003 – termin płatności 20 kwietnia 2003 r. i podatek od towarów i usług za marzec – termin płatności 25 kwietnia 2003 r.) i dokonał wpłaty w dniu 18 kwietnia 2003 r. na rachunek organu podatku i nie wskazał, na poczet którego zobowiązania dokonuje wpłaty, organ podatkowy powinien zaliczyć wpłatę na poczet podatku dochodowego, a dopiero ewentualną pozostałą kwotę na VAT – w tym wypadku fraza „najwcześniejsze zobowiązanie" będzie oznaczało najbliższe zobowiązanie (por.: B. Adamiak, J. Borkowski, R. Mastalski, J. Zubrzycki, *Ordynacja podatkowa Komentarz 2003*, Wrocław 2003, s. 261). Natomiast w sytuacji gdy wpłata dokonana byłaby np. w dniu 30 kwietnia 2003 r. fraza ta będzie oznaczała najstarsze zobowiązanie.

– pomocniczej, która występuje w formie: zapłaty papierami wartościowymi,[27] zapłaty znakami opłaty skarbowej, zapłaty opłaty skarbowej przez użycie urzędowego blankietu wekslowego oraz zapłaty znakami skarbowymi akcyzy.

Zapłata gotówkowa

Przepis art. 63 ust. 2 *Prawa bankowego* stanowi, że rozliczenia gotówkowe przeprowadza się przez wpłatę gotówki na rachunek wierzyciela lub czekiem gotówkowym. W *Ordynacji* ustawodawca posługuje się pojęciem gotówkowej zapłaty podatku, nie określając jej istoty, dlatego też należy przyjąć, że posługuje się nim w znaczeniu potocznym jako określeniem banknotów i monet, które są środkiem płatniczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Słownikowe znaczenie tego słowa będzie synonimem pieniądza,[28] co oznacza wydanie uprawnionemu z tytułu podatku znaków pieniężnych o określonej ilości jednostek pieniężnych. Bez znaczenia jest miejsce wydania znaków. Może to nastąpić w siedzibie organu podatkowego lub podmiotu zajmującego się przekazywaniem pieniędzy.

W obecnym stanie prawnym budzi wątpliwości możliwość zapłaty podatku czekiem gotówkowym. Do 31 grudnia 2002 roku na gruncie prawa podatkowego dopuszczalna była zapłata czekiem gotówkowym. Nie wynikało to bezpośrednio z *Ordynacji*, lecz z przepisu par. 11 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 4 maja 2001 roku *w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy – Ordynacja podatkowa*.[29] Przepis ten wskazywał datę otrzymania przez organ podatkowy czeku gotówkowego, jako warunku zaprzestania przez organ podatkowy naliczania odsetek za zwłokę, stąd też należało przyjąć, że również dopuszczalny był taki tryb zapłaty.[30] Nowe rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 24 grudnia 2002 roku *w sprawie naliczania odsetek za zwłokę oraz opłaty prolongacyjnej, dokonywania zaokrągleń oraz zakresu informacji, które muszą być zawarte w rachunkach*[31], używa w przepisie par. 2 ust. 1 pkt 1 ogólnego pojęcia zapłaty podatku do określenia daty końcowej naliczania odsetek za zwłokę, nie rozróżniając poszczególnych form zapłaty gotówkowej. Uregulowania *Ordynacji* i przepisów wykonawczych wydanych na podstawie *Ordynacji* w tej kwestii będą uregulowaniami szczególnymi w stosunku do *Prawa bankowego*, dlatego też należy przyjąć, że forma zapłaty czekiem gotówkowym, na gruncie prawa podatkowego, będzie niedopuszczalna. Stanowisko to jest zgodne z intencją ustawodawcy w zakresie rozliczeń bezgotówkowych, gdzie przeprowadzanie tych rozliczeń zostało ograniczone wyłącznie do polecenia przelewu, pomimo że *Prawo bankowe* wymienia inne formy rozliczeń bezgotówkowych, takie jak polecenie zapłaty, czek rozrachunkowy, czy też kartą płatniczą.

[27] W doktrynie występują rozbieżności co do zaliczenia zapłaty papierami wartościowymi do pieniężnych form zapłaty. Za zaliczeniem opowiadają się np. B. Brzeziński, M. Kalinowski, M. Masterniak, A. Olesińska, *Ordynacja podatkowa*, *op. cit*., s. 229; odmiennie O. Łunarski, *Zapłata podatku*, *op. cit.*, s. 125.

[28] Według *Słownika języka polskiego*, pod red. M. Szymczaka, t. I, Warszawa 1988, s. 685 – *gotówka* równa się – *pieniądze.*

[29] Dz. U. Nr 40, poz. 463.

[30] Por. szerzej: O. Łunarski, *Zapłata...*, *op. cit*., s. 128–129.

[31] Dz. U. Nr 240, poz. 2063.

Zapłata podatków w formie gotówkowej możliwa jest w jednym z pięciu trybów. Na podstawie art. 60 par. 1 pkt 1 *Ordynacji* dopuszczalne tryby zapłaty gotówkowej to:
– w kasie organu podatkowego,[32]
– na rachunek tego organu w banku,[33]
– w placówce pocztowej,[34]
– w spółdzielczej kasie oszczędnościowo kredytowej,[35]
– pobrania podatku przez płatnika lub inkasenta.[36]

Skorzystanie z czterech pierwszych trybów *Ordynacja* pozostawia woli podatnika, dlatego też organ uprawniony z tytułu podatku nie może domagać się skutecznie od zobowiązanego wpłaty w określonym trybie. Dokonując wpłaty w kasie organu podatkowego, podatnik nie poniesie dodatkowych opłat, natomiast dokonując wpłaty za pośrednictwem podmiotu pośredniczącego musi ponieść opłatę (prowizję) na rzecz tego podmiotu. Tryb piąty jest niezależny od podatnika i wynika z przepisów, które nakazują pobór podatku przez płatnika lub inkasenta.

W przepisie art. 60 par. 1 pkt 1 określony jest również moment dokonania zapłaty. Moment ten jest bardzo istotny dla zobowiązanego, gdyż decyduje, czy został dotrzymany termin płatności, czy też powstała zaległość podatkowa. Za termin dokonania zapłaty podatku gotówką uważa się dzień wpłacenia kwoty podatku w kasie organu podatkowego, a także dzień wpłacenia wymaganej kwoty w kasie podmiotu pośredniczącego w zapłacie, jak również dzień poboru

[32] Obowiązek prowadzenia obsługi kasowej przez urzędy skarbowe wynika z par. 3 pkt 8 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 17 sierpnia 2000 r. *w sprawie zasad rachunkowości i planu kont dla prowadzenia ewidencji podatków i niepodatkowych należności budżetowych przez urzędy skarbowe jako organy podatkowe* (Dz. U. Nr 77, poz. 876 z późn. zm.) oraz z przepisu par. 2 pkt 6 tiret 9 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 86 Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 1996 r. *w sprawie organizacji urzędów i izb skarbowych oraz nadania im statutów* (Dz. Urz. MF Nr 25, poz. 135 z późn. zm.) W przypadku samorządowych organów podatkowych obowiązek prowadzenia obsługi kasowej wynika z przepisu par. 3 ust 7 rozporządzenia z dnia 25 maja 1999 r. *w sprawie zasad rachunkowości i planu kont dla prowadzenia ewidencji podatków i opłat dla organów podatkowych jednostek samorządu terytorialnego* (Dz. U. Nr 50, poz. 511 z późn. zm.).

[33] Zgodnie z przepisem art. 2 *Prawa bankowego* bank jest osobą prawną utworzoną zgodnie z przepisami ustaw, działającą na podstawie zezwoleń uprawniających do wykonywania czynności bankowych obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym. Do czynności bankowych zgodnie z przepisem art. 5 ust. 1 pkt 6 *Prawa bankowego* zalicza się przeprowadzanie bankowych rozliczeń pieniężnych zarówno gotówkowych jak i bezgotówkowych.

[34] Użyte w *Ordynacji* pojęcie „placówka pocztowa" nie odpowiada nomenklaturze przyjętej w ustawie z dnia 30 listopada 1997 r. *o państwowym przedsiębiorstwie użyteczności publicznej „Poczta Polska"* (Dz. U. Nr 106, poz. 675 z późn. zm.). W ustawie tej używa się określenia jednostka organizacyjna „Poczty Polskiej" Statut państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczty Polska" (MP Nr 15, poz. 221 z późn. zm.) w przepisie par. 16 ust. 1 pkt 5 lit. a wśród jednostek organizacyjnych poczty wymienia „urzędy pocztowe", które mogą zgodnie z przepisem art. 9 ust 1 pkt 2 „ustawy pocztowej" wykonywać niektóre czynności bankowe.

[35] Tryb dodany nowelizacją z dnia 12 września 2002 r. Przepis art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. *o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* (Dz. U. z 1996 r. Nr 1, poz. 2 z późn. zm.) stanowi, że celem kas jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 lipca 1990 r. *o działalności ubezpieczeniowej* (j.t.: Dz. U. z 1996 r. Nr 11, poz. 62 z późn. zm.). Do rozliczeń dokonywanych przez kasy stosuje się odpowiednio przepisy *Prawa bankowego*. Por. szerzej: A. Jedliński, K. Pietrzykowski, *Komentarz do ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych*, Gdańsk 1998, s. 22–23.

[36] Pobór w rozumieniu przepisu art. 8 i 9 *Ordynacji*.

podatku przez płatnika lub inkasenta. Kwestia momentu zapłaty jest bardzo istotna również z innego względu. Z przepisu art. 60 par. 1 pkt 1 *Ordynacji* wynika, że dla wygaśnięcia zobowiązania podatkowego przez zapłatę nie jest istotny moment otrzymania pieniędzy przez organ podatkowy. Poza wpłatą gotówkową w kasie organu podatkowego, zobowiązanie podatkowe wygasa niezależnie od otrzymania przez organ podatkowy kwoty podatku od podmiotu pośredniczącego przy zapłacie. W momencie przekazania gotówki na rzecz podmiotu pośredniczącego zobowiązany uwalnia się od obowiązku i dlatego też nie może być obciążany skutkami wynikającymi z niezapłacenia podatku. Odpowiedzialność z tytułu opóźnienia zapłaty od momentu przyjęcia środków pieniężnych przejmuje podmiot pośredniczący w zapłacie. Jest to rozwiązanie bardzo korzystne dla dłużnika podatkowego, gdyż ciężar ryzyka braku wypłacalności podmiotu pośredniczącego zostaje przerzucony na organ uprawniony z tytułu podatku. W związku z powyższym do przepisów ustaw regulujących zasady dokonywania rozliczeń za pośrednictwem poczty, banków i spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej wprowadzono przepisy, które określają[37] terminy dokonywania rozliczeń pomiędzy tymi podmiotami a organami podatkowymi.

Zgodnie z przepisem art. 60a ustawy z dnia 23 listopada 1990 roku *o łączności*[38] na państwowym przedsiębiorstwie użyteczności publicznej „Poczta Polska" ciąży obowiązek zapłacenia odsetek, w przypadku niewykonania przekazu pocztowego[39]w terminie 4 dni od daty nadania przekazu dotyczącego należności, do których stosuje się *Ordynację podatkową*. Czterodniowy termin realizacji przekazu wynika z przepisu par. 58 ust. 1 rozporządzenia Ministra Łączności z dnia 15 marca 1996 roku *w sprawie warunków korzystania z usług pocztowych o charakterze powszechnym*.[40] Do odpowiedzialności „Poczty Polskiej" z tytułu nieterminowego wykonania przekazu pocztowego w stosunku do podmiotów zobowiązanych z tytułu podatku stosuje się odpowiednio przepisy *Ordynacji podatkowej* dotyczące odpowiedzialności podatkowej inkasenta.[41]

Podobna regulacja została wprowadzona przepisem art. 9 nowelizacji z dnia 12 września 2002 roku. Dotyczy ona spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Do ustawy *o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych* dodano przepis art. 32a, w którym wprowadzono obowiązek realizowania przez kasy przelewów dotyczących należności publicznoprawnych w terminie 5 dni roboczych od dnia obciążenia rachunku członka kasy. W przypadku niezrealizowania tego obowiązku kasa jest zobowiązana do zapłaty odsetek na rzecz wierzyciela podatkowego w wysokości przewidzianej dla odsetek za zwłokę od zaległości podatkowych. Do odpowiedzialności kas za niedopełnienie obowiązku realizacji przelewów, podobnie jak do poczty, stosuje się zasady o odpowiedzialności inkasenta.

---

[37] Przepisy dotyczące rozliczeń pomiędzy bankami a organami podatkowymi zostały uchwalone a nie weszły w życie.

[38] Dz. U. Nr 117, poz. 564 z późn. zm.

[39] Przez przekaz pocztowy należy zgodnie z przepisem art. 2 pkt 5 ustawy *o łączności* rozumieć polecenie wypłaty adresatom określonej kwoty pieniężnej.

[40] Dz. U. Nr 40, poz. 173.

[41] Por.: szerzej o odpowiedzialności inkasenta A Mariański, *Odpowiedzialność za zobowiązania podatnika, płatnika, inkasenta w polskim prawie*, Warszawa 1999, s. 37 i n. oraz 80 i n.

Forma zapłaty gotówkowej na podstawie przepisu art. 62 par. 2 *Ordynacji* ma zastosowanie do wpłat dokonywanych przez płatnika i inkasenta. Płatnik czy inkasent może skorzystać z dopuszczalnych dla podatnika trybów zapłaty gotówkowej.

Zapłata bezgotówkowa

Zgodnie z przepisem art. 63 ust. 3 *Prawa bankowego* rozliczenia bezgotówkowe przeprowadza się w szczególności poleceniem przelewu, poleceniem zapłaty, czekiem rozrachunkowym, kartą płatniczą. Przepis ten zawiera przykładowe wyliczenie form bankowych rozliczeń bezgotówkowych. Oprócz wymienionych dopuszczalne jest stosowanie innych form, np. inkasa bankowego czy akredytywy. Przed 31 grudnia 2002 roku przepisy *Ordynacji* nie zawierały katalogu form rozliczeń bezgotówkowych, które mogły znaleźć zastosowanie do zapłaty podatku. Po nowelizacji z 12 września 2002 roku rozliczenia bezgotówkowe mogą być dokonywane wyłącznie w formie polecenia przelewu. Wynika to jednoznacznie z przepisów art. 60 par. 1 pkt 2 oraz art. 61 par. 1 *Ordynacji*, które wymieniają tę formę jako jedyną do dokonywania rozliczeń. Forma polecenia przelewu polega na udzieleniu przez dłużnika dyspozycji bankowi obciążenia jego rachunku określoną kwotą i uznania tą kwotą rachunku wierzyciela.[42]Sposób wykonania dyspozycji dłużnika przewidziany jest w umowie rachunku bankowego. Postanowienia umowy mogą dotyczyć między innymi formy składania polecenia przelewu.

Zgodnie z przepisem art. 7 ust. 1 *Prawa Bankowego* oświadczenia woli w związku z dokonywaniem czynności bankowych mogą być wyrażone za pomocą elektronicznych nośników informacji. Konsekwencją tego przepisu jest przepis art. 63 ust. 1 zd. 2 *Prawa bankowego*, w którym dopuszczono dokonywanie rozliczeń pieniężnych bezgotówkowych nie tylko przy użyciu papierowych nośników informacji,[43] ale również przy użyciu elektronicznych nośników informacji. Od 1 stycznia 2003 roku w związku z nowelizacją art. 60 *Ordynacji*[44], również polecenia przelewów dotyczące zapłaty podatków mogą być składane w formie elektronicznej przy użyciu programu informatycznego udostępnionego przez banki lub inną instytucję finansową uprawnioną do przyjmowania zleceń płatniczych. Zlecenia płatnicze w formie elektronicznej powinny zawierać dane identyfikujące wpłacającego, w tym numer identyfikacji podatkowej oraz powin-

[42] Por. szerzej: M. Bączyk, E. Fojcik-Mastalska, L. Góral, Z. Ofiarski, J. Pisuliński, W. Pyzioł, *Prawo bankowe – Komentarz*, Warszawa 2002, s. 193.

[43] Wpłaty na rzecz organów podatkowych dokonywane poleceniem przelewu w formie papierowej od 1 stycznia 2002 r. mogą być dokonywane przy użyciu jednolitego formularza, gdyż Minister Finansów wykonał delegację zawartą w przepisie art. 60 par. 3 *Ordynacji*, dopuszczającą określenie wzoru formularza zarówno wpłaty gotówkowej, jak i bezgotówkowej. Wzór ten jest uregulowany w rozporządzeniu z dnia 15 września 2001 r. *w sprawie określenia wzoru formularza wpłaty gotówkowej oraz polecenia przelewu na rachunek organu podatkowego* (Dz. U. Nr 105, poz. 1146 z późn. zm.).

[44] Konieczność nowelizacji Ordynacji w tym zakresie wynikała z przepisu art. 58 ust. 2 ustawy z dnia 18 września 2001 r. *o podpisie elektronicznym* (Dz. U. Nr 130, poz. 1450). Przepis ten, zobowiązuje organy władzy publicznej (w okresie czterech lat od wejścia w życie ustawy) do wprowadzenia przepisów, które umożliwią składanie podań, wniosków i dokonywanie innych czynności w postaci elektronicznej, w przypadkach gdy przepisy prawa wymagają składania ich w określonej formie lub według określonego wzoru. Por. szerzej: M. Kamiński, J. Rzymowski, *Podpis elektroniczny – ustawa, komentarz, akty wykonawcze*, Łódź 2002, s. 157.

no wskazywać tytuł wpłaty. Rozliczenia w formie elektronicznej następują przy pomocy międzybankowego systemu rozliczeń elektronicznych lub systemu rozliczeń międzyoddziałowych NBP. Tryb tych rozliczeń został szczegółowo określony w zarządzeniu nr 6/2000 Prezesa NBP z dnia 6 kwietnia 2000 roku *w sprawie sposobu przeprowadzania rozrachunków międzybankowych*.[45] Rozliczenia międzybankowe to przemieszczenie środków pieniężnych w złotych pomiędzy rachunkami banków lub pomiędzy rachunkami banków a kontami własnymi Narodowego Banku Polskiego, bądź innego banku, prowadzącego rachunki banków, w celu wykonania zobowiązania powstałego z tytułu dokonywania rozliczeń pieniężnych pomiędzy bankami, klientem banku a innym bankiem lub bankiem a posiadaczem rachunku w innym banku, klientem banku a posiadaczem rachunku w innym banku. Rozrachunek międzybankowy jest dokonywany na podstawie zleceń płatniczych składanych przez banki albo pośredników rozliczeniowych. Zlecenia płatnicze składane do rozrachunku międzybankowego wynikają z jednostkowych operacji lub kompensaty wzajemnych zobowiązań i należności wynikających z przeprowadzonych operacji.

W przepisie art. 60 ust. 1 pkt 2 *Ordynacji* określono moment, w którym następuje zapłata podatku dokonana na podstawie polecenia przelewu. Jest to dzień obciążenia rachunku bankowego podatnika lub rachunku podatnika w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej. W tym przypadku nie ma znaczenia moment złożenia w banku dyspozycji przelewu, jak również moment uznania rachunku organu podatkowego. Jest to rozwiązanie bardzo korzystne dla podatnika, bowiem pozwala podatnikowi uregulować zobowiązanie w ostatnim dniu terminu płatności. Nie musi on brać pod uwagę okresu, który upływa od obciążenia jego rachunku do uznania rachunku organu podatkowego.

W *Ordynacji* utrzymano wprowadzony ustawą *o zobowiązaniach podatkowych*[46] obowiązek zapłaty podatków w formie bankowych rozliczeń bezgotówkowych, dla niektórych grup podmiotów zobowiązanych z tytułu podatków.

Zapłaty podatków w formie polecenia przelewu zobowiązani są dokonywać podatnicy, którzy prowadzą działalność gospodarczą,[47] jeżeli na podstawie odrębnych przepisów obowiązani są do prowadzenia księgi rachunkowej lub podatkowej księgi przychodów i rozchodów.

---

[45] Dz. Urz. NBP, Nr 7, poz. 12 z poźn. zm.

[46] Do ustawy *o zobowiązaniach podatkowych* obowiązek zapłaty w formie bankowych rozliczeń bezgotówkowych ustawą z dnia 16 grudnia 1993 r. *o zmianie ustaw regulujących zasady opodatkowania i niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 134, poz. 646). Obowiązek dokonywania rozliczeń w formie bezgotówkowej pomiędzy podmiotami gospodarczymi wprowadzono również do obowiązującej wówczas ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. *o działalności gospodarczej* (Dz. U. Nr 41, poz. 324 z późn. zm.). Celem tych regulacji było między innymi zwalczanie zjawisk patologicznych, takich jak oszustwa podatkowe, nierzetelne prowadzenie interesów „pranie brudnych pieniędzy". Por. szerzej: B. Brzeziński, M. Kalinowski, A. Olesińska, *Zobowiązania podatkowe – komentarz do ustawy*, Toruń 1996, s. 121; W. Kubala, *Prawo działalności gospodarczej*, Warszawa 2000, s. 97 oraz wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 kwietnia 1996 r., sygn. akt K 11/94 *Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego* 1995, nr 1, poz. 12.

[47] Działalność gospodarcza zgodnie z przepisem art. 3 pkt 9 *Ordynacji* to każda działalność zarobkowa w rozumieniu przepisu art. 2 ust.1 ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. *Prawo działalności gospodarczej* (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z późn. zm.) oraz wykonywanie wolnego zawodu, a także każda inna działalność zarobkowa wykonywana we własnym imieniu i na własny rachunek, nawet gdy inne ustawy nie zaliczają tej działalności do działalności gospodarczej lub osoby wykonującej taką działalność do przedsiębiorców.

Księgi rachunkowe, na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 roku *o rachunkowości*[48], zobowiązane są m.in. prowadzić następujące podmioty mające siedzibę lub miejsce sprawowania zarządu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

– spółki handlowe (osobowe i kapitałowe, w tym również w organizacji);
– inne niż spółki kapitałowe osoby prawne z wyjątkiem Skarbu Państwa i Narodowego Banku Polskiego (spółdzielnie, przedsiębiorstwa państwowe, stowarzyszenia, fundacje, szkoły wyższe, itp.);
– osoby fizyczne i spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne, spółki partnerskie jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 800 000 euro;[49] (każda z tych jednostek w przypadku, gdy osiąga przychody niższe niż 800 000 euro może również prowadzić księgi rachunkowe, jeżeli przed rozpoczęciem roku obrotowego powiadomi o tym urząd skarbowy właściwy w sprawach opodatkowania jej podatkiem dochodowym);
– zagraniczne osoby prawne i fizyczne oraz zagraniczne osoby nie posiadające osobowości prawnej, prowadzące działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, bez względu na wysokość przychodów;
– jednostki niezależnie od ich formy prawnej i tytułu własności, jeżeli działają na podstawie *Prawa bankowego*, *Prawa o publicznym obrocie papierami wartościowymi*[50] *i funduszach powierniczych* przepisów o funduszach inwestycyjnych, przepisów o działalności ubezpieczeniowej lub przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, bez względu na wysokość przychodów;
– gminy, powiaty, województwa i ich związki a także państwowe, gminne, powiatowe, wojewódzkie jednostki budżetowe i ich gospodarstwa pomocnicze, zakłady budżetowe i fundusze celowe.[51]

Podatkową księgę przychodu i rozchodu, na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów dnia 15 grudnia 2000 roku *w sprawie prowadzenia podatkowej księgi przychodów i rozchodów*[52], zobowiązane są prowadzić osoby fizyczne i spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie wykonujące działalność gospodarczą, jeżeli, ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy nie wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 800 000 euro i nie skorzystały z możliwości prowadzenia ksiąg rachunkowych, którą omówiono powyżej.

---

[48] Dz. U. Nr 121, poz. 591 z późn. zm.

[49] Wyrażone w euro wielkości na podstawie przepisu art. 24a ust. 6 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych* przelicza się na walutę polską według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego w dniu 30 września roku poprzedzającego rok podatkowy.

[50] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi* (j.t.: Dz. U. z 2002 r. Nr 49, poz. 447 z późn. zm.).

[51] Por. szerzej: K. G. Szymański, *Rachunkowość i podatki – komentarz do ustawy o rachunkowości z uwzględnieniem przepisów podatkowych*, Warszawa 1998, s. 28–31, oraz J. Gieresz, *Zmiany w ustawie o rachunkowości 2001/2002*, Gdańsk 2001, s. 9; J. Turyna, *Nowelizacja ustawy o rachunkowości*, cz. I, „Monitor Podatkowy" 2001/7, s. 25.

[52] Dz. U. Nr 116, poz. 1222 z późn. zm. Rozporządzenie to wydane jest na podstawie przepisu art. 24 a ustawy *o podatku dochodowym od osób fizycznych*, który to przepis określa, jakie księgi powinni prowadzić podatnicy tego podatku.

Obowiązek prowadzenia księgi dotyczy również osób:
- wykonujących działalność na podstawie umów agencyjnych i umów na warunkach zlecenia, zawartych na podstawie odrębnych przepisów;
- prowadzących działy specjalne produkcji rolnej, jeżeli osoby te zgłosiły zamiar prowadzenia tych ksiąg;
- duchownych, jeżeli zrzekły się opłacania zryczałtowanego podatku dochodowego.

Jeżeli podmiot wykonuje działalność gospodarczą i jest jednocześnie zobowiązany do prowadzenia któregoś rodzaju wymienionych ksiąg, to i tak może zapłacić podatki nie związane z prowadzoną działalnością gospodarczą w gotówce, np. podatek od spadków, od darowizn, podatek od nieruchomości, od działki, która nie jest wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej[53].

Ustawowy obowiązek zapłaty podatku w formie polecenia przelewu podlega ograniczeniom wymienionym w przepisie art. 61 par. 3 *Ordynacji*. Przede wszystkim obowiązkowi temu nie podlegają podmioty nie prowadzące działalności gospodarczej, a także gdy w przepisach prawa podatkowego wprowadzono obowiązek dokonywania zapłaty papierami wartościowymi, znakami skarbowymi akcyzy, znakami opłaty skarbowej lub urzędowymi blankietami wekslowymi.

Formy rozliczeń bezgotówkowych nie stosuje się również do podatków pobieranych przez płatników i inkasentów. Wyjątkiem od tej zasady jest sytuacji, gdy płatnicy i inkasenci jako podatnicy prowadzą działalność gospodarczą i zobowiązani są do prowadzenia księgi rachunkowej lub podatkowej księgi przychodów i rozchodów, wówczas obowiązuje ich przy wpłatach pobranych podatków forma bezgotówkowa.

Inną kategorią podmiotą, na której nie ciąży obowiązek dokonywania wpłat w formie bezgotówkowej, są podatnicy prowadzący działalność gospodarczą, ale opłacający podatek w zryczałtowanych formach opodatkowania. Zryczałtowane formy opodatkowania uregulowane są w ustawie z 20 listopada 1998 roku *o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne*.[54] Są to następujące formy: ryczałt od przychodów ewidencjonowanych, karta podatkowa i zryczałtowany podatek od przychodów osób duchownych. Wyłączenie tych podmiotów z obowiązku rozliczeń bezgotówkowych wynika ze zwolnienia ich z obowiązku prowadzenia księgi rachunkowej i podatkowej księgi przychodów i rozchodów.

Przepisy *Ordynacji* wprowadzające obowiązek zapłaty podatku w formie polecenia przelewu, nie rozstrzygają skutków, jakie dla zobowiązanego do zapłaty w tej formie niesie niewykonanie tego obowiązku. Należy rozważyć przede wszystkim, czy dokonanie wpłaty w formie gotówkowej, gdy występuje obowiązek zapłaty w formie bezgotówkowej, wywołuje skutek w postaci wygaśnięcia zobowiązania podatkowego. W *Ordynacji* nie występuje żaden przepis, który odmawiałby skuteczności czynności zapłaty w nieprawidłowej formie. Bez względu na to, czy forma została zachowana, czy też nie, dochodzi do wykonania zobowiązania podatkowego, a co za tym idzie do skuteczności prawnej dokonanej czynności. Po wejściu w życie ustawy z dnia 9 września 1999 roku *Ko-*

[53] Por. szerzej: O. Łunarski, *Zapłata*..., *op. cit*., s. 139 i n.
[54] Dz. U. Nr 144, poz. 930 z późn. zm.

deks karny skarbowy tj. dnia 17 października 1999 roku, również w tej ustawie nie ma sankcji za nieprzestrzeganie tego obowiązku.[55]

W związku z obowiązkiem zapłaty podatku w formie bezgotówkowej pojawia się problem prawa organów podatkowych do odmowy przyjęcia kwoty podatku, uiszczanej z naruszeniem obowiązku zapłaty bezgotówkowej. Argumentem za przyznaniem prawa organowi podatkowemu do odmowy przyjęcia gotówki jest nieistnienie żadnych środków prawnych, „które mogłyby zapewniać wykonanie zobowiązań podatkowych zgodnie z nakazem określonym w art. 61 par. 1 *Ordynacji*". [56] Skutkiem odmowy przyjęcia gotówki byłoby niewygaśnięcie zobowiązania podatkowego, a co za tym idzie konsekwencje dla zobowiązanego w związku z niezapłaceniem podatku w terminie.

Zapłata podatku papierami wartościowymi

Papiery wartościowe nie są obecnie stosowaną formą zapłaty podatków. Ta forma zapłaty podatków stosunkowo często wykorzystywana była w okresie międzywojennym.[57] Ostatni raz w Polsce zapłatę zobowiązań podatkowych papierami wartościowymi przewidywał przepis par. 19 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 31 grudnia 1989 roku *w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o zobowiązaniach podatkowych*.[58] Zobowiązania podatkowe mogły być płacone obligacjami Skarbu Państwa wyemitowanymi na podstawie decyzji Nr 2/PF Ministra Finansów z dnia 16 czerwca 1989 roku *w sprawie emisji obligacji Skarbu Państwa w 1989 roku.*[59] Obligacje te były oprocentowane w wysokości 60% w stosunku rocznym, a oprocentowanie było płatne z góry przez jego odliczenie od kwoty nominalnej obligacji. Zapłata tymi obligacjami nie mogła nastąpić wcześniej niż po upływie czterech miesięcy od daty stempla bankowego, stwierdzającego sprzedaż obligacji, a nominalna wartość obligacji, którymi podatnik uiszczał zobowiązania podatkowe, nie mogła przekraczać kwoty tych zobowiązań.

[55] W obowiązującej przed *kodeksem karnym skarbowym*, ustawie *karnej skarbowej* z 26 października 1971 r. (j.t.: Dz. U. z 1984 r. Nr 22, poz. 103 z późn. zm.) był przepis art. 110, który penalizował, każde naruszenie przepisów *Ordynacji* związane z uiszczaniem zobowiązań podatkowych. Czyn taki stanowił wykroczenie skarbowe.

[56] Por.: O. Łunarski, *Zapłata...*, *op. cit*., s. 147–148.

[57] Por.: np. ustawę z dnia 16 grudnia 1921 r. *o poborze nadzwyczajnej daniny państwowej* (Dz. U. R.P. z 1922 r., Nr 1, poz. 1) i ustawę z dnia 28 kwietnia 1922 r. *o umorzeniu obligacji 5% długoterminowej wewnętrznej pożyczki państwowej z r. 1920 wpłacanych na poczet nadzwyczajnej daniny państwowej* (Dz. U. M.S. Nr 13, poz. 186), które dopuszczały zapłatę tej daniny ww. obligacjami wedle ich wartości nominalnej (przepis art. 51 ustawy z 16 grudnia 1921 r.); rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 19 lutego 1925, Ministra Reform Rolnych oraz Ministra Rolnictwa i Dóbr Majątkowych *w sprawie przyjmowania na poczet podatku majątkowego listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego* (Dz. U. R.P. Nr 22, poz. 156); rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 30 marca 1933 r. *o przyjmowaniu złotych $4^1/_2$ % listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego Serji I-ej na spłatę zaległości podatkowych* (Dz. U. R.P. Nr 24, poz. 198); rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 7 grudnia 1934 r. *o przyjmowaniu złotych $4^1/_2$ % listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego Serji I-ej na spłatę zaległości podatkowych* (Dz. U. R.P. Nr 109, poz. 965); okólnik z dnia 24 lutego 1927 r. Nr L. DK. 114/WAK *w sprawie wpłaty danin publicznych czekami Banku Polskiego* (Dz. U. M.S. Nr 10, poz. 123).

[58] Dz. U. Nr 1, poz. 4 z późn. zm.

[59] Dz. Urz. MF z 1990 r. Nr 3, poz. 11.

Obecnie w przepisie art. 61 par. 4 *Ordynacji podatkowej* zawarte jest upoważnienie dla Ministra Finansów, na podstawie którego w drodze rozporządzenia Minister może dopuścić tę formę zapłaty niektórych podatków papierami wartościowymi, jednocześnie określając szczegółowe zasady stosowania tej formy zapłaty, termin i sposób dokonania zapłaty, rodzaj papieru wartościowego oraz sposób obliczenia jego wartości. Z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, że w rachubę mogą wchodzić wszystkie rodzaje papierów wartościowych, jednak postać niektórych papierów wartościowych wyklucza ich użycie jako instrumentu do zapłaty podatku.

W polskim prawie brakuje ogólnej definicji papieru wartościowego. Ustawodawca zrezygnował z definiowania tego pojęcia, aby ułatwić proces tworzenia nowych typów (postaci) papierów wartościowych. W doktrynie prawa cywilnego występuje szereg definicji papierów wartościowych. Najczęściej papier wartościowy definiowany jest jako dokument wyrażający określone w nim prawo, które jest immanentnie z nim związane w tym sensie, że posiadanie tego dokumentu staje się niezbędną przesłanką przypisania prawa osobie formalnie z niego uprawnionej, a w konsekwencji i przesłanką dochodzenia realizacji tego prawa.[60] W literaturze występują podziały papierów wartościowych według różnych kryteriów[61]. Podstawowym podziałem jest podział na papiery:

– inkorporujące wierzytelności (weksle, czeki, obligacje, listy zastawne, losy loteryjne, niektóre polisy ubezpieczeniowe);
– zawierające uprawnienia do rozporządzania towarem (konosamenty, warranty);
– udziałowe (akcje, kwity depozytowe, certyfikaty inwestycyjne).[62]

Normatywne uregulowania w zakresie papierów wartościowych zamieszczone są w Kodeksie cywilnym w przepisach art. od 921^6 do 926^6.[63] Jest to regulacja ramowa, stanowiąca podstawę do tworzenia regulacji dotyczących poszczególnych postaci papierów wartościowych w odrębnych ustawach. Obecnie w szeregu ustaw znajdują się regulacje odnoszące się do poszczególnych rodzajów papierów wartościowych. Są to między innymi następujące regulacje:

– ustawa z 28 kwietnia 1934 roku *Prawo wekslowe*,[64]
– ustawa z 28 kwietnia 1934 roku *Prawo czekowe*,[65]

[60] Por. szerzej: Z. Radwański, *Prawo zobowiązań*, Warszawa 1986, s. 450; W. Czachórski, *Zobowiązania*..., *op. cit*., s. 462 i n.; M. Bączyk, W. H. Kozinski, M. Michalski, W. Pyzioł, A. Szumanski, I. Weiss, *Papiery wartościowe*, Kraków 2000, s. 48 i n.; W. Bień, *Obrót papierami wartościowymi*, Warszawa 1990, s. 3 i n.; K. Kurczalak, *Problematyka prawna papierów wartościowych*, Gdańsk 1994, s. 19; W. Czachórski, A. Brzozowski, M. Safian, E. Skowrońska-Bocian, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 2002, s. 572–573.

[61] Por.: G. Bieniek, H. Ciepła, S. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wisniewski, C. Żuławska, *Komentarz do kodeksu cywilnego – księga trzecia „Zobowiązania"*, t. 2, Warszawa 1999, s. 619–620, podział według 4 kryteriów: funkcji, rodzaju inkorporowanego prawa wartościowego, rodzaju świadczenia, zakresu emisji; Kulicki, A. Krawczyk, P. Sokół, *Leksykon podatkowy*, *op. cit*., s. 207–208, podział według 3 kryteriów: reprezentowane prawa, legitymację formalną, charakter przynoszonego dochodu.

[62] Por.: Z. Radwański, *Prawo zobowiązań...*, *op. cit*., s. 451–452; K. Kurczalak, *Problematyka prawna papierów wartościowych...*, *op. cit*., s. 21–22; E. Łętowska, *Podstawy prawa cywilnego*, Warszawa 1993, s.166–167.

[63] Przepisy te zostały do *Kodeksu cywilnego* wprowadzone ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. *o zmianie ustawy – Kodeks cywilny* (Dz. U. Nr 55, poz. 321) i weszły w życie z dniem 1 października 1990 r.

[64] Dz. U. Nr 37, poz. 282.

[65] Dz. U. Nr 37, poz. 283.

– ustawa z 29 czerwca 1995 roku *o obligacjach*,[66]
– ustawa z 21 sierpnia 1997 roku *Prawo o publicznym obrocie papierami wartościowymi*,[67]
– ustawa z 29 sierpnia 1997 roku *o listach zastawnych i bankach hipotecznych*,[68]
– ustawa z 26 listopada 1998 roku *o finansach publicznych*, [69]
– ustawa z 15 września 2000 roku *Kodeks spółek handlowych*,[70]
– ustawa z 16 listopada 2000 roku *o domach składowych oraz o zmianie Kodeksu cywilnego, Kodeksu postępowania cywilnego i innych ustaw*.[71]

Z analizy tych przepisów wynika, że najdogodniejszymi papierami wartościowymi, które mogą posłużyć do zapłaty podatku, będą skarbowe papiery wartościowe, a w szczególności obligacje Skarbu Państwa. Nie jest to stwierdzenie odkrywcze, gdyż papiery te były wykorzystywane już w przeszłości do zapłaty danin publicznych. Konstatacja ta wynika z precyzyjnych przepisów dotyczących emitowania tych obligacji, które są zawarte w przepisach Rozdziału 5 ustawy *o finansach publicznych*, który reguluje zasady i tryb emisji papierów wartościowych Skarbu Państwa.[72] Ponadto należy wskazać, że obligacje, jako papiery wartościowe potwierdzające wierzytelność, pozwalają w sposób łatwy i precyzyjny określić ich aktualną wartość, której określenie jest warunkiem koniecznym do ewentualnego wykorzystania do zapłaty zobowiązań publicznoprawnych.

Zapłata znakami opłaty skarbowej

Opłata skarbowa stanowi zryczałtowaną odpłatność za niektóre czynności organów administracji rządowej i samorządowej. Szczegółowe regulacje są zawarte w ustawie z 9 września 2000 roku *o opłacie skarbowej*.[73] Opłata skarbowa zgodnie z obecną ustawą pełni klasyczną funkcję opłaty skarbowej, która w swej istocie nawiązuje do przedwojennej opłaty stemplowej.[74] Obowiązkiem uiszczenia opłaty skarbowej ustawa obejmuje:

a) w sprawach indywidualnych z zakresu administracji publicznej:
– podania (żądania, wnioski, odwołania, zażalenia) i załączniki do podań,
– czynności urzędowe dokonywane na podstawie zgłoszenia lub na wniosek zainteresowanego,
– zaświadczenia wydawane na wniosek zainteresowanego,

[66] J.t.: Dz. U. z 2001 r. Nr 120, poz. 1300 z późn. zm.
[67] J.t.: Dz. U. z 2002 r. Nr 49, poz. 447 z późn. zm.
[68] Dz. U. Nr 140, poz. 940.
[69] J.t.: Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148.
[70] Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.
[71] Dz. U. Nr 114, poz. 1191.
[72] Por. szerzej: C. Kosikowski, Z. Szpringer, *Finanse publiczne – komentarz do ustawy z dnia 26 listopada 1998 r.*, Zielona Góra 2000, s. 148 i n.
[73] Dz. U. Nr 86, poz. 960 z późn. zm.
[74] Do 1 stycznia 2001 r. obowiązywała ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. *o opłacie skarbowej* (Dz. U. Nr 4, poz. 23 z późn. zm.), która oprócz klasycznej opłaty skarbowej pobieranej od czynności urzędowych organów, regulowała również opłatę od niezawodowego obrotu majątkiem, która była w swej istocie podatkiem od czynności cywilnoprawnych. Obecnie czynności te opodatkowane są odrębną ustawą z dnia 9 września 2000 r. *o podatku od czynności cywilnoprawnych* (Dz. U. Nr 86, poz. 959 z późn. zm.). Przedwojenna opłata stemplowa regulowana była ustawą z dnia 1 lipca 1926 r. *o opłatach stemplowych* (Dz. U. R.P. Nr 98, poz. 570 z późn. zm.).

– zezwolenia (pozwolenia, koncesje) wydawane na wniosek zainteresowanego,

b) następujące dokumenty:

– stwierdzające ustanowienie pełnomocnika oraz ich odpisy (wypisy),
– weksle,
– dokumenty zawierające oświadczenie woli poręczyciela.

Ustawa *o opłacie skarbowej* zawiera szeroki katalog wyłączeń z obowiązku uiszczania opłaty.[75]

Obowiązek zapłaty opłaty skarbowej ciąży na osobach fizycznych, osobach prawnych i jednostkach organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, jeżeli wystawiają (sporządzają) dokumenty, składają podania i załączniki do podań albo jeżeli na ich wniosek dokonuje się czynności urzędowych lub wydaje zaświadczenia lub zezwolenia. Obowiązek ten ciąży solidarnie, jeżeli podmioty te składają wspólne podania i załączniki do podań albo jeżeli na ich wspólny wniosek dokonuje się czynności urzędowych lub wydaje zaświadczenia lub zezwolenia. W sytuacji, gdy jedną ze stron czynności wymienionych powyżej, jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nie mająca osobowości prawnej zwolniona od opłaty skarbowej, obowiązek zapłaty opłaty skarbowej ciąży solidarnie wyłącznie na pozostałych stronach tej czynności.

Zgodnie z przepisem art. 6 ustawy *o opłacie skarbowej* obowiązek zapłaty opłaty skarbowej powstaje:

– od podań i załączników do podań, z chwilą wniesienia podania lub złożenia załącznika;
– od czynności urzędowych, z chwilą dokonania zgłoszenia lub wystąpienia z wnioskiem o dokonanie czynności urzędowej, a jeżeli w wyniku tej czynności ma być wydany dokument, z chwilą wydania tego dokumentu;
– od zaświadczeń lub zezwoleń, z chwilą wydania zaświadczenia lub zezwolenia;
– od dokumentów, z chwilą wystawienia (sporządzenia) dokumentu.

Termin uiszczenia opłaty skarbowej ustawa określa na moment powstania obowiązku zapłaty, wyjątek stanowi między innymi termin zapłaty opłaty skarbowej od weksla, który wynosi 14 dni od momentu powstania obowiązku zapłaty.

Stawki opłaty skarbowej zostały zamieszczone w formie tabeli jako załącznik do ustawy. Stawki w większości mają charakter kwotowy, przy czym tylko w dwóch przypadkach ustalane są jako wielokrotność stawki kwotowej.[76] Rozpiętość stawek kwotowych wynosi od 10 groszy do 11 400 zł.

Organami właściwymi w sprawach opłaty skarbowej są gminne organy podatkowe. Oznacza to, iż organy te są właściwe do prowadzenia postępowań w zakresie opłaty skarbowej i dochody z tej opłaty wpływają bezpośrednio na rachunki poszczególnych gmin.

W przepisie art. 11 ust. 3 ustawy *o opłacie skarbowej* zawarto upoważnienie dla Ministra Finansów do określenia w drodze rozporządzenia między innymi

[75] Por. szerzej: I. Krawczyk, *Omówienie ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych i ustawy o opłacie skarbowej*, „Biuletyn Skarbowy Ministerstwa Finansów" 2000/6, s. 3; K. Chustecka, *Opłata skarbowa i podatek od czynności cywilnoprawnych*, „Przegląd Podatkowy" 2000/7, s. 7; J. Banach, *Zmiany w ustawie o opłacie skarbowej*, „Biuletyn Skarbowy Ministerstwa Finansów" 2002/6, s. 10; M. Derejko-Kotowska, J. Banach, *Zmiany w ustawie o podatku od czynności cywilnoprawnych i ustawie o opłacie skarbowej*, „Przegląd Podatkowy" 2002/9, s. 18–19.

[76] Dotyczy to: części IV załącznika, kol. 2 pkt 7 – opłata skarbowa od pozwolenia na budowę budynku przeznaczonego na prowadzenie działalności gospodarczej oraz części V załącznika, kol. 2, pkt 2 opłata skarbowa od weksla.

szczegółowych zasad pobierania opłaty skarbowej, gdy zapłata następuje znakami skarbowymi tej opłaty lub przez nabycie urzędowego blankietu wekslowego oraz wzorów znaków opłaty skarbowej i urzędowych blankietów wekslowych. W wykonaniu tego upoważnienia Minister Finansów wydał rozporządzenie z dnia 5 grudnia 2000 roku *w sprawie sposobu pobierania, zapłaty i zwrotu opłaty skarbowej oraz sposobu prowadzenia rejestrów tej opłaty*.[77]

Znak opłaty skarbowej jest to dokument zawierający w sobie określoną wartość pieniężną. Ze znakiem takim łączy się wyłącznie prawo zapłaty opłaty skarbowej. Nie jest on środkiem płatniczym, jednak może być przedmiotem obrotu, gdyż wartość jego określona jest w pieniądzu. W załączniku nr 1 do powołanego powyżej rozporządzenia Minister Finansów określił 12 wzorów znaków opłaty skarbowej o nominałach od 5 groszy do 50 złotych. Wysokość nominałów jest zróżnicowana ze względów na różną wysokość opłaty skarbowej, należnej od poszczególnych przedmiotów opodatkowania.

Przepisy par. 3 ust. 1 i 3 tego rozporządzenia wprowadziły zasadę, że opłata skarbową, która nie przekracza 100 złotych, (od podań, załączników do podań, czynności urzędowych, zaświadczeń i zezwoleń) jest uiszczana znakami opłaty skarbowej o odpowiedniej wartości. Zasada ta znajduje ograniczenie w ust. 2 par. 3 rozporządzenia, który dopuszcza możliwość zapłaty opłaty gotówką lub bezgotówkowo w sytuacji, gdy nabycie znaków opłaty skarbowej wiąże się z trudnościami, a w szczególności gdy koszty nabycia opłaty skarbowej są wyższe niż należna opłata skarbowa. Regulacja ta zawiera nie zdefiniowane pojęcie „znaczne trudności", które może powodować spory pomiędzy podmiotami zobowiązanymi z tytułu opłaty skarbowej a organami podatkowymi. Szerokie rozumienie tego sformułowania może doprowadzić do sytuacji, w której zapłata gotówkowa lub bezgotówkowa może stać się podstawowym sposobem zapłaty opłaty skarbowej, a jak się wydaje nie było to celem ustawodawcy. Słusznie w literaturze podnoszony jest pogląd, że dopuszczenie alternatywnej zapłaty opłaty skarbowej jest wyrazem zasady dogodności i taniości opodatkowania.[78] Przepis ten można również odnieść do dystrybucji znaków skarbowych, która nie jest uregulowana ani w ustawie o opłacie skarbowej, ani w rozporządzeniu, a wynika z umowy cywilnoprawnej zawartej w dniu 5 kwietnia 1990 roku między Skarbem Państwa a Powszechną Kasą Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna. Z umowy tej wynika, że od dnia 1 stycznia 2001 roku umowy zlecenia na sprzedaż znaków opłaty skarbowej i urzędowych blankietów wekslowych zawierane są wyłącznie z jednostką samorządu terytorialnego, na obszarze której położony będzie punkt sprzedaży tych znaków. Umowa nie precyzuje ilości punktów sprzedaży detalicznej na terenie danej gminy i dlatego mogą się zdarzyć sytuacje, że nabycie znaków opłaty skarbowej będzie utrudnione.[79]

Gdy opłata skarbowa od przedmiotów opłaty przekracza 100 złotych, zapłata może nastąpić w gotówce lub bezgotówkowo, przy czym będą tu obowiązywa-

[77] Dz. U. Nr 110, poz. 1176 z późn. zm.

[78] Por.: O.Łunarski, *Zapłata podatków...*, *op. cit.*, s. 152.

[79] Por. szerzej: na temat dystrybucji znaków opłaty skarbowej: I. Krawczyk, *Znaki opłaty skarbowej i urzędowe blankiety wekslowe*, „Profesjonalny Serwis Podatkowy", Warszawa wersja marzec 2003 oraz pismo Ministerstwa Finansów z dnia 4 stycznia 2001 r. znak: LK-1/24/BP/01 skierowane do izb i urzędów skarbowych, „Biuletyn Skarbowy" 2002/1, s. 16.

ły reguły określone w przepisie art. 61 *Ordynacji* dotyczące obowiązku zapłaty bezgotówkowej, który omówiono powyżej.[80]

W rozporządzeniu określono szczegółowo techniczną stronę zapłaty znakami opłaty skarbowej, a także moment zapłaty w zależności od przedmiotu tej opłaty. Dla poszczególnych przedmiotów opłaty przedstawia się to następująco:

– znaki opłaty skarbowej od podania i dołączonych załączników nakleja się na podaniu w momencie wniesienia podania;
– znaki opłaty skarbowej od czynności urzędowej nakleja się na podaniu albo na dokumencie stwierdzającym wniesienie podania o dokonanie tej czynności lub na protokole stwierdzającym jej dokonanie, albo na dokumencie zgłoszenia; jeżeli w wyniku czynności urzędowej zostanie wydany dokument, dokonuje się na nim adnotacji o uiszczeniu opłaty skarbowej odpowiedniej wartości;
– znaki opłaty skarbowej od zaświadczenia lub zezwolenia nakleja się z chwilą wydania zaświadczenia lub zezwolenia, na podaniu albo na dokumencie stwierdzającym wniesienie podania, a na wydawanym dokumencie zamieszcza się adnotację o dokonaniu zapłaty opłaty skarbowej znakami opłaty skarbowej w odpowiedniej wysokości.

Umieszczone na dokumentach znaki opłaty skarbowej są kasowane przez pracownika organu, który rozpatruje podanie, dokonuje czynności urzędowej albo wydaje zaświadczenie lub zezwolenie. Znaki opłaty skarbowej kasuje się przez przekreślenie ich na krzyż w taki sposób, aby końce kresek przechodziły na papier, na którym naklejono znaki. Na każdym ze znaków wpisuje się datę skasowania, a obok znaków – sumę, na którą znaki skasowano oraz umieszcza się podpis kasującego.

We wszystkich tych przypadkach opłata skarbowa może być uiszczana gotówką lub bezgotówkowo, wtedy na przedmiotach opłaty umieszcza się adnotację, w której stwierdza się wysokość i datę wpłaty oraz numer pokwitowania lub numer rachunku bankowego właściwego organu podatkowego.

Rozporządzenie zawiera odmienne zasady uiszczania opłaty skarbowej w stosunku do dokumentów stwierdzających ustanowienie pełnomocnictwa. Opłacie skarbowej podlegają dokumenty stwierdzające ustanowienie pełnomocnika oraz ich odpisy i wypisy, niezależnie od zakresu jego umocowania (np. pełnomocnictwo ogólne, szczególne lub rodzajowe). Oznacza to, że ustanowienie pełnomocnika w formie ustnej nie stanowi przedmiotu opłaty skarbowej. Opłatę skarbowa od pełnomocnictwa oraz odpisu pełnomocnictwa sporządzonego bez zachowania formy aktu notarialnego uiszcza się wyłącznie przez naklejenie na dokumencie znaków opłaty skarbowej. Naklejone znaki kasuje jedna ze stron czynności, umieszczając na nich datę i swój podpis. Na odpisie pełnomocnictwa znaki opłaty skarbowej kasuje pełnomocnik. W przypadku pełnomocnictw ustanowionych w formie aktu notarialnego, opłacie skarbowej podlegają tylko wypisy bądź odpisy tych aktów, które mają moc prawną oryginału, gdyż oryginały aktów notarialnych nie mogą być wydawane poza miejsce ich przechowywania. Opłata skarbowa od tak ustanowionych pełnomocnictw pobierana jest gotówką. Wynika to z par. 14 ust. 1 omawianego rozporządzenia, gdzie wprowadzono zasadę, że

[80] W przepisie art. 61 par. 1 *Ordynacji* ustawodawca użył sformułowania „Zapłata podatku...” co na podstawie przepisu art. 3 pkt 3 lit. c *Ordynacji* oznacza również „Zapłata opłaty...”.

notariusze, jako płatnicy opłaty skarbowej, od sporządzanych dokumentów pobierają opłatę gotówką.

Przedstawione zasady zapłaty opłaty skarbowej prowadzą do wniosku, że uiszczenie opłaty znakami opłaty skarbowej wygasza zobowiązanie w momencie użycia tych znaków poprzez ich naklejenie na dokumencie, z którym związany jest obowiązek zapłaty opłaty skarbowej. Skutku wygaśnięcia nie powoduje samo nabycie znaków, gdyż podmiot je nabywający ma prawo je zwrócić przed wykorzystaniem. Skutku tego nie wywołuje również czynność skasowania znaku przez uprawniony podmiot, gdyż jest ona wyrazem potwierdzenia zapłaty przez zobowiązanego, a także zabezpiecza przed powtórnym użyciem znaku.

Zapłata opłaty skarbowej przez użycie urzędowego blankietu wekslowego

Ustawa *o opłacie skarbowej* jako jeden z przedmiotów opłaty skarbowej wymienia weksle. Weksle, jak już wspominano powyżej, są dokumentami zaliczanymi do grupy papierów wartościowych. Problematykę weksli reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 28 kwietnia 1936 roku *Prawo wekslowe* oraz *Kodeks cywilny* (przepisy artykułów od 921[6] do 926[6)]. Weksle są papierami wartościowymi o określonej formie, charakteryzują się tym, że umieszczenie na nich podpisu stanowi podstawę i przyczynę zobowiązania wekslowego. Wystawca weksla albo sam przyrzeka zapłatę określonej sumy pieniężnej, albo poleca zapłatę osobie trzeciej. Wystawca przyjmuje bezwarunkowo odpowiedzialność za zapłatę weksla i poddaje się wszelkim rygorom prawa wekslowego. Jedynym uprawnionym do realizacji majątkowych praw z weksla jest prawny posiadacz weksla.[81]

Prawo wekslowe dzieli weksle na dwa podstawowe rodzaje: własne i trasowane.

Weksle własne to takie, w których wystawca przyrzeka bezwarunkowo zapłacić oznaczoną sumę pieniędzy na rzecz lub na zlecenie wskazanej z nazwiska osoby – remitenta. Weksle własne występują w obrocie jako zabezpieczenie roszczeń. Dla swej ważności weksel własny musi zawierać:

– słowo „weksel" w tekście dokumentu;
– przyrzeczenie zapłaty określonej sumy pieniędzy, bez dodatkowych zastrzeżeń i warunków;
– oznaczenie terminu płatności;
– oznaczenie miejsca płatności;
– oznaczenie osoby uprawnionej;
– datę i miejsce wystawienia weksla;
– podpis wystawcy.

Weksle trasowane to takie, w których wystawca poleca trasatowi bezwarunkowo zapłacić na rzecz remitenta określoną sumę pieniędzy. Wystawca odpowiada zawsze za zapłatę weksla i z reguły także za jego przyjęcie przez trasata, poprzez złożenie podpisu na przedniej stronie weksla.

Weksel trasowany zawiera:

– słowo „weksel" w tekście dokumentu;
– polecenie bezwarunkowe zapłacenia określonej sumy pieniężnej;

[81] Por. szerzej: S. Brzeszczyńska, *Opłata skarbowa od weksli*, „Monitor Podatkowy" 1997/3, s. 20; R. Olewski, *Opłata skarbowa od weksla*, „Monitor Podatkowy" 1999/7, s. 20.

– nazwisko osoby, która ma zapłacić (trasata);
– oznaczenie miejsca płatności;
– nazwisko osoby, na rzecz której lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana;
– oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksla;
– podpis wystawcy.

Obok weksli trasowanych i własnych w obrocie występują weksle in blanco. Ze względu na cel jaki mają spełniać weksle te dzieli się na:
– weksle kaucyjne, które składa się tytułem kaucji przy różnych umowach, najczęściej przy umowach o dostawy roboty lub usługi jako zabezpieczenie należytego wykonania zobowiązań w sytuacji, gdy nie można ustalić kwoty zobowiązania zabezpieczonego wekslem,
– weksle gwarancyjne, które są wystawiane, gdy kwota zobowiązania pieniężnego jest znana już w chwili złożenia podpisu na wekslu, lecz wierzyciel nie żąda wpisania jej na wekslu, gdyż obok spłaty zaciągniętego zobowiązania umowa może przewidywać, że dłużnik będzie zobligowany do zapłacenia należności ubocznych z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy.

Zgodnie z przepisem art. 6 pkt 4 ustawy o *opłacie skarbowej* obowiązek zapłaty opłaty skarbowej od weksla powstaje z chwilą jego wystawienia. Obowiązek ten na podstawie art. 4 ust. 1 ciąży na osobach fizycznych, osobach prawnych, jednostkach organizacyjnych nie mających osobowości prawnej.

Podstawą obliczenia opłaty skarbowej od weksli wymieniających sumę wekslową jest ta suma. Podstawą obliczenia opłaty od weksli nie wymieniających sumy wekslowej jest kwota zobowiązania pieniężnego zabezpieczonego wekslem.

Określone w części V, pkt 2, kol. 3 załącznika nr 1 do ustawy *o opłacie skarbowej* stawki opłaty skarbowej są zróżnicowane w zależności od wykazanego powyżej podziału weksli lub charakteru zobowiązania, które zabezpiecza weksel i wynoszą:
– od weksla wymieniającego sumę wekslową – 10 groszy od każdych pełnych lub rozpoczętych 100 złotych sumy wekslowej,
– od weksla niewymieniającego sumy wekslowej – 10 groszy od każdych pełnych lub rozpoczętych 100 złotych kwoty zabezpieczonego wekslem zobowiązania pieniężnego,
– od weksla stanowiącego zabezpieczenie wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu udzielonego poręczenia lub gwarancji oraz w wypadku, gdy kwoty zobowiązania zabezpieczonego wekslem nie da się ustalić – 15 złotych.[82]

Termin płatności opłaty wynosi 14 dni od dnia powstania obowiązku zapłaty. Niezapłacenie opłaty skarbowej od weksla nie powoduje jego nieważności. Na marginesie czternastodniowego terminu do zapłaty opłaty skarbowej od weksla należy wskazać, że termin ten został wprowadzony dopiero do obecnie obowiązującej ustawy *o opłacie skarbowej*. Poprzednio obowiązująca ustawa 31 stycznia 1989 roku *o opłacie skarbowej* określała termin zapłaty jako chwilę sporządzenia dokumentu, co w zestawieniu z właściwością miejscową organów

[82] Ustawodawca przewidział również zwolnienia od opłaty skarbowej od weksli. Por.: przepis części V kol. 4 załącznika nr 1 do ustawy *o opłacie skarbowej*.

podatkowych w sprawie opłaty skarbowej od weksli[83] powodowało, że podatnicy musieli płacić odsetki za zwłokę, gdy wystawiali weksle poza swoim miejscem zamieszkania lub siedzibą i nie korzystali z urzędowych blankietów wekslowych. Sytuację ta dostrzegł Minister Finansów i wydał przepisy w sprawie przedłużenia terminu zapłaty opłaty skarbowej do 14 dni.[84]

W par 11 ust. 1 rozporządzenia z dnia 5 grudnia 2000 roku *w sprawie sposobu pobierania, zapłaty i zwrotu opłaty skarbowej oraz sposobu prowadzenia rejestrów tej opłaty* Minister Finansów określił sposoby pobierania opłaty skarbowej od weksla. Zapłaty opłaty skarbowej od weksla dokonuje się:

– przez zastosowanie urzędowego blankietu wekslowego odpowiedniej wartości, a jeżeli wartość tego blankietu jest niższa niż należna opłata skarbowa, uzupełnia się ją przez naklejenie na odwrotnej stronie blankietu znaków opłaty skarbowej; kwota uzupełnienia opłaty nie może przekroczyć 5 złotych;
– znakami opłaty skarbowej, w przypadku wystawienia weksla bez użycia urzędowego blankietu wekslowego, gdy wysokość należnej opłaty skarbowej nie przekracza 5 złotych;
– w pozostałych przypadkach, gotówką lub bezgotówkowo na rachunek bankowy właściwego urzędu gminy (miasta), przy czym pracownik urzędu gminy (miasta) zamieszcza na odwrotnej stronie weksla adnotację o zapłacie opłaty skarbowej.

Urzędowy blankiet wekslowy to dokument, który odzwierciedla ściśle określoną kwotę opłaty skarbowej i zawiera między innymi miejsce na zawarcie umowy wekslowej. Podobnie jak w przypadku opłaty skarbowej urzędowe blankiety wekslowe występują w obrocie w postaci wzorów. Wzorów jest 12 i każdy odpowiada innej kwocie opłaty skarbowej.

Zapłata opłaty skarbowej przy użyciu urzędowych blankietów wekslowych ma charakter fakultatywny, co oznacza, że osoba wystawiająca weksel nie musi posługiwać się urzędowym blankietem. Natomiast gdy posłuży się tym blankietem, to zapłata opłaty skarbowej następuje przez jego wystawienie. Jeżeli wysokość opłaty skarbowej przypadającej do sumy wekslowej, odpowiada wartości urzędowego blankietu wekslowego lub gdy wartość urzędowego blankietu wekslowego jest wyższa od należnej opłaty skarbowej, zobowiązanie podatnika wygasa w momencie jego wystawienia.[85] Natomiast w sytuacji, gdy wartość blankietu jest niższa niż należna opłata skarbowa, wówczas podatnik powinien uzupełnić brakującą kwotę opłaty skarbowej znakami opłaty skarbowej (naklejanymi na odwrotnej stronie weksla) pod warunkiem, że kwota uzupełnianej opłaty nie przekracza 5 złotych. Jeżeli brakująca kwota opłaty skarbowej przekracza

[83] Właściwość ta była określona według miejsca zamieszkania lub siedziby wystawcy weksla. Por.: np. przepis par. 4 pkt 5 lit. b rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 grudnia 1999 r. *w sprawie właściwości miejscowej organów podatkowych w sprawach niektórych zobowiązań podatkowych oraz poszczególnych kategorii podatników*.

[84] Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 23 kwietnia 1990 r. *w sprawie przedłużenia terminu wpłaty opłaty skarbowej od weksli* (MP Nr 16, poz. 125), oraz rozporządzenie Ministra Finansów z dnia z 21 grudnia 1999 r. *w sprawie przedłużenia terminu wpłaty opłaty skarbowej od weksli* (Dz. U. Nr 105, poz. 1202).

[85] W przypadku użycia blankietu weksla o wyższej wartości niż należna oplata skarbowa, podatnikowi automatycznie nie przysługuje zwrot różnicy opłaty skarbowej. Podatnik w takiej sytuacji musiałby wystąpić o stwierdzenie nadpłaty w trybie przepisu art. 75 par. 2, pkt 1 lit. c *Ordynacji podatkowej*.

5 złotych powinna być ona uiszczona gotówkowo lub bezgotówkowo[86] na rachunek właściwego organu podatkowego.

Gdy wystawca weksla nie korzysta z urzędowego blankietu wekslowego winien zapłacić opłatę skarbową znakami opłaty skarbowej, jeżeli kwota tej opłaty nie przekracza 5 złotych, a gdy kwota przekracza 5 złotych, zapłata następuje gotówkowo lub bezgotówkowo, przy czym pracownik właściwego organu podatkowego sporządza adnotację na odwrocie weksla.

Ponadto należy wskazać, że w przypadku kasowania znaków opłaty skarbowej na wekslu, przyjęto w rozporządzeniu odmienne zasady niż przy kasowaniu znaków naklejanych na innych dokumentach. Znaki opłaty skarbowej od weksla mogą być kasowane wyłącznie przez organy administracji publicznej, banki, placówki pocztowe, sądy oraz notariuszy przez odciśnięcie pieczęci urzędowej i wpisanie daty.

Przyjęte rozwiązania w ustawie *o opłacie skarbowej* jak i w rozporządzeniu Ministra Finansów *w sprawie sposobu pobierania, zapłaty i zwrotu opłaty skarbowej oraz sposobu prowadzenia rejestrów tej opłaty*, w zakresie zapłaty opłaty skarbowej od weksli są tylko wtedy korzystne dla podatnika, gdy opłata skarbowa uiszczana jest w całości urzędowymi blankietami wekslowymi. Gdy wystawca weksla posługuje się sporządzonym przez siebie blankietem wekslowym, a należna opłata skarbowa przekracza 5 złoty, zobowiązany z tytułu opłaty pomimo dogodnej formy zapłaty (gotówkowej lub bezgotówkowej) i tak musi stawić się osobiście lub przez pełnomocnika w właściwym organie podatkowym celem uzyskania adnotacji stwierdzającej uiszczenie opłaty, co będzie znacznym utrudnieniem w sytuacji, gdy organ podatkowy jest oddalony od miejsca wystawienia weksla.[87] Na marginesie należy zaznaczyć, że jest to jedyny przypadek przy zapłacie podatków, aby zobowiązany musiał obligatoryjnie osobiście lub przez pełnomocnika potwierdzać w organie podatkowym fakt uiszczenia podatku, tym bardziej wydaje się to niezrozumiałe, gdyż takiego potwierdzenia wymaga już kwota 5 złotych 10 groszy.

Zapłata znakami skarbowymi akcyzy

Podatek akcyzowy to rodzaj selektywnego podatku pośredniego, nakładanego na niektóre towary, z reguły konsumpcyjne, który jest pobierany od sprzedaży lub importu tych towarów.[88] Podatek ten w Polsce wywodzi się z okresu międzywojennego, gdy konsumpcję obciążały głównie akcyzy i monopole

[86] Przy zachowaniu reguł zapłaty gotówkowej lub bez gotówkowej określonych w przepisie art. 61 par. 1 *Ordynacji*.

[87] Sytuacje opisana występuje dość często. Wystarczy, że osoba ubiega się w banku o kredyt w wysokości 5 100 zł. Bank posługuje się własnym wzorem weksla. Opłata skarbowa od tego weksla wynosi 5,10 zł. Musi być zapłacona w formie pieniężnej i zobowiązany musi udać się do organu podatkowego po dokonanie stosownej adnotacji na wekslu. Często się przecież zdarza, że siedziba banku i gminnego organu podatkowego są dość znacznie oddalone od siebie.

[88] Por.: S. M. Lyons, *International Tax Glossary*, Amsterdam 1998, s. 94.

prawne[89], które po II wojnie światowej sukcesywnie były włączane do podatku obrotowego.[90] Obecnie opodatkowanie podatkiem akcyzowym wyrobów akcyzowych reguluje ustawa z 8 stycznia 1993 roku *o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym*. Towary objęte tym podatkiem mają różnorodny charakter i są wymienione w załączniku nr 6 do ustawy. Towary wymienione w tym załączniku można podzielić na cztery grupy podstawowe grupy:

– paliwa,
– energia elektryczna,
– towary zwane umownie jako „luksusowe,"
– towary monopolowe.[91]

Do pierwszej grupy można zaliczyć produkty naftowe i syntetyczne paliwa płynne oraz wszystkie towary mogące być wykorzystane jako paliwa silnikowe albo dodatki lub domieszki do paliw, asfalt naturalny i bitum, preparaty smarowe, paliwa płynne lub upłynnione w pojemnikach do zapalniczek, gaz wykorzystywany do napędu pojazdów samochodowych oraz napełniania butli turystycznych.

Do drugiej grupy zalicza się wyłącznie energię elektryczną. Jest to towar zaliczony do towarów akcyzowych, ustawą z dnia 15 lutego 2002 roku *o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym*, *zmianie ustawy o Policji oraz o zmianie ustawy – Kodeks wykroczeń*,[92] która weszła w życie z dniem 26 lutego 2002 roku.

Trzecia grupa obejmuje takie towary jak: jachty pełnomorskie, łodzie żaglowe i łodzie z silnikami, samochody osobowe, wysokiej klasy sprzęt elektroniczny, skóry zwierząt szlachetnych i wyroby z takich skór, broń gazowa i broń palna myśliwska, środki upiększające i wyroby perfumeryjne.

Grupa czwarta obejmuje towary zaliczane tradycyjnie do grupy wyrobów monopolowych: napoje alkoholowe, wyroby tytoniowe, sól, karty do gry, akcesoria do gier losowych.

Zaprezentowane pogrupowanie wyrobów akcyzowych nie wynika wprost z przepisów ustawy o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym.

---

[89] Por.: np. ustawy: z dnia 7 marca 1928 r. *o opodatkowaniu piwa* (Dz. U. R.P. Nr 99, poz. 762), z dnia 22 października 1931 r. *o opodatkowaniu wina i miodu syconego* (Dz. U. R.P. Nr 50, poz. 471), z dnia 18 marca 1935 r. *o opodatkowaniu cukru skrobiowego* (Dz. U. R.P. Nr 25, poz. 170), rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej: z dnia 13 września 1927 *o opodatkowaniu cukru* (Dz. U. R.P. Nr 81, poz. 700), z dnia 7 marca 1928 *o podatku od olejów mineralnych* (Dz. U. R.P. Nr 27, poz. 252), z dnia 7 marca 1928 r. *o opodatkowaniu piwa* (Dz. U. R.P. Nr 99, poz. 762), z dnia 11 lipca 1932 r. *o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego, i drożdży oraz o sprzedaży napojów alkoholowych* (Dz. U. Nr 63, poz. 586), dekret z dnia 3 lutego 1947 r. *Prawo akcyzowe* (Dz. U. Nr 29, poz. 122).

[90] Por. szerzej: R. Mastalski, *Prawo podatkowe. II część szczegółowa*, Warszawa 1996, s. 148 i n. oraz przepis art. 36 dekretu z dnia 25 października 1948 r. *o podatku obrotowym* (Dz. U. Nr 52, poz. 413), który upoważniał Ministra Skarbu do uchylenia w drodze rozporządzenia przepisów o monopolach skarbowych, dotyczących opłat monopolowych oraz nadzoru skarbowego i postępowania w sprawie tych opłat, w przypadku wprowadzenia jednokrotnego podatku obrotowego od artykułów stanowiących przedmiot tych monopolów oraz do wydawania zarządzeń, które okażą się konieczne w związku z uchyleniem powyższych przepisów o monopolach skarbowych.

[91] Do dnia 1 stycznia 2002 r. można było wyróżnić jeszcze grupę towarów związanych z opakowaniami z tworzyw sztucznych (por. np.: W. Wójtowicz, *Podatki część szczegółowa*, Warszawa 1999, s. 31). W momencie wejścia w życie ustawy z dnia 11 maja 2001 r. *o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz opłacie produktowej i opłacie depozytowej* (Dz. U. Nr 63, poz. 639 z późn. zm.) grupa tych towarów została wyłączona z opodatkowania podatkiem akcyzowym.

[92] Dz. U. Nr 19, poz. 185.

W ustawie towary zostały zaliczone do wyrobów akcyzowych zgodnie z obowiązującą klasyfikacją towarową określoną w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług[93].

Z dniem przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej towary akcyzowe muszą zostać pogrupowane na towary podlegające harmonizacji i towary nie podlegające harmonizacji, gdyż Polska zgodnie z przyjętym Stanowiskiem Negocjacyjnym w obszarze „Podatki" jest zobowiązana do przyjęcia prawa wspólnotowego. Podstawowym aktem regulującym zagadnienia związane z działaniem i funkcjonowaniem systemu podatku akcyzowego obowiązującego dla wszystkich państw członkowskich, jest Dyrektywa Rady 92/12/EEC z dnia 25 lutego 1992 roku[94] *w sprawie przepisów ogólnych dotyczących wyrobów podlegających opodatkowaniu podatkiem akcyzowym oraz w sprawie składowania, przepływu i nadzorowania takich wyrobów*.

Podatek akcyzowy realizuje przede wszystkim cel fiskalny. Wpływy z tego podatku stanowią średnio 22%[95] wszystkich wpływów podatkowych, które pobiera budżet państwa. W odniesieniu do wyrobów akcyzowych przynoszących największe wpływy budżetowe, stworzono rozwiązania prawne, które mają zagwarantować bieżącą zapłatę tego podatku przez producentów i importerów wyrobów akcyzowych. Rozwiązania te obejmują wprowadzenie obowiązku oznaczenia znakami akcyzy niektórych wyrobów akcyzowych[96] oraz wprowadzenie systemu kontroli nazwanego szczególnym nadzorem podatkowym nad produkcją, obrotem w tym eksportem i importem niektórych wyrobów akcyzowych[97].

Obowiązek oznaczania wyrobów znakami skarbowymi unormowany jest w ustawie z dnia 2 grudnia 1993 roku *o oznakowaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy*, która weszła w życie z dniem 21 lutego 1994 roku[98]. Należy nad-

---

[93] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 marca 1997 r. *w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU)* (Dz. U. Nr 42, poz. 264 z późn. zm.).

[94] Official Journal No. L076, 23/03/1992 P. 0001-0013.

[95] Średnia z lat 2000–2002. Wyliczenia własne autora na podstawie danych zawartych w: Ministerstwo Finansów – Departament Systemu Podatkowego, *Informacja w sprawie realizacji zobowiązań podatkowych za 2001 rok*, Warszawa 2002, s. 22 oraz Ministerstwo Finansów – Departament Systemu Podatkowego, *Informacja w sprawie realizacji zobowiązań podatkowych za 2002 rok*, Warszawa 2003, s. 8.

[96] Oznaczanie wyrobów akcyzowych znakami skarbowymi akcyzy w Polsce międzywojennej było szeroko stosowane. Pierwsze przepisy w tej materii ujednolicające zasady oznaczania wyrobów akcyzowych na poszczególnych obszarach byłych zaborów zostały wydane już w 1921 r. Por. np.: par. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1921 r. *o podwyższeniu i ujednoliceniu akcyzy od zapałek* (Dz. U. R.P. Nr 50, poz. 304), który stanowił, że „*Opłatę akcyzy od zapałek uiszcza się przez naklejenie na pojedynczych pudełkach opasek podatkowych (banderoli) wykupywanych w kasach skarbowych*", podobnie par. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1921 r. *w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania drożdży prasowanych na obszarze b. zaborów rosyjskiego i austrjackiego* (Dz. U. R.P. Nr 50, poz. 307), który nakładał obowiązek produkcji drożdży prasowanych w formie cegiełek o określonych rozmiarach (tzw. płytek drożdżowych) oraz oklejania tych cegiełek opaską podatkową (banderolą) wykupioną w zależności od zaboru albo w kasie urzędu skarbowego lub w urzędzie akcyz i monopoli skarbowych.

[97] Wykonywanie szczególnego nadzoru podatkowego uregulowane jest w Rozdziale 3b ustawy z dnia 28 września 1991 r. *o kontroli skarbowej*.

[98] Dz. U. Nr 127, poz. 584 z późn. zm. Należy nadmienić, że zanim została uchwalona niniejsza ustawa, obowiązek oznaczenia wyrobów spirytusowych i papierosów był wprowadzony na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 czerwca 1993 r. *w sprawie szczególnego nadzoru podatkowego nad wytwarzaniem, obrotem, i importem niektórych wyrobów oraz podatku akcyzowego od tych wyrobów* (Dz. U. Nr 59, poz. 275 z późn. zm.). Rozporządzenie to wprowadzało obowiązek oznaczenia wyrobów akcyzowych od dnia 1 września 1993 r. dla importerów, a od dnia 1 stycznia 1994 r. dla producentów krajowych.

mienić, że zanim została uchwalona niniejsza ustawa, obowiązek oznaczenia wyrobów spirytusowych i papierosów był wprowadzony na podstawie rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 czerwca 1993 roku *w sprawie szczególnego nadzoru podatkowego nad wytwarzaniem, obrotem, i importem niektórych wyrobów oraz podatku akcyzowego od tych wyrobów*[99]. Rozporządzenie to wprowadzało obowiązek oznaczenia wyrobów akcyzowych od dnia 1 września 1993 roku dla importerów a od dnia 1 stycznia 1994 roku dla producentów krajowych.

Ustawa *o oznakowaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy* w przepisie art. 1 ust. 1 wprowadziła obowiązek oznaczenia znakami akcyzy następujących towarów:

– produkty rafinacji ropy naftowej;
– preparaty zawierające w masie 70% lub więcej olejów mineralnych; jeżeli nie stanowią zasadniczego ich składnika;
– oleje do różnych celów;
– napoje alkoholowe destylowane, alkohol etylowy;
– wina gronowe, napoje fermentowane (np. jabłecznik, wino z gruszek, miód pitny), pozostałe, mieszane napoje zawierające alkohol, wermut i inne wina ze świeżych winogron przyprawione roślinami lub substancjami aromatycznymi;
– piwo słodowe;
– inne napoje alkoholowe o zawartości alkoholu powyżej 1,2%;
– cygara, również z obciętymi końcami, cygaretki i papierosy z tytoniu lub namiastek tytoniu, tytoń do palenia, tytoń do żucia i tabaka.

Minister Finansów, korzystając z uprawnienia zawartego w przepisie art. 1 ust. 2 omawianej ustawy, zwolnił do 31 grudnia 2004 roku niektóre grupy wyrobów z obowiązku oznaczania znakami skarbowymi akcyzy.[100] Oprócz zwolnień z obowiązku oznaczenia wyrobów znakami akcyzy ustawa *o oznakowaniu wyrobów znakami skarbowymi* zawiera katalog wyrobów, których obowiązek ten nie dotyczy.[101]

Obowiązek oznaczenia wyrobów znakami skarbowymi akcyzy oznacza, że towary, które podlegają temu obowiązkowi, nie mogą być wydane z zakładu produkcyjnego, nie mogą być sprowadzone z zagranicy, nie mogą wystąpić w obrocie na terytorium Polski bez ich uprzedniego, prawidłowego oznaczenia znakami akcyzy.

Zgodnie z przepisem art. 6 ust. 1 omawianej ustawy znaki akcyzy mogą mieć postać banderol, znaków cechowych lub odcisków pieczęci. Znak akcyzy ma zawierać oznaczenie serii, numer ewidencyjny, dane o rodzaju i ilości wyrobu w opakowaniu jednostkowym oraz datę wytworzenia lub umieszczenia znaku. Powinien być umieszczany na opakowaniu jednostkowym wyrobu lub na wyrobie w ten sposób, aby zdjęcie znaku lub otwarcie opakowania w miejscu przeznaczonym do otwierania lub użycie wyrobu powodowało trwałe i widoczne uszkodzenie znaku, chyba że znak akcyzy umieszczony jest bezpośrednio na wyrobie w sposób trwały. Inne reguły niż przedstawione powyżej, zostały wprowadzone przez ustawodawcę w odniesieniu do znaków akcyzy mających postać odcisków pieczęci. Zgodnie z przepisem art. 6 ust. 4 ustawy *o oznaczaniu wyrobów zna-*

[99] Dz. U. Nr 59, poz. 275 z późn. zm.

[100] Por.: przepis par. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2002 r. *w sprawie oznaczenia wyrobów znakami skarbowymi akcyzy* (Dz. U. Nr 223, poz. 1870).

[101] Są to np. wyroby całkowicie niezdatne do użytku, próbki do badań laboratoryjnych, przewożone przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w tranzycie.

kami skarbowymi akcyzy, znaki te ma prawo umieszczać na wyrobie jedynie urząd skarbowy, właściwy ze względu na miejsce wykonywania działalności przez producenta wyrobu lub urząd celny dokonujący odprawy celnej wyrobu, po dokonaniu zgłoszenia przez producenta (importera) wyrobu.

W aktualnym stanie prawnym stosowane znaki skarbowe mają wyłącznie postać banderol, co jednoznacznie wynika z przepisu par. 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie oznaczenia wyrobów znakami skarbowymi akcyzy*. Banderole te dzielą się na dwa rodzaje:

– podatkowe, które wydawane są producentom i importerom wyrobów akcyzowych z tytułu zapłaty zaliczki na podatek akcyzowy;
– legalizacyjne, które są sprzedawane jednostkom gospodarczym dokonującym pakowania i przepakowywania oraz rozlewania i ponownego rozlewu wyrobów w opakowania jednostkowe, w wypadkach posiadania lub nabycia wyrobów nie oznaczonych znakami akcyzy, jak też wyrobów oznaczonych nieprawidłowo, niewłaściwymi banderolami lub banderolami uszkodzonymi.

Wydanie banderol podatkowych producentowi lub importerowi następuje na podstawie wniosku złożonego przez producenta lub importera do właściwego w sprawach banderol urzędu skarbowego[102]. Wzór wniosku został ustalony w załączniku nr 8 do rozporządzenia Ministra Finansów *w sprawie oznaczenia wyrobów znakami akcyzy*. Do wniosku podatnik powinien dołączyć szereg dokumentów, które są szczegółowo określone w przepisie art. 9 ust. 1 ustawy *o oznakowaniu wyrobów znakami skarbowymi*.[103] Składając wniosek, podatnik powinien wpłacić zaliczkę na podatek akcyzowy stanowiącą równowartość żądanych banderol oraz kwotę stanowiąca co najmniej 80% kosztów wytworzenia banderol podatkowych. Organ podatkowy odmówi wydania banderol podatnikowi, który nie wpłacił zaliczki i kwoty kosztów wytworzenia banderol podatkowych, co wiąże się z konsekwencjami, które omówiono powyżej, a które w rezultacie prowadzą do zaprzestania działalności w zakresie obrotu wyrobami akcyzowymi objętymi obowiązkiem oznaczania.

Czynności wydawania oraz sprzedaży banderol korzystają ze zwolnienia od podatku od towarów i usług.

Nabycie znaków akcyzy nie jest równoznaczne z wykonaniem zobowiązania podatkowego, zobowiązanie to zostanie wykonane w momencie oznaczenia banderolą wyrobu akcyzowego.

---

[102] Właściwość organów podatkowych uprawnionych do wydawania lub sprzedaży banderol, lub wydawania upoważnień do wydawania banderol reguluje rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2002 r. *w sprawie wykazu urzędów skarbowych uprawnionych do wydawania i sprzedaży banderol lub wydawania upoważnień do wydawania banderol podatkowych i legalizacyjnych* (Dz. U. Nr 237, poz. 2001). W rozporządzeniu tym wyznaczono 13 urzędów skarbowych w kraju do dokonywania tych czynności. Wyznaczone urzędy zlokalizowane są w 13 województwach i obejmują zasięgiem terytorialnego działania poszczególne województwa, z tym że: Pierwszy Urząd Skarbowy w Poznaniu dodatkowo zasięgiem działania obejmuje terytorium woj. lubuskiego, Urząd Skarbowy Kraków Śródmieście dodatkowo obejmuje zasięgiem działania woj. świętokrzyskie, Drugi Urząd Skarbowy w Katowicach dodatkowo obejmuje zasięgiem działania woj. opolskie.

[103] Między innymi należy dołączyć zaświadczenie właściwego urzędu skarbowego, dotyczące zaległości w podatku dochodowym od towarów i usług, obrotowym oraz akcyzowym. Posiadanie zaległości może stanowić podstawę do odmowy wydania lub sprzedaży banderol.

Producenci wyrobów akcyzowych, którzy mają obowiązek banderolowania, uiszczają podatek wstępnie za okresy dzienne oraz ostatecznie za okresy miesięczne. Podatek za okresy dzienne stanowi kwotę podatku akcyzowego należnego w dniu powstania obowiązku podatkowego, obliczoną według obowiązujących stawek. Wpłaty dzienne są zmniejszane między innymi o kwotę zaliczki na podatek akcyzowy, wpłaconej na nabycie banderol podatkowych. Zmniejszenie wpłat dziennych może być dokonane nie wcześniej niż następnego dnia po naniesieniu banderol na dany wyrób.

Przedsiębiorcy nie będący podatnikami podatku akcyzowego, dokonujący pakowania i przepakowywania oraz rozlewania i ponownego rozlewu wyrobów w opakowania jednostkowe lub podmioty posiadające wyroby nie oznaczone znakami akcyzy, jak też wyroby oznaczone nieprawidłowo, niewłaściwymi banderolami lub banderolami uszkodzonymi albo nabywcy zbywanych przez organ państwowy wyrobów akcyzowych co do których ciąży obowiązek banderolowania są zobowiązani również złożyć wniosek i wpłacić należność za banderole legalizacyjne odpowiadającą odpłatności za te banderole. Kwoty wydatkowane na zakup banderol legalizacyjnych nie podlegają potrąceniu w żadnym obciążeniu podatkowym, stanowią więc koszt podmiotu, który je nabywa. Od tej zasady jest jeden wyjątek, który dotyczy rozlewu wyrobów winiarskich.[104]

Zapłata podatku w formie oznaczenia wyrobów znakami skarbowymi akcyzy oprócz wymienionych powyżej obowiązków[105] niesie dla podatników jeszcze szereg innych obowiązków, które powodują, że zapłata ta może okazać się dla nich bardzo niewygodna, a czasami wręcz uciążliwa. Utrzymywanie tej formy zapłaty jest jednak konieczne, gdyż pozwala ona w znacznym stopniu ograniczyć straty Skarbu Państwa powstałe wskutek przemytu, czy też nielegalnego wytwarzania wyrobów akcyzowych.

Podsumowanie

Nowelizację z 12 września 2002 roku w zakresie zapłaty podatku należy ocenić pozytywnie. Wiele kwestii zostało uregulowanych w sposób przejrzysty, nie budzący wątpliwości. Rozwiązania te w istotny sposób zmodyfikowały zapłatę podatku.

Jednak pozostały w dalszym ciągu nie uregulowane zagadnienia dotyczące w szczególności:

– możliwości zapłaty podatku w zamian za podatnika przez osobę trzecią,
– skutków zapłaty podatku przez osobę trzecią,
– skutków zapłaty gotówkowej przez podmiot zobowiązany do zapłaty bezgotówkowej,

[104] Por. szerzej: E. Komarecka, T. Kulinicz, *Akcyza 2003 r.*, Warszawa 2003, s. 136–137.

[105] Wystarczy wskazać tylko na obowiązki wynikające z rozporządzenia w sprawie oznaczenia wyrobów znakami skarbowymi akcyzy, np. obowiązek występowania do Ministerstwa Finansów ze wstępnym zapotrzebowaniem na następny rok do 30 października roku poprzedzającego (par. 5), obowiązek prowadzenia ewidencji wydanych, zużytych, uszkodzonych, banderol (par. 7), sporządzania raportów dziennych określających liczbę i rodzaj zużytych znaków danego dnia (par. 8) czy też zabezpieczenie znaków skarbowych akcyzy przed utratą, kradzieżą zniszczeniem lub uszkodzeniem (par. 12).

– rodzajów papierów wartościowych, które Minister Finansów mógłby dopuszczać zapłatę podatku.

Zagadnienia te powinny być uregulowane przy kolejnej nowelizacji *Ordynacji podatkowej* albo ujęte w nowej *Ordynacji podatkowej*, której postulat uchwalenia coraz częściej wysuwany jest w doktrynie prawa podatkowego.[106]

WIESŁAW KUŚNIERZ – wicedyrektor Izby Skarbowej w Rzeszowie, wykładowca prawa podatkowego w Wyższej Szkole Administracji i Zarządzania w Przemyślu

[106] Por. np.: R. Mastalski, *Nowelizacja ordynacji podatkowej*, „Przegląd Podatkowy" 2002/5, s. 4.

ADAM CZUDEC

Finanse jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu – kierunki zmian w latach 2000–2002

Wstęp

Jednostki samorządu terytorialnego w Polsce dysponują znacznymi środkami publicznymi, bo w 1999 roku dochody budżetowe tych jednostek stanowiły 51,5% dochodów budżetu państwa, w roku 2000 wskaźnik udziału wynosił 53,5%, a w 2001 – 56,6%[1]. Świadczy to o dużej i ciągle zwiększającej się roli samorządu terytorialnego w gospodarowaniu funduszami publicznymi i jest przykładem praktycznej realizacji zasady subsydiarności.

Widoczne są jednocześnie wyraźne regionalne różnice w sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w Polsce. Podkarpacie należy do regionów o stosunkowo niskich dochodach budżetowych gmin i powiatów. W 2001 roku dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach woj. podkarpackiego stanowiły tylko 87% wielkości przeciętnej dla gmin w Polsce, zaś taki sam wskaźnik dla powiatów Podkarpacia kształtował się na poziomie 95%. Jedynie samorząd województwa uzyskał w 2001 roku dochody wyższe od przeciętnych w Polsce o 9%.

Powstają w związku z tym pytania o kierunki zmian w tym zakresie w ostatnich latach, a także o skalę odmienności sytuacji finansowej między poszczególnymi powiatami i gminami. Odpowiedzi na tak sformułowane pytania są istotne przede wszystkim ze względu na ważne znaczenie samorządu terytorialnego w kształtowaniu warunków ekonomicznych i społecznych w skali lokalnej i regionalnej. Równocześnie bliski termin akcesji Polski do Unii Europejskiej stawia przed władzami samorządowymi nowe zadania związane z ubieganiem się o fundusze unijne przeznaczone na wspieranie rozwoju lokalnego i regionalnego.

W poszukiwaniu odpowiedzi na postawione pytania, przeprowadzono ocenę stanu finansów jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu, przy zastosowaniu podziału na:

– samorząd województwa;

[1] *Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2001 roku*, Krajowa Rada RIO, Warszawa 2002.

– samorządy powiatów;
– samorządy gmin, z uwzględnieniem podziału na:
  - miasta,
  - miasta-gminy,
  - gminy;
– miasta na prawach powiatu.

Szczególną uwagę zwrócono na:

– zróżnicowanie poziomu dochodów jednostek samorządowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca;
– udział dochodów własnych, subwencji i dotacji celowych w dochodach ogółem;
– relację między zobowiązaniami jednostek samorządowych a dochodami;
– strukturę wydatków jednostek samorządu terytorialnego;
– udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem.

Prezentowany materiał źródłowy został przygotowany przez pracowników Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego

Dochody samorządu województwa

Lata 2000–2002 były okresem dużej niestabilności poziomu dochodów samorządu województwa podkarpackiego. W roku 2001 dochody ogółem wzrosły w stosunku do roku 2000 o blisko 39%, natomiast w roku 2002 zmniejszyły się w porównaniu z rokiem poprzednim o około 15%. W rezultacie poziom dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2000 wyniósł 94 zł, w 2001 – 130 zł, a w 2002 – 111 zł. Przyczyną było znaczące zmniejszenie w 2002 roku kwoty dotacji i subwencji z budżetu państwa dla województwa podkarpackiego. Należy jednak zauważyć, że w 2001 roku kwota dotacji dla województwa była o 21% większa niż przeciętnie w Polsce, zaś subwencja przewyższała o 11% wielkość przeciętną w kraju, w przeliczeniu na 1 mieszkańca[2].

Dochody powiatów

W latach 2000–2002 dochody powiatów charakteryzowały się podobnym brakiem stabilności jak w przypadku województwa samorządowego. W 2001 roku zwiększyły się bowiem o 14%, zaś w roku następnym spadły o 11%. W rezultacie w 7 powiatach poziom dochodów budżetowych w 2002 roku był niższy w porównaniu z rokiem 2000. Największy regres wystąpił w powiatach: mieleckim i tarnobrzeskim (zmniejszenie dochodów w latach 2000–2002 o około 5%). Z kolei największy przyrost dochodów w tym samym okresie widoczny jest w powiecie ropczycko-sędziszowskim (o 12%).

[2] A. Czudec, *Regionalne zróżnicowanie sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, [w:] *Regionalne uwarunkowania ekonomicznego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich*, Wydawnictwo UR, Rzeszów 2003.

Inną charakterystyczną cechą dochodów budżetowych samorządu powiatów jest bardzo duże zróżnicowanie ich poziomu w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Dochody powiatów o najwyższym wskaźniku przekraczają 2-3 krotnie poziom dochodów powiatów dysponujących najniższymi wpływami do budżetu. Duże różnice w wielkości dochodów budżetowych samorządów powiatu w latach 2000–2002 (przeciętny poziom dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2000 roku – 431 zł, w 2001 roku 494 zł, a w 2002 roku 440 zł) nie powodowały znaczących zmian sytuacji finansowej jednych podmiotów w stosunku do innych. W każdym z analizowanych lat kolejność powiatów na liście sporządzonej wg poziomu dochodów przypadających na 1 mieszkańca jest podobna. Oznacza to, że tempo zmian dochodów w poszczególnych powiatach było mało zróżnicowane. Ponieważ w strukturze dochodów w powiatach zdecydowanie dominują subwencje i dotacje z budżetu państwa, można przyjąć, że sytuacja finansowa tych jednostek samorządowych zależy głównie od wielkości środków pochodzenia zewnętrznego (udział dochodów własnych w strukturze dochodów powiatów nie przekracza 10%).

Dochody gmin

Dochody budżetowe gmin w latach 2000–2002 charakteryzowały się niewielkim, ale stałym wzrostem, w przeciwieństwie do dochodów samorządu województwa i powiatów. Podobna tendencja występowała zarówno w grupie miast, miast-gmin, jak też gmin wiejskich. Nie zmieniła się przy tym znacząco struktura dochodów gmin, w grupie miast w całym 3-letnim okresie dominujący udział miały dochody własne (przeciętnie 55–56%), w miastach-gminach dochody własne stanowiły około 35% ogólnej kwoty dochodów, w gminach wiejskich zaś – ok. 30%. Najbardziej zróżnicowaną wewnętrznie jest grupa gmin wiejskich, gdzie różnice w wielkości dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca między gminami o najwyższym i najniższym wskaźniku przekraczają 100%.

Dochody miast na prawach powiatu

Dochody tej grupy jednostek samorządu terytorialnego składają się w części z dochodów przeznaczonych dla gmin, w części zaś z dochodów przeznaczonych dla powiatów. Dlatego też ich kwota w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest wyższa niż w przypadku większości samorządów gmin. Są jednak przykłady takich gmin, których dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca przewyższają wpływy uzyskiwane przez miasta na prawach powiatu. W każdym z trzech analizowanych lat najniższy wskaźnik dochodów miał Tarnobrzeg, najwyższy zaś Krosno.

Szczegółowe dane liczbowe charakteryzujące dochody jednostek samorządu terytorialnego w latach 2000–2002 zostały podane w **tabelach 1a, 1b, 1c** oraz **2a, 2b, 2c**. Jednostki samorządowe, w każdej z wydzielonych grup, uporządkowano wg poziomu dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego

Wydatki samorządu województwa

Wydatki były finansowane prawie wyłącznie z dochodów budżetowych, chociaż w 3-letnim okresie widoczna jest tendencja do wzrostu zadłużenia samorządu w związku z zaciągniętymi kredytami. Nie miały one jednak istotnego znaczenia, bo ich udział w dochodach dopiero w 2002 roku przekroczył 5%. Podkreślić należy wysoki udział wydatków majątkowych w ogólnej kwocie wydatków samorządowych województwa, w każdym z trzech analizowanych lat. Żadna inna grupa jednostek samorządu terytorialnego w województwie podkarpackim (powiaty, gminy, miasta na prawach powiatu) nie przeznacza tak znaczącej części swoich dochodów na zadania inwestycyjne, których realizacja przyczynia się do poprawy warunków bytowych mieszkańców.

Wydatki powiatów

W każdym z trzech lat suma wydatków wszystkich powiatów przewyższa ich dochody, przy czym widoczne jest zwiększanie się deficytu w kolejnych latach. W rezultacie dość znacząco zmieniła się relacja zobowiązań powiatów w stosunku do dochodów, osiągając w 2002 roku wskaźnik przekraczający 10%. Systematycznie zmniejszała się ponadto liczba powiatów niekorzystających z kredytów i pożyczek. Jednocześnie zaciąganie zobowiązań wobec banków nie miało związku z wielkością dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, bo wśród powiatów korzystających z kredytów były zarówno te o niskich, jak też najwyższych dochodach. Samorządy powiatów przeznaczały na wydatki majątkowe znacznie mniejszą część swoich środków w porównaniu z samorządem województwa, chociaż trzeba podkreślić duże zróżnicowanie podmiotów pod tym względem. Najmniejszą skłonność do inwestowania wykazywały władze powiatu bieszczadzkiego, największą zaś lubaczowskiego. Znamienne jest przy tym uzyskiwanie przez te powiaty najwyższych dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wydatki gmin

Wielkości przeciętne charakteryzujące wydatki gmin w wydzielonych grupach (miasta, miasta-gminy, gminy wiejskie) wskazują na występowanie dość istotnej odmienności między miastami, a dwiema pozostałymi grupami. Odmienność ta odnosi się do relacji między dochodami i wydatkami. Otóż w latach 2000–2001 widoczna jest tendencja do zmniejszania się deficytu budżetowego w miastach-gminach i gminach wiejskich, a także pojawia się nadwyżka budżetowa w roku 2002. Pod tym względem sytuacja finansowa tych dwóch grup jednostek samorządu terytorialnego była inna od pozostałych (województwo, powiaty, miasta, miasta na prawach powiatu). Równocześnie jednak zwiększały się systematycznie zobowiązania gmin (w każdej z tych grup), w tym głównie

w postaci kredytów i pożyczek. Może to świadczyć o powiększającym się wewnętrznym zróżnicowaniu sytuacji finansowej gmin.

Inną wspólną cechą wszystkich trzech grup gmin jest zbliżony udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem, który w przypadku miast kształtuje się w latach 2000–2002 na poziomie 16–17%, w miastach-gminach wynosi 17–19%, zaś w gminach wiejskich – 18–20%. Wskaźnik ten jest jednak mocno zróżnicowany między gminami. Obok gmin, w których udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w każdym z trzech analizowanych latach przekraczał 30%, są również takie, które w żadnym roku nie przeznaczały na inwestycje więcej niż 10% z ogólnej kwoty wydatków budżetowych. Jest to kolejny dowód na pogłębiające się różnice sytuacji finansowej gmin.

Wydatki miast na prawach powiatu

Spośród czterech miast na prawach powiatu w woj. podkarpackim jedynie Rzeszów miał w każdym z trzech lat (2000, 2001, 2002) niedobór dochodów w stosunku do wydatków budżetowych. Sytuacja finansowa tego miasta w największym stopniu wpływa na przeciętną wielkość charakteryzującą całą grupę jednostek samorządowych tego typu, ze względu na małą liczebność tej grupy i zdecydowanie dominujący udział Rzeszowa w wielkości wydatków, zobowiązań i deficytu budżetowego. Dlatego też w tym przypadku bardziej uzasadniona jest analiza sytuacji finansowej każdego miasta osobno.

Szczegółowe dane charakteryzujące wydatki i zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego zestawiono w **tabelach 1a, 1b, 1c, 3a, 3b** i **4**.

Podsumowanie

Najbardziej charakterystyczne zmiany sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego na Podkarpaciu w latach 2000–2002 można ująć w ośmiu zasadniczych kwestiach.

1) Występuje brak stabilności finansowej województwa samorządowego i powiatów, spowodowany zmniejszeniem w 2002 roku subwencji i dotacji z budżetu państwa w porównaniu z kwotami z poprzedniego roku. W sytuacji, gdy dochody własne mają niewielki udział w kwocie dochodów ogółem, władze samorządowe nie mają większego wpływu na poziom dochodów budżetowych, co utrudnia planowanie zadań w perspektywie wykraczającej poza jeden rok.
2) Zwiększa się zadłużenie samorządu województwa i powiatów. Wprawdzie, w ujęciu przeciętnym, jego skala nie jest jeszcze duża, ale tempo wzrostu jest dość wysokie. Okoliczności te wskazują na narastające niedostosowanie dochodów do zadań realizowanych przez te samorządy.
3) Dostrzega się małą zdolność większości powiatów do realizowania zadań inwestycyjnych, tj. zadań, które przesądzają o trwałej poprawie warunków bytowych mieszkańców powiatu i tworzą warunki dla rozwoju działalności gospodarczej. Świadczy o tym fakt stosunkowo niskiego udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w budżetach powiatów.

4) Sytuacja finansowa gmin charakteryzuje się stabilnością, o czym świadczy niewielki ale systematyczny wzrost poziomu dochodów w kolejnych latach, a także dość wysoki i nie ulegający większym zmianom wskaźnik udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem.
5) W przeciwieństwie do powiatów, samorządy gmin nie zwiększają znacząco swojego zadłużenia w kolejnych latach, chociaż jego wielkość mierzona udziałem zobowiązań w dochodach ogółem przewyższa takie same wskaźniki dla samorządów powiatów.
6) Każda z grup jednostek samorządu terytorialnego (powiaty, miasta, miasta-gminy, gminy wiejskie, miasta na prawach powiatu) jest mocno zróżnicowana wewnętrznie, co oznacza, że wielkości przeciętne dla danej grupy odbiegają znacząco od stanu charakterystycznego dla pojedynczych gmin czy powiatów.
7) W latach 2000–2002 nie nastąpiło znaczące różnicowanie pozycji rankingowych jednostek samorządowych, ze względu na zmiany ich sytuacji finansowej w stosunku do pozostałych. Oznacza to, że gminy i powiaty uzyskujące w 2000 roku najwyższy poziom dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, podobną pozycję zachowały 3 lata później, tak samo jak „najbiedniejsze" jednostki samorządowe nie poprawiły swojej pozycji na tle pozostałych.
8) Poprawa sytuacji finansowej jednostek samorządowych o najniższych dochodach wymaga bardziej aktywnej polityki ekonomicznej państwa, zwłaszcza przez wykorzystanie systemu subwencji i dotacji celowych. Dotychczasowe stosowanie tych instrumentów ekonomicznych nie sprzyja bowiem zmniejszeniu dysproporcji między samorządami, zaś odmienne uwarunkowania ekonomiczne, społeczne i przyrodnicze, niezależnie od decyzji władz samorządowych, zwiększają skalę różnic co do możliwości rozwojowych poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego.

Dr hab. ADAM CZUDEC – profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego.

KOLEJNOŚĆ JEDNOSTEK WG DOCHODÓW (W ZŁ) W PRZELICZENIU NA 1 MIESZKAŃCA

Tabela 1a Dochody, wydatki i zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2000 roku

L.p.	Nazwa jednostki	Dochody ogółem wykonane (w zł)	Dochody w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Wydatki ogółem wykonane (w zł)	Wydatki w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Wynik na koniec roku (w zł)	Zobowiązania (w zł)		Relacja zobowiązań do dochodów ogółem (w %)
							w tym		
							ogółem	kredyty i pożyczki	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	198736775	93,58	201019204	94,65	-2282429	1968423	1968423	0,99
	Powiaty								
1	PRZEMYSKI	15235414	211,06	15054959	208,56	180455	20000	20000	0,13
2	RZESZOWSKI	42383698	254,57	42906915	257,71	-523217	2120238	0	5,00
3	KROŚNIEŃSKI	30369746	277,85	34411902	314,83	-4042156	5778934	4447549	19,03
4	KOLBUSZOWSKI	21570886	356,90	21864192	361,76	-293306	893949	384307	4,14
5	NIŻAŃSKI	24847892	369,48	24874839	369,88	-26947	467196	0	1,88
6	PRZEWORSKI	29877294	374,74	30415890	381,50	-538596	1185808	623085	3,97
7	TARNOBRZESKI	21239913	381,75	21317799	383,15	-77886	713690	0	3,36
8	ŁAŃCUCKI	31515792	397,91	31889604	402,63	-373812	791714	411085	2,51
9	BRZOZOWSKI	26556769	404,39	29379585	447,38	-2822816	3718266	3000000	14,00
10	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	30667414	432,81	30368093	428,58	299321	642042	0	2,09
11	STALOWOWOLSKI	50191972	435,91	51184164	444,53	-992192	729774	0	1,45
12	DĘBICKI	57351090	436,45	57235282	435,57	115808	1794933	605886	3,13
13	STRZYŻOWSKI	28004279	449,63	28216941	453,04	-212662	1429405	800000	5,10
14	JASIELSKI	61540679	495,21	61296281	493,24	244398	833228	0	1,35
15	LEŻAJSKI	34726318	497,31	35407847	507,07	-681529	1160105	674186	3,34
16	SANOCKI	49815979	519,28	48572045	506,31	1243934	951484	444847	1,91
17	JAROSŁAWSKI	64761516	524,13	71649501	579,87	-6887985	886268	0	1,37
18	MIELECKI	70778239	524,98	71556146	530,75	-777907	2130973	865675	3,01
19	BIESZCZADZKI	34461806	681,28	35681819	705,40	-1220013	1789228	1195067	5,19
20	LUBACZOWSKI	45995233	792,05	45875197	789,98	120036	1199624	13246	2,61
Razem powiaty		**771891929**	**430,58**	**789159001**	**440,22**	**-17267072**	**29236859**	**13484933**	**3,79**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Miasta								
1	STALOWA WOLA	73107315	1017,65	74824743	1041,56	-1717428	7713044	5462724	10,55
2	MIELEC	66815927	1037,34	65375785	1014,98	1440142	1164847	825000	1,74
3	SANOK	43852712	1053,04	44953795	1079,48	-1101083	4552748	3014669	10,38
4	DYNÓW	6379135	1055,97	6307749	1044,16	71386	1703824	1613425	26,71
5	LEŻAJSK	16127248	1093,08	16944974	1148,50	-817726	1665631	1432006	10,33
6	RADYMNO	6330854	1099,11	6326760	1098,40	4094	67263	0	1,06
7	PRZEWORSK	18402250	1117,32	18486750	1122,45	-84500	3551975	3449507	19,30
8	DĘBICA	55521890	1129,25	62314556	1267,41	-6792666	17174870	8795844	30,93
9	JAROSŁAW	48044729	1145,53	53717848	1280,80	-5673119	10168434	7035215	21,16
10	LUBACZÓW	15105319	1182,32	15126925	1184,01	-21606	2629592	2498550	17,41
11	ŁAŃCUT	21615457	1194,29	21728302	1200,53	-112845	2986516	2923800	13,82
12	JASŁO	52133089	1336,09	55442473	1420,91	-3309384	16098790	15886600	30,88
Razem miasta		**423435925**	**1108,70**	**441550660**	**1156,13**	**-18114735**	**69477534**	**52937340**	**16,41**
	Miasta-gminy								
1	KAŃCZUGA	12412269	951,79	12585841	965,10	-173572	415249	308100	3,35
2	STRZYŻÓW	19806470	953,20	20162533	970,33	-356063	3440258	3295000	17,37
3	PILZNO	16784755	977,56	17275117	1006,12	-490362	1109092	784138	6,61
4	ULANÓW	8925870	1005,85	9027835	1017,34	-101965	520000	520000	5,83
5	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	22688352	1008,19	22201927	986,58	486425	1820077	1720900	8,02
6	JEDLICZE	15347226	1018,13	16261801	1078,80	-914575	1019324	1019324	6,64
7	NISKO	23362022	1035,92	21923730	972,14	1438292	4308000	4308000	18,44
8	DUKLA	17710348	1044,67	19649409	1159,05	-1939061	7542340	7192859	42,59
9	NOWA DĘBA	20470542	1044,79	21140770	1079,00	-670228	2386689	2255000	11,66
10	BRZOZÓW	27163364	1047,36	28784462	1109,87	-1621098	13193048	12016295	48,57
11	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	17873182	1055,03	20088638	1185,80	-2215456	2962136	2962136	16,57
12	NOWA SARZYNA	23244092	1055,16	24136459	1095,67	-892367	10300646	9556000	44,32
13	KOLBUSZOWA	25172671	1057,81	24702378	1038,05	470293	6431034	6377600	25,55
14	BŁAŻOWA	11752853	1069,02	11216393	1020,23	536460	1681597	1325000	14,31
15	RUDNIK NAD SANEM	10983226	1073,52	10991585	1074,34	-8359	29113	0	0,27

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
16	RYMANÓW	17366398	1097,47	18643822	1178,20	-1277424	1882542	1689000	10,84
17	ROPCZYCE	28533994	1109,19	32010418	1244,33	-3476424	13214968	8964968	46,31
18	OLESZYCE	7693401	1109,20	7501943	1081,60	191458	2168945	1953000	28,19
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	13513684	1109,95	13765268	1130,62	-251584	1550884	1205000	11,48
20	IWONICZ-ZDRÓJ	12112649	1113,19	13596400	1249,55	-1483751	1846153	1846153	15,24
21	RADOMYŚL WIELKI	15043430	1124,41	14748934	1102,39	294496	1336580	1336580	8,88
22	LESKO	13911023	1149,10	13821956	1141,74	89067	1110315	937000	7,98
23	TYCZYN	15974689	1152,74	17740310	1280,15	-1765621	6326898	4463243	39,61
24	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	18961226	1153,36	18645823	1134,17	315403	400000	400000	2,11
25	SIENIAWA	8131811	1162,19	8907638	1273,07	-775827	886553	850000	10,90
26	ZAGÓRZ	14762689	1171,64	15621825	1239,83	-859136	2127874	2127874	14,41
27	NAROL	10549065	1240,77	11197609	1317,06	-648544	884438	833100	8,38
28	CIESZANÓW	9472278	1262,47	8826988	1176,46	645290	1090365	497500	11,51
29	USTRZYKI DOLNE	22025772	1297,77	25406593	1496,97	-3380821	4600700	4600700	20,89
Razem miasta-gminy		**481 749 351**	**1 079,27**	**500 584 405**	**1121,47**	**-18 835 054**	**96 585 818**	**85344470**	**20,05**
	Gminy								
1	JASŁO	13841212	865,78	13784774	862,25	56438	105778	0	0,76
2	PRZEWORSK	13247260	917,59	13191520	913,73	55740	874887	816000	6,60
3	KRZESZÓW	4061353	952,92	4444561	1042,83	-383208	926000	926000	22,80
4	PRZECŁAW	10311892	954,27	10440134	966,14	-128242	476466	456000	4,62
5	JAROSŁAW	12093838	968,13	11854933	949,00	238905	1257800	1257800	10,40
6	CZARNA (pow. łańcucki)	11943297	972,50	12606265	1026,49	-662968	1169580	748600	9,79
7	IWIERZYCE	7082185	978,74	7003296	967,84	78889	335500	335500	4,74
8	LUBENIA	6390687	983,49	6680059	1028,02	-289372	764016	764016	11,96
9	ZALESZANY	10406691	997,00	10113255	968,89	293436	907701	900000	8,72
10	ROŹWIENICA	6565591	1003,76	6389979	976,91	175612	499800	499800	7,61
11	NIEBYLEC	10803896	1003,99	10820919	1005,57	-17023	0	0	0,00
12	DUBIECKO	10068292	1005,02	10850773	1083,13	-782481	1795371	1499467	17,83
13	ŻYRAKÓW	12778975	1009,32	13870547	1095,53	-1091572	1311004	1090000	10,26

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
14	FRYSZTAK	10769992	1009,94	10998271	1031,35	-228279	1027510	718750	9,54
15	MARKOWA	6885223	1011,94	6853751	1007,31	31472	1837719	1566796	26,69
16	GRODZISKO DOLNE	8394302	1013,56	8094713	977,39	299589	192500	192500	2,29
17	WIŚNIOWA	8747644	1014,45	9089113	1054,05	-341469	996884	800000	11,40
18	BIAŁOBRZEGI	8018216	1019,74	8095185	1029,53	-76969	209600	209600	2,61
19	DYNÓW	7569836	1020,61	7358042	992,05	211794	352763	338350	4,66
20	HACZÓW	9510869	1023,00	9929601	1068,04	-418732	4534722	3805171	47,68
21	PYSZNICA	9389677	1023,51	9329485	1016,95	60192	1497711	924000	15,95
22	SZERZYNY	8445326	1024,30	8488873	1029,58	-43547	598694	417500	7,09
23	TRYŃCZA	8241335	1024,40	8469853	1052,81	-228518	384000	384000	4,66
24	BRZYSKA	6182736	1034,59	6054182	1013,08	128554	201865	119045	3,26
25	LEŻAJSK	19663173	1035,67	20514589	1080,51	-851416	2186000	2186000	11,12
26	KAMIEŃ	7014327	1036,55	7028598	1038,66	-14271	24550	0	0,35
27	JODŁOWA	5762569	1036,99	5865286	1055,48	-102717	354759	325000	6,16
28	TARNOWIEC	9644121	1041,93	9792026	1057,91	-147905	148500	148500	1,54
29	WADOWICE GÓRNE	7068761	1044,13	7122727	1052,10	-53966	240000	240000	3,40
30	WIELKIE OCZY	4099368	1044,96	4067789	1036,91	31579	664156	664156	16,20
31	CZERMIN	6842077	1046,67	8186526	1252,34	-1344449	996094	934579	14,56
32	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	9007702	1053,90	9417915	1101,90	-410213	3211774	2800000	35,66
33	ŚWILCZA	18841290	1054,41	19336961	1082,15	-495671	2663498	2441900	14,14
34	PRZEMYŚL	9222983	1056,11	9498750	1087,68	-275767	665313	659720	7,21
35	BOJANÓW	7545608	1057,99	7544234	1057,80	1374	0	0	0,00
36	DĘBOWIEC	8699394	1064,28	8563533	1047,66	135861	35000	35000	0,40
37	CMOLAS	8368947	1065,84	8710377	1109,32	-341430	714228	700000	8,53
38	DZIKOWIEC	6918924	1066,91	6751746	1041,13	167178	980000	980000	14,16
39	ORŁY	9036935	1067,44	9015415	1064,90	21520	883500	883500	9,78
40	ZARZECZE	7617780	1068,71	7989174	1120,82	-371394	1125559	837119	14,78
41	BRZOSTEK	14036843	1073,97	13873282	1061,46	163561	319447	0	2,28
42	PAWŁOSIÓW	8194977	1077,01	8579141	1127,50	-384164	868157	775600	10,59

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
43	WIĄZOWNICA	11705987	1077,80	11929352	1098,37	-223365	1590617	1590617	13,59
44	HYŻNE	7282373	1078,87	7595693	1125,29	-313320	158249	150000	2,17
45	NOWY ŻMIGRÓD	10313090	1080,02	10319603	1080,70	-6513	40051	40051	0,39
46	ZARSZYN	9972463	1080,44	9846751	1066,82	125712	528957	409424	5,30
47	KOŁACZYCE	9126349	1081,06	9118920	1080,18	7429	294000	294000	3,22
48	PADEW NARODOWA	5877819	1081,67	5827796	1072,47	50023	973254	500000	16,56
49	WOJASZÓWKA	9816406	1083,01	10136704	1118,35	-320298	970000	970000	9,88
50	CHORKÓWKA	13993183	1088,12	14599233	1135,24	-606050	623000	623000	4,45
51	BOGUCHWAŁA	21804770	1088,28	21763172	1086,20	41598	7790740	7790740	35,73
52	KURYŁÓWKA	6292922	1089,12	6350818	1099,14	-57896	210279	0	3,34
53	NOZDRZEC	9457166	1090,16	9821375	1132,15	-364209	769084	635000	8,13
54	MIELEC	12698142	1093,63	15056788	1296,77	-2358646	2349327	2349327	18,50
55	MAJDAN KRÓLEWSKI	10493155	1094,98	10810591	1128,10	-317436	1094192	988000	10,43
56	NIWISKA	6128503	1095,94	6125305	1095,37	3198	200000	200000	3,26
57	BOROWA	6207318	1096,70	6186961	1093,10	20357	1734549	1338000	27,94
58	SKOŁYSZYN	13625348	1099,53	13717758	1106,98	-92410	231483	231483	1,70
59	GAWŁUSZOWICE	3204009	1101,79	2888816	993,40	315193	200000	200000	6,24
60	ZAKLIKÓW	10042571	1118,95	9727275	1083,82	315296	0	0	0,00
61	KRASNE	14582298	1120,42	15512427	1191,89	-930129	2014492	1911064	13,81
62	STUBNO	4617646	1120,52	5128299	1244,43	-510653	615200	615200	13,32
63	JAWORNIK POLSKI	5511873	1122,81	5514736	1123,39	-2863	174126	119151	3,16
64	KORCZYNA	11738160	1122,95	12748800	1219,63	-1010640	2222141	2008150	18,93
65	TUSZÓW NARODOWY	8206676	1123,59	8647937	1184,00	-441261	2331742	2331742	28,41
66	GORZYCE	15668896	1123,86	17644633	1265,57	-1975737	2322612	2300000	14,82
67	CZUDEC	12887103	1124,92	12850092	1121,69	37011	2245906	0	17,43
68	ŁAŃCUT	22681347	1126,58	24362911	1210,10	-1681564	2603377	2299000	11,48
69	LUBACZÓW	10306107	1127,09	10310301	1127,55	-4194	341163	88633	3,31
70	PRUCHNIK	10764812	1134,57	10501044	1106,77	263768	589784	465005	5,48
71	CHŁOPICE	6426277	1135,18	6468561	1142,65	-42284	1662107	1642107	25,86

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
72	RADOMYŚL NAD SANEM	8621841	1136,85	9550364	1259,28	-928523	1150428	1100000	13,34
73	ŻURAWICA	13919657	1137,04	14446518	1180,08	-526861	1155754	1146000	8,30
74	GAĆ	5249257	1137,19	5578251	1208,46	-328994	1155704	1155704	22,02
75	DOMARADZ	7162995	1138,07	6855568	1089,22	307427	301000	301000	4,20
76	OSIEK JASIELSKI	5875586	1148,25	6076393	1187,49	-200807	133686	118368	2,28
77	KROŚCIENKO WYŻNE	5711637	1150,38	5798174	1167,81	-86537	1428023	1337464	25,00
78	HARASIUKI	7274940	1154,94	7912077	1256,08	-637137	1643000	1643000	22,58
79	JEŻOWE	11118315	1157,07	11885735	1236,94	-767420	1100000	1100000	9,89
80	SANOK	18345542	1159,13	20001854	1263,78	-1656312	9626724	8623497	52,47
81	JAROCIN	6288118	1159,31	6450892	1189,32	-162774	1626943	1380000	25,87
82	DĘBICA	26906666	1162,48	26529252	1146,17	377414	1390176	1317364	5,17
83	MIEJSCE PIASTOWE	15406184	1164,66	15697457	1186,68	-291273	59554	0	0,39
84	RANIŻÓW	8317342	1166,53	8714880	1222,28	-397538	2584148	2300000	31,07
85	CHMIELNIK	7289934	1167,70	7035249	1126,90	254685	3801432	2626351	52,15
86	BESKO	4957361	1183,42	4816805	1149,87	140556	924502	510000	18,65
87	KRASICZYN	5425183	1188,69	5727701	1254,97	-302518	200000	200000	3,69
88	CZARNA (pow. dębicki)	12667667	1191,47	12615233	1186,53	52434	4371656	3921700	34,51
89	LASZKI	8433649	1193,72	9880163	1398,47	-1446514	1922947	1643000	22,80
90	RAKSZAWA	8871788	1196,79	9933283	1339,98	-1061495	3786564	2960000	42,68
91	BUKOWSKO	6220712	1197,21	6131084	1179,96	89628	302333	134100	4,86
92	TRZEBOWNISKO	21126347	1198,73	21722149	1232,53	-595802	2925000	2925000	13,85
93	HORYNIEC-ZDRÓJ	5699266	1201,11	5622499	1184,93	76767	161517	65000	2,83
94	RADYMNO	14158218	1209,69	13941557	1191,18	216661	930600	307500	6,57
95	BIRCZA	8522065	1232,22	8410802	1216,14	111263	339493	300000	3,98
96	MEDYKA	7727304	1234,00	7720422	1232,90	6882	519734	519734	6,73
97	ROKIETNICA	5570272	1254,85	5484124	1235,44	86148	477784	233100	8,58
98	ŻOŁYNIA	8409753	1272,08	8384417	1268,25	25336	1809457	1096875	21,52
99	FREDROPOL	7335362	1279,50	7691915	1341,69	-356553	1381348	1316000	18,83
100	STARY DZIKÓW	5843980	1286,65	6001411	1321,31	-157431	890490	600000	15,24

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
101	GRĘBÓW	12943176	1303,70	14795203	1490,25	-1852027	2163000	2163000	16,71
102	DYDNIA	10973462	1307,61	10471707	1247,82	501755	687840	433926	6,27
103	KRZYWCZA	6823781	1329,91	7292821	1421,33	-469040	175000	175000	2,56
104	OLSZANICA	8972774	1365,30	10043121	1528,17	-1070347	1154800	1154800	12,87
105	JASIENICA ROSIELNA	9911325	1400,30	10281480	1452,60	-370155	2663842	1164618	26,88
106	ADAMÓWKA	5768328	1412,42	5456327	1336,03	312001	233660	114000	4,05
107	BALIGRÓD	4653266	1445,56	4540954	1410,67	112312	94000	94000	2,02
108	KREMPNA	3317068	1567,61	3659902	1729,63	-342834	504529	372323	15,21
109	KOMAŃCZA	8683287	1643,63	9766727	1848,71	-1083440	1415268	1241000	16,30
110	CZARNA (pow. bieszczadzki)	3982220	1644,87	4538321	1874,56	-556101	30	0	0,00
111	TYRAWA WOŁOSKA	3255495	1657,58	3515079	1789,76	-259584	120000	120000	3,69
112	LUTOWISKA	4160714	1737,25	4641011	1937,79	-480297	215000	215000	5,17
113	SOLINA	9157936	1747,70	10133761	1933,92	-975825	2166958	2060000	23,66
114	CISNA	3558025	2144,68	3608769	2175,27	-50744	133146	98000	3,74
115	OSTRÓW	17402523	2542,37	17931480	2619,65	-528957	1162000	1162000	6,68
Razem gminy		**1 082 789 194**	**1 122,78**	**1 115 475 697**	**1156,68**	**-32 686 503**	**136 207 908**	**116918087**	**12,58**
	Miasta na prawach powiatu								
1	TARNOBRZEG	94852125	1854,28	94238318	1842,28	613807	19154680	9153851	20,19
2	PRZEMYŚL	145800346	2130,93	149158677	2180,01	-3358331	21223829	11884778	14,56
3	RZESZÓW	355228240	2189,08	372974945	2298,44	-17746705	50261212	50230729	14,15
4	KROSNO	117669560	2388,94	120797246	2452,44	-3127686	13752468	11200000	11,69
Razem miasta na prawach powiatu		**713550271**	**2155,07**	**737169186**	**2226,40**	**-23618915**	**104392189**	**82469358**	**14,63**

Tabela 1b **Dochody, wydatki i zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2001 roku**

L.p.	Nazwa jednostki	Dochody ogółem wykonane (w zł)	Dochody w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Wydatki ogółem wykonane (w zł)	Wydatki w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Wynik na koniec roku (w zł)	Zobowiązania (w zł)			Relacja zobowiązań do dochodów ogółem (w %)
							ogółem	w tym		
								kredyty i pożyczki	zobowiązania wymagalne	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	275375766	129,66	277097501	130,47	-1721735	5000000	5000000	0	1,82
	Powiaty									
1	PRZEMYSKI	15234330	211,04	15935792	220,76	-701462	805203	800000	192	5,29
2	RZESZOWSKI	54078647	324,81	56977260	342,22	-2898613	3302187	3299445	2742	6,11
3	KROŚNIEŃSKI	35765178	327,21	35097202	321,10	667976	3741968	3596000	145968	10,46
4	KOLBUSZOWSKI	25387484	420,05	25505348	422,00	-117864	371876	342288	5901	1,46
5	PRZEWORSKI	34844305	437,05	38847189	487,25	-4002884	4877678	869104	8574	14,00
6	NIŻAŃSKI	30154987	448,39	30087101	447,39	67886	12780	0	12780	0,04
7	TARNOBRZESKI	25285839	454,47	25289911	454,54	-4072	130674	0	130674	0,52
8	ŁAŃCUCKI	36474464	460,51	36441554	460,10	32910	400072	390350	9722	1,10
9	BRZOZOWSKI	30438559	463,50	32423655	493,73	-1985096	4901577	2400000	1577	16,10
10	DĘBICKI	66694849	507,56	66589669	506,76	105180	1176319	1114409	61910	1,76
11	STRZYŻOWSKI	31837617	511,18	31898038	512,15	-60421	618173	613333	4840	1,94
12	STALOWOWOLSKI	60670358	526,92	61681936	535,70	-1011578	2438	0	2438	0,00
13	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	37972341	535,90	40683896	574,17	-2711555	5800000	0	0	15,27
14	SANOCKI	52468038	546,92	57728373	601,76	-5260335	4256135	4237609	18526	8,11
15	LEŻAJSKI	39327011	563,19	39562533	566,56	-235522	1000265	0	265	2,54
16	MIELECKI	76113255	564,55	77931476	578,04	-1818221	4416679	3080000	1320778	5,80
17	JASIELSKI	71800357	577,76	71197381	572,91	602976	359470	359470	0	0,50
18	JAROSŁAWSKI	72232274	584,59	79342866	642,14	-7110592	15000000	0	0	20,77
19	BIESZCZADZKI	38734099	765,74	38393743	759,01	340356	1039506	885139	154367	2,68
20	LUBACZOWSKI	49520905	852,76	50715548	873,34	-1194643	2043001	1200095	143282	4,13
Razem powiaty		**885034897**	**493,70**	**912330471**	**508,92**	**-27295574**	**54256001**	**23187242**	**2024536**	**6,13**
	Miasta									
1	RADYMNO	6428415	1116,04	6218503	1079,60	209912	26844	0	26844	0,42
2	STALOWA WOLA	84208481	1172,18	81331987	1132,14	2876494	5909780	2411864	3053528	7,02

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	MIELEC	76527040	1188,11	72923500	1132,16	3603540	927210	610000	77833	1,21
4	SANOK	50085485	1202,71	51799075	1243,85	-1713590	5863826	4508918	1229915	11,71
5	LUBACZÓW	15537927	1216,18	16180095	1266,44	-642168	3750378	3100750	649628	24,14
6	PRZEWORSK	20060605	1218,01	21482888	1304,36	-1422283	5035700	5035700	0	25,10
7	DYNÓW	7363311	1218,89	7277392	1204,67	85919	1580194	1482392	97802	21,46
8	LEŻAJSK	18084390	1225,73	17937669	1215,78	146721	1247293	1170787	76506	6,90
9	JAROSŁAW	51515372	1228,28	53204569	1268,56	-1689197	9789613	9285430	499183	19,00
10	DĘBICA	60464160	1229,77	67892682	1380,86	-7428522	28164927	5673910	4255554	46,58
11	ŁAŃCUT	24482131	1352,68	25016387	1382,20	-534256	2947898	2846587	101311	12,04
12	JASŁO	54967317	1408,73	60033209	1538,56	-5065892	19396381	19355302	41079	35,29
Razem miasta		**469724634**	**1229,90**	**481297956**	**1260,20**	**-11573322**	**84640044**	**55481640**	**10109183**	**18,02**
	Miasta-gminy									
1	PILZNO	17072187	994,30	17079872	994,75	-7685	937569	706804	230765	5,49
2	STRZYŻÓW	20819925	1001,97	20361820	979,92	458105	3640419	2665000	975419	17,49
3	KAŃCZUGA	13713167	1051,54	13514347	1036,30	198820	263258	249900	13358	1,92
4	NISKO	23979186	1063,28	24019809	1065,09	-40623	4562443	4562443	0	19,03
5	NOWA DĘBA	21188216	1081,42	20722594	1057,65	465622	2052860	1925000	127860	9,69
6	ULANÓW	9617184	1083,75	9817201	1106,29	-200017	690000	690000	0	7,17
7	KOLBUSZOWA	26272605	1104,03	25157773	1057,18	1114832	5922908	5797200	125708	22,54
8	BŁAŻOWA	12208599	1110,48	13657158	1242,24	-1448559	3044679	2799981	244698	24,94
9	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	25225331	1120,93	28607314	1271,21	-3381983	5403655	2260700	0	21,42
10	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	19065201	1159,68	19658898	1195,80	-593697	1178218	1040000	0	6,18
11	JEDLICZE	17614667	1168,55	16780174	1113,19	834493	562028	562028	0	3,19
12	NAROL	9956833	1171,12	10291258	1210,45	-334425	1258757	1199900	58857	12,64
13	NOWA SARZYNA	25918916	1176,58	24449484	1109,88	1469432	8480031	8104000	237489	32,72
14	RUDNIK NAD SANEM	12052210	1178,01	13068360	1277,33	-1016150	1045014	994000	51014	8,67
15	TYCZYN	16407729	1183,99	17224736	1242,95	-817007	7289328	5590214	1360539	44,43
16	ZAGÓRZ	14931766	1185,06	15189031	1205,48	-257265	2613970	2548310	65660	17,51
17	ROPCZYCE	30728877	1194,51	31251914	1214,85	-523037	14804583	9277072	1291941	48,18
18	DUKLA	20339574	1199,76	20582653	1214,10	-243079	7661448	7656725	4723	37,67
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	14708029	1208,05	14516327	1192,31	191702	1541992	913200	594705	10,48
20	OLESZYCE	8380202	1208,22	8950521	1290,44	-570319	2564467	2524680	39787	30,60
21	SIENIAWA	8465561	1209,88	8464550	1209,74	1011	875620	875620	0	10,34

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
22	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	20768391	1225,92	21572601	1273,40	-804210	3906216	3905140	1076	18,81
23	BRZOZÓW	31824819	1227,10	30329951	1169,46	1494868	10994382	10994382	0	34,55
24	RYMANÓW	19438767	1228,44	19003157	1200,91	435610	1739573	1473000	266573	8,95
25	USTRZYKI DOLNE	20923310	1232,81	21570342	1270,94	-647032	4778233	4555500	222733	22,84
26	LESKO	14973256	1236,85	14377901	1187,67	595355	795205	702000	33816	5,31
27	RADOMYŚL WIELKI	17694600	1322,57	18532055	1385,16	-837455	2465141	2435420	29721	13,93
28	IWONICZ-ZDRÓJ	14807561	1360,86	15529518	1427,21	-721957	3259510	3200000	59510	22,01
29	CIESZANÓW	10310708	1374,21	11129480	1483,34	-818772	351455	0	351455	3,41
Razem miasta-gminy		**519 407 377**	**1 163,64**	**525 410 799**	**1 177,09**	**-6 003 422**	**104 682 962**	**90208219**	**6387407**	**20,15**
	Gminy									
1	JASŁO	14654138	916,63	14723842	920,99	-69704	39107	0	39107	0,27
2	PRZEWORSK	14259060	987,67	15322708	1061,35	-1063648	2879225	1911377	889545	20,19
3	CZARNA (pow. łańcucki)	12243416	996,94	12327041	1003,75	-83625	1277485	1007843	269642	10,43
4	JODŁOWA	5729136	1030,98	6089107	1095,75	-359971	766000	766000	0	13,37
5	ROŻWIENICA	6890512	1053,43	6931770	1059,74	-41258	470000	470000	0	6,82
6	PRZECŁAW	11401743	1055,13	13006512	1203,64	-1604769	2107843	2105200	2643	18,49
7	WIŚNIOWA	9140428	1060,01	8940027	1036,77	200401	716446	700000	16446	7,84
8	WOJASZÓWKA	9610492	1060,29	9786091	1079,67	-175599	931583	920000	11583	9,69
9	IWIERZYCE	7699656	1064,08	7506796	1037,42	192860	210000	210000	0	2,73
10	NIEBYLEC	11489487	1067,70	11294111	1049,54	195376	60861	60861	0	0,53
11	GAĆ	4946322	1071,56	4648403	1007,02	297919	791072	782614	0	15,99
12	GRODZISKO DOLNE	8875341	1071,64	9180091	1108,44	-304750	760500	760500	0	8,57
13	BIAŁOBRZEGI	8465609	1076,64	8553336	1087,80	-87727	301600	301600	0	3,56
14	PAWŁOSIÓW	8244640	1083,54	8299868	1090,80	-55228	853544	853544	0	10,35
15	WIELKIE OCZY	4252082	1083,89	4031414	1027,64	220668	388113	388091	22	9,13
16	CZERMIN	7101378	1086,34	6635601	1015,08	465777	749622	734579	3507	10,56
17	DYNÓW	8101513	1092,29	7756141	1045,72	345372	88566	81900	6666	1,09
18	LUBENIA	7104793	1093,38	6140135	944,93	964658	726000	726000	0	10,22
19	JAROSŁAW	13723358	1098,57	13456859	1077,24	266499	925141	864831	60310	6,74
20	ZALESZANY	11469476	1098,82	11195508	1072,57	273968	600000	600000	0	5,23
21	SANOK	17432385	1101,43	18394937	1162,25	-962552	10360411	9615209	738908	59,43
22	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	9454291	1106,15	9202344	1076,68	251947	2721830	2550000	110284	28,79
23	HARASIUKI	7011742	1113,15	6848854	1087,29	162888	1504000	1504000	0	21,45

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
24	KRASICZYN	5103364	1118,18	5513724	1208,09	-410360	550000	550000	0	10,78
25	DZIKOWIEC	7253758	1118,54	7178487	1106,94	75271	849528	848700	828	11,71
26	LEŻAJSK	21272255	1120,42	21946449	1155,93	-674194	2592930	2588727	4203	12,19
27	FRYSZTAK	11963673	1121,87	11999364	1125,22	-35691	746392	743750	2642	6,24
28	CHORKÓWKA	14454555	1123,99	14527815	1129,69	-73260	797113	793000	4113	5,51
29	KAMIEŃ	7614008	1125,17	9371796	1384,93	-1757788	2011336	1744939	266397	26,42
30	ZARSZYN	10409221	1127,76	10673696	1156,41	-264475	538713	529091	9622	5,18
31	NOZDRZEC	9795905	1129,21	9614145	1108,26	181760	485128	465000	20128	4,95
32	BRZYSKA	6748394	1129,25	6362386	1064,66	386008	0	0	0	0,00
33	SZERZYNY	9310974	1129,29	9355613	1134,70	-44639	460935	452370	0	4,95
34	HACZÓW	10514997	1131,01	10486126	1127,90	28871	3661366	3353707	307659	34,82
35	RANIŻÓW	8078521	1133,03	8440984	1183,87	-362463	2550000	2550000	0	31,57
36	PRZEMYŚL	9919824	1135,90	9818832	1124,34	100992	720821	575627	145194	7,27
37	ŁAŃCUT	22987804	1141,80	21059486	1046,02	1928318	1991022	1937500	53522	8,66
38	DĘBOWIEC	9340529	1142,71	9258146	1132,63	82383	5	0	5	0,00
39	HYŻNE	7725273	1144,48	7805563	1156,38	-80290	252797	250000	2797	3,27
40	SKOŁYSZYN	14194307	1145,44	14190800	1145,16	3507	452319	452319	0	3,19
41	KROŚCIENKO WYŻNE	5703262	1148,69	5529414	1113,68	173848	1330000	1330000	0	23,32
42	JEŻOWE	11044358	1149,38	12085134	1257,69	-1040776	2359477	1930000	429477	21,36
43	RADOMYŚL NAD SANEM	8720206	1149,82	9727263	1282,60	-1007057	1407243	900000	507243	16,14
44	BESKO	4830465	1153,13	4562167	1089,08	268298	469398	340000	129398	9,72
45	ZARZECZE	8233432	1155,08	7928634	1112,32	304798	664273	597000	18427	8,07
46	WADOWICE GÓRNE	7831984	1156,87	8588453	1268,60	-756469	1150000	1150000	0	14,68
47	MIELEC	13433443	1156,96	14199485	1222,93	-766042	3154327	3154327	0	23,48
48	KRZESZÓW	4937538	1158,50	5778342	1355,78	-840804	1740865	1740865	0	35,26
49	NIWISKA	6479648	1158,74	6364994	1138,23	114654	120230	120000	230	1,86
50	CMOLAS	9112840	1160,58	9014358	1148,03	98482	763045	762721	324	8,37
51	KURYŁÓWKA	6714216	1162,03	6721273	1163,25	-7057	293377	0	293377	4,37
52	JAROCIN	6308756	1163,12	6463948	1191,73	-155192	1764019	1740233	1056	27,96
53	WIĄZOWNICA	12636580	1163,48	12490125	1150,00	146455	2286629	1621980	664649	18,10
54	NOWY ŻMIGRÓD	11110143	1163,49	10832821	1134,45	277322	0	0	0	0,00
55	MARKOWA	7939074	1166,82	7172685	1054,19	766389	1048436	1048436	0	13,21
56	MAJDAN KRÓLEWSKI	11194222	1168,13	10557203	1101,66	637019	638000	638000	0	5,70

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
57	CZUDEC	13476866	1176,40	15367576	1341,44	-1890710	2276263	1765000	491926	16,89
58	ŚWILCZA	21128263	1182,40	20638268	1154,98	489995	2218317	1868534	349783	10,50
59	TARNOWIEC	10944851	1182,46	10837798	1170,89	107053	77100	77100	0	0,70
60	BOJANÓW	8436442	1182,90	8442293	1183,72	-5851	0	0	0	0,00
61	ŻYRAKÓW	15031321	1187,21	14521647	1146,96	509674	1180859	1097000	83859	7,86
62	TUSZÓW NARODOWY	8695467	1190,51	9638351	1319,60	-942884	3301328	3301328	0	37,97
63	DĘBICA	27649306	1194,56	27564636	1190,90	84670	1701010	1386733	314277	6,15
64	PADEW NARODOWA	6508741	1197,78	6031795	1110,01	476946	248106	118000	77853	3,81
65	CHŁOPICE	6784210	1198,41	6756104	1193,45	28106	1581708	1473642	100371	23,31
66	DUBIECKO	12007978	1198,64	12283835	1226,18	-275857	1761476	1710400	0	14,67
67	KOŁACZYCE	10129234	1199,86	10149124	1202,22	-19890	454464	454098	366	4,49
68	RADYMNO	14092858	1204,11	14222643	1215,20	-129785	790249	124800	665449	5,61
69	ZAKLIKÓW	10824788	1206,10	12326222	1373,40	-1501434	1000000	1000000	0	9,24
70	PYSZNICA	11104430	1210,42	11464254	1249,65	-359824	1424000	1424000	0	12,82
71	MIEJSCE PIASTOWE	16021873	1211,21	17364407	1312,70	-1342534	1556764	1556764	0	9,72
72	ORŁY	10263109	1212,27	9741282	1150,64	521827	674131	673336	795	6,57
73	BOGUCHWAŁA	24324355	1214,03	24309094	1213,27	15261	11697561	7113540	4584021	48,09
74	TRYŃCZA	9801984	1218,39	9434422	1172,71	367562	0	0	0	0,00
75	KRASNE	15868244	1219,23	15883623	1220,41	-15379	1983000	1983000	0	12,50
76	OSIEK JASIELSKI	6252469	1221,90	6102971	1192,69	149498	100242	79168	0	1,60
77	BUKOWSKO	6364529	1224,89	6614202	1272,94	-249673	303595	249400	54195	4,77
78	ŻURAWICA	15029442	1227,69	14338189	1171,23	691253	1620509	1619600	909	10,78
79	PRUCHNIK	11745326	1237,91	11780487	1241,62	-35161	144018	144018	0	1,23
80	BRZOSTEK	16184402	1238,29	19221706	1470,67	-3037304	3128942	3049700	79242	19,33
81	LUBACZÓW	11351193	1241,38	11682318	1277,59	-331125	357086	357086	0	3,15
82	KRZYWCZA	6378712	1243,17	6476831	1262,29	-98119	731936	731936	0	11,47
83	GRĘBÓW	12344534	1243,41	12040450	1212,78	304084	3383700	3034100	349600	27,41
84	GAWŁUSZOWICE	3626564	1247,10	3446996	1185,35	179568	100000	100000	0	2,76
85	BOROWA	7062659	1247,82	7062223	1247,74	436	1388422	1311822	22936	19,66
86	RAKSZAWA	9316122	1256,73	9298331	1254,33	17791	5476478	3068277	2408201	58,78
87	JAWORNIK POLSKI	6191579	1261,27	6155951	1254,01	35628	274267	80139	22	4,43
88	KORCZYNA	13240407	1266,66	14067397	1345,78	-826990	2729750	2729750	0	20,62
89	DOMARADZ	8059819	1280,56	7836738	1245,11	223081	205637	112000	93637	2,55

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
90	TRZEBOWNISKO	22771518	1292,07	21463925	1217,88	1307593	2487000	2487000	0	10,92
91	MEDYKA	8151110	1301,68	7840945	1252,15	310165	724344	724344	0	8,89
92	CHMIELNIK	8141290	1304,07	7457330	1194,51	683960	2166540	1942957	176578	26,61
93	BALIGRÓD	4250496	1320,44	4277297	1328,77	-26801	48013	47000	1013	1,13
94	LASZKI	9330452	1320,66	9492989	1343,66	-162537	2312471	2087000	225471	24,78
95	DYDNIA	11125783	1325,76	10925110	1301,85	200673	651346	300425	350921	5,85
96	STARY DZIKÓW	6028304	1327,24	6426887	1414,99	-398583	1211044	975000	236044	20,09
97	FREDROPOL	7621045	1329,33	7493666	1307,11	127379	1339137	1184000	155137	17,57
98	JASIENICA ROSIELNA	9428816	1332,13	9860816	1393,16	-432000	2479072	1634618	844454	26,29
99	HORYNIEC-ZDRÓJ	6381383	1344,86	6950785	1464,87	-569402	964673	603000	361673	15,12
100	BIRCZA	9359507	1353,31	9439532	1364,88	-80025	1074677	645421	429256	11,48
101	ADAMÓWKA	5572945	1364,58	6099972	1493,63	-527027	95148	95000	148	1,71
102	CZARNA (pow. dębicki)	14551991	1368,70	15488467	1456,78	-936476	5090127	4845741	244386	34,98
103	ROKIETNICA	6275675	1413,76	6509731	1466,49	-234056	107960	0	0	1,72
104	STUBNO	5998757	1455,66	6098944	1479,97	-100187	1033879	1033879	0	17,23
105	CZARNA (pow. bieszczadzki)	3591656	1483,54	3495619	1443,87	96037	722	0	722	0,02
106	OLSZANICA	10062083	1531,05	10696724	1627,62	-634641	1674772	1570300	102402	16,64
107	ŻOŁYNIA	10126442	1531,76	11118084	1681,76	-991642	2732046	2127875	526198	26,98
108	KREMPNA	3326657	1572,14	3277839	1549,07	48818	508692	280178	228514	15,29
109	KOMAŃCZA	8471616	1603,56	7904207	1496,16	567409	1104000	1104000	0	13,03
110	TYRAWA WOŁOSKA	3449845	1756,54	3441886	1752,49	7959	110000	110000	0	3,19
111	LUTOWISKA	4232834	1767,36	4322300	1804,72	-89466	255410	255410	0	6,03
112	GORZYCE	27956947	2005,23	30887641	2215,44	-2930694	4351068	4250000	101068	15,56
113	SOLINA	10991610	2097,64	9844538	1878,73	1147072	1500000	1500000	0	13,65
114	CISNA	3547235	2138,18	3641844	2195,20	-94609	162089	162000	89	4,57
115	OSTRÓW	18607301	2718,38	18054679	2637,64	552622	936000	936000	0	5,03
Razem gminy		**1 167 813 902**	**1 210,95**	**1 181 505 128**	**1 225,14**	**-13 691 226**	**157 069 821**	**137517860**	**18671470**	**13,45**
	Miasta na prawach powiatu									
1	TARNOBRZEG	100489290	1964,48	101215116	1978,67	-725826	22780552	14031258	744726	22,67
2	PRZEMYŚL	164385322	2402,56	164038137	2397,48	347185	15546955	11205393	4341562	9,46
3	RZESZÓW	390278394	2405,07	399781737	2463,64	-9503343	63623216	43534099	0	16,30
4	KROSNO	130990462	2659,38	128035095	2599,38	2955367	10216457	7800500	2415957	7,80
Razem miasta na prawach powiatu		**786143468**	**2374,32**	**793070085**	**2395,24**	**-6926617**	**112167180**	**76571250**	**7502245**	**14,27**

Tabela 1c Dochody, wydatki i zadłużenie jednostek samorządu terytorialnego w 2002 roku

L.p.	Nazwa jednostki	Dochody ogółem wykonane (w zł)	Dochody w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Wydatki ogółem wykonane (w zł)	Wydatki w zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca	Wynik na koniec roku (w zł)	Zobowiązania (w zł)			Relacja zobowiązań do dochodów ogółem (w %)
							ogółem	w tym		
								kredyty i pożyczki	zobowiązania wymagalne	
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	235570677	110,92	242044572	113,97	-6473895	12848998	12750000	98998	5,45
	Powiaty									
1	PRZEMYSKI	14854524	205,78	17432577	241,50	-2578053	3115649	3115240	409	20,97
2	RZESZOWSKI	44214469	265,56	44261330	265,84	-46861	3675394	3675250	144	8,31
3	KROŚNIEŃSKI	32263776	295,18	34015764	311,21	-1751988	5719779	2698000	21779	17,73
4	PRZEWORSKI	28924871	362,80	32661585	409,67	-3736714	8428751	2400000	28751	29,14
5	TARNOBRZESKI	20274311	364,40	20414604	366,92	-140293	108612	0	108612	0,54
6	KOLBUSZOWSKI	22168838	366,80	25178425	416,59	-3009587	3385835	3372500	13335	15,27
7	ŁAŃCUCKI	32018370	404,25	33748054	426,09	-1729684	2641837	2597200	44637	8,25
8	BRZOZOWSKI	27205118	414,26	26886287	409,41	318831	4500000	2000000	0	16,54
9	NIŻAŃSKI	28532997	424,28	28173498	418,93	359499	54571	16800	37771	0,19
10	STALOWOWOLSKI	52597896	456,81	55077943	478,35	-2480047	3258134	0	258134	6,19
11	DĘBICKI	60350431	459,28	62834550	478,18	-2484119	3154561	3112599	41962	5,23
12	STRZYŻOWSKI	29845409	479,19	30902547	496,16	-1057138	1449983	1449983	0	4,86
13	JASIELSKI	60306118	485,27	62832877	505,60	-2526759	1776034	1776034	0	2,95
14	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	34424565	485,83	37051247	522,90	-2626682	6200000	400000	0	18,01
15	MIELECKI	67198838	498,43	68229067	506,08	-1030229	9699251	3610000	2043629	14,43
16	LEŻAJSKI	34982744	500,98	34911004	499,95	71740	1000000	0	0	2,86
17	SANOCKI	49041014	511,20	50981615	531,43	-1940601	7548042	7540239	7803	15,39
18	JAROSŁAWSKI	67527037	546,51	67472829	546,07	54208	15000000	0	0	22,21
19	LESKI	18418350	673,97	19294099	706,02	-875749	1346164	1150200	195964	7,31
20	LUBACZOWSKI	44871006	772,69	46105454	793,95	-1234448	3893047	2531636	202290	8,68
21	BIESZCZADZKI	17997465	772,99	17741936	762,01	255529	277802	277802	0	1,54
Razem powiaty		**788018147**	**439,57**	**816207292**	**455,30**	**-28189145**	**86233446**	**41723483**	**3005220**	**10,94**
	Miasta									
1	STALOWA WOLA	80044980	1114,23	86100773	1198,52	-6055793	11948837	8250000	3698837	14,93
2	RADYMNO	6854526	1190,02	6717797	1166,28	136729	0	0	0	0,00

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
3	MIELEC	77578578	1204,43	81412026	1263,95	-3833448	696913	420000	13178	0,90
4	PRZEWORSK	19903548	1208,47	20099943	1220,40	-196395	5241617	5241617	0	26,34
5	SANOK	50796466	1219,78	49939926	1199,21	856540	4846498	3695288	1151210	9,54
6	JAROSŁAW	52877502	1260,76	51969130	1239,10	908372	8109998	8089666	20332	15,34
7	LUBACZÓW	16339875	1278,95	16189708	1267,20	150167	3406244	2954650	451594	20,85
8	DĘBICA	62966067	1280,66	60487858	1230,25	2478209	22491512	2387850	2103662	35,72
9	DYNÓW	8007272	1325,49	7824053	1295,16	183219	1577762	1481451	96311	19,70
10	LEŻAJSK	19703635	1335,48	20509558	1390,10	-805923	2348020	1875366	472654	11,92
11	ŁAŃCUT	25732067	1421,74	26185871	1446,81	-453804	4290424	4208528	81896	16,67
12	JASŁO	57002866	1460,90	64770799	1659,98	-7767933	27213630	26839900	373730	47,74
Razem miasta		**477807382**	**1251,06**	**492207442**	**1288,77**	**-14400060**	**92171455**	**65444316**	**8463404**	**19,29**
	Miasta-gminy									
1	STRZYŻÓW	23666805	1138,98	22505956	1083,11	1160849	1710934	1678411	32523	7,23
2	KAŃCZUGA	14995970	1149,91	15263791	1170,45	-267821	481835	435000	46835	3,21
3	ULANÓW	10286639	1159,19	10306877	1161,47	-20238	670000	670000	0	6,51
4	RUDNIK NAD SANEM	11883199	1161,49	11578396	1131,70	304803	631379	592238	39141	5,31
5	PILZNO	20596897	1199,59	20321733	1183,56	275164	1054980	870804	184176	5,12
6	NISKO	27193737	1205,82	26080971	1156,48	1112766	3845676	3845676	0	14,14
7	LESKO	14643813	1209,63	18053226	1491,26	-3409413	3958664	3953500	5164	27,03
8	ROPCZYCE	31232593	1214,09	30633832	1190,82	598761	15479811	8770459	2709352	49,56
9	BŁAŻOWA	13459175	1224,23	13957914	1269,59	-498739	3884602	3287981	596621	28,86
10	NOWA DĘBA	24197722	1235,02	22507469	1148,75	1690253	4057546	4055000	2546	16,77
11	JEDLICZE	19051498	1263,86	20010625	1327,49	-959127	1437886	1437886	0	7,55
12	KOLBUSZOWA	30236037	1270,58	28323767	1190,22	1912270	4592300	4582300	10000	15,19
13	OLESZYCE	8828316	1272,83	8552634	1233,08	275682	2464728	2415807	48921	27,92
14	NOWA SARZYNA	28041535	1272,94	26078026	1183,80	1963509	6658067	6232000	426067	23,74
15	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	28725360	1276,46	28689931	1274,88	35429	5405500	2405500	0	18,82
16	BRZOZÓW	33134979	1277,62	32652047	1259,00	482932	10938078	10938078	0	33,01
17	USTRZYKI DOLNE	23667567	1280,92	23898795	1293,43	-231228	5169247	4590000	579247	21,84
18	DUKLA	21885909	1290,98	18286121	1078,64	3599788	6228575	6228052	523	28,46
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	16154020	1326,82	16677019	1369,78	-522999	1906262	1749600	156662	11,80
20	NAROL	11288503	1327,75	10866494	1278,11	422009	1300000	1300000	0	11,52
21	ZAGÓRZ	16804730	1333,71	15875436	1259,96	929294	2347305	2309310	37995	13,97

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
22	RYMANÓW	21106671	1333,84	21356195	1349,61	-249524	1919635	1882800	36835	9,09
23	TYCZYN	18547255	1338,38	19404797	1400,26	-857542	7084917	6461381	623536	38,20
24	SIENIAWA	9457903	1351,71	9721455	1389,37	-263552	1293883	1282560	11323	13,68
25	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	23120366	1406,35	23155521	1408,49	-35155	1250792	1125000	0	5,41
26	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	23842369	1407,38	24111844	1423,28	-269475	4087867	4049636	38231	17,15
27	CIESZANÓW	10701158	1426,25	10713391	1427,88	-12233	2148157	1090234	1057923	20,07
28	IWONICZ-ZDRÓJ	16706936	1535,42	15547047	1428,83	1159889	2150125	2150000	125	12,87
29	RADOMYŚL WIELKI	20853288	1558,66	18901683	1412,79	1951605	1650905	1644537	6368	7,92
Razem miasta-gminy		**574310950**	**1282,32**	**564032993**	**1259,37**	**10277957**	**105809656**	**92033750**	**6650114**	**18,42**
	Gminy									
1	JASŁO	16028094	1002,57	16009729	1001,42	18365	0	0	0	0,00
2	CZARNA (pow. łańcucki)	13590574	1106,63	14259955	1161,14	-669381	1820918	1495888	325030	13,40
3	TARNOWIEC	10251276	1107,53	10669838	1152,75	-418562	203279	203279	0	1,98
4	WOJASZÓWKA	10350697	1141,96	10035997	1107,24	314700	760000	760000	0	7,34
5	SANOK	18218781	1151,12	17017060	1075,19	1201721	12763729	8232973	4530756	70,06
6	BOGUCHWAŁA	23562269	1176,00	23405391	1168,17	156878	10496493	7548919	2947574	44,55
7	WIŚNIOWA	10245432	1188,15	9603733	1113,73	641699	450111	450000	111	4,39
8	LUBENIA	7751810	1192,95	8106008	1247,46	-354198	594000	594000	0	7,66
9	IWIERZYCE	8709877	1203,69	9156809	1265,45	-446932	600000	600000	0	6,89
10	JODŁOWA	6705111	1206,61	7209458	1297,37	-504347	1319000	1319000	0	19,67
11	ŻYRAKÓW	15285639	1207,30	15816737	1249,25	-531098	2144616	2144616	0	14,03
12	DYNÓW	8977927	1210,45	8605766	1160,28	372161	6025	0	225	0,07
13	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	10433420	1220,71	10027830	1173,26	405590	2250000	2250000	0	21,57
14	CHORKÓWKA	15740424	1223,98	15357237	1194,19	383187	455475	451800	3675	2,89
15	WIELKIE OCZY	4806389	1225,18	4690223	1195,57	116166	321012	321012	0	6,68
16	NIEBYLEC	13243716	1230,71	13319253	1237,73	-75537	141326	135540	5786	1,07
17	PRZEMYŚL	10766786	1232,89	10773141	1233,61	-6355	521743	521743	0	4,85
18	ŁAŃCUT	24890514	1236,30	25812822	1282,12	-922308	1662500	1662500	0	6,68
19	DUBIECKO	12435266	1241,29	13016954	1299,36	-581688	3714445	3702574	0	29,87
20	BIAŁOBRZEGI	9762465	1241,57	9523376	1211,16	239089	186300	186300	0	1,91
21	OSIEK JASIELSKI	6353603	1241,67	6103163	1192,72	250440	0	0	0	0,00
22	SZERZYNY	10277961	1246,57	10471323	1270,02	-193362	714365	708200	0	6,95
23	KROŚCIENKO WYŻNE	6191979	1247,13	6094060	1227,40	97919	840000	840000	0	13,57

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
24	PYSZNICA	11444696	1247,51	11472364	1250,53	-27668	1228280	1228000	280	10,73
25	HARASIUKI	7864411	1248,52	7308718	1160,30	555693	1000000	1000000	0	12,72
26	BOROWA	7080032	1250,89	6481709	1145,18	598323	669576	669576	0	9,46
27	GRODZISKO DOLNE	10409654	1256,90	11073466	1337,05	-663812	1169000	1169000	0	11,23
28	KRASICZYN	5750894	1260,06	5298387	1160,91	452507	300000	300000	0	5,22
29	HYŻNE	8530172	1263,73	7827558	1159,64	702614	364054	359500	4554	4,27
30	ZALESZANY	13236749	1268,13	14019042	1343,08	-782293	1300000	1300000	0	9,82
31	PRZECŁAW	13706441	1268,41	14848742	1374,12	-1142301	3490635	3387042	103593	25,47
32	DĘBOWIEC	10420644	1274,85	10371934	1268,89	48710	5766	0	5766	0,06
33	ŚWILCZA	22785504	1275,14	21705520	1214,70	1079984	1439752	1374824	64928	6,32
34	JAROCIN	6922009	1276,18	7078497	1305,03	-156488	1848013	1825267	22746	26,70
35	SKOŁYSZYN	15831687	1277,57	16070522	1296,85	-238835	676755	676755	0	4,27
36	RAKSZAWA	9502141	1281,82	9449335	1274,70	52806	3468273	2690000	778273	36,50
37	CZERMIN	8410401	1286,58	7894114	1207,61	516287	648529	648529	0	7,71
38	WIĄZOWNICA	13979701	1287,15	13665480	1258,22	314221	1449175	1224500	224675	10,37
39	KURYŁÓWKA	7443568	1288,26	7411725	1282,75	31843	0	0	0	0,00
40	KRZESZÓW	5494147	1289,10	4989936	1170,80	504211	1417183	1417183	0	25,79
41	DZIKOWIEC	8368932	1290,51	8540698	1316,99	-171766	1065500	1065500	0	12,73
42	KAMIEŃ	8767844	1295,68	9375483	1385,47	-607639	2395294	2380000	15294	27,32
43	JAROSŁAW	16257793	1301,46	17669459	1414,46	-1411666	3086815	2635000	384452	18,99
44	BOJANÓW	9298457	1303,77	10108224	1417,31	-809767	789400	789400	0	8,49
45	FRYSZTAK	13948694	1308,02	13635752	1278,67	312942	476000	476000	0	3,41
46	NOWY ŻMIGRÓD	12491229	1308,12	12043868	1261,27	447361	0	0	0	0,00
47	RADYMNO	15330792	1309,88	15154774	1294,84	176018	865246	0	650257	5,64
48	ZAKLIKÓW	11764522	1310,81	13028813	1451,68	-1264291	2252423	2250000	2423	19,15
49	TUSZÓW NARODOWY	9579922	1311,60	9327871	1277,09	252051	3116618	3116618	0	32,53
50	CZUDEC	15058204	1314,44	14257523	1244,55	800681	1210533	1130000	80533	8,04
51	BRZOSTEK	17180591	1314,51	16895915	1292,72	284676	2765820	2765700	120	16,10
52	PAWŁOSIÓW	10005549	1314,96	9451459	1242,14	554090	804859	804859	0	8,04
53	NIWISKA	7357677	1315,75	6713701	1200,59	643976	0	0	0	0,00
54	KRZYWCZA	6759719	1317,43	6506944	1268,16	252775	484336	484336	0	7,17
55	CHMIELNIK	8234292	1318,96	7611281	1219,17	623011	1297965	1291714	6251	15,76
56	WADOWICE GÓRNE	8952988	1322,45	8786759	1297,90	166229	930843	916868	13975	10,40

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
57	ZARSZYN	12213112	1323,20	13622200	1475,86	-1409088	2142945	2140855	2090	17,55
58	JEŻOWE	12729630	1324,76	12659279	1317,44	70351	1809520	1777830	31690	14,22
59	RANIŻÓW	9471796	1328,44	9065451	1271,45	406345	2275000	2275000	0	24,02
60	BESKO	5603908	1337,77	5741213	1370,54	-137305	643431	599833	43598	11,48
61	MIEJSCE PIASTOWE	17708269	1338,70	22303862	1686,11	-4595593	6407669	6407669	0	36,18
62	GORZYCE	18709930	1341,98	18341575	1315,56	368355	4192676	4178576	14100	22,41
63	ROŹWIENICA	8785457	1343,14	8808085	1346,60	-22628	525000	525000	0	5,98
64	PADEW NARODOWA	7306580	1344,60	7100219	1306,63	206361	327625	0	250364	4,48
65	ZARZECZE	9591451	1345,60	9198027	1290,41	393424	378437	371000	7437	3,95
66	MIELEC	15641149	1347,10	14892674	1282,63	748475	2314327	2314327	0	14,80
67	BRZYSKA	8096260	1354,80	7995754	1337,98	100506	0	0	0	0,00
68	MAJDAN KRÓLEWSKI	13042081	1360,96	11263360	1175,35	1778721	318000	318000	0	2,44
69	NOZDRZEC	11837450	1364,55	12032217	1387,00	-194767	742863	729000	13863	6,28
70	TRYŃCZA	10983143	1365,21	11770081	1463,03	-786938	848892	788000	60892	7,73
71	KOŁACZYCE	11526289	1365,35	10978946	1300,51	547343	468216	467350	866	4,06
72	JASIENICA ROSIELNA	9699484	1370,37	9879611	1395,82	-180127	3225259	1768748	1456511	33,25
73	ŻURAWICA	16798331	1372,19	16765307	1369,49	33024	1243048	1033200	209848	7,40
74	GAĆ	6334912	1372,38	5945009	1287,91	389903	1032383	1021000	0	16,30
75	DĘBICA	31799444	1373,86	31360727	1354,91	438717	3315691	2524264	791427	10,43
76	ORŁY	11671615	1378,65	12313514	1454,47	-641899	1675932	1674000	1932	14,36
77	MEDYKA	8659558	1382,87	9232723	1474,40	-573165	1227036	1155602	71434	14,17
78	RADOMYŚL NAD SANEM	10503515	1384,96	10682119	1408,51	-178604	2797388	2331000	466388	26,63
79	DOMARADZ	8745692	1389,53	9140612	1452,27	-394920	385850	167000	218850	4,41
80	KORCZYNA	14688278	1405,17	14689205	1405,26	-927	2722350	2722350	0	18,53
81	GAWŁUSZOWICE	4088881	1406,08	4273774	1469,66	-184893	300000	300000	0	7,34
82	LEŻAJSK	26761682	1409,55	23710283	1248,83	3051399	2084160	2072226	11934	7,79
83	CMOLAS	11091704	1412,60	11423342	1454,83	-331638	1113326	1090721	22605	10,04
84	DYDNIA	11854791	1412,63	12004036	1430,41	-149245	949982	450425	499557	8,01
85	LUBACZÓW	12958873	1417,20	13148934	1437,98	-190061	690558	628220	62338	5,33
86	PRUCHNIK	13512928	1424,21	12738634	1342,60	774294	128245	0	128245	0,95
87	TRZEBOWNISKO	25103741	1424,41	26460453	1501,39	-1356712	3510000	3510000	0	13,98
88	FREDROPOL	8176458	1426,21	7879590	1374,43	296868	871770	834000	37770	10,66
89	JAWORNIK POLSKI	7011168	1428,23	6646807	1354,00	364361	282916	0	151366	4,04

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
90	HORYNIEC-ZDRÓJ	6841997	1441,94	6794014	1431,83	47983	816687	595899	220788	11,94
91	BUKOWSKO	7511009	1445,54	7819644	1504,94	-308635	629040	558600	70440	8,37
92	LASZKI	10255700	1451,62	9910905	1402,82	344795	1618000	1618000	0	15,78
93	KOMAŃCZA	7687901	1455,22	8288301	1568,86	-600400	1370520	1369782	738	17,83
94	BIRCZA	10125162	1464,02	10425611	1507,46	-300449	1279493	1198600	80893	12,64
95	KRASNE	19077165	1465,78	18288911	1405,22	788254	2243030	2243000	30	11,76
96	CHŁOPICE	8298137	1465,84	7321022	1293,24	977115	975000	975000	0	11,75
97	STARY DZIKÓW	6716655	1478,79	6646119	1463,26	70536	1001954	752600	249354	14,92
98	CZARNA (pow. debicki)	15757053	1482,04	16717182	1572,35	-960129	5742498	5510791	231707	36,44
99	PRZEWORSK	21462526	1486,63	22863386	1583,67	-1400860	5492082	4973845	443389	25,59
100	STUBNO	6153416	1493,19	7068115	1715,15	-914699	1634200	1634200	0	26,56
101	ADAMÓWKA	6103509	1494,49	5371391	1315,23	732118	77745	76000	1745	1,27
102	BALIGRÓD	4819215	1497,12	4828340	1499,95	-9125	0	0	0	0,00
103	ŻOŁYNIA	10076039	1524,13	10796755	1633,15	-720716	3085475	2850540	234935	30,62
104	GRĘBÓW	15293742	1540,47	11848819	1193,47	3444923	2727675	2405200	322475	17,84
105	MARKOWA	10487312	1541,35	8539834	1255,12	1947478	802200	802200	0	7,65
106	HACZÓW	14938623	1606,82	13856844	1490,46	1081779	2890584	2890584	0	19,35
107	TYRAWA WOŁOSKA	3197918	1628,27	3207007	1632,90	-9089	101655	100000	1655	3,18
108	CZARNA (pow. bieszczadzki)	3949244	1631,24	4100393	1693,68	-151149	427912	427912	0	10,84
109	LUTOWISKA	4007535	1673,29	3889045	1623,82	118490	269508	164570	104938	6,73
110	ROKIETNICA	7455607	1679,57	6989843	1574,64	465764	0	0	0	0,00
111	OLSZANICA	8513480	1683,84	9253877	1830,28	-740397	2501871	2279800	222071	29,39
112	KREMPNA	3954854	1869,02	3808346	1799,79	146508	164197	142678	21519	4,15
113	CISNA	3164368	1907,39	3120970	1881,24	43398	87665	78000	9665	2,77
114	OSTRÓW	17151150	2505,65	16884244	2466,65	266906	568000	568000	0	3,31
115	SOLINA	13915573	2655,64	13572385	2590,15	343188	1218861	1218861	0	8,76
Razem gminy		**1292372516**	**1342,22**	**1287440362**	**1337,09**	**4932154**	**172658327**	**155114373**	**16942724**	**13,36**
	Miasta na prawach powiatu									
1	TARNOBRZEG	102400905	2001,86	101018886	1974,84	1382019	19663192	15349771	1310191	19,20
2	RZESZÓW	358810683	2211,15	383773263	2364,99	-24962580	84013712	33724963	62107	23,41
3	PRZEMYŚL	160924102	2351,97	157031743	2295,08	3892359	14170697	8441110	5729587	8,81
4	KROSNO	129964641	2638,55	129364271	2626,37	600370	8672681	8126950	545731	6,67
Razem miasta na prawach powiatu		**752100331**	**2271,50**	**771188163**	**2329,15**	**-19087832**	**126520282**	**65642794**	**7647616**	**16,82**

Tabela 2a Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego w 2000 roku

L.p.	Nazwa jednostki	Dochody			
		ogółem (w zł)	w tym (w%):		
			własne	subwencje	dotacje
1	2	3	4	5	6
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	198736775	12,13	45,35	42,52
	Powiaty				
1	PRZEMYSKI	15235414	10,83	52,29	36,88
2	RZESZOWSKI	42383698	11,59	45,46	42,95
3	KROŚNIEŃSKI	30369746	7,24	58,84	33,92
4	KOLBUSZOWSKI	21570886	3,94	49,12	46,94
5	NIŻAŃSKI	24847892	4,51	52,55	42,94
6	PRZEWORSKI	29877294	5,93	47,41	46,66
7	TARNOBRZESKI	21239913	5,84	53,90	40,26
8	ŁAŃCUCKI	31515792	5,78	53,91	40,31
9	BRZOZOWSKI	26556769	7,26	44,73	48,01
10	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	30667414	5,67	50,05	44,29
11	STALOWOWOLSKI	50191972	5,32	45,11	49,57
12	DĘBICKI	57351090	6,73	50,76	42,51
13	STRZYŻOWSKI	28004279	6,68	42,89	50,44
14	JASIELSKI	61540679	7,65	49,64	42,72
15	LEŻAJSKI	34726318	5,33	45,82	48,85
16	SANOCKI	49815979	5,07	57,66	37,27
17	JAROSŁAWSKI	64761516	7,24	49,87	42,89
18	MIELECKI	70778239	3,58	44,06	52,35

1	2	3	4	5	6
19	BIESZCZADZKI	34461806	4,72	53,09	42,19
20	LUBACZOWSKI	45995233	4,51	33,58	61,91
	Razem powiaty	**771891929**	**6,17**	**48,55**	**45,28**
	Miasta				
1	STALOWA WOLA	73107315	59,37	30,07	10,56
2	MIELEC	66815927	53,81	35,24	10,95
3	SANOK	43852712	58,48	28,91	12,62
4	DYNÓW	6379135	34,19	46,69	19,12
5	LEŻAJSK	16127248	59,16	28,77	12,07
6	RADYMNO	6330854	47,42	33,74	18,84
7	PRZEWORSK	18402250	54,41	30,23	15,35
8	DĘBICA	55521890	59,37	28,22	12,40
9	JAROSŁAW	48044729	51,47	28,56	19,97
10	LUBACZÓW	15105319	45,29	40,72	13,99
11	ŁAŃCUT	21615457	62,65	27,86	9,49
12	JASŁO	52133089	62,49	26,42	11,09
	Razem miasta	**423435925**	**56,78**	**30,43**	**12,79**
	Miasta-gminy				
1	KAŃCZUGA	12412269	33,82	52,80	13,38
2	STRZYŻÓW	19806470	33,88	51,45	14,66
3	PILZNO	16784755	33,59	51,63	14,77
4	ULANÓW	8925870	27,71	55,98	16,31
5	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	22688352	38,65	48,97	12,38
6	JEDLICZE	15347226	56,02	31,24	12,73

1	2	3	4	5	6
7	NISKO	23362022	42,92	42,43	14,65
8	DUKLA	17710348	29,75	53,43	16,82
9	NOWA DĘBA	20470542	42,05	35,82	22,13
10	BRZOZÓW	27163364	33,57	49,62	16,81
11	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	17873182	45,03	41,39	13,57
12	NOWA SARZYNA	23244092	41,07	41,79	17,14
13	KOLBUSZOWA	25172671	40,51	43,62	15,87
14	BŁAŻOWA	11752853	25,60	55,63	18,76
15	RUDNIK NAD SANEM	10983226	33,48	48,06	18,46
16	RYMANÓW	17366398	33,52	52,43	14,05
17	ROPCZYCE	28533994	50,88	35,63	13,49
18	OLESZYCE	7693401	28,83	54,91	16,27
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	13513684	34,07	48,48	17,45
20	IWONICZ-ZDRÓJ	12112649	30,13	51,57	18,30
21	RADOMYŚL WIELKI	15043430	23,98	60,21	15,81
22	LESKO	13911023	45,03	40,64	14,33
23	TYCZYN	15974689	42,59	45,21	12,21
24	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	18961226	29,58	54,21	16,21
25	SIENIAWA	8131811	28,44	53,64	17,91
26	ZAGÓRZ	14762689	31,67	51,66	16,68
27	NAROL	10549065	30,53	46,87	22,60
28	CIESZANÓW	9472278	37,86	47,78	14,36
29	USTRZYKI DOLNE	22025772	40,06	41,26	18,67
	Razem miasta-gminy	**481749351**	**37,28**	**46,80**	**15,92**

1	2	3	4	5	6
	Gminy				
1	JASŁO	13841212	30,39	54,68	14,93
2	PRZEWORSK	13247260	26,70	58,05	15,25
3	KRZESZÓW	4061353	25,08	58,82	16,10
4	PRZECŁAW	10311892	20,42	65,11	14,46
5	JAROSŁAW	12093838	27,20	57,67	15,13
6	CZARNA (pow. łańcucki)	11943297	31,08	54,03	14,89
7	IWIERZYCE	7082185	23,22	64,58	12,19
8	LUBENIA	6390687	33,83	54,63	11,54
9	ZALESZANY	10406691	30,76	55,66	13,58
10	ROŹWIENICA	6565591	25,92	60,00	14,09
11	NIEBYLEC	10803896	24,47	62,63	12,90
12	DUBIECKO	10068292	24,02	56,82	19,17
13	ŻYRAKÓW	12778975	27,26	59,03	13,71
14	FRYSZTAK	10769992	23,84	61,35	14,82
15	MARKOWA	6885223	26,26	59,60	14,15
16	GRODZISKO DOLNE	8394302	28,70	56,82	14,48
17	WIŚNIOWA	8747644	20,07	63,73	16,19
18	BIAŁOBRZEGI	8018216	36,97	48,78	14,25
19	DYNÓW	7569836	20,51	62,04	17,45
20	HACZÓW	9510869	24,41	59,06	16,53
21	PYSZNICA	9389677	27,76	56,46	15,78
22	SZERZYNY	8445326	18,50	65,92	15,59
23	TRYŃCZA	8241335	40,17	46,52	13,31
24	BRZYSKA	6182736	19,14	62,42	18,44

1	2	3	4	5	6
25	LEŻAJSK	19663173	35,14	51,26	13,61
26	KAMIEŃ	7014327	14,88	67,91	17,21
27	JODŁOWA	5762569	23,07	58,94	17,99
28	TARNOWIEC	9644121	30,79	54,38	14,83
29	WADOWICE GÓRNE	7068761	20,84	59,45	19,70
30	WIELKIE OCZY	4099368	28,21	56,76	15,03
31	CZERMIN	6842077	25,40	59,05	15,55
32	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	9007702	19,25	61,75	18,99
33	ŚWILCZA	18841290	35,24	50,79	13,97
34	PRZEMYŚL	9222983	36,17	45,93	17,90
35	BOJANÓW	7545608	20,06	62,42	17,52
36	DĘBOWIEC	8699394	24,01	58,73	17,26
37	CMOLAS	8368947	19,89	62,34	17,77
38	DZIKOWIEC	6918924	20,40	66,14	13,45
39	ORŁY	9036935	27,42	57,64	14,94
40	ZARZECZE	7617780	21,97	63,50	14,53
41	BRZOSTEK	14036843	19,69	63,88	16,42
42	PAWŁOSIÓW	8194977	37,07	44,10	18,83
43	WIĄZOWNICA	11705987	27,87	57,36	14,77
44	HYŻNE	7282373	26,02	60,70	13,28
45	NOWY ŻMIGRÓD	10313090	21,39	65,50	13,11
46	ZARSZYN	9972463	27,16	54,29	18,55
47	KOŁACZYCE	9126349	22,48	63,25	14,27
48	PADEW NARODOWA	5877819	24,82	57,48	17,70
49	WOJASZÓWKA	9816406	27,54	52,15	20,31

1	2	3	4	5	6
50	CHORKÓWKA	13993183	29,24	55,79	14,97
51	BOGUCHWAŁA	21804770	48,38	41,75	9,87
52	KURYŁÓWKA	6292922	27,63	57,89	14,48
53	NOZDRZEC	9457166	18,72	61,11	20,17
54	MIELEC	12698142	39,00	48,79	12,21
55	MAJDAN KRÓLEWSKI	10493155	20,26	62,05	17,69
56	NIWISKA	6128503	20,53	61,65	17,82
57	BOROWA	6207318	27,66	57,34	15,01
58	SKOŁYSZYN	13625348	25,80	58,07	16,13
59	GAWŁUSZOWICE	3204009	25,06	55,50	19,43
60	ZAKLIKÓW	10042571	27,15	58,43	14,42
61	KRASNE	14582298	42,44	48,48	9,08
62	STUBNO	4617646	29,90	48,63	21,47
63	JAWORNIK POLSKI	5511873	24,46	56,46	19,08
64	KORCZYNA	11738160	30,78	57,71	11,50
65	TUSZÓW NARODOWY	8206676	29,87	53,74	16,39
66	GORZYCE	15668896	45,26	43,10	11,64
67	CZUDEC	12887103	29,88	54,19	15,93
68	ŁAŃCUT	22681347	43,83	47,75	8,42
69	LUBACZÓW	10306107	26,07	60,15	13,78
70	PRUCHNIK	10764812	35,64	50,28	14,09
71	CHŁOPICE	6426277	26,27	58,12	15,61
72	RADOMYŚL NAD SANEM	8621841	31,73	51,76	16,51
73	ŻURAWICA	13919657	46,80	38,74	14,46
74	GAĆ	5249257	30,75	49,77	19,48

1	2	3	4	5	6
75	DOMARADZ	7162995	20,33	59,27	20,40
76	OSIEK JASIELSKI	5875586	25,98	54,59	19,43
77	KROŚCIENKO WYŻNE	5711637	43,09	38,24	18,67
78	HARASIUKI	7274940	24,42	53,90	21,68
79	JEŻOWE	11118315	14,92	63,65	21,43
80	SANOK	18345542	40,71	43,29	16,00
81	JAROCIN	6288118	26,29	55,32	18,40
82	DĘBICA	26906666	40,29	45,29	14,42
83	MIEJSCE PIASTOWE	15406184	29,16	44,62	26,22
84	RANIŻÓW	8317342	23,18	59,27	17,55
85	CHMIELNIK	7289934	29,09	55,45	15,46
86	BESKO	4957361	32,68	50,86	16,47
87	KRASICZYN	5425183	43,86	36,57	19,56
88	CZARNA (pow. dębicki)	12667667	26,08	58,94	14,98
89	LASZKI	8433649	31,78	50,92	17,30
90	RAKSZAWA	8871788	35,37	49,84	14,80
91	BUKOWSKO	6220712	20,17	61,90	17,93
92	TRZEBOWNISKO	21126347	43,61	44,52	11,87
93	HORYNIEC-ZDRÓJ	5699266	33,63	48,43	17,94
94	RADYMNO	14158218	24,63	51,60	23,76
95	BIRCZA	8522065	25,24	57,22	17,54
96	MEDYKA	7727304	52,19	35,50	12,30
97	ROKIETNICA	5570272	42,40	41,86	15,74
98	ŻOŁYNIA	8409753	22,61	60,10	17,28
99	FREDROPOL	7335362	28,40	50,10	21,49

1	2	3	4	5	6
100	STARY DZIKÓW	5843980	39,61	44,87	15,52
101	GRĘBÓW	12943176	51,77	39,40	8,83
102	DYDNIA	10973462	25,80	53,68	20,52
103	KRZYWCZA	6823781	20,29	50,09	29,63
104	OLSZANICA	8972774	35,00	50,93	14,07
105	JASIENICA ROSIELNA	9911325	29,45	46,20	24,35
106	ADAMÓWKA	5768328	33,72	51,37	14,91
107	BALIGRÓD	4653266	45,00	36,58	18,42
108	KREMPNA	3317068	22,16	51,69	26,15
109	KOMAŃCZA	8683287	39,92	38,81	21,28
110	CZARNA (pow. bieszczadzki)	3982220	47,11	33,13	19,76
111	TYRAWA WOŁOSKA	3255495	40,03	44,36	15,61
112	LUTOWISKA	4160714	48,24	33,37	18,39
113	SOLINA	9157936	52,39	26,35	21,25
114	CISNA	3558025	59,31	22,70	17,99
115	OSTRÓW	17402523	54,33	24,61	21,05
	Razem gminy	**1082789194**	**31,27**	**52,73**	**16,00**
	Miasta na prawach powiatu				
1	TARNOBRZEG	94852125	31,86	35,71	32,42
2	RZESZÓW	145800346	25,80	44,81	29,38
3	PRZEMYŚL	355228240	37,06	35,87	27,07
4	KROSNO	117669560	32,38	42,50	25,12
	Razem miasta na prawach powiatu	**713550271**	**33,30**	**38,77**	**27,93**

Tabela 2b **Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego w 2001 roku**

L.p.	Nazwa jednostki	Dochody			
		ogółem (w zł)	w tym (w%):		
			własne	subwencje	dotacje
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	275375766	8,30	38,25	53,45
	Powiaty				
1	PRZEMYSKI	15234330	13,36	55,66	30,98
2	RZESZOWSKI	54078647	15,04	39,19	45,76
3	KROŚNIEŃSKI	35765178	7,76	55,00	37,24
4	KOLBUSZOWSKI	25387484	5,63	44,05	50,33
5	PRZEWORSKI	34844305	5,31	43,87	50,82
6	NIŻAŃSKI	30154987	4,76	50,98	44,26
7	TARNOBRZESKI	25285839	9,17	49,55	41,29
8	ŁAŃCUCKI	36474464	6,22	52,02	41,76
9	BRZOZOWSKI	30438559	6,86	42,23	50,91
10	DĘBICKI	66694849	6,59	48,80	44,61
11	STRZYŻOWSKI	31837617	7,69	42,14	50,17
12	STALOWOWOLSKI	60670358	5,31	42,97	51,72
13	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	37972341	6,38	47,41	46,21
14	SANOCKI	52468038	4,10	54,45	41,46
15	LEŻAJSKI	39327011	6,11	45,66	48,23
16	MIELECKI	76113255	5,45	44,66	49,89
17	JASIELSKI	71800357	9,18	47,00	43,83
18	JAROSŁAWSKI	72232274	7,35	49,63	43,02

1	2	3	4	5	6
19	BIESZCZADZKI	38734099	6,49	51,84	41,66
20	LUBACZOWSKI	49520905	4,63	35,01	60,36
	Razem powiaty	**885034897**	**7,03**	**46,68**	**46,29**
	Miasta				
1	RADYMNO	6428415	47,53	39,96	12,51
2	STALOWA WOLA	84208481	57,49	32,86	9,65
3	MIELEC	76527040	59,55	31,88	8,58
4	SANOK	50085485	56,32	32,86	10,82
5	LUBACZÓW	15537927	43,57	45,00	11,42
6	PRZEWORSK	20060605	53,74	33,02	13,23
7	DYNÓW	7363311	32,25	51,43	16,32
8	LEŻAJSK	18084390	58,14	32,10	9,76
9	JAROSŁAW	51515372	53,09	34,42	12,49
10	DĘBICA	60464160	56,86	31,83	11,31
11	ŁAŃCUT	24482131	59,25	32,03	8,72
12	JASŁO	54967317	55,17	30,69	14,15
	Razem miasta	**469724634**	**55,83**	**33,21**	**10,96**
	Miasta-gminy				
1	PILZNO	17072187	34,85	54,98	10,17
2	STRZYŻÓW	20819925	36,58	50,48	12,94
3	KAŃCZUGA	13713167	33,65	58,39	7,97
4	NISKO	23979186	39,35	49,11	11,54
5	NOWA DĘBA	21188216	40,26	42,73	17,01
6	ULANÓW	9617184	28,07	57,17	14,76
7	KOLBUSZOWA	26272605	41,98	46,07	11,95

1	2	3	4	5	6
8	BŁAŻOWA	12208599	22,09	58,99	18,93
9	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	25225331	39,19	50,45	10,37
10	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	19065201	27,91	62,42	9,68
11	JEDLICZE	17614667	53,99	34,16	11,85
12	NAROL	9956833	24,19	57,35	18,46
13	NOWA SARZYNA	25918916	46,48	42,49	11,03
14	RUDNIK NAD SANEM	12052210	36,63	49,54	13,83
15	TYCZYN	16407729	40,44	47,89	11,67
16	ZAGÓRZ	14931766	30,22	55,06	14,72
17	ROPCZYCE	30728877	53,89	36,60	9,51
18	DUKLA	20339574	34,67	51,82	13,51
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	14708029	30,10	53,41	16,49
20	OLESZYCE	8380202	29,81	56,53	13,66
21	SIENIAWA	8465561	27,43	60,75	11,83
22	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	20768391	47,13	41,82	11,04
23	BRZOZÓW	31824819	34,80	51,25	13,94
24	RYMANÓW	19438767	29,91	52,86	17,24
25	USTRZYKI DOLNE	20923310	39,11	46,62	14,27
26	LESKO	14973256	44,04	44,87	11,09
27	RADOMYŚL WIELKI	17694600	31,81	58,43	9,76
28	IWONICZ-ZDRÓJ	14807561	37,28	48,90	13,82
29	CIESZANÓW	10310708	33,40	51,62	14,98
	Razem miasta-gminy	**519407377**	**37,78**	**49,50**	**12,72**
	Gminy				
1	JASŁO	14654138	30,78	57,77	11,45

1	2	3	4	5	6
2	PRZEWORSK	14259060	26,07	63,27	10,66
3	CZARNA (pow. łańcucki)	12243416	27,71	62,56	9,73
4	JODŁOWA	5729136	19,49	68,43	12,08
5	ROŹWIENICA	6890512	22,54	64,06	13,41
6	PRZECŁAW	11401743	20,46	67,49	12,05
7	WIŚNIOWA	9140428	19,15	69,72	11,12
8	WOJASZÓWKA	9610492	28,64	61,58	9,79
9	IWIERZYCE	7699656	23,84	67,17	9,00
10	NIEBYLEC	11489487	22,79	67,11	10,11
11	GAĆ	4946322	31,93	58,96	9,11
12	GRODZISKO DOLNE	8875341	28,21	61,32	10,47
13	BIAŁOBRZEGI	8465609	34,57	50,43	15,01
14	PAWŁOSIÓW	8244640	38,13	51,47	10,40
15	WIELKIE OCZY	4252082	30,58	61,01	8,40
16	CZERMIN	7101378	28,22	63,10	8,68
17	DYNÓW	8101513	23,63	65,20	11,17
18	LUBENIA	7104793	36,08	54,99	8,93
19	JAROSŁAW	13723358	31,46	57,28	11,26
20	ZALESZANY	11469476	34,32	56,79	8,90
21	SANOK	17432385	31,13	50,22	18,65
22	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	9454291	19,99	66,94	13,07
23	HARASIUKI	7011742	22,11	63,83	14,06
24	KRASICZYN	5103364	42,87	42,48	14,66
25	DZIKOWIEC	7253758	17,60	70,65	11,75
26	LEŻAJSK	21272255	36,10	52,94	10,96

1	2	3	4	5	6
27	FRYSZTAK	11963673	26,44	63,00	10,56
28	CHORKÓWKA	14454555	29,21	60,82	9,97
29	KAMIEŃ	7614008	14,23	74,46	11,31
30	ZARSZYN	10409221	29,61	57,16	13,23
31	NOZDRZEC	9795905	18,01	67,24	14,75
32	BRZYSKA	6748394	18,43	67,90	13,68
33	SZERZYNY	9310974	20,47	67,77	11,77
34	HACZÓW	10514997	27,10	62,38	10,52
35	RANIŻÓW	8078521	19,53	69,31	11,16
36	PRZEMYŚL	9919824	38,14	50,17	11,69
37	ŁAŃCUT	22987804	39,85	52,89	7,26
38	DĘBOWIEC	9340529	25,10	60,40	14,51
39	HYŻNE	7725273	26,01	66,13	7,86
40	SKOŁYSZYN	14194307	27,44	62,28	10,29
41	KROŚCIENKO WYŻNE	5703262	41,10	45,79	13,11
42	JEŻOWE	11044358	15,01	70,45	14,54
43	RADOMYŚL NAD SANEM	8720206	28,61	60,48	10,90
44	BESKO	4830465	24,37	60,03	15,61
45	ZARZECZE	8233432	23,16	65,50	11,34
46	WADOWICE GÓRNE	7831984	25,27	61,89	12,83
47	MIELEC	13433443	36,12	54,13	9,75
48	KRZESZÓW	4937538	20,35	58,67	20,98
49	NIWISKA	6479648	20,85	66,97	12,17
50	CMOLAS	9112840	22,84	65,13	12,03
51	KURYŁÓWKA	6714216	29,80	61,56	8,64

1	2	3	4	5	6
52	JAROCIN	6308756	26,30	60,03	13,67
53	WIĄZOWNICA	12636580	30,00	59,84	10,16
54	NOWY ŻMIGRÓD	11110143	20,07	66,83	13,10
55	MARKOWA	7939074	29,85	59,52	10,62
56	MAJDAN KRÓLEWSKI	11194222	17,77	66,78	15,46
57	CZUDEC	13476866	25,56	58,37	16,07
58	ŚWILCZA	21128263	37,79	51,54	10,67
59	TARNOWIEC	10944851	31,76	58,50	9,75
60	BOJANÓW	8436442	20,83	63,15	16,02
61	ŻYRAKÓW	15031321	32,34	57,65	10,01
62	TUSZÓW NARODOWY	8695467	31,15	57,91	10,94
63	DĘBICA	27649306	36,50	51,44	12,06
64	PADEW NARODOWA	6508741	26,15	58,47	15,38
65	CHŁOPICE	6784210	26,20	63,68	10,12
66	DUBIECKO	12007978	21,16	56,37	22,46
67	KOŁACZYCE	10129234	20,93	66,17	12,91
68	RADYMNO	14092858	24,77	59,23	16,00
69	ZAKLIKÓW	10824788	27,44	60,98	11,58
70	PYSZNICA	11104430	28,60	55,02	16,38
71	MIEJSCE PIASTOWE	16021873	34,76	54,10	11,15
72	ORŁY	10263109	28,68	59,36	11,96
73	BOGUCHWAŁA	24324355	41,25	40,70	18,05
74	TRYŃCZA	9801984	45,69	45,38	8,93
75	KRASNE	15868244	42,18	50,67	7,15
76	OSIEK JASIELSKI	6252469	26,56	58,52	14,91

1	2	3	4	5	6
77	BUKOWSKO	6364529	20,08	68,61	11,31
78	ŻURAWICA	15029442	43,78	43,47	12,75
79	PRUCHNIK	11745326	31,94	54,89	13,17
80	BRZOSTEK	16184402	26,02	62,79	11,19
81	LUBACZÓW	11351193	27,91	62,37	9,71
82	KRZYWCZA	6378712	21,48	61,87	16,65
83	GRĘBÓW	12344534	40,28	47,46	12,26
84	GAWŁUSZOWICE	3626564	28,42	60,19	11,39
85	BOROWA	7062659	28,04	61,49	10,47
86	RAKSZAWA	9316122	35,62	52,39	11,99
87	JAWORNIK POLSKI	6191579	26,57	57,60	15,84
88	KORCZYNA	13240407	29,63	59,37	11,00
89	DOMARADZ	8059819	25,64	60,80	13,56
90	TRZEBOWNISKO	22771518	45,79	46,52	7,69
91	MEDYKA	8151110	53,80	37,73	8,47
92	CHMIELNIK	8141290	34,51	55,93	9,56
93	BALIGRÓD	4250496	41,68	44,05	14,27
94	LASZKI	9330452	30,70	53,86	15,45
95	DYDNIA	11125783	21,08	61,05	17,87
96	STARY DZIKÓW	6028304	40,23	51,87	7,90
97	FREDROPOL	7621045	28,35	55,95	15,70
98	JASIENICA ROSIELNA	9428816	27,92	58,03	14,06
99	HORYNIEC-ZDRÓJ	6381383	35,79	51,07	13,14
100	BIRCZA	9359507	26,57	60,72	12,72
101	ADAMÓWKA	5572945	23,29	60,41	16,31

1	2	3	4	5	6
102	CZARNA (pow. dębicki)	14551991	28,68	60,87	10,45
103	ROKIETNICA	6275675	48,27	37,56	14,17
104	STUBNO	5998757	34,45	48,96	16,59
105	CZARNA (pow. bieszczadzki)	3591656	45,89	44,33	9,78
106	OLSZANICA	10062083	38,29	50,91	10,80
107	ŻOŁYNIA	10126442	20,52	64,68	14,80
108	KREMPNA	3326657	25,52	54,62	19,86
109	KOMAŃCZA	8471616	43,98	41,84	14,18
110	TYRAWA WOŁOSKA	3449845	39,57	47,16	13,27
111	LUTOWISKA	4232834	46,98	37,95	15,07
112	GORZYCE	27956947	34,56	34,78	30,66
113	SOLINA	10991610	61,47	26,94	11,59
114	CISNA	3547235	61,35	27,58	11,06
115	OSTRÓW	18607301	61,95	25,78	12,27
	Razem gminy	**1167813902**	**31,20**	**56,19**	**12,61**
	Miasta na prawach powiatu				
1	TARNOBRZEG	100489290	28,36	39,76	31,88
2	RZESZÓW	164385322	25,14	45,52	29,34
3	PRZEMYŚL	390278394	36,92	36,65	26,43
4	KROSNO	130990462	31,00	45,75	23,25
	Razem miasta na prawach powiatu	**786143468**	**32,37**	**40,42**	**27,21**

Tabela 2c **Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego w 2002 roku**

L.p.	Nazwa jednostki	Dochody			
		ogółem (w zł)	w tym (w%):		
			własne	subwencje	dotacje
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	235570677	9,37	42,13	48,50
	Powiaty				
1	PRZEMYSKI	14854524	19,49	54,81	25,70
2	RZESZOWSKI	44214469	16,04	47,71	36,25
3	KROŚNIEŃSKI	32263776	11,58	56,85	31,57
4	PRZEWORSKI	28924871	6,93	49,42	43,66
5	TARNOBRZESKI	20274311	11,18	54,80	34,02
6	KOLBUSZOWSKI	22168838	7,10	45,66	47,25
7	ŁAŃCUCKI	32018370	8,74	51,71	39,55
8	BRZOZOWSKI	27205118	9,04	44,81	46,15
9	NIŻAŃSKI	28532997	5,57	54,53	39,90
10	STALOWOWOLSKI	52597896	8,86	44,91	46,23
11	DĘBICKI	60350431	10,58	48,19	41,23
12	STRZYŻOWSKI	29845409	8,14	44,08	47,78
13	JASIELSKI	60306118	11,35	48,59	40,06
14	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	34424565	8,66	47,63	43,71
15	MIELECKI	67198838	9,97	47,37	42,66
16	LEŻAJSKI	34982744	7,67	45,84	46,48
17	SANOCKI	49041014	5,33	50,60	44,07
18	JAROSŁAWSKI	67527037	9,03	49,73	41,24
19	LESKI	18418350	5,82	54,93	39,25

1	2	3	4	5	6
20	LUBACZOWSKI	44871006	5,87	36,00	58,13
21	BIESZCZADZKI	17997465	9,48	40,24	50,28
	Razem powiaty	**788018147**	**9,29**	**48,06**	**57,15**
	Miasta				
1	STALOWA WOLA	80044980	54,96	32,72	12,32
2	RADYMNO	6854526	39,04	47,56	13,40
3	MIELEC	77578578	56,98	34,07	8,95
4	PRZEWORSK	19903548	54,64	32,54	12,82
5	SANOK	50796466	56,84	31,47	11,69
6	JAROSŁAW	52877502	56,10	30,56	13,35
7	LUBACZÓW	16339875	45,40	42,91	11,69
8	DĘBICA	62966067	57,33	30,60	12,07
9	DYNÓW	8007272	30,59	52,88	16,53
10	LEŻAJSK	19703635	57,08	28,93	13,99
11	ŁAŃCUT	25732067	60,93	29,82	9,25
12	JASŁO	57002866	55,99	28,81	15,20
	Razem miasta	**477807382**	**55,48**	**32,40**	**12,12**
	Miasta-gminy				
1	STRZYŻÓW	23666805	31,03	56,94	12,04
2	KAŃCZUGA	14995970	29,97	58,70	11,34
3	ULANÓW	10286639	24,37	63,87	11,76
4	RUDNIK NAD SANEM	11883199	29,30	55,10	15,60
5	PILZNO	20596897	33,50	55,14	11,36
6	NISKO	27193737	38,12	48,82	13,06
7	LESKO	14643813	37,44	50,25	12,31

1	2	3	4	5	6
8	ROPCZYCE	31232593	46,18	40,69	13,13
9	BŁAŻOWA	13459175	21,44	63,60	14,96
10	NOWA DĘBA	24197722	42,83	41,16	16,01
11	JEDLICZE	19051498	57,81	30,87	11,33
12	KOLBUSZOWA	30236037	38,99	48,34	12,67
13	OLESZYCE	8828316	26,11	60,98	12,91
14	NOWA SARZYNA	28041535	48,09	40,20	11,71
15	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	28725360	39,30	51,53	9,17
16	BRZOZÓW	33134979	34,49	52,10	13,41
17	USTRZYKI DOLNE	23667567	37,53	47,06	15,41
18	DUKLA	21885909	33,21	56,25	10,53
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	16154020	28,99	57,35	13,66
20	NAROL	11288503	29,47	54,15	16,38
21	ZAGÓRZ	16804730	31,09	55,34	13,56
22	RYMANÓW	21106671	32,79	56,67	10,54
23	TYCZYN	18547255	34,51	51,13	14,36
24	SIENIAWA	9457903	24,90	62,77	12,33
25	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	23120366	29,97	58,34	11,68
26	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	23842369	46,91	42,75	10,34
27	CIESZANÓW	10701158	31,91	56,44	11,65
28	IWONICZ-ZDRÓJ	16706936	37,21	46,89	15,90
29	RADOMYŚL WIELKI	20853288	25,61	58,40	15,99
	Razem miasta-gminy	**574310950**	**36,17**	**51,03**	**12,80**
	Gminy				
1	JASŁO	16028094	28,72	60,12	11,16

1	2	3	4	5	6
2	CZARNA (pow. łańcucki)	13590574	25,11	63,42	11,48
3	TARNOWIEC	10251276	33,01	56,05	10,94
4	WOJASZÓWKA	10350697	27,28	61,19	11,54
5	SANOK	18218781	33,80	50,17	16,03
6	BOGUCHWAŁA	23562269	38,43	50,81	10,76
7	WIŚNIOWA	10245432	19,61	67,31	13,08
8	LUBENIA	7751810	23,23	59,83	16,94
9	IWIERZYCE	8709877	23,07	67,04	9,88
10	JODŁOWA	6705111	18,07	69,40	12,53
11	ŻYRAKÓW	15285639	26,59	62,48	10,93
12	DYNÓW	8977927	20,74	66,93	12,33
13	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	10433420	15,84	68,71	15,44
14	CHORKÓWKA	15740424	25,47	64,72	9,81
15	WIELKIE OCZY	4806389	28,98	60,17	10,86
16	NIEBYLEC	13243716	21,85	68,85	9,30
17	PRZEMYŚL	10766786	39,60	48,47	11,93
18	ŁAŃCUT	24890514	37,27	53,08	9,65
19	DUBIECKO	12435266	23,69	60,80	15,51
20	BIAŁOBRZEGI	9762465	33,64	52,20	14,16
21	OSIEK JASIELSKI	6353603	24,17	63,34	12,49
22	SZERZYNY	10277961	17,57	70,01	12,43
23	KROŚCIENKO WYŻNE	6191979	37,84	49,04	13,12
24	PYSZNICA	11444696	25,26	59,83	14,91
25	HARASIUKI	7864411	19,38	66,13	14,49
26	BOROWA	7080032	24,67	62,34	12,98

1	2	3	4	5	6
27	GRODZISKO DOLNE	10409654	22,96	56,32	20,72
28	KRASICZYN	5750894	40,92	42,69	16,39
29	HYŻNE	8530172	19,08	70,45	10,47
30	ZALESZANY	13236749	33,34	52,29	14,37
31	PRZECŁAW	13706441	21,46	66,64	11,90
32	DĘBOWIEC	10420644	25,90	59,75	14,35
33	ŚWILCZA	22785504	34,34	53,69	11,97
34	JAROCIN	6922009	20,49	64,87	14,63
35	SKOŁYSZYN	15831687	28,19	60,16	11,65
36	RAKSZAWA	9502141	22,58	62,68	14,74
37	CZERMIN	8410401	25,60	64,45	9,95
38	WIĄZOWNICA	13979701	27,52	61,55	10,93
39	KURYŁÓWKA	7443568	25,93	64,30	9,77
40	KRZESZÓW	5494147	25,91	63,32	10,77
41	DZIKOWIEC	8368932	18,63	69,92	11,45
42	KAMIEŃ	8767844	14,96	71,99	13,05
43	JAROSŁAW	16257793	33,12	53,48	13,40
44	BOJANÓW	9298457	17,29	67,54	15,17
45	FRYSZTAK	13948694	25,08	62,71	12,21
46	NOWY ŻMIGRÓD	12491229	20,98	66,91	12,10
47	RADYMNO	15330792	23,65	62,41	13,93
48	ZAKLIKÓW	11764522	23,40	61,98	14,62
49	TUSZÓW NARODOWY	9579922	28,08	57,87	14,05
50	CZUDEC	15058204	23,61	62,94	13,45
51	BRZOSTEK	17180591	19,61	68,32	12,08

1	2	3	4	5	6
52	PAWŁOSIÓW	10005549	36,43	50,69	12,88
53	NIWISKA	7357677	21,41	66,48	12,10
54	KRZYWCZA	6759719	18,22	66,31	15,46
55	CHMIELNIK	8234292	27,49	60,79	11,72
56	WADOWICE GÓRNE	8952988	24,67	62,58	12,75
57	ZARSZYN	12213112	26,18	58,07	15,75
58	JEŻOWE	12729630	15,90	69,41	14,69
59	RANIŻÓW	9471796	19,69	68,09	12,22
60	BESKO	5603908	24,27	61,36	14,37
61	MIEJSCE PIASTOWE	17708269	32,71	55,33	11,96
62	GORZYCE	18709930	37,60	47,88	14,52
63	ROŹWIENICA	8785457	21,58	58,86	19,56
64	PADEW NARODOWA	7306580	28,43	54,86	16,71
65	ZARZECZE	9591451	25,18	64,69	10,13
66	MIELEC	15641149	32,28	55,64	12,08
67	BRZYSKA	8096260	18,43	66,07	15,49
68	MAJDAN KRÓLEWSKI	13042081	18,35	67,27	14,38
69	NOZDRZEC	11837450	20,06	62,68	17,26
70	TRYŃCZA	10983143	36,96	44,72	18,31
71	KOŁACZYCE	11526289	18,88	69,06	12,06
72	JASIENICA ROSIELNA	9699484	21,87	63,43	14,69
73	ŻURAWICA	16798331	39,95	45,44	14,61
74	GAĆ	6334912	37,60	50,90	11,50
75	DĘBICA	31799444	35,70	51,55	12,76
76	ORŁY	11671615	24,58	58,63	16,79

1	2	3	4	5	6
77	MEDYKA	8659558	48,21	40,31	11,48
78	RADOMYŚL NAD SANEM	10503515	22,98	57,69	19,33
79	DOMARADZ	8745692	19,63	64,50	15,87
80	KORCZYNA	14688278	28,46	58,17	13,38
81	GAWŁUSZOWICE	4088881	26,99	60,24	12,77
82	LEŻAJSK	26761682	34,98	54,01	11,01
83	CMOLAS	11091704	24,86	61,42	13,72
84	DYDNIA	11854791	21,75	60,97	17,28
85	LUBACZÓW	12958873	29,99	59,42	10,58
86	PRUCHNIK	13512928	29,30	57,51	13,19
87	TRZEBOWNISKO	25103741	42,13	47,20	10,66
88	FREDROPOL	8176458	24,44	59,69	15,87
89	JAWORNIK POLSKI	7011168	21,19	61,57	17,25
90	HORYNIEC-ZDRÓJ	6841997	36,46	49,48	14,06
91	BUKOWSKO	7511009	20,31	66,83	12,86
92	LASZKI	10255700	23,02	57,34	19,64
93	KOMAŃCZA	7687901	40,09	44,45	15,46
94	BIRCZA	10125162	23,52	61,76	14,72
95	KRASNE	19077165	42,43	47,65	9,92
96	CHŁOPICE	8298137	33,53	56,85	9,62
97	STARY DZIKÓW	6716655	29,48	56,96	13,56
98	CZARNA (pow. dębicki)	15757053	25,91	63,09	11,00
99	PRZEWORSK	21462526	35,06	49,14	15,80
100	STUBNO	6153416	32,18	51,11	16,72
101	ADAMÓWKA	6103509	22,99	64,53	12,48

1	2	3	4	5	6
102	BALIGRÓD	4819215	36,83	48,53	14,64
103	ŻOŁYNIA	10076039	27,78	58,51	13,71
104	GRĘBÓW	15293742	51,25	38,99	9,77
105	MARKOWA	10487312	37,99	52,33	9,68
106	HACZÓW	14938623	23,20	47,75	29,05
107	TYRAWA WOŁOSKA	3197918	28,85	50,95	20,20
108	CZARNA (pow. bieszczadzki)	3949244	49,83	39,12	11,05
109	LUTOWISKA	4007535	47,29	39,29	13,42
110	ROKIETNICA	7455607	42,65	34,81	22,54
111	OLSZANICA	8513480	39,25	49,64	11,11
112	KREMPNA	3954854	23,67	56,03	20,29
113	CISNA	3164368	56,28	33,62	10,10
114	OSTRÓW	17151150	62,22	29,36	8,42
115	SOLINA	13915573	71,47	20,37	8,16
	Razem gminy	**1292372516**	**29,68**	**57,06**	**13,26**
	Miasta na prawach powiatu				
1	TARNOBRZEG	102400905	30,46	40,18	29,36
2	RZESZÓW	358810683	41,08	37,83	21,08
3	PRZEMYŚL	160924102	28,23	43,34	28,43
4	KROSNO	129964641	34,59	41,49	23,93
	Razem miasta na prawach powiatu	**752100331**	**35,76**	**39,96**	**24,28**

Tabela 3a Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego wg ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej w 2001 roku

L.p.	Nazwa jednostki	Wydatki						
			w tym (w%):					
		ogółem (w zł)	oświata i wychowanie	opieka społeczna	administracja publiczna	edukacyjna opieka wychowawcza	transport i łączność	gospodarka komunalna i ochrona środowiska
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	277097501	12,10	2,64	4,92	0,48	37,56	-
	Powiaty							
1	PRZEMYSKI	15935792	13,16	24,51	24,18	4,72	23,57	-
2	RZESZOWSKI	56977260	21,76	21,60	9,21	4,07	19,85	-
3	KROŚNIEŃSKI	35097202	32,09	19,61	12,94	9,39	5,95	-
4	KOLBUSZOWSKI	25505348	27,03	8,06	14,26	2,16	6,87	-
5	PRZEWORSKI	38847189	29,59	8,39	9,05	2,60	15,05	-
6	NIŻAŃSKI	30087101	30,27	6,17	10,54	6,49	9,21	-
7	TARNOBRZESKI	25289911	30,82	21,92	11,08	7,13	7,56	-
8	ŁAŃCUCKI	36441554	35,00	10,14	8,13	6,99	7,91	-
9	BRZOZOWSKI	32423655	24,19	14,58	9,33	3,84	12,89	-
10	DĘBICKI	66589669	37,56	14,65	8,19	2,27	6,95	-
11	STRZYŻOWSKI	31898038	23,70	16,93	6,43	10,29	7,94	-
12	STALOWOWOLSKI	61681936	34,68	15,40	7,04	3,07	2,43	-
13	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	40683896	35,07	14,37	8,06	4,61	10,26	-
14	SANOCKI	57728373	34,24	8,02	11,86	5,84	10,08	-
15	LEŻAJSKI	39562533	28,96	13,15	6,57	6,82	8,45	-
16	MIELECKI	77931476	33,33	10,75	7,13	4,19	4,37	-
17	JASIELSKI	71197381	34,65	13,97	7,08	5,41	6,99	-
18	JAROSŁAWSKI	79342866	29,96	14,98	8,63	8,31	11,96	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	BIESZCZADZKI	38393743	27,43	12,97	9,83	12,64	5,24	-
20	LUBACZOWSKI	50715548	21,53	19,61	5,76	5,02	5,97	-
	Razem powiaty	**912330471**	**30,36**	**14,22**	**8,93**	**5,61**	**8,92**	**-**
	Miasta							
1	RADYMNO	6218503	41,20	16,31	20,44	8,60	0,82	4,35
2	STALOWA WOLA	81331987	30,38	13,87	10,33	10,86	14,14	5,25
3	MIELEC	72923500	35,99	14,85	7,81	8,03	8,84	9,13
4	SANOK	51799075	34,78	15,06	10,26	8,03	4,39	13,55
5	LUBACZÓW	16180095	37,84	14,12	15,52	7,31	2,03	11,25
6	PRZEWORSK	21482888	50,18	13,08	9,96	8,52	1,21	6,91
7	DYNÓW	7277392	43,73	16,01	14,76	5,88	2,42	10,05
8	LEŻAJSK	17937669	44,53	10,47	13,19	8,75	10,06	4,23
9	JAROSŁAW	53204569	33,34	14,73	10,73	10,83	3,64	11,41
10	DĘBICA	67892682	31,25	12,68	7,33	11,18	20,16	5,93
11	ŁAŃCUT	25016387	30,52	14,16	12,44	14,56	3,44	8,51
12	JASŁO	60033209	32,19	15,12	11,09	6,76	11,14	6,71
	Razem miasta	**481297956**	**34,39**	**14,15**	**10,23**	**9,44**	**9,56**	**8,16**
	Miasta-gminy							
1	PILZNO	17079872	51,93	11,12	11,41	9,95	3,53	3,52
2	STRZYŻÓW	20361820	48,68	13,31	11,36	6,72	4,73	6,54
3	KAŃCZUGA	13514347	46,74	7,88	13,15	4,96	4,70	11,38
4	NISKO	24019809	43,66	14,97	10,19	6,88	1,98	9,06
5	NOWA DĘBA	20722594	39,09	20,11	10,38	9,37	3,02	7,74
6	ULANÓW	9817201	53,88	7,73	10,43	7,27	4,64	9,51
7	KOLBUSZOWA	25157773	47,51	14,19	9,59	7,76	1,62	9,12
8	BŁAŻOWA	13657158	53,92	9,20	9,01	4,87	9,81	5,14
9	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	28607314	49,84	7,66	8,92	4,55	11,89	8,82

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	19658898	52,20	10,04	9,05	2,46	6,76	12,24
11	JEDLICZE	16780174	41,89	12,19	12,78	5,70	9,89	7,57
12	NAROL	10291258	47,98	18,83	13,37	2,04	1,78	10,01
13	NOWA SARZYNA	24449484	46,61	13,18	12,90	7,60	1,51	5,44
14	RUDNIK NAD SANEM	13068360	45,01	9,07	10,33	3,71	1,81	10,74
15	TYCZYN	17224736	45,27	8,08	9,72	4,13	6,17	15,25
16	ZAGÓRZ	15189031	53,32	11,94	10,96	2,22	7,23	4,61
17	ROPCZYCE	31251914	41,74	7,99	9,89	5,54	3,69	8,09
18	DUKLA	20582653	49,02	11,13	15,63	2,47	10,65	4,42
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	14516327	43,36	13,33	12,35	6,40	4,86	7,23
20	OLESZYCE	8950521	54,52	11,50	11,76	6,07	1,76	7,58
21	SIENIAWA	8464550	54,42	9,73	14,67	3,51	3,17	3,81
22	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	21572601	42,13	7,37	11,58	4,20	6,13	13,94
23	BRZOZÓW	30329951	47,54	14,16	11,22	4,97	3,29	11,47
24	RYMANÓW	19003157	45,71	9,24	9,70	3,76	5,61	16,15
25	USTRZYKI DOLNE	21570342	48,36	17,80	12,12	6,15	0,77	3,98
26	LESKO	14377901	38,40	12,29	12,98	6,58	3,04	7,20
27	RADOMYŚL WIELKI	18532055	49,74	9,31	8,32	0,46	2,69	3,85
28	IWONICZ-ZDRÓJ	15529518	39,90	13,70	12,20	5,38	1,40	7,33
29	CIESZANÓW	11129480	55,28	10,28	11,22	2,81	3,53	4,60
	Razem miasta-gminy	**525 410 799**	**46,93**	**11,72**	**11,10**	**5,26**	**4,65**	**8,33**
	Gminy							
1	JASŁO	14723842	51,47	10,26	18,64	0,15	4,76	3,25
2	PRZEWORSK	15322708	48,38	11,48	18,95	0,59	1,04	11,62
3	CZARNA (pow. łańcucki)	12327041	47,33	8,90	10,08	8,17	3,22	13,57
4	JODŁOWA	6089107	47,96	12,62	16,58	-	12,74	2,39
5	ROŹWIENICA	6931770	51,29	9,96	17,21	0,10	4,32	10,60

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	PRZECŁAW	13006512	55,00	8,70	9,99	1,00	7,91	8,71
7	WIŚNIOWA	8940027	57,80	12,21	12,82	2,04	2,46	3,40
8	WOJASZÓWKA	9786091	54,56	9,11	11,30	5,88	4,69	4,44
9	IWIERZYCE	7506796	53,74	6,80	19,14	6,11	5,02	3,04
10	NIEBYLEC	11294111	53,51	8,43	13,15	-	8,40	8,91
11	GAĆ	4648403	54,71	8,53	15,92	0,46	1,48	6,47
12	GRODZISKO DOLNE	9180091	49,73	7,11	13,36	0,20	8,57	12,96
13	BIAŁOBRZEGI	8553336	62,92	10,01	10,54	3,20	4,73	2,31
14	PAWŁOSIÓW	8299868	42,42	9,39	17,33	0,18	4,73	17,36
15	WIELKIE OCZY	4031414	54,79	8,16	21,33	-	1,36	1,96
16	CZERMIN	6635601	54,52	8,35	15,77	2,06	5,40	3,77
17	DYNÓW	7756141	57,37	9,20	15,51	-	6,21	4,09
18	LUBENIA	6140135	50,93	8,13	13,80	-	6,01	4,84
19	JAROSŁAW	13456859	44,30	10,85	15,15	0,01	5,55	18,66
20	ZALESZANY	11195508	46,62	9,84	13,76	3,44	2,29	13,20
21	SANOK	18394937	41,86	13,11	12,03	1,10	1,80	20,58
22	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	9202344	49,84	10,15	11,43	2,23	11,69	1,31
23	HARASIUKI	6848854	54,01	10,82	15,12	3,35	3,72	2,80
24	KRASICZYN	5513724	43,90	15,12	16,52	0,42	3,67	9,11
25	DZIKOWIEC	7178487	59,32	8,13	11,97	2,64	1,14	2,58
26	LEŻAJSK	21946449	55,07	8,68	9,18	4,49	7,67	3,27
27	FRYSZTAK	11999364	49,95	9,30	9,69	5,55	5,01	7,60
28	CHORKÓWKA	14527815	60,22	8,73	10,18	6,02	1,14	2,79
29	KAMIEŃ	9371796	47,76	7,43	11,34	2,64	2,56	22,57
30	ZARSZYN	10673696	46,52	11,93	15,36	1,61	7,01	8,66
31	NOZDRZEC	9614145	63,24	13,03	10,89	0,07	2,22	3,62
32	BRZYSKA	6362386	52,26	12,55	17,75	2,51	7,22	1,89

1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	SZERZYNY	9355613	47,70	9,55	12,45	5,76	9,00	6,45
34	HACZÓW	10486126	44,26	9,46	11,76	5,95	0,85	13,39
35	RANIŻÓW	8440984	60,91	7,84	11,67	6,53	1,27	2,52
36	PRZEMYŚL	9818832	47,34	12,03	15,45	10,15	3,68	3,30
37	ŁAŃCUT	21059486	47,25	8,51	10,87	7,03	4,18	11,59
38	DĘBOWIEC	9258146	55,93	11,92	12,60	2,11	4,70	4,30
39	HYŻNE	7805563	52,55	7,38	13,34	1,47	5,21	4,32
40	SKOŁYSZYN	14190800	47,99	12,46	12,48	3,73	8,78	4,67
41	KROŚCIENKO WYŻNE	5529414	45,09	10,58	13,77	0,60	4,80	18,85
42	JEŻOWE	12085134	49,25	9,66	12,24	0,41	3,47	16,11
43	RADOMYŚL NAD SANEM	9727263	40,93	8,04	15,63	3,31	4,30	3,49
44	BESKO	4562167	51,49	12,53	11,95	0,35	2,11	14,40
45	ZARZECZE	7928634	61,76	10,14	11,22	0,29	3,18	7,22
46	WADOWICE GÓRNE	8588453	55,45	7,46	14,99	5,98	1,32	2,65
47	MIELEC	14199485	44,25	8,27	13,56	1,86	3,36	15,90
48	KRZESZÓW	5778342	48,10	6,95	16,64	5,50	0,91	16,72
49	NIWISKA	6364994	54,07	11,25	14,65	-	3,51	5,07
50	CMOLAS	9014358	57,14	8,94	12,14	1,50	3,21	4,49
51	KURYŁÓWKA	6721273	47,79	7,78	15,38	-	2,03	2,56
52	JAROCIN	6463948	51,29	8,90	10,02	-	7,14	14,63
53	WIĄZOWNICA	12490125	52,01	9,71	12,61	2,07	3,30	7,99
54	NOWY ŻMIGRÓD	10832821	55,76	11,46	14,64	3,84	3,01	2,37
55	MARKOWA	7172685	44,38	10,86	14,42	8,71	1,95	10,93
56	MAJDAN KRÓLEWSKI	10557203	52,17	13,16	12,34	-	0,67	8,27
57	CZUDEC	15367576	64,51	9,17	7,83	6,99	3,60	2,45
58	ŚWILCZA	20638268	49,58	8,07	10,36	6,55	3,88	14,82
59	TARNOWIEC	10837798	56,44	9,59	14,28	1,79	2,73	8,08

1	2	3	4	5	6	7	8	9
60	BOJANÓW	8442293	46,62	11,69	12,30	1,53	4,87	3,65
61	ŻYRAKÓW	14521647	54,29	7,95	9,96	4,31	2,88	10,13
62	TUSZÓW NARODOWY	9638351	48,47	8,41	13,64	2,72	3,68	6,54
63	DĘBICA	27564636	54,06	9,90	8,54	4,58	5,14	11,37
64	PADEW NARODOWA	6031795	51,02	11,88	17,77	0,57	1,16	2,96
65	CHŁOPICE	6756104	60,83	7,35	15,28	2,78	3,15	5,65
66	DUBIECKO	12283835	48,80	14,37	12,44	3,17	10,79	4,28
67	KOŁACZYCE	10149124	54,66	10,65	12,17	2,46	5,72	5,90
68	RADYMNO	14222643	46,59	13,80	13,75	0,12	1,78	15,42
69	ZAKLIKÓW	12326222	44,24	9,85	8,78	4,90	1,45	22,71
70	PYSZNICA	11464254	43,68	9,09	11,45	2,90	4,27	12,97
71	MIEJSCE PIASTOWE	17364407	48,71	7,50	9,24	3,44	1,10	2,27
72	ORŁY	9741282	63,41	9,18	12,16	0,01	1,55	2,81
73	BOGUCHWAŁA	24309094	46,13	7,49	10,98	3,59	2,33	22,63
74	TRYŃCZA	9434422	48,83	8,74	13,34	0,81	1,48	19,06
75	KRASNE	15883623	50,10	6,50	11,97	7,67	4,09	14,64
76	OSIEK JASIELSKI	6102971	55,87	11,94	15,95	2,39	2,42	2,10
77	BUKOWSKO	6614202	50,11	8,45	16,51	5,16	4,66	7,41
78	ŻURAWICA	14338189	44,25	12,82	14,39	5,21	3,09	15,90
79	PRUCHNIK	11780487	54,08	10,57	16,87	3,99	3,53	2,11
80	BRZOSTEK	19221706	47,01	8,58	8,17	3,51	4,65	20,45
81	LUBACZÓW	11682318	55,47	9,80	10,72	4,24	2,34	6,84
82	KRZYWCZA	6476831	55,89	11,60	14,23	2,92	2,01	3,65
83	GRĘBÓW	12040450	43,19	10,69	12,37	4,74	5,39	11,52
84	GAWŁUSZOWICE	3446996	45,24	7,71	17,01	-	12,80	2,23
85	BOROWA	7062223	52,79	7,53	16,40	1,25	3,03	2,98
86	RAKSZAWA	9298331	36,60	13,46	14,99	1,42	6,30	6,91

1	2	3	4	5	6	7	8	9
87	JAWORNIK POLSKI	6155951	52,39	7,94	16,70	-	10,91	6,61
88	KORCZYNA	14067397	47,90	10,04	12,02	4,43	4,19	14,58
89	DOMARADZ	7836738	56,72	13,32	11,77	0,32	9,02	3,14
90	TRZEBOWNISKO	21463925	41,24	7,67	10,38	4,96	3,27	6,43
91	MEDYKA	7840945	50,46	8,46	13,80	2,12	2,89	8,14
92	CHMIELNIK	7457330	44,40	16,95	11,21	0,05	3,04	4,21
93	BALIGRÓD	4277297	47,00	14,60	17,80	2,32	0,86	6,12
94	LASZKI	9492989	48,69	9,35	14,00	1,89	2,20	18,02
95	DYDNIA	10925110	53,00	13,98	12,51	2,75	4,43	3,15
96	STARY DZIKÓW	6426887	50,23	5,92	12,76	1,92	3,25	5,70
97	FREDROPOL	7493666	48,08	16,11	13,89	2,99	4,75	6,72
98	JASIENICA ROSIELNA	9860816	50,17	10,05	10,04	4,37	2,83	12,08
99	HORYNIEC-ZDRÓJ	6950785	53,47	10,61	12,59	1,90	1,02	11,84
100	BIRCZA	9439532	61,47	11,82	10,70	0,13	1,34	4,72
101	ADAMÓWKA	6099972	66,27	9,77	14,37	-	1,45	2,72
102	CZARNA (pow. dębicki)	15488467	52,45	7,58	9,74	3,37	2,16	7,73
103	ROKIETNICA	6509731	59,09	7,54	12,09	0,09	3,89	13,42
104	STUBNO	6098944	39,27	15,19	15,55	-	4,39	7,56
105	CZARNA (pow. bieszczadzki)	3495619	47,21	11,34	19,77	0,49	0,64	13,14
106	OLSZANICA	10696724	50,69	9,37	12,28	7,50	2,16	6,05
107	ŻOŁYNIA	11118084	48,62	6,28	9,70	5,43	1,86	22,14
108	KREMPNA	3277839	56,43	12,80	16,26	2,17	1,87	2,25
109	KOMAŃCZA	7904207	55,82	13,27	15,80	0,35	4,35	3,93
110	TYRAWA WOŁOSKA	3441886	40,65	10,28	19,77	-	8,61	4,26
111	LUTOWISKA	4322300	46,01	19,17	21,32	2,44	0,84	1,91
112	GORZYCE	30887641	34,08	23,44	7,72	3,88	3,45	8,86
113	SOLINA	9844538	46,44	8,98	13,91	2,14	3,15	5,68

1	2	3	4	5	6	7	8	9
114	CISNA	3641844	49,44	7,99	20,76	3,06	1,98	2,79
115	OSTRÓW	18054679	33,63	4,57	9,74	0,54	5,63	40,04
	Razem gminy	**1 181 505 128**	**50,01**	**10,18**	**12,61**	**3,03**	**3,97**	**9,51**
	Miasta na prawach powiatu							
1	TARNOBRZEG	101215116	33,90	15,18	7,79	8,36	3,87	4,43
2	PRZEMYŚL	164038137	32,13	17,23	6,68	11,27	6,55	4,62
3	RZESZÓW	399781737	35,04	12,29	5,19	8,17	7,69	6,06
4	KROSNO	128035095	40,62	9,45	5,74	10,27	3,58	4,60
	Razem miasta na prawach powiatu	**793070085**	**35,19**	**13,22**	**5,92**	**9,18**	**6,30**	**5,32**

Tabela 3b Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego wg ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej w 2002 roku

L.p.	Nazwa jednostki	Wydatki						
			w tym (w%):					
		ogółem (w zł)	oświata i wychowanie	opieka społeczna	administracja publiczna	edukacyjna opieka wychowawcza	transport i łączność	gospodarka komunalna i ochrona środowiska
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	242044572	13,22	1,26	5,66	0,52	36,59	0,09
	Powiaty							
1	PRZEMYSKI	17432577	11,50	21,93	23,81	4,53	24,96	-
2	RZESZOWSKI	44261330	26,81	28,45	13,42	5,78	16,96	-
3	KROŚNIEŃSKI	34015764	31,93	21,15	14,54	9,62	15,25	-
4	PRZEWORSKI	32661585	33,52	10,42	12,02	3,31	10,62	-
5	TARNOBRZESKI	20414604	38,15	27,07	13,05	8,07	6,72	-
6	KOLBUSZOWSKI	25178425	24,91	9,19	25,29	2,30	8,00	-
7	ŁAŃCUCKI	33748054	36,52	11,31	9,77	7,52	9,06	0,49
8	BRZOZOWSKI	26886287	27,75	20,34	12,07	4,79	6,84	-
9	NIŻAŃSKI	28173498	31,86	7,02	12,54	6,69	10,35	-
10	STALOWOWOLSKI	55077943	37,37	15,70	8,67	3,96	4,40	-
11	DĘBICKI	62834550	38,48	15,56	9,91	2,27	10,18	-
12	STRZYŻOWSKI	30902547	24,13	19,10	7,62	10,57	12,59	-
13	JASIELSKI	62832877	36,64	14,28	8,26	6,06	9,15	-
14	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	37051247	33,49	14,57	9,70	5,68	12,04	-
15	MIELECKI	68229067	35,47	9,60	9,32	5,01	6,58	-
16	LEŻAJSKI	34911004	30,74	15,63	8,26	8,18	6,93	-
17	SANOCKI	50981615	36,50	10,95	9,51	7,01	9,72	-
19	LESKI	19294099	34,00	5,57	11,83	14,80	3,02	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	LUBACZOWSKI	46105454	24,10	20,06	6,49	5,34	5,38	-
21	BIESZCZADZKI	17741936	21,31	21,44	10,47	8,98	4,72	-
	Razem powiaty	**816207292**	**32,30**	**15,89**	**10,77**	**6,25**	**8,96**	**0,02**
	Miasta							
1	STALOWA WOLA	86100773	30,92	13,96	10,09	9,77	12,66	7,65
2	RADYMNO	6717797	37,89	13,64	20,42	9,56	2,26	6,35
3	MIELEC	81412026	36,07	13,46	8,04	8,56	7,74	10,61
4	PRZEWORSK	20099943	47,56	13,57	10,61	10,25	0,80	6,90
5	SANOK	49939926	33,14	16,53	10,85	9,28	6,71	7,10
6	JAROSŁAW	51969130	34,72	14,39	11,07	10,73	5,46	7,47
7	LUBACZÓW	16189708	38,24	13,85	17,41	7,87	1,53	10,05
8	DĘBICA	60487858	35,52	14,39	8,47	13,70	9,98	4,71
9	DYNÓW	7824053	42,67	15,45	14,11	7,27	2,90	9,17
10	LEŻAJSK	20509558	40,02	9,03	12,17	8,07	14,33	8,72
11	ŁAŃCUT	26185871	30,86	12,42	12,83	15,05	2,54	10,08
12	JASŁO	64770799	28,76	13,47	10,01	7,08	6,42	6,93
	Razem miasta	**492207442**	**34,26**	**13,89**	**10,42**	**9,88**	**7,71**	**7,84**
	Miasta-gminy							
1	STRZYŻÓW	22505956	49,14	12,76	11,02	7,55	6,26	4,64
2	KAŃCZUGA	15263791	40,15	8,06	11,69	10,62	5,60	7,07
3	ULANÓW	10306877	47,21	7,95	10,82	7,21	6,98	12,04
4	RUDNIK NAD SANEM	11578396	50,28	11,01	11,90	4,51	5,58	5,42
5	PILZNO	20321733	51,59	10,28	10,63	9,72	5,38	3,73
6	NISKO	26080971	42,45	14,02	9,84	5,97	2,40	9,65
7	LESKO	18053226	30,74	10,62	10,55	5,90	3,49	30,03
8	ROPCZYCE	30633832	41,31	9,03	11,76	6,49	7,48	7,04
9	BŁAŻOWA	13957914	53,85	9,37	9,28	4,84	4,03	10,11

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	NOWA DĘBA	22507469	36,64	19,34	10,63	8,74	6,22	6,27
11	JEDLICZE	20010625	36,93	10,68	10,99	5,05	8,17	13,37
12	KOLBUSZOWA	28323767	45,85	13,96	9,45	7,03	2,66	8,39
13	OLESZYCE	8552634	53,08	11,60	13,57	5,33	1,06	7,16
14	NOWA SARZYNA	26078026	51,19	13,25	11,26	8,59	1,04	4,12
15	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	28689931	46,75	8,42	9,79	5,08	7,95	7,13
16	BRZOZÓW	32652047	47,48	12,38	10,98	4,77	2,54	14,43
17	USTRZYKI DOLNE	23898795	47,72	16,64	9,70	6,27	1,81	7,04
18	DUKLA	18286121	45,24	13,30	19,70	5,83	5,84	2,50
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	16677019	40,26	12,45	11,55	5,64	1,77	9,47
20	NAROL	10866494	47,06	16,71	13,07	2,27	1,88	8,35
21	ZAGÓRZ	15875436	51,99	11,62	11,26	2,18	7,51	5,41
22	RYMANÓW	21356195	45,83	8,96	9,24	3,50	9,14	14,10
23	TYCZYN	19404797	47,01	7,65	8,83	3,75	8,22	15,07
24	SIENIAWA	9721455	60,71	8,45	12,63	3,43	1,78	5,95
25	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	23155521	47,93	8,85	8,21	3,43	5,79	18,00
26	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	24111844	45,91	7,09	10,74	3,98	3,15	12,02
27	CIESZANÓW	10713391	50,27	10,55	11,65	2,40	2,59	3,82
28	IWONICZ-ZDRÓJ	15547047	41,26	14,12	12,40	6,28	2,87	5,61
29	RADOMYŚL WIELKI	18901683	47,91	9,82	8,82	0,51	5,31	4,47
	Razem miasta-gminy	**564032993**	**45,77**	**11,45**	**10,88**	**5,59**	**4,76**	**9,28**
	Gminy							
1	JASŁO	16009729	46,75	10,96	21,12	0,19	9,31	2,36
2	CZARNA (pow. łańcucki)	14259955	46,64	8,62	8,36	8,65	3,84	14,54
3	TARNOWIEC	10669838	52,19	9,98	13,50	2,00	3,79	9,54
4	WOJASZÓWKA	10035997	54,57	9,67	11,29	5,30	5,18	4,51
5	SANOK	17017060	43,30	16,14	16,05	1,12	3,84	8,57

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	BOGUCHWAŁA	23405391	46,74	8,20	11,16	4,21	3,21	20,25
7	WIŚNIOWA	9603733	56,71	13,03	13,03	2,30	2,89	2,78
8	LUBENIA	8106008	46,10	7,26	13,27	-	7,33	3,97
9	IWIERZYCE	9156809	54,90	6,72	17,10	5,18	6,39	3,71
10	JODŁOWA	7209458	44,40	11,51	15,71	-	17,13	3,53
11	ŻYRAKÓW	15816737	53,57	7,94	9,83	4,02	4,77	6,80
12	DYNÓW	8605766	57,63	8,62	15,02	-	7,69	4,06
13	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	10027830	52,85	10,41	11,61	2,31	11,66	1,03
14	CHORKÓWKA	15357237	54,63	9,19	10,59	5,31	1,96	10,32
15	WIELKIE OCZY	4690223	51,84	8,83	19,44	-	6,74	2,28
16	NIEBYLEC	13319253	51,72	7,84	11,52	-	8,23	9,34
17	PRZEMYŚL	10773141	48,71	10,87	14,12	8,65	5,96	4,56
18	ŁAŃCUT	25812822	42,73	7,91	8,90	5,94	7,80	15,94
19	DUBIECKO	13016954	43,34	13,63	12,92	3,17	2,78	17,72
20	BIAŁOBRZEGI	9523376	49,58	10,06	10,54	2,79	7,56	7,56
21	OSIEK JASIELSKI	6103163	51,70	12,46	17,10	3,08	5,04	3,40
22	SZERZYNY	10471323	43,46	9,50	12,45	6,18	14,20	2,75
23	KROŚCIENKO WYŻNE	6094060	37,49	10,18	13,03	0,59	8,04	23,15
24	PYSZNICA	11472364	50,17	10,13	12,86	3,42	5,50	4,31
25	HARASIUKI	7308718	54,43	10,57	15,87	2,90	4,44	5,34
26	BOROWA	6481709	53,69	9,11	19,16	1,92	3,60	1,86
27	GRODZISKO DOLNE	11073466	45,47	7,46	13,20	0,60	10,22	15,62
28	KRASICZYN	5298387	39,29	17,08	18,24	0,46	6,50	6,58
29	HYŻNE	7827558	53,93	7,53	14,50	1,53	9,74	2,57
30	ZALESZANY	14019042	40,89	8,80	11,24	2,69	1,91	25,16
31	PRZECŁAW	14848742	47,12	8,16	10,64	3,25	3,00	7,03
32	DĘBOWIEC	10371934	52,10	11,09	12,28	2,36	7,50	5,62

1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	ŚWILCZA	21705520	51,64	9,03	10,70	5,60	3,71	10,63
34	JAROCIN	7078497	44,16	8,89	9,27	-	5,94	20,91
35	SKOŁYSZYN	16070522	47,45	12,85	11,44	4,41	8,44	6,31
36	RAKSZAWA	9449335	46,30	13,57	15,27	3,18	1,10	5,48
37	CZERMIN	7894114	53,73	7,54	15,16	2,28	8,95	4,63
38	WIĄZOWNICA	13665480	57,93	8,83	12,30	2,48	2,68	4,37
39	KURYŁÓWKA	7411725	57,30	7,30	14,99	-	1,89	3,44
40	KRZESZÓW	4989936	49,20	9,23	20,85	4,05	3,05	4,20
41	DZIKOWIEC	8540698	50,33	7,79	13,71	3,18	1,35	3,32
42	KAMIEŃ	9375483	51,29	7,46	11,55	4,24	2,13	14,92
43	JAROSŁAW	17669459	37,76	8,47	12,78	-	10,71	25,50
44	BOJANÓW	10108224	45,68	10,42	10,42	1,32	3,58	4,64
45	FRYSZTAK	13635752	51,94	9,04	9,28	5,44	4,70	7,64
46	NOWY ŻMIGRÓD	12043868	51,86	10,74	12,97	3,74	7,24	2,56
47	RADYMNO	15154774	49,15	13,43	17,20	0,62	4,75	6,68
48	ZAKLIKÓW	13028813	42,04	10,56	8,76	6,26	2,50	24,27
49	TUSZÓW NARODOWY	9327871	52,16	10,59	14,85	2,32	3,03	3,35
50	CZUDEC	14257523	53,24	10,22	9,02	6,89	4,32	6,02
51	BRZOSTEK	16895915	54,16	12,32	9,86	4,91	6,73	3,92
52	PAWŁOSIÓW	9451459	39,61	9,25	16,61	0,23	5,06	19,72
53	NIWISKA	6713701	54,15	11,95	13,85	-	4,75	3,05
54	KRZYWCZA	6506944	51,71	12,31	14,85	2,96	3,37	5,04
55	CHMIELNIK	7611281	49,85	16,21	14,38	-	9,60	2,80
56	WADOWICE GÓRNE	8786759	55,96	8,21	15,62	4,35	1,43	2,67
57	ZARSZYN	13622200	45,65	10,58	12,54	1,28	9,16	8,16
58	JEŻOWE	12659279	57,14	8,98	14,27	0,40	6,31	6,95
59	RANIŻÓW	9065451	54,15	8,43	13,69	7,11	1,99	5,44

1	2	3	4	5	6	7	8	9
60	BESKO	5741213	56,18	11,70	10,67	0,48	3,30	10,00
61	MIEJSCE PIASTOWE	22303862	36,15	6,28	7,65	2,76	1,32	1,42
62	GORZYCE	18341575	40,50	12,69	10,34	7,25	3,65	3,75
63	ROŹWIENICA	8808085	50,66	8,68	14,71	0,08	3,99	12,99
64	PADEW NARODOWA	7100219	53,02	12,31	16,04	0,70	1,92	2,48
65	ZARZECZE	9198027	60,69	9,00	11,03	0,29	3,26	8,81
66	MIELEC	14892674	46,64	8,66	13,37	1,72	1,90	15,96
67	BRZYSKA	7995754	47,41	10,63	16,61	3,60	13,05	3,78
68	MAJDAN KRÓLEWSKI	11263360	54,62	13,62	12,38	-	2,49	5,35
69	NOZDRZEC	12032217	53,53	15,23	9,37	0,05	5,62	5,85
70	TRYŃCZA	11770081	39,10	7,75	11,32	0,70	1,33	27,57
71	KOŁACZYCE	10978946	53,55	12,23	12,20	3,63	5,91	5,71
72	JASIENICA ROSIELNA	9879611	48,66	12,27	10,77	5,13	3,08	12,25
73	ŻURAWICA	16765307	44,17	10,67	12,55	4,68	3,45	19,25
74	GAĆ	5945009	43,33	6,88	13,22	0,39	2,02	19,03
75	DĘBICA	31360727	53,01	9,15	7,46	4,31	5,80	13,52
76	ORŁY	12313514	45,28	8,56	9,76	0,01	3,13	23,27
77	MEDYKA	9232723	51,54	7,92	12,47	1,39	2,72	13,25
78	RADOMYŚL NAD SANEM	10682119	42,54	8,02	13,62	3,00	3,35	8,55
79	DOMARADZ	9140612	51,24	11,80	12,06	0,31	16,91	2,24
80	KORCZYNA	14689205	49,63	10,87	13,19	4,93	4,36	10,14
81	GAWŁUSZOWICE	4273774	61,17	6,39	16,80	-	2,32	1,38
82	LEŻAJSK	23710283	55,25	9,02	10,30	4,89	6,97	4,10
83	CMOLAS	11423342	48,12	7,49	9,93	0,59	5,91	13,39
84	DYDNIA	12004036	53,74	13,26	12,14	2,71	7,74	2,55
85	LUBACZÓW	13148934	50,74	10,25	10,53	5,38	2,61	11,65
86	PRUCHNIK	12738634	47,06	9,54	13,66	3,66	9,30	2,55

1	2	3	4	5	6	7	8	9
87	TRZEBOWNISKO	26460453	37,91	6,83	8,62	2,91	2,74	15,95
88	FREDROPOL	7879590	48,45	15,80	14,87	3,25	3,17	3,58
89	JAWORNIK POLSKI	6646807	51,56	8,73	16,27	-	9,71	6,04
90	HORYNIEC-ZDRÓJ	6794014	49,86	12,37	14,49	2,03	0,77	13,63
91	BUKOWSKO	7819644	50,95	7,56	16,50	4,52	5,31	6,71
92	LASZKI	9910905	46,31	9,72	13,74	4,12	3,49	16,04
93	KOMAŃCZA	8288301	52,97	11,79	14,53	0,22	0,95	10,89
94	BIRCZA	10425611	47,64	11,41	10,16	0,14	5,39	14,40
95	KRASNE	18288911	48,71	6,48	10,20	8,08	4,00	15,41
96	CHŁOPICE	7321022	46,52	7,38	15,44	2,89	2,94	16,72
97	STARY DZIKÓW	6646119	49,03	6,80	13,35	1,81	1,60	9,15
98	CZARNA (pow. dębicki)	16717182	49,51	7,54	9,61	3,48	3,05	10,97
99	PRZEWORSK	22863386	35,49	8,92	12,33	0,47	0,65	36,77
100	STUBNO	7068115	35,13	10,68	14,38	-	8,57	17,41
101	ADAMÓWKA	5371391	50,36	11,48	16,25	-	5,27	8,04
102	BALIGRÓD	4828340	51,97	13,54	18,00	2,22	0,64	2,88
103	ŻOŁYNIA	10796755	45,34	8,38	11,52	5,75	2,17	20,61
104	GRĘBÓW	11848819	45,84	11,32	12,19	5,03	4,42	9,40
105	MARKOWA	8539834	41,64	9,61	13,09	7,62	8,39	8,55
106	HACZÓW	13856844	36,69	7,55	9,13	4,41	2,60	31,21
107	TYRAWA WOŁOSKA	3207007	45,80	12,34	21,66	-	9,27	3,02
108	CZARNA (pow. bieszczadzki)	4100393	37,55	9,91	18,31	0,65	1,10	3,75
109	LUTOWISKA	3889045	48,86	17,75	21,93	2,71	1,04	1,79
110	ROKIETNICA	6989843	69,79	7,26	11,24	0,27	1,99	4,74
111	OLSZANICA	9253877	48,82	9,00	13,25	7,06	1,50	3,68
112	KREMPNA	3808346	51,77	13,33	15,31	2,31	5,28	3,72
113	CISNA	3120970	41,53	9,01	24,25	5,46	2,18	5,05

1	2	3	4	5	6	7	8	9
114	OSTRÓW	16884244	32,42	5,56	10,57	0,90	7,91	37,32
115	SOLINA	13572385	39,40	6,37	11,26	0,63	7,52	14,33
	Razem gminy	**1287440362**	**48,04**	**9,74**	**12,37**	**3,03**	**5,00**	**10,69**
	Miasta na prawach powiatu							
1	TARNOBRZEG	101018886	34,34	15,58	8,69	8,68	3,13	4,48
2	RZESZÓW	383773263	36,61	13,31	5,58	8,66	9,92	5,43
3	PRZEMYŚL	157031743	32,89	17,63	7,27	11,60	6,20	3,93
4	KROSNO	129364271	39,49	9,82	5,64	10,39	4,38	4,20
	Razem miasta na prawach powiatu	**771188163**	**36,04**	**13,90**	**6,34**	**9,55**	**7,34**	**4,79**

Tabela 4 Dynamika zmian wydatków majatkowych jednostek samorządu terytorialnego w latach 2000-2002

L.p.	Nazwa jednostki	Wydatki majątkowe w zł			Dymanika zmian (w%)			Udział wydatków majatkowych w wydatkach ogółem (w %)		
		2000	2001	2002	2001/2000	2002/2001	2002/2000	2000	2001	2002
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**
	SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA	34330085	67000930	57299334	195,17	85,52	166,91	17,08	24,18	23,67
	Powiaty									
1	PRZEMYSKI	1197428	2254993	1953197	188,32	86,62	163,12	7,95	14,15	11,20
2	RZESZOWSKI	5873784	14674946	6351274	249,84	43,28	108,13	13,69	25,76	14,35
3	KROŚNIEŃSKI	1441827	846475	3279442	58,71	387,42	227,45	4,19	2,41	9,64
4	KOLBUSZOWSKI	2511371	2530267	4739187	100,75	187,30	188,71	11,49	9,92	18,82
5	NIŻAŃSKI	1097907	2428614	2873675	221,20	118,33	261,74	4,41	8,07	10,20
6	PRZEWORSKI	1979525	6653123	2370266	336,10	35,63	119,74	6,51	17,13	7,26
7	TARNOBRZESKI	582218	2515919	1348384	432,13	53,59	231,59	2,73	9,95	6,60
8	ŁAŃCUCKI	715271	2111266	1834406	295,17	86,89	256,46	2,24	5,79	5,44
9	BRZOZOWSKI	4906141	4172885	1146918	85,05	27,49	23,38	16,70	12,87	4,27
10	ROPCZYCKO-SĘDZISZOWSKI	1703803	6122772	3775850	359,36	61,67	221,61	5,61	15,05	10,19
11	STALOWOWOLSKI	3892435	4514030	2229631	115,97	49,39	57,28	7,60	7,32	4,05
12	DĘBICKI	2429373	3327727	4887037	136,98	146,86	201,16	4,24	5,00	7,78
13	STRZYŻOWSKI	1932761	3057265	2912487	158,18	95,26	150,69	6,85	9,58	9,42
14	JASIELSKI	3583631	6377706	4617599	177,97	72,40	128,85	5,85	8,96	7,35
15	LEŻAJSKI	4123542	2769765	1815881	67,17	65,56	44,04	11,65	7,00	5,20
16	SANOCKI	3447598	7059061	5465402	204,75	77,42	158,53	7,10	12,23	10,72
17	JAROSŁAWSKI	10409345	11112398	3142320	106,75	28,28	30,19	14,53	14,01	4,66
18	MIELECKI	18587892	15878473	10669328	85,42	67,19	57,40	25,98	20,37	15,64
19	BIESZCZADZKI	2082354	1225926	315996	58,87	25,78	15,17	5,84	3,19	1,78
20	LUBACZOWSKI	13500807	13682566	12163832	101,35	88,90	90,10	29,43	26,98	26,38
21	LESKI	-	-	267726	-	-	-	-	-	1,39
	Razem powiaty	**85999013**	**113316177**	**78159838**	**131,76**	**68,98**	**90,88**	**10,90**	**12,42**	**9,58**

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	Miasta									
1	STALOWA WOLA	9922560	12246128	14490928	123,42	118,33	146,04	13,26	15,06	16,83
2	MIELEC	9278096	9713983	14777179	104,70	152,12	159,27	14,19	13,32	18,15
3	SANOK	5595380	7685591	4467973	137,36	58,13	79,85	12,45	14,84	8,95
4	DYNÓW	305150	930880	1130829	305,06	121,48	370,58	4,84	12,79	14,45
5	LEŻAJSK	3481086	3326542	5403186	95,56	162,43	155,22	20,54	18,55	26,34
6	RADYMNO	983865	300641	254657	30,56	84,70	25,88	15,55	4,83	3,79
7	PRZEWORSK	2656828	4694964	2562805	176,71	54,59	96,46	14,37	21,85	12,75
8	DĘBICA	12476784	15927962	6199145	127,66	38,92	49,69	20,02	23,46	10,25
9	JAROSŁAW	14391708	8458122	7284615	58,77	86,13	50,62	26,79	15,90	14,02
10	LUBACZÓW	1443309	2242255	1890857	155,36	84,33	131,01	9,54	13,86	11,68
11	ŁAŃCUT	1792264	3845043	3417859	214,54	88,89	190,70	8,25	15,37	13,05
12	JASŁO	11742746	12962602	16072605	110,39	123,99	136,87	21,18	21,59	24,81
	Razem miasta	**74069776**	**82334713**	**77952638**	**111,16**	**94,68**	**105,24**	**16,77**	**17,11**	**15,84**
	Miasta-gminy									
1	KAŃCZUGA	1938717	2140594	2711188	110,41	126,66	139,84	15,40	15,84	17,76
2	STRZYŻÓW	2362354	2114770	2617680	89,52	123,78	110,81	11,72	10,39	11,63
3	PILZNO	1720338	743691	2143189	43,23	288,18	124,58	9,96	4,35	10,55
4	ULANÓW	1699996	2307371	1891811	135,73	81,99	111,28	18,83	23,50	18,35
5	SĘDZISZÓW MAŁOPOLSKI	2932880	7482826	5921008	255,14	79,13	201,88	13,21	26,16	20,64
6	JEDLICZE	2709212	2251875	4674418	83,12	207,58	172,54	16,66	13,42	23,36
7	NISKO	3929912	4327351	5508249	110,11	127,29	140,16	17,93	18,02	21,12
8	DUKLA	4412266	2141969	1388838	48,55	64,84	31,48	22,45	10,41	7,60
9	NOWA DĘBA	2163851	1795631	2048742	82,98	114,10	94,68	10,24	8,67	9,10
10	BRZOZÓW	5718487	4286529	5693146	74,96	132,81	99,56	19,87	14,13	17,44
11	GŁOGÓW MAŁOPOLSKI	5696187	6194346	8116992	108,75	131,04	142,50	28,36	28,71	33,66
12	NOWA SARZYNA	4119248	3598610	4059928	87,36	112,82	98,56	17,07	14,72	15,57

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
13	KOLBUSZOWA	3483725	2843325	3849867	81,62	135,40	110,51	14,10	11,30	13,59
14	BŁAŻOWA	1630878	3378280	2954686	207,14	87,46	181,17	14,54	24,74	21,17
15	RUDNIK NAD SANEM	2728404	4398181	2205221	161,20	50,14	80,82	24,82	33,66	19,05
16	RYMANÓW	4621023	3700706	5684841	80,08	153,62	123,02	24,79	19,47	26,62
17	ROPCZYCE	9559585	7487644	4426012	78,33	59,11	46,30	29,86	23,96	14,45
18	OLESZYCE	677370	1175888	921872	173,60	78,40	136,10	9,03	13,14	10,78
19	BARANÓW SANDOMIERSKI	1755990	1304100	2383592	74,27	182,78	135,74	12,76	8,98	14,29
20	IWONICZ-ZDRÓJ	2793845	3403737	2487947	121,83	73,09	89,05	20,55	21,92	16,00
21	RADOMYŚL WIELKI	2769376	5849801	4077949	211,23	69,71	147,25	18,78	31,57	21,57
22	LESKO	1959864	1820271	5206490	92,88	286,03	265,66	14,18	12,66	28,84
23	TYCZYN	5495183	4744492	5875007	86,34	123,83	106,91	30,98	27,54	30,28
24	SOKOŁÓW MAŁOPOLSKI	4472933	4466880	6454755	99,86	144,50	144,31	23,99	22,72	27,88
25	SIENIAWA	1405551	671860	1523671	47,80	226,78	108,40	15,78	7,94	15,67
26	ZAGÓRZ	2468343	1648979	1365687	66,81	82,82	55,33	15,80	10,86	8,60
27	NAROL	2170575	898616	1075148	41,40	119,64	49,53	19,38	8,73	9,89
28	CIESZANÓW	1236218	2507083	2023573	202,80	80,71	163,69	14,00	22,53	18,89
29	USTRZYKI DOLNE	6407969	944444	1958243	14,74	207,34	30,56	25,22	4,38	8,19
	Razem miasta-gminy	**95040280**	**90629850**	**101249750**	**95,36**	**111,72**	**106,53**	**18,99**	**17,25**	**17,95**
	Gminy									
1	JASŁO	2175000	1410830	509806	64,87	36,14	23,44	15,78	9,58	3,18
2	PRZEWORSK	2631143	3353617	9420281	127,46	280,90	358,03	19,95	21,89	41,20
3	KRZESZÓW	798825	1943902	716966	243,35	36,88	89,75	17,97	33,64	14,37
4	PRZECŁAW	1451407	2943242	3786940	202,79	128,67	260,92	13,90	22,63	25,50
5	JAROSŁAW	2281936	3371040	5409284	147,73	160,46	237,05	19,25	25,05	30,61
6	CZARNA (pow. łańcucki)	2991599	2333945	3108926	78,02	133,20	103,92	23,73	18,93	21,80
7	IWIERZYCE	404695	525458	1364137	129,84	259,61	337,08	5,78	7,00	14,90
8	LUBENIA	1858224	1237784	2642266	66,61	213,47	142,19	27,82	20,16	32,60
9	ZALESZANY	1201790	1544147	4157132	128,49	269,22	345,91	11,88	13,79	29,65

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10	ROŹWIENICA	940000	870024	1718903	92,56	197,57	182,86	14,71	12,55	19,52
11	NIEBYLEC	1642700	1420036	2172238	86,45	152,97	132,24	15,18	12,57	16,31
12	DUBIECKO	1639099	1711959	2181923	104,45	127,45	133,12	15,11	13,94	16,76
13	ŻYRAKÓW	2717276	2233022	2306715	82,18	103,30	84,89	19,59	15,38	14,58
14	FRYSZTAK	1174000	659303	1497993	56,16	227,21	127,60	10,67	5,49	10,99
15	MARKOWA	1120594	888964	1272536	79,33	143,15	113,56	16,35	12,39	14,90
16	GRODZISKO DOLNE	1598885	2026790	3065040	126,76	151,23	191,70	19,75	22,08	27,68
17	WIŚNIOWA	498542	68442	315428	13,73	460,87	63,27	5,49	0,77	3,28
18	BIAŁOBRZEGI	1396540	1977767	1722147	141,62	87,08	123,32	17,25	23,12	18,08
19	DYNÓW	313367	534632	863348	170,61	161,48	275,51	4,26	6,89	10,03
20	HACZÓW	963722	1139437	4045765	118,23	355,07	419,81	9,71	10,87	29,20
21	PYSZNICA	1614107	3155750	2342957	195,51	74,24	145,15	17,30	27,53	20,42
22	SZERZYNY	281487	1010612	1095216	359,03	108,37	389,08	3,32	10,80	10,46
23	TRYŃCZA	1644885	1857556	3697576	112,93	199,06	224,79	19,42	19,69	31,42
24	BRZYSKA	354733	165448	767869	46,64	464,12	216,46	5,86	2,60	9,60
25	LEŻAJSK	3712215	4046468	4791807	109,00	118,42	129,08	18,10	18,44	20,21
26	KAMIEŃ	1166347	2930969	2376723	251,29	81,09	203,77	16,59	31,27	25,35
27	JODŁOWA	946600	718985	1433708	75,95	199,41	151,46	16,14	11,81	19,89
28	TARNOWIEC	638711	1257576	591751	196,89	47,05	92,65	6,52	11,60	5,55
29	WADOWICE GÓRNE	640099	1518029	1363467	237,16	89,82	213,01	8,99	17,68	15,52
30	WIELKIE OCZY	651913	438340	460185	67,24	104,98	70,59	16,03	10,87	9,81
31	CZERMIN	2304481	259194	663965	11,25	256,17	28,81	28,15	3,91	8,41
32	WIELOPOLE SKRZYŃSKIE	1557428	284751	1034095	18,28	363,16	66,40	16,54	3,09	10,31
33	ŚWILCZA	5456236	4638602	4095148	85,01	88,28	75,05	28,22	22,48	18,87
34	PRZEMYŚL	1095061	490543	421871	44,80	86,00	38,52	11,53	5,00	3,92
35	BOJANÓW	1289108	1755685	2645697	136,19	150,69	205,23	17,09	20,80	26,17
36	DĘBOWIEC	734315	1048140	1350435	142,74	128,84	183,90	8,57	11,32	13,02
37	CMOLAS	1501179	1483808	3205586	98,84	216,04	213,54	17,23	16,46	28,06

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
38	DZIKOWIEC	1255868	1191536	2038503	94,88	171,08	162,32	18,60	16,60	23,87
39	ORŁY	1711232	1587439	3314005	92,77	208,76	193,66	18,98	16,30	26,91
40	ZARZECZE	1570129	831382	957525	52,95	115,17	60,98	19,65	10,49	10,41
41	BRZOSTEK	1903794	6527620	2726246	342,87	41,76	143,20	13,72	33,96	16,14
42	PAWŁOSIÓW	2165747	1096791	1430442	50,64	130,42	66,05	25,24	13,21	15,13
43	WIĄZOWNICA	2086001	1793003	1245632	85,95	69,47	59,71	17,49	14,36	9,12
44	HYŻNE	1405845	1448870	1148731	103,06	79,28	81,71	18,51	18,56	14,68
45	NOWY ŻMIGRÓD	614808	783530	1017602	127,44	129,87	165,52	5,96	7,23	8,45
46	ZARSZYN	1150163	1649633	3130978	143,43	189,80	272,22	11,68	15,46	22,98
47	KOŁACZYCE	1068304	1625706	1292387	152,18	79,50	120,98	11,72	16,02	11,77
48	PADEW NARODOWA	886818	871708	1364733	98,30	156,56	153,89	15,22	14,45	19,22
49	WOJASZÓWKA	1773512	382546	403184	21,57	105,39	22,73	17,50	3,91	4,02
50	CHORKÓWKA	3304120	2370203	2447624	71,73	103,27	74,08	22,63	16,31	15,94
51	BOGUCHWAŁA	5952933	6946687	5858275	116,69	84,33	98,41	27,35	28,58	25,03
52	KURYŁÓWKA	669595	1148670	1409248	171,55	122,69	210,46	10,54	17,09	19,01
53	NOZDRZEC	1378755	994492	2438934	72,13	245,24	176,89	14,04	10,34	20,27
54	MIELEC	4114999	2033093	2242551	49,41	110,30	54,50	27,33	14,32	15,06
55	MAJDAN KRÓLEWSKI	2475066	1667041	1860616	67,35	111,61	75,17	22,89	15,79	16,52
56	NIWISKA	465745	551612	494669	118,44	89,68	106,21	7,60	8,67	7,37
57	BOROWA	242186	539326	124673	222,69	23,12	51,48	3,91	7,64	1,92
58	SKOŁYSZYN	1487803	671845	1562654	45,16	232,59	105,03	10,85	4,73	9,72
59	GAWŁUSZOWICE	442110	413706	986220	93,58	238,39	223,07	15,30	12,00	23,08
60	ZAKLIKÓW	1202575	3021384	3175659	251,24	105,11	264,07	12,36	24,51	24,37
61	KRASNE	4388586	3695114	5070867	84,20	137,23	115,55	28,29	23,26	27,73
62	STUBNO	821200	839131	1244422	102,18	148,30	151,54	16,01	13,76	17,61
63	JAWORNIK POLSKI	959788	1264392	1236440	131,74	97,79	128,82	17,40	20,54	18,60
64	KORCZYNA	2184536	2508167	2275943	114,81	90,74	104,18	17,14	17,83	15,49
65	TUSZÓW NARODOWY	1077932	829502	598419	76,95	72,14	55,52	12,46	8,61	6,42

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
66	GORZYCE	3591394	3743313	1658567	104,23	44,31	46,18	20,35	12,12	9,04
67	CZUDEC	2232018	4754622	2417677	213,02	50,85	108,32	17,37	30,94	16,96
68	ŁAŃCUT	7101755	2691491	4464419	37,90	165,87	62,86	29,15	12,78	17,30
69	LUBACZÓW	1009573	1435610	2382578	142,20	165,96	236,00	9,79	12,29	18,12
70	PRUCHNIK	1867763	2454760	3002096	131,43	122,30	160,73	17,79	20,84	23,57
71	CHŁOPICE	1363173	1434332	1395362	105,22	97,28	102,36	21,07	21,23	19,06
72	RADOMYŚL NAD SANEM	2803748	2549682	2669325	90,94	104,69	95,21	29,36	26,21	24,99
73	ŻURAWICA	3723428	2784242	4301980	74,78	154,51	115,54	25,77	19,42	25,66
74	GAĆ	1593057	342332	1151464	21,49	336,36	72,28	28,56	7,36	19,37
75	DOMARADZ	1003074	1297275	2073404	129,33	159,83	206,70	14,63	16,55	22,68
76	OSIEK JASIELSKI	1033489	923804	332749	89,39	36,02	32,20	17,01	15,14	5,45
77	KROŚCIENKO WYŻNE	2673618	1925250	2151279	72,01	111,74	80,46	46,11	34,82	35,30
78	HARASIUKI	2041668	480708	352224	23,54	73,27	17,25	25,80	7,02	4,82
79	JEŻOWE	3899710	3273364	3824212	83,94	116,83	98,06	32,81	27,09	30,21
80	SANOK	5659417	3913551	1817264	69,15	46,44	32,11	28,29	21,28	10,68
81	JAROCIN	1663146	1255577	1976290	75,49	157,40	118,83	25,78	19,42	27,92
82	DĘBICA	4856084	3992820	5083302	82,22	127,31	104,68	18,30	14,49	16,21
83	MIEJSCE PIASTOWE	4253263	5672145	9301309	133,36	163,98	218,69	27,10	32,67	41,70
84	RANIŻÓW	2207443	1426143	1133027	64,61	79,45	51,33	25,33	16,90	12,50
85	CHMIELNIK	801800	1335662	398961	166,58	29,87	49,76	11,40	17,91	5,24
86	BESKO	1629057	1093099	1694939	67,10	155,06	104,04	33,82	23,96	29,52
87	KRASICZYN	1372201	967712	324346	70,52	33,52	23,64	23,96	17,55	6,12
88	CZARNA (pow. dębicki)	2325066	4013056	4011306	172,60	99,96	172,52	18,43	25,91	24,00
89	LASZKI	3253887	2356205	1999145	72,41	84,85	61,44	32,93	24,82	20,17
90	RAKSZAWA	2570383	1694950	1209171	65,94	71,34	47,04	25,88	18,23	12,80
91	BUKOWSKO	550881	623546	1081764	113,19	173,49	196,37	8,99	9,43	13,83
92	TRZEBOWNISKO	7382695	5678146	8959153	76,91	157,78	121,35	33,99	26,45	33,86
93	HORYNIEC-ZDRÓJ	10600	948421	662490	8 947,37	69,85	6 249,91	0,19	13,64	9,75

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
94	RADYMNO	3682483	2981226	2362365	80,96	79,24	64,15	26,41	20,96	15,59
95	BIRCZA	478339	1171923	1184638	245,00	101,08	247,66	5,69	12,42	11,36
96	MEDYKA	1265250	1173914	2065277	92,78	175,93	163,23	16,39	14,97	22,37
97	ROKIETNICA	1705963	2507734	2445999	147,00	97,54	143,38	31,11	38,52	34,99
98	ŻOŁYNIA	1757978	3779027	2828747	214,96	74,85	160,91	20,97	33,99	26,20
99	FREDROPOL	883088	812402	497177	92,00	61,20	56,30	11,48	10,84	6,31
100	STARY DZIKÓW	1152806	296450	611672	25,72	206,33	53,06	19,21	4,61	9,20
101	GRĘBÓW	4791628	1676131	847375	34,98	50,56	17,68	32,39	13,92	7,15
102	DYDNIA	1603833	1287000	2039255	80,25	158,45	127,15	15,32	11,78	16,99
103	KRZYWCZA	2067640	655248	336414	31,69	51,34	16,27	28,35	10,12	5,17
104	OLSZANICA	1390348	1952664	1318492	140,44	67,52	94,83	13,84	18,25	14,25
105	JASIENICA ROSIELNA	2789791	1747716	1304944	62,65	74,67	46,78	27,13	17,72	13,21
106	ADAMÓWKA	1431400	1756460	492908	122,71	28,06	34,44	26,23	28,79	9,18
107	BALIGRÓD	737438	280156	596813	37,99	213,03	80,93	16,24	6,55	12,36
108	KREMPNA	753078	381111	261538	50,61	68,63	34,73	20,58	11,63	6,87
109	KOMAŃCZA	3563572	719561	1571174	20,19	218,35	44,09	36,49	9,10	18,96
110	CZARNA (pow. bieszczadzki)	1183037	413576	921606	34,96	222,84	77,90	26,07	11,83	22,48
111	TYRAWA WOŁOSKA	702613	225091	362057	32,04	160,85	51,53	19,99	6,54	11,29
112	LUTOWISKA	929487	335117	74479	36,05	22,22	8,01	20,03	7,75	1,92
113	SOLINA	3342799	2327396	5456769	69,62	234,46	163,24	32,99	23,64	40,20
114	CISNA	979661	956773	292252	97,66	30,55	29,83	27,15	26,27	9,36
115	OSTRÓW	7762714	7012427	4389579	90,33	62,60	56,55	43,29	38,84	26,00
	Razem gminy	**223576736**	**208049847**	**241804345**	**93,06**	**116,22**	**108,15**	**20,04**	**17,61**	**18,78**
	Miasta na prawach powiatu									
1	TARNOBRZEG	4046029	7498833	4598123	185,34	61,32	113,65	4,29	7,41	4,55
2	PRZEMYŚL	15887035	12771164	10234403	80,39	80,14	64,42	10,65	7,79	6,52
3	RZESZÓW	77661413	82932996	59308563	106,79	71,51	76,37	20,82	20,74	15,45
4	KROSNO	15791859	14371837	14394100	91,01	100,15	91,15	13,07	11,22	11,13
	Razem miasta na prawach powiatu	**113386336**	**117574830**	**88535189**	**103,69**	**75,30**	**78,08**	**15,38**	**14,83**	**11,48**

LUCYNA KUŚNIERZ

Rodzaje, formy, terminy i zasady sporządzania przez jednostki samorządu terytorialnego sprawozdań składanych do regionalnych izb obrachunkowych

I. Sprawozdania budżetowe

Podstawa prawna:
– *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 roku w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 24, poz. 279)*

Jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane sporządzać następujące rodzaje sprawozdań budżetowych:
1. **Rb-27S** – miesięczne/roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostki samorządu terytorialnego,
2. **Rb-27ZZ** – kwartalne sprawozdanie z wykonania planu dochodów związanych z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami,
3. **Rb-PDP** – półroczne/roczne sprawozdanie z wykonania podstawowych dochodów podatkowych gminy, miasta na prawach powiatu,
4. **Rb-28S** – miesięczne/roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostki samorządu terytorialnego,
5. **Rb-NDS** – kwartalne sprawozdanie o nadwyżce/deficycie jednostki samorządu terytorialnego,
6. **Rb-Z** – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz gwarancji i poręczeń,
7. **Rb-N** – kwartalne sprawozdanie o stanie należności,
8. **Rb-30** – półroczne/roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych zakładów budżetowych,
9. **Rb-31** – półroczne/roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych gospodarstw pomocniczych,
10. **Rb-32** – półroczne/roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych środków specjalnych jednostek budżetowych,

11. **Rb-33** – półroczne/roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej,
12. **Rb-50** – kwartalne sprawozdanie o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami.

Do sporządzania i przekazywania sprawozdań jednostkowych w zakresie budżetów jednostek samorządu terytorialnego są zobowiązani:

a) przewodniczący zarządów jednostek samorządu terytorialnego[1]: Rb-27S, Rb-27ZZ, Rb-PDP, Rb-28S, Rb-NDS, Rb-Z, Rb-N, Rb-50,
b) kierownicy jednostek organizacyjnych podległych jednostkom samorządu terytorialnego: Rb-27S, Rb-27ZZ, Rb-28S, Rb-Z, Rb-N, Rb-50,
c) kierownicy samorządowych jednostek budżetowych dysponujący wyodrębnionymi rachunkami środków specjalnych, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy *o finansach publicznych*: Rb-32,
d) przewodniczący zarządów jednostek samorządu terytorialnego dysponujący funduszem celowym nie posiadającym osobowości prawnej: Rb-33, Rb-Z, Rb-N,
e) kierownicy gminnych, powiatowych, wojewódzkich zakładów budżetowych: Rb-30, Rb-Z, Rb-N,
f) kierownicy gospodarstw pomocniczych samorządowych jednostek budżetowych: Rb-31, Rb-Z, Rb-N.

Sprawozdania zbiorcze sporządzane są przez zarządy jednostek samorządu terytorialnego[2], na podstawie sprawozdań jednostkowych jednostek im podległych oraz sprawozdania jednostkowego jednostki samorządu terytorialnego jako jednostki budżetowej i jako organu.

Do sporządzania i przekazywania sprawozdań zbiorczych obowiązani są przewodniczący zarządów jednostek samorządu terytorialnego.

Jednostki samorządu terytorialnego przekazują do właściwych terytorialnie regionalnych izb obrachunkowych następujące sprawozdania: Rb-27S, Rb-28S, Rb-NDS, Rb-PDP, Rb-Z, Rb-N, Rb-30, Rb-31, Rb-32, Rb-33. Sprawozdania te są przekazywane w wersji elektronicznej oraz w formie dokumentu w postaci wydruku z programu Budżet ST II.

Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przekazuje ww. sprawozdania do regionalnej izby obrachunkowej w jednym egzemplarzu każde, tylko sprawozdanie Rb-PDP przekazuje w dwóch egzemplarzach.

---

[1] • Zgodnie z art. 99 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 roku *o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta* (Dz. U. Nr 113, poz. 984 z późn. zm.): „Ilekroć w dotychczasowych przepisach jest mowa o zadaniach i kompetencjach przewodniczącego zarządu jednostki samorządu terytorialnego w gminie, należy przez to rozumieć odpowiednio zadania i kompetencje wójta (burmistrza, prezydenta miasta)."

• Na podstawie § 2 pkt 6 ww. rozporządzenia określenie „przewodniczący zarządu jednostki samorządu terytorialnego oznacza odpowiednio wójta, burmistrza, prezydenta miasta, starostę, marszałka, przewodniczącego zarządu związku.

[2] Zgodnie z art. 99 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 2002 roku *o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta* (Dz. U. Nr 113, poz. 984 z późn. zm.): „Ilekroć w dotychczasowych przepisach jest mowa o zadaniach i kompetencjach zarządu jednostki samorządu terytorialnego w zakresie dotyczącym zarządu gminy lub o zadaniach i kompetencjach zarządu gminy, stają się one zadaniami i kompetencjami wójta (burmistrza, prezydenta miasta)."

Nazwy plików baz danych przekazywanych w formie elektronicznej powinny być zgodne ze wzorem zawartym w § 25 pkt 11 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*, a struktury tych plików -–ze wzorami zawartymi odpowiednio w § 25 pkt 1-10 załącznika nr 2 cytowanego rozporządzenia.

Ponadto zarządy jednostek samorządu terytorialnego przekazują sprawozdania Rb-27ZZ i Rb-50 dysponentom głównym, od których otrzymują dotacje związane z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami. Jeden egzemplarz sprawozdania Rb-27ZZ i Rb-50 zarządy jednostek samorządu terytorialnego przekazują do właściwej terytorialnie regionalnej izby obrachunkowej, a Rb-50 za cztery kwartały dodatkowo należy skierować do delegatury NIK.

Terminy przekazywania sprawozdań

I. Sprawozdania jednostkowe przekazywane są zarządowi jednostki samorządu terytorialnego w następujących terminach:

1) miesięczne Rb-27S i Rb-28S – w terminie do 10-go dnia miesiąca następującego po okresie sprawozdawczym;
2) kwartalne za 1, 2, 3 kwartały Rb-NDS, Rb-Z, Rb-N, Rb-50 oraz sprawozdania półroczne, Rb-30, Rb-31[3], Rb-32, Rb-33 – w terminie do 10-go dnia miesiąca następującego po okresie sprawozdawczym;
3) kwartalne za 1, 2, 3 kwartały Rb-27ZZ – w terminie do 8-go dnia miesiąca następującego po okresie sprawozdawczym;
4) kwartalne za 4 kwartały Rb-NDS, Rb-Z, Rb-N, Rb-27ZZ, Rb-50 oraz sprawozdania roczne Rb-27S, Rb-28S, Rb-30, Rb-31[4], Rb-32, Rb-33 – w terminie do 31 stycznia roku następującego po upływie okresu sprawozdawczego, za który sporządzane jest sprawozdanie.

II. Sprawozdania zbiorcze

Zarząd jednostki samorządu terytorialnego przekazuje do regionalnej izby obrachunkowej następujące sprawozdania zbiorcze:

1) Rb-27S oraz Rb-28S za marzec, czerwiec oraz wrzesień – w terminie do 25-go dnia miesiąca następującego po upływie okresu, za który sporządzone są sprawozdania;
2) Rb-NDS, Rb-Z, Rb-N za 1, 2 i 3 kwartały – w terminie do 25-go dnia miesiąca następującego po upływie kwartału, za który sporządzane są sprawozdania;

[3] Sprawozdanie półroczne Rb-31 składane jest przez kierownika gospodarstwa pomocniczego do kierownika samorządowej jednostki budżetowej w terminie do 10-go dnia miesiąca następującego po okresie sprawozdawczym, za który sporządzane jest sprawozdanie. A sprawozdanie półroczne Rb-31 jednostki budżetowej, przy której utworzono gospodarstwo pomocnicze przekazywane jest do zarządu jednostki samorządu terytorialnego w terminie do 15-go dnia miesiąca następującego po okresie sprawozdawczym, za który sporządzane jest sprawozdanie.

[4] Sprawozdanie roczne Rb-31 składane jest przez kierownika gospodarstwa pomocniczego do kierownika samorządowej jednostki budżetowej w terminie nie później niż do 31 stycznia roku następującego po okresie sprawozdawczym, za który sporządzane jest sprawozdanie. A sprawozdanie roczne Rb-31 jednostki budżetowej, przy której utworzono gospodarstwo pomocnicze przekazywane jest do zarządu jednostki samorządu terytorialnego w terminie nie później niż do 15 lutego roku następującego po okresie sprawozdawczym, za który sporządzane jest sprawozdanie.

3) Rb-30, Rb-31, Rb-32, Rb-33 za półrocze – w terminie do 25-go dnia miesiąca następującego po upływie półrocza;
4) Rb-NDS, Rb-Z, Rb-N za 4 kwartały – w terminie do 28 lutego roku następującego po okresie sprawozdawczym, za który sporządzane są sprawozdania;
5) Rb-27S, Rb-28S, Rb-30, Rb-31, Rb-32, Rb-33 za rok – w terminie do 28 lutego roku następującego po okresie sprawozdawczym, za który sporządzane są sprawozdania;
6) Rb-PDP
   a) za półrocze – w terminie do 25-go dnia miesiąca następującego po upływie okresu sprawozdawczego, za który sporządzane jest sprawozdanie;
   b) za rok – w terminie do 28 lutego roku następującego po upływie okresu sprawozdawczego, za który sporządzane jest sprawozdanie.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, korekty sprawozdań oraz skorygowane dane w formie elektronicznej, jednostki samorządu terytorialnego przekazują do regionalnych izb obrachunkowych w ciągu pięciu dni od dnia stwierdzenia nieprawidłowości.

II. Wnioski o przyznanie kwoty rekompensującej utracone dochody z tytułu ustawowych ulg i zwolnień

Podstawa prawna:
– *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 czerwca 2003 roku w sprawie szczegółowych zasad obliczania i trybu przekazywania gminom kwoty rekompensującej dochody utracone z tytułu ustawowych ulg i zwolnień (Dz. U. Nr 113, poz. 1073)*

Kwoty rekompensujące dochody utracone z tytułu ustawowych ulg i zwolnień ustala się na podstawie wniosków gminy złożonych do właściwej miejscowo regionalnej izby obrachunkowej, według wzorów określonych w załącznikach nr 1 i 2 do ww. rozporządzenia.

Zgodnie z cytowanym wyżej rozporządzeniem:

- w **załączniku nr 1** wykazuje się skutki ustawowych ulg i zwolnień określonych w ustawie *o podatku rolnym*[5];

- w **załączniku nr 2** wykazuje się skutki ustawowych ulg i zwolnień określonych w ustawie *o podatku leśnym*[6] i ustawie *o podatkach i opłatach lokalnych*[7].

Gmina składa do regionalnej izby obrachunkowej obydwa wnioski, obowiązują również wnioski negatywne.

[5] Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. (j.t.: Dz. U. z 1993 r. Nr 94, poz. 431 z późn. zm.).

[6] Ustawa z dnia 30 października 2002 r. (Dz. U. Nr 200, poz. 1682, zm. Dz. U. z 2002 r. Nr 216, poz. 1826).

[7] Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. (j.t.: Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 84 z późn. zm.).

Terminy przekazywania wniosków

Wnioski o przyznanie kwoty rekompensującej utracone dochody z tytułu ustawowych ulg i zwolnień gmina składa do regionalnej izby obrachunkowej w terminach:

1) do dnia 31 lipca roku podatkowego – wykazując przewidywane roczne skutki ulg i zwolnień ustawowych, wynikające z decyzji i nakazów płatniczych lub decyzji zmieniających te nakazy oraz deklaracji podatkowych na dany rok podatkowy na dzień 30 czerwca roku, za który sporządzany jest wniosek;
2) do dnia 25 lutego roku następującego po roku podatkowym – wykazując faktyczne roczne skutki ulg i zwolnień ustawowych, wynikające z decyzji i nakazów płatniczych lub decyzji zmieniających te nakazy oraz deklaracji podatkowych na dany rok podatkowy na dzień 31 grudnia roku, za który sporządzany jest wniosek.

Uwaga!

Przesłana przez gminę korekta wniosku, która wpłynęła do Ministerstwa Finansów po obowiązujących terminach przekazania kwoty rekompensującej dochody utracone z tytułu ustawowych ulg i zwolnień, o których mowa w art. 41 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 26 listopada 1998 roku *o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2003*[8], nie stanowi podstawy do zwiększenia kwoty rekompensującej dochody utracone z tytułu ustawowych ulg i zwolnień.

III. Sprawozdania w zakresie państwowego długu publicznego oraz poręczeń i gwarancji jednostek sektora finansów publicznych

Podstawa prawna:

– *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2001 roku w sprawie rodzajów i zasad sporządzania sprawozdań w zakresie państwowego długu publicznego oraz poręczeń i gwarancji jednostek sektora finansów publicznych (Dz. U. Nr 148, poz. 1653)*

Rozporządzenie dotyczy sprawozdań sporządzanych przez jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną, nieobjęte rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 13 marca 2001 roku *w sprawie sprawozdawczości budżetowej*.

Do sporządzania sprawozdań w zakresie własnych zobowiązań oraz poręczeń i gwarancji zobowiązane są między innymi:

a) fundusze celowe posiadające osobowość prawną (Wojewódzki Fundusz Gospodarki Wodnej i Ochrony Środowiska);
b) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
c) samorządowe instytucje kultury posiadające osobowość prawną;

[8] Ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 150, poz. 983 z późn. zm.).

d) samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, banków i spółek prawa handlowego.

Jednostki te sporządzają następujące sprawozdania:

1. **Rb-Z** – kwartalne sprawozdanie o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji,
2. **Rb-N** – kwartalne sprawozdanie o stanie należności.

Zarządy jednostek samorządu terytorialnego są zobowiązane do sporządzania sprawozdań zbiorczych, według rodzaju jednostki, na podstawie sprawozdań jednostkowych jednostek danego rodzaju i przekazania ich do regionalnych izb obrachunkowych. Np. jednostka samorządu terytorialnego będąca organizatorem w odniesieniu do kilku instytucji kultury sporządza jedno zbiorcze sprawozdanie Rb-Z i Rb-N w oparciu o sprawozdania jednostkowe otrzymane od nadzorowanych instytucji kultury.

Sprawozdania Rb-Z i Rb-N są sporządzane i przekazywane w formie dokumentu oraz w formie elektronicznej. Na stronie internetowej regionalnych izb obrachunkowych /**www.rio.gov.pl**/ zostały udostępnione pliki w formacie MS Excel 97 umożliwiające wprowadzenie danych i przekazanie w formie elektronicznej i w postaci wydruku.

Terminy przekazywania sprawozdań

1) Sprawozdania jednostkowe przekazywane są zarządom jednostek samorządu terytorialnego, które są organem założycielskim lub nadzorującym:
   - za I, II i III kwartał – nie później niż 15 dni po upływie okresu sprawozdawczego,
   - za IV kwartał – nie później niż 40 dni po upływie okresu sprawozdawczego.
2) Sprawozdania zbiorcze sporządzane przez zarządy jednostek samorządu terytorialnego, które są organem założycielskim lub nadzorującym, przekazywane są do regionalnych izb obrachunkowych:
   - za I, II i III kwartał – nie później niż 30 dni po upływie okresu sprawozdawczego,
   - za IV kwartał – nie później niż 59 dni po upływie okresu sprawozdawczego.

IV. Sprawozdania w zakresie nadzorowania pomocy publicznej dla przedsiębiorców

Podstawa prawna:

– *Ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców (Dz. U. Nr 141, poz. 1177),*
– *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 listopada 2002 roku w sprawie sprawozdań pozwalających na nadzorowanie pomocy publicznej dla przedsiębiorców oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach środków publicznych (Dz. U. Nr 196, poz. 1656).*

Zgodnie z art. 40 ust. 1 oraz art. 41 ust. 1 ww. ustawy organy udzielające pomocy publicznej dla przedsiębiorców są zobowiązane do przedstawiania:

1) organowi nadzorującemu (Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów) i ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych
   - sprawozdań pozwalających na nadzorowanie pomocy publicznej dla przedsiębiorców,
2) ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych
   - sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach środków publicznych.

1. **Sprawozdania o udzielonej pomocy publicznej dla przedsiębiorców** sporządza się za poszczególne kwartały roku kalendarzowego (sprawozdanie kwartalne) i za poszczególne lata kalendarzowe (sprawozdanie roczne).
2. **Sprawozdania o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach środków publicznych** sporządzane są według stanu na koniec każdego kwartału roku kalendarzowego (sprawozdania kwartalne).

Jednostki samorządu terytorialnego udzielające pomocy publicznej dla przedsiębiorców przekazują ww. sprawozdania za pośrednictwem regionalnych izb obrachunkowych. Sprawozdania sporządza się na formularzach określonych we wspomnianym rozporządzeniu. Pliki programu MS Excel zawierające formularze sprawozdawcze do wprowadzenia danych, udostępnione są do pobrania na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: http://www.uokik.gov.pl

Jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane przekazywać sprawozdania w formie elektronicznej.

Dla zapewnienia sprawnego przekazywania ww. sprawozdań oraz jednoznacznej identyfikacji jednostki Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie sugeruje, aby przekazywane pliki miały znormalizowaną nazwę, małymi literami odpowiednio:

– pompubl_1kw_2003_..... - sprawozdanie za pierwszy kwartał 2003 roku o udzielonej pomocy publicznej
– pompubl_rok_2002_..... - sprawozdanie roczne za 2002 rok o udzielonej pomocy publicznej
– zal_4kw_2002_..... - sprawozdanie za czwarty kwartał 2002 roku o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach środków publicznych.

W miejsce kropek należy wpisać nazwę jednostki przekazującej sprawozdanie, np. „miastojaslo", „gminajaslo", lub „powiatjasielski" (nie używając polskich liter typu: a, ę, ś, ż, ó, ł...).

Terminy przekazywania sprawozdań

Zgodnie z § 5 przywołanego rozporządzenia organ udzielający pomocy przekazuje:

– sprawozdania kwartalne – w terminie 30 dni od dnia zakończenia kwartału,
– sprawozdanie roczne – w terminie 60 dni od dnia zakończenia roku kalendarzowego.

Uwaga!

Z wyjaśnień zamieszczonych na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wynika, że „zadania związane z udzielaniem pomocy publicznej przez starostę są w dużej części wykonywane przez powiatowe urzędy pracy (na podstawie ustawy *o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu*) lub powiatowe centra pomocy rodzinie (na podstawie ustawy *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych*). Formalnie jednak, organem udzielającym pomocy w tym zakresie jest upoważniony ustawowo starosta, który jako organ jednostki samorządu terytorialnego przekazuje sprawozdania sporządzone przez ww. instytucje za pośrednictwem regionalnej izby obrachunkowej".

V. Sprawozdania finansowe

Podstawa prawna:

– *Ustawa z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości (jednolity tekst Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz.694),*
– *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 grudnia 2001 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych (Dz. U. Nr 153, poz. 1752).*

Rozporządzenie określa szczególne zasady rachunkowości oraz plany kont m.in. dla:

- budżetów jednostek samorządu terytorialnego,
- jednostek budżetowych,
- zakładów budżetowych,
- gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych.

Jednostki te prowadzą rachunkowość zgodnie z przepisami o rachunkowości i ustawy *o finansach publicznych*, z uwzględnieniem zasad szczególnych określonych w ww. rozporządzeniu[9]. Sporządzają sprawozdanie finansowe, zwane dalej „bilansem", na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych (dzień bilansowy), to jest na dzień 31 grudnia.

Bilans sporządzany na podstawie własnych ksiąg rachunkowych jednostki jest bilansem jednostkowym.

Bilans sporządzany na podstawie bilansów jednostkowych lub jednostkowych i łącznych jest bilansem łącznym. Bilanse łączne są sumą bilansów jednostkowych lub jednostkowych i łącznych.

Skonsolidowany bilans jednostki samorządu terytorialnego – w celu jego sporządzenia stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 6 ustawy *o rachunkowości*.

[9] Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy *o rachunkowości* przepisy ustawy stosuje się również do związków międzygminnych.

Bilans jednostek budżetowych, zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych sporządzany jest na podstawie własnych ksiąg rachunkowych każdej jednostki.

Terminy

Bilans sporządza się w terminie 3 miesięcy od dnia, na który zamyka się księgi rachunkowe.

Do dnia 31 marca roku następnego bilanse składają odpowiednio:

– kierownicy jednostek budżetowych – zarządom jednostek samorządu terytorialnego,
– kierownicy zakładów budżetowych – zarządom jednostek samorządu terytorialnego,
– kierownicy gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych – jednostce budżetowej.

Zarządy jednostek samorządu terytorialnego sporządzają bilanse łączne osobno dla:

– jednostek budżetowych,
– zakładów budżetowych,
– gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych

i przekazują je do regionalnej izby obrachunkowej w terminie do 30 kwietnia roku następnego.

Zarządy jednostek samorządu terytorialnego przekazują bilanse z wykonania budżetu jednostki samorządu terytorialnego do regionalnej izby obrachunkowej do dnia 30 kwietnia roku następnego. Natomiast skonsolidowany bilans jednostki samorządu terytorialnego jest sporządzany w terminie 3 miesięcy od otrzymania ostatniego sprawozdania podlegającego konsolidacji i pozostaje w jednostce samorządu terytorialnego.

*

Adresy poczty elektronicznej do przesyłania wszystkich rodzajów sprawozdań przekazywanych do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Rzeszowie przez jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa podkarpackiego:

– jednostki samorządu terytorialnego podlegające Zespołowi w Krośnie: **riok@uninet.com.pl**
– jednostki samorządu terytorialnego podlegające Zespołowi w Przemyślu: **riop@uninet.com.pl**
– jednostki samorządu terytorialnego podlegające Zespołowi w Tarnobrzegu: **riot@uninet.com.pl**
– jednostki samorządu terytorialnego składające sprawozdania w Rzeszowie: **sprawozdania@rzeszow.rio.gov.pl**

Wyjaśnienia Ministerstwa Finansów

W sprawie uzyskiwania przez organy podatkowe gmin, danych dotyczących podmiotów i przedmiotów opodatkowania podatkiem od środków transportowych z baz danych Wydziałów Komunikacji usytuowanych w starostwach

Zgodnie z art. 6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku *o ochronie danych osobowych* (Dz. U. Nr 133, poz. 883 ze zm.), za dane osobowe uważa się wszelkie informacje dotyczące zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej. Osobą możliwą do zidentyfikowania jest osoba, której tożsamość można określić bezpośrednio lub pośrednio, w szczególności poprzez powołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe, ekonomiczne, kulturowe lub społeczne. Informacji nie uważa się za umożliwiającą określenie tożsamości osoby, jeżeli wymagałoby to nadmiernych kosztów, czasu lub działań". W świetle wyżej przytoczonej definicji informacje takie jak:

– jakie są parametry techniczne środka transportowego o podanym numerze rejestracyjnym,
– czy wskazana przez organ osoba jest właścicielem środka transportowego,
– na kogo jest zarejestrowany środek transportowy o podanym numerze rejestracyjnym,

z wyjątkiem informacji dotyczących parametrów technicznych pojazdu, są danymi osobowymi w rozumieniu ustawy o ochronie danych osobowych, zaś ich przetwarzanie podlega wszystkim przewidzianym w niej rygorom. Oznacza to, że udostępnianie ich przez administratora danych innemu podmiotowi uzależnione jest od spełnienia jednej z przesłanek legalności przetwarzania danych osobowych, które to przesłanki enumeratywnie wymienione zostały w art. 23 ust. 1 ustawy. Stosownie do pkt 2 powołanego przepisu przetwarzanie danych jest dopuszczalne, gdy zezwalają na to przepisy prawa. Tym samym ustawa *o ochronie danych osobowych* odsyła do przepisów szczególnych regulujących działalność określonych podmiotów i instytucji, wskazujących kto, komu i w jakich przypadkach może udostępnić dane osobowe.

Podstawę prawną udostępniania przez starostę danych ze zbioru tworzącego informatyczną bazę danych, gromadzonych w celu rejestracji pojazdów – w tym zarówno danych właściciela pojazdu, jak i danych o pojeździe – stanowi przepis § 10 – wydanego na mocy art. 76 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku *Prawo o ruchu drogowym* (Dz. U. Nr 98, poz. 602 ze zm.) – rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 14 grudnia 2000 roku *w sprawie szczegółowych czynności organów związanych z dopuszcze-*

niem pojazdu do ruchu oraz wzorów dokumentów w tych sprawach (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 37). Powołany przepis stanowi, iż „dane i informacje znajdujące się w bazie danych oraz aktach pojazdu przechowuje się i udostępnia na zasadach przewidzianych w ustawie *Prawo o ruchu drogowym i przepisach odrębnych*". Oznacza to, że przepisy *Prawa o ruchu drogowym* odnoszące się do udostępniania danych i informacji z centralnej ewidencji pojazdów prowadzonej przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, stosuje się odpowiednio do udostępniania danych ze zbioru administrowanego przez starostę.

Stosownie do art. 80 c ust. 1 *Prawa o ruchu drogowym*, dane lub informacje zgromadzone w ewidencji udostępnia się, o ile są one niezbędne do realizacji ich ustawowych zadań, następującym podmiotom: Policji, Żandarmerii Wojskowej, Straży Granicznej, Urzędowi Ochrony Państwa, Wojskowym Służbom Informacyjnym, sądom, prokuraturze, organom inspekcji celnej, Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu oraz starostom. Jednocześnie, zgodnie z ust. 4 cytowanego artykułu, minister właściwy do spraw administracji publicznej może udostępnić, w formie zaświadczenia, dane lub informacje zgromadzone w ewidencji innym podmiotom, niż wyżej wymienione, w tym osobom fizycznym, osobom prawnym lub jednostkom organizacyjnym nie posiadającym osobowości prawnej, jeżeli wykażą swój uzasadniony interes. Dane i informacje zebrane w ewidencji udostępnia się na pisemny, uzasadniony wniosek zainteresowanego podmiotu (art. 80 c ust. 6).

Wobec powyższego stwierdzić należy, iż udostępnienie przez starostów organom podatkowym gminy danych osobowych ze zbioru danych, gromadzonych w celu rejestracji pojazdów, odbywa się na podstawie przesłanki wskazanej w art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy *o ochronie danych osobowych*. W tej sytuacji powoływanie się na przesłankę pkt 4 tego artykułu, jako uzasadniającą udostępnienie przedmiotowych danych, jest zbędne (przetwarzanie danych jest dopuszczalne gdy jest niezbędne do wykonania określonych prawem zadań realizowanych dla dobra publicznego).

W sprawie odsetek od środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Zgodnie z art. 401 ust 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627) przychodami funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej są wpływy *z* tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy oraz przepisów szczególnych, a także z tytułu kwot pieniężnych uzyskanych na podstawie decyzji, o której mowa w art. 369 ust. 3 tej ustawy. Przychody funduszy gminnych i powiatowych gromadzone są na odrębnym rachunku bankowym – o czym stanowi art. 403 ust. 2 ustawy *Prawo ochrony środowiska*.

Cytowana wyżej ustawa nie wymienia odsetek od środków funduszu jako przychody tego funduszu.

Szczegółowe zasady gospodarki finansowej powiatu regulują przepisy ustawy *z* dnia 26 listopada 1998 roku *o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999–2001*. Art. 8 pkt 7 tej ustawy określający obligatoryjne dochody powiatu, do dochodów własnych powiatu zalicza między innymi odsetki

od środków finansowych powiatu gromadzonych na rachunkach bankowych. Powyższy zapis odnosi się zarówno do odsetek od środków gromadzonych na rachunku funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, jak i do odsetek od środków gromadzonych na subkontach rachunku podstawowego powiatu.

Pismo Ministerstwa Finansów Departamentu Podatków Lokalnych i Katastru z dnia 26 lutego 2003 roku (LK-589/Lp/03/KM) w sprawie stanowiska wspólnego Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwa Finansów w sprawie zapewnienia aktualności operatów ewidencji gruntów i budynków oraz dostosowania ich do stanu prawnego wynikającego z rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 roku *w sprawie ewidencji gruntów i budynków* (Dz. U. Nr 38, poz. 454), w związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2003 roku przepisów ustaw: z dnia 30 października 2002 roku *o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 200, poz. 1683), z dnia 10 października 2002 roku *o zmianie ustawy o podatku rolnym* (Dz. U. Nr 200, poz. 1680) oraz z dnia 30 października 2002 roku *o podatku leśnym* (Dz. U. Nr 200, poz. 1682 ze zm.)

Zgodnie z wyżej powołanymi przepisami, podstawowym kryterium rozstrzygającym o sposobie opodatkowania gruntów, od 1 stycznia 2003 roku, są dane wynikające z ewidencji gruntów i budynków. Opodatkowaniu podatkiem rolnym podlegają grunty zaliczone w ewidencji gruntów do użytków rolnych oraz gruntów zadrzewionych i zakrzewionych na użytkach rolnych, natomiast podatkiem leśnym grunty ujawnione w tej ewidencji jako las. Wyjątek stanowią lasy i użytki rolne zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej innej niż działalność rolnicza lub leśna, które podobnie jak inne grunty niezaliczone w ewidencji gruntów i budynków do użytków rolnych oraz lasów podlegać będą opodatkowaniu podatkiem od nieruchomości.

W świetle obowiązujących przepisów szczególnego znaczenia nabiera aktualność danych zawartych w ewidencji gruntów i budynków i ich zgodność ze stanem rzeczywistym.

Stosownie do treści art. 7d pkt 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 roku *Prawo geodezyjne i kartograficzne* (Dz. U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086 ze zm.) do zadań starosty należy prowadzenie ewidencji gruntów i budynków oraz gleboznawczej klasyfikacji gruntów. Ponadto § 44 pkt 2 rozporządzenia *w sprawie ewidencji gruntów i budynków* zobowiązuje starostę do utrzymywania operatu ewidencyjnego w stanie aktualności tj. zgodnie z dostępnymi dla organu dokumentami i materiałami źródłowymi.

W celu doprowadzenia ewidencji gruntów i budynków do aktualności, w ramach współpracy organów administracji publicznej, organy podatkowe gmin powinny, po dokonaniu pogłębionej analizy stanu faktycznego i prawnego, przedstawić starostom zbiorcze zestawienia rozbieżności stanu rzeczywistego wykorzystania gruntów i oznaczeń ujawnionych w ewidencji, które zgodnie z kryteriami określonymi w ust. 3 załącznika nr 6 do ww. rozporządzenia są

„gruntami zabudowanymi i zurbanizowanymi", a w operacie ewidencyjnym oznaczone są jako „grunty rolne zabudowane" lub jako „grunty rolne".

Zestawienia rozbieżności powinny zostać niezwłocznie sporządzone i przekazane w trybie roboczym właściwym organom w sprawie ewidencji gruntów i budynków, co przyspieszy dokonanie niezbędnych aktualizacji operatów ewidencyjnych.

Przypomina się, iż z urzędu, zgodnie z § 46 ust. 2 rozporządzenia, wprowadzane są zmiany wynikające w szczególności z:

– aktów normatywnych,
– opracowań geodezyjnych i kartograficznych, przyjętych do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, zawierających wykazy zmian danych ewidencyjnych,
– dokumentacji architektoniczno-budowlanej gromadzonej i przechowywanej przez organy administracji publicznej, lub
– ewidencji publicznych prowadzonych na podstawie innych przepisów, w szczególności rejestrów podatkowych.

Aktualizacji operatu ewidencyjnego z urzędu dokonuje się w trybie czynności materialno-technicznych. Dokonanie aktualizacji ewidencji gruntów i budynków należy łącznie udokumentować:

– protokołem określającym źródła informacji, które zostały przyjęte za podstawę zmian takie jak: mapa zasadnicza, zdjęcia lotnicze, ortofotomapa, miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, plan urządzenia lasu, akta postępowania prowadzonego w trybie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*, protokoły oględzin itp.,
– wykazem działek ewidencyjnych, które były przedmiotem aktualizacji w tym trybie,
– kopiami decyzji i innych materiałów wykorzystanych w procesie aktualizacji.

W tym przypadku proces aktualizacji kończy zawiadomienie przekazywane podmiotom, o których mowa w § 49 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia.

Gdy organ właściwy w sprawach ewidencji gruntów i budynków stwierdzi, iż wprowadzenie zmiany z urzędu wymaga uzyskania dodatkowych wyjaśnień zainteresowanych lub dodatkowych dowodów, przeprowadza w tej sprawie postępowanie wyjaśniające zakończone decyzją administracyjną.

Jednocześnie przypomina się, iż zmiany dokonane w ewidencji gruntów i budynków nie naruszają obowiązku aktualizacji operatu klasyfikacji gleboznawczej gruntów w odrębnym trybie, w szczególności § 8 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4 czerwca 1956 roku *w sprawie gleboznawczej klasyfikacji gruntów* (Dz. U. Nr 19, poz. 97 ze zm.).

Mając powyższe na uwadze, w nawiązaniu do pisma Głównego Geodety Kraju z dnia 16.12.2002 roku (nr KZ-027-3270-2002) zwracamy się do Pań i Panów Starostów oraz Prezydentów Miast na prawach powiatu o pilne dokonanie aktualizacji operatów ewidencyjnych w ścisłej współpracy z zainteresowanymi gminami.

Ponadto:

1. W przypadkach występowania w ewidencji gruntów wymienionych poniżej oznaczeń, których nie przewiduje ust. 22 załącznika nr 4 do rozporządzenia *w sprawie ewidencji gruntów i budynków*, należy uznać, iż:
   – jeżeli występują symbole dwuczłonowe takie jak: Ba/RIIIa, Bi/RV, Bz/RIVa, K/RV, Ti/RIIIb, Tr/RVI (a także jeżeli drugi człon stanowi symbol innego użytku rolnego, np. PsIV, ŁIII), to o przynależności gruntu do da-

nego użytku gruntowego decyduje pierwszy człon oznaczenia wskazujący na grunty nie będące użytkami rolnymi; w operacie ewidencyjnym grunty te należy oznaczyć odpowiednio symbolami: Ba, Bi, Bz, K, Ti, Tr,
- podobnie, grunty oznaczone w ewidencji symbolem Ba/Ls, Ba/LsV, Bi/Ls, Bi/LsVI, należy zaliczyć do „gruntów zabudowanych i zurbanizowanych" i oznaczyć w operacie ewidencyjnym symbolami Ba, Bi,
- jeżeli występują oznaczenia dwuczłonowe nieprzewidziane w ww. rozporządzeniu a także w przepisach obowiązujących przed jego wejściem w życie np. Ls/B, Ls/Bi Ls/dr, Bz/N, Ba IV, dr III, B V, B/S, Bp/SII, B/S/R V – należy w trybie pilnym ustalić faktyczny sposób użytkowania tych gruntów i nadać im właściwe oznaczenie w ewidencji.

2. Odnośnie gruntów oznaczonych symbolami np. B/R IVa lub B/Ps IV, B/Ł III należy uznać iż:
   - w przypadkach, gdy wchodzą w skład gospodarstw rolnych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 15 listopada 1984 roku *o podatku rolnym* (Dz. U. z 1993 r. Nr 94, poz. 431 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2003 roku – stanowią użytki rolne,
   - w przypadkach, gdy nie wchodzą w skład gospodarstw rolnych w rozumieniu przepisów ww. ustawy *o podatku rolnym* ale są zajęte na prowadzenie działalności rolniczej – stanowią użytki rolne,
   - w przypadkach, gdy nie wchodzą w skład gospodarstw rolnych w rozumieniu przepisów ww. ustawy *o podatku rolnym* i jednocześnie nie są zajęte na prowadzenie działalności rolniczej oraz zostały faktycznie wyłączone z produkcji rolnej, nie stanowią użytków rolnych, a zatem oznacza się je w ewidencji literą B.

3. Odnośnie gruntów oznaczonych w ewidencji symbolami: dr/RIIIa, dr/ŁIII, dr/PsV należy zauważyć, że zgodnie z ust. 3 pkt 7 lit. a) załącznika nr 6 do ww. rozporządzenia, grunty zajęte pod wewnętrzną komunikację gospodarstw rolnych, leśnych oraz poszczególnych nieruchomości nie stanowią dróg w rozumieniu przepisów rozporządzenia. Grunty te wlicza się do przyległego do nich użytku gruntowego. Zatem ich oznaczenie nie powinno zawierać liter dr (tylko oznaczenie użytku rolnego np. Ps V).

4. Odnośnie gruntów oznaczonych symbolami Bp/RIVa lub Bp/PsIII, Bp/ŁV należy uznać, iż są one zurbanizowanymi terenami niezabudowanymi, jeżeli położone są na terenach określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako inne niż rolne, np. zurbanizowane i jednocześnie są wyłączone z produkcji rolniczej lub leśnej, na skutek rozpoczęcia procesu budowlanego, lub jeżeli wyburzone zostały istniejące uprzednio na tym gruncie budynki, o ile proces budowlany lub wyburzenie nie dotyczyło zabudowy zagrodowej. Grunty takie oznacza się w ewidencji symbolem Bp, zaś w przypadku gruntów przeznaczonych pod zabudowę zagrodową pozostawia się oznaczenie użytku rolnego i klasy gleboznawczej np. R/III, Ps/II.

Sumując powyższe, do gruntów podlegających opodatkowaniu podatkiem rolnym, należy zaliczyć grunty o następujących oznaczeniach w ewidencji gruntów i budynków:
1) grunty orne: R,
2) sady: S-R, S-Ł, S-Ps,

3) łąki trwałe: Ł,
4) pastwiska trwałe: Ps,
5) grunty rolne zabudowane: B-R, B-Ł, B-Ps, jeżeli są położone na gruntach stanowiących gospodarstwo rolne lub prowadzona jest na nich działalność rolnicza,
6) grunty pod stawami: Wsr,
7) rowy: W,
8) grunty zadrzewione i zakrzewione „śródpolne" na gruntach objętych klasyfikacją gleboznawczą: Lz-R, Lz-Ł, Lz-Ps,
9) użytki ekologiczne, oznaczone symbolem złożonym z litery „E" oraz symbolu odpowiedniego użytku rolnego np.: E-Ps, E-R,
10) grunty oznaczone dotychczas Bp/R, Bp/Ps, Bp/Ł, jeżeli położone są na terenach rolnych i prowadzona jest na nich działalność rolnicza.

Zgodnie z art. 4 pkt 11 ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (Dz. U. Nr 16, poz. 78 ze zm.) wyłączenie gruntów z produkcji rolnej lub leśnej następuje wskutek rozpoczęcia innego niż rolnicze lub leśne użytkowania gruntów (zgodnie ze stanem faktycznym), a nie na skutek wydania decyzji zezwalającej na takie wyłączenie. Konsekwencją treści art. 4 pkt 11 są rozstrzygnięcia zawarte w art. 11 i 12 ust. 1 oraz w art. 28 ust. 1 i 2 tej ustawy.

Art. 12 ust. 1 ustala, że obowiązek uiszczenia należności oraz opłaty rocznej powstaje od dnia faktycznego wyłączenia gruntów z produkcji. Rozpoczęcie innego niż rolnicze lub leśne użytkowania gruntów bez zezwolenia, o którym mowa w art. 11 wyżej powołanej ustawy, skutkuje sankcjami określonymi w art. 28 ust. 1 i 2 tej ustawy.

Postępowanie administracyjne mające na celu ustalenie sprawcy wyłączenia gruntu bez zezwolenia i opłat, o których mowa w art. 28 ust. 1 i 2 może być prowadzone przez starostę na podstawie:
1) informacji o faktycznym wyłączeniu gruntów z produkcji rolnej, powziętych w trybie przepisów o prowadzeniu państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego,
2) ustaleń dokonanych w toku realizacji ustawy *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*.

Należy podkreślić, iż w obu tych przypadkach postępowanie prowadzone jest przed tym samym organem, który powinien zapewnić właściwy obieg dokumentów pomiędzy odpowiednimi komórkami urzędu.

Ujawnienie w ewidencji gruntów i budynków faktycznego wyłączenia powinno skutkować sprawdzeniem, czy wyłączenie gruntu z produkcji nastąpiło zgodnie z przepisami ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. W przypadku, gdy komórka właściwa w sprawie ochrony gruntów prowadzi postępowanie dotyczące ustalenia sprawcy wyłączenia gruntów bez zezwolenia i naliczenia stosownych opłat powinna powiadomić komórkę właściwą w sprawach ewidencji gruntów i budynków. Podobny system wymiany informacji powinien być przyjęty do współpracy z organami właściwymi w sprawie ochrony gruntów leśnych, wymienionymi w art. 5 ust. 1 ustawy *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*.

Tak przyjęty obieg dokumentów powinien zapewnić właściwą ochronę gruntów rolnych i leśnych, a jednocześnie powinien skutkować właściwym wymiarem podatków od nieruchomości.

W sprawie obowiązku podawania do publicznej wiadomości kwot dokonanych umorzeń zaległości podatkowych określonego w art. 16a ustawy z dnia 26 listopada 1998 roku *o finansach publicznych* (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148 z późn. zm.)

Z art. 16a ust. 1 ww. ustawy wynika, iż wykazy umorzonych zaległości podatkowych dotyczą podatników, będących przedsiębiorcami. Ustawa *o finansach publicznych* nie definiuje pojęcia „przedsiębiorca", definicję tę zawiera natomiast ustawa z dnia 19 listopada 1999 roku – *Prawo działalności gospodarczej*. Zgodnie z art. 2 ust. 2 tej ustawy, przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz nie mająca osobowości prawnej spółka prawa handlowego, która zawodowo, we własnym imieniu podejmuje i wykonuje działalność gospodarczą, tj. zarobkową działalność wytwórczą, handlową, budowlaną, usługową oraz polegającą na poszukiwaniu, rozpoznawaniu i eksploatacji zasobów naturalnych, która jest wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Należy jednak mieć na uwadze fakt, że od dnia 25 września br. wejdzie w życie art. 43^1 *Kodeksu cywilnego*, wprowadzony ustawą z dnia 14 lutego 2003 roku *o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 49, poz. 408), zgodnie z którym przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33^1 § 1, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą i zawodową.

W art. 16a nie uregulowano natomiast szczegółowych zasad, dotyczących obowiązku podawania do publicznej wiadomości kwot umorzonych zaległości podatkowych, nie określono m.in. terminu, w jakim mają być podawane do publicznej wiadomości dane, ani też okresu, przez jaki powinien być taki wykaz udostępniony do publicznej wiadomości.

Wobec braku jednoznacznego określenia w ustawie tych zasad, należy w takiej sytuacji przyjąć rozwiązanie, iż to właściwe organy jednostki samorządu terytorialnego powinny te zasady określić – skoro sam ustawodawca tego nie uczynił. Zgodnie bowiem z art. 11 ustawy *o finansach publicznych*, finanse publiczne są jawne. Organy jednostek samorządu terytorialnego również obowiązane są działać zgodnie z zasadą jawności, a obywatele mają prawo do uzyskiwania informacji, wstępu na sesje i posiedzenia komisji, a także dostępu do dokumentów wynikających z wykonywania zadań publicznych, w tym protokołów z posiedzeń organów i komisji. Art. 16a ustawy *o finansach publicznych* przyznał mieszkańcom kolejne uprawnienie w ramach zasady jawności, tj. możliwość uzyskania informacji o umorzonych zaległościach podatkowych.

Skoro więc ustawodawca zadecydował o wprowadzeniu ogólnej zasady jawności jako obligatoryjnej w działalności jednostek samorządu terytorialnego, to są one obowiązane ją respektować, natomiast ustalenie sposobu realizacji tej zasady należy już do samych jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z ustawami „ustrojowymi" odpowiedzialnym za realizację budżetu jest organ wykonawczy. W ramach wykonywania budżetu wójt, burmistrz (prezydent miasta), starosta oraz marszałek województwa powinien podejmować różnego rodzaju działania, zmierzające do prawidłowej i terminowej realizacji zadań, objętych tym budżetem. Stosownie do przepisów *Kodeksu postępowania administracyjnego* te działania powinny być podejmowane „bez zbędnej zwłoki",

sprawy załatwiane wnikliwie i szybko, przy zastosowaniu możliwie najprostszych środków. Zasada ta dotyczyć będzie m.in. także nałożonego na jednostki samorządu terytorialnego w art. 16a ustawy *o finansach publicznych* obowiązku sporządzania i podawania do publicznej wiadomości wykazów przedsiębiorców, którym zostały umorzone zaległości podatkowe.

Jeżeli chodzi natomiast o okres, którego wykaz ma dotyczyć, należy zauważyć, że okres ten nie może dotyczyć umorzeń zaległości podatkowych, dokonanych przed wejściem w życie art. 16a, kłóciłoby się to bowiem z zasadą, iż prawo nie działa wstecz.

W sprawie obowiązku zapłaty opłaty skarbowej od zezwoleń wydawanych na podstawie ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*

Stosownie do art. 9^2 ust. 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz. U. z 2002 roku Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.) nie podlegają opłacie skarbowej zezwolenia na obrót hurtowy w kraju napojami alkoholowymi o zawartości powyżej 18% alkoholu, wydawane na podstawie art. 9 ustawy, oraz zezwolenia na obrót hurtowy w kraju napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu oraz duplikaty tych zezwoleń. Nie podlegają opłacie skarbowej również zezwolenia na wyprzedaż posiadanych zapasów napojów alkoholowych o zawartości do 18% alkoholu i zezwolenia na wyprzedaż napojów alkoholowych o zawartości powyżej 18% alkoholu wydawane na podstawie art. 9^5 ust. 4 ustawy.

Stosownie do art. 11^1 ust. 10 ww. ustawy nie podlegają opłacie skarbowej zezwolenia określone w:

– art. 18, czyli zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży,
– art. 18^1, czyli zezwolenia jednorazowe wydawane przedsiębiorcom posiadającym zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz jednostkom Ochotniczej Straży Pożarnej, jak również zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych wydawane przedsiębiorcom, których działalność polega na organizacji przyjęć,
– art. 18^4, czyli zezwolenia wydawane z określeniem terminu na wyprzedaż posiadanych, zinwentaryzowanych zapasów napojów alkoholowych przedsiębiorcom, którym zezwolenia wygasły z przyczyn wymienionych w art. 18 ust. 12 ustawy.

W związku z tym, iż obowiązek zapłaty opłaty skarbowej od zezwoleń – zgodnie z art. 6 pkt 3 ustawy z dnia 9 września 2000 roku *o opłacie skarbowej* (Dz. U. Nr 86, poz. 960 ze zm.) – powstaje z chwilą ich wydania, zezwolenia nie będą podlegały opłacie skarbowej.

Opracował
WYDZIAŁ INFORMACJI,
ANALIZ I SZKOLEŃ

Skład osobowy RIO w Rzeszowie

Prezes	– *Zbigniew K. Wójcik*
Zastępca Prezesa	– *Anna Trałka*
Członkowie Kolegium	– *Halina Bąska* Koordynator Zespołu w Tarnobrzegu
	– *Teresa Wota* Koordynator Zespołu w Przemyślu
	– *Tadeusz Subik* Koordynator Zespołu w Krośnie
	– *Stanisław Biesiadecki*
	– *Edyta Gawrońska*
	– *Józefa Gwizdak*
	– *Mariusz Hadel*
	– *Alicja Kalinowska*
	– *Janusz Mularz*
	– *Mirosław Paczocha*
	– *Urszula Pisarska*
	– *Iwona Szymańska*
	– *Piotr Świątek*
	– *Waldemar Witalec*
Naczelnik Wydziału Kontroli Gospodarki Finansowej	– *Jerzy Paśko*
Naczelnik Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń	– *Małgorzata Krzanicka*
Zastępca Naczelnika Wydziału Informacji, Analiz i Szkoleń	– *Lucyna Kuśnierz*
Kierownik Biura	– *Andrzej Dziedzic*
Radca Prawny	– *Maria Rzucidło*

Komisja Orzekająca w Sprawach o Naruszenie Dyscypliny Finansów Publicznych przy RIO w Rzeszowie

Przewodniczący	– *Anna Trałka*
Zastępca Przewodniczącego	– *Teresa Wota*
Członkowie Komisji	– *Halina Bąska*
	– *Edyta Gawrońska*
	– *Małgorzata Krzanicka*
	– *Mirosław Paczocha*
	– *Maria Rzucidło*
	– *Iwona Szymańska*
	– *Waldemar Witalec*
Radca Komisji	– *Ludmiła Budzyńska*

Zastępcy Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych I. instancji przy RIO w Rzeszowie

– *Maria Czarnik-Golesz*
– *Alicja Nowosławska-Cwynar*

ADRESY

Regionalna Izba Obrachunkowa w Rzeszowie		
	35-064 Rzeszów, ul. A. Mickiewicza 10 35-959 Rzeszów 2, skr. poczt 290 tel.: 017/ 85 900 50, 85 900 51, 85 900 52 fax: wew. 117 e-mail: sekretariat@rzeszow.rio.gov.pl	
Prezes:	tel.: 017/ 85 215 25 e-mail: prezes@rzeszow.rio.gov.pl	
Zastępca Prezesa:	tel.: 017/ 85 215 25 e-mail: viceprezes@rzeszow.rio.gov.pl	
Naczelnik Wydziału WIAS: ***Z-ca Naczelnika Wydz. WIAS:***	tel.: 017/ 85 900 47 lub tel.: 017/ 85 900 50 wew. 125 e-mail: wias@rzeszow.rio.gov.pl	
Naczelnik Wydziału Kontroli:	tel.: 017/ 85 900 50 wew. 121 e-mail: wkgf@rzeszow.rio.gov.pl	
Biuro Izby:	tel.: 017/ 85 215 25 wew. 104 e-mail: biuro@rzeszow.rio.gov.pl	
WIAS:	tel.: 017/ 85 900 45, 85 900 46 e-mail: rzeszow@rio.gov.pl sprawozdania@rzeszow.rio.gov.pl	*– do przesyłania sprawozdań*

Zespół Zamiejscowy w Krośnie

38-400 Krosno, ul. Bieszczadzka 5
tel.: 013/ 43 261 66, 43 642 88
e-mail: krosno@rzeszow.rio.gov.pl
e-mail: riok@uninet.com.pl – *do przesyłania sprawozdań*

Zespół Zamiejscowy w Tarnobrzegu

39-400 Tarnobrzeg, ul. Św. Barbary 12
tel.: 015/ 82 330 66, 82 224 56
e-mail: tarnobrzeg@rzeszow.rio.gov.pl
e-mail: riot@uninet.com.pl – *do przesyłania sprawozdań*

Zespół Zamiejscowy w Przemyślu

37-700 Przemyśl, pl. Dominikański 3
tel.: 016/ 67 877 66, 67 857 79
e-mail: przemysl@rzeszow.rio.gov.pl
e-mail: riop@uninet.com.pl – *do przesyłania sprawozdań*